henriette yvonne stahl

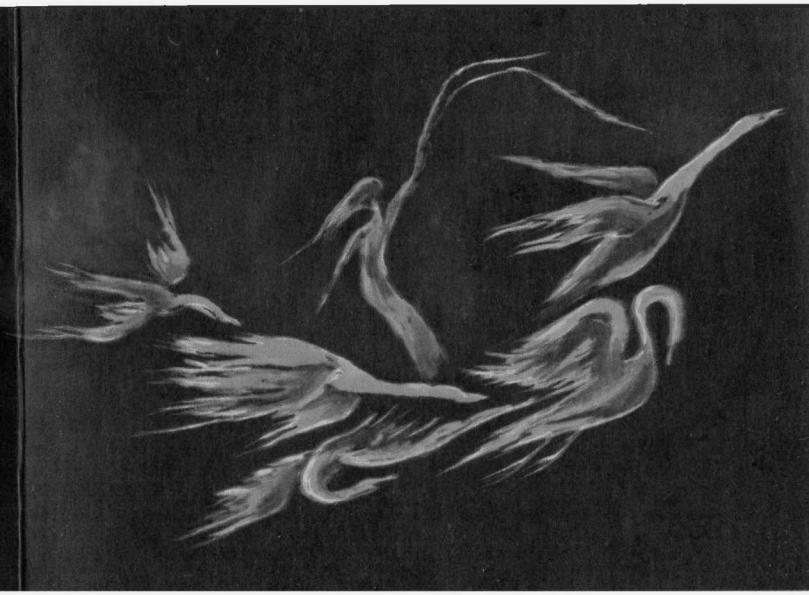

DRUM DE FOC

ROMAN

HENRIETTE YVONNE STAHL

DRUM DE FOC

Desen copertă : *Maria Dima*

Lector : GRIGORE PĂTRAȘCU
Tehnoredactor : MINA CANTEMIR
Bun de tipar 16.07.1981. Coli ed. 20,23.
Coli tipar 21.
Tiparul executat la I. P. „13 Decembrie 1918",

Toate drepturile rezervate Editurii Minerva.

HENRIETTE YVONNE STAHL

DRUM DE FOC

—ROMAN—

EDITURA MINERVA

București — 1981

Capitolul I

Se încheiase Armistiţiul de un an, din vara lui 1944, dar Ana Stavri nu avusese încă puterea să meargă să vadă maldărul de cărămizi şi gropile — zgură calcifiată, care pe vremuri fusese casa ei.

O neînfrînată dorinţă o împinsese pînă acolo, în ziua aceea toridă de august.

Plecase hotărîtă să dea bătălia piept la piept cu trecutul. Se îndreptă cu violenţă spre locurile acelea, dar, cu cît înainta în strada plină de dărîmături, se simţea din ce în ce mai străină de tot ce fusese odată viaţa ei. Trecutul, ca şi toată strada, era cenuşă, scrum.

Călca pe ruine. Strada, cît era de lungă, răscolită şi dărîmată de la ultimele bombardamente, mirosea a cărămidă arsă, funingine stătută. În mijlocul drumului, şinele de tramvai smulse, sucite, încîlcite în sîrmele electrice rupte, zăceau pe pămînt ca nişte şerpi morţi. Ana trecu peste grămezi de moloz, cărămizi şi bîrne carbonizate, ocoli gropi imense negre, trecu prin uşi desfundate care nu duceau nicăieri, peste acoperişuri căzute care nu acopereau nimic, pe lîngă pomi desfrunziţi de pîrjol, torţe stinse, strajă inutilă în faţa ruinelor. Din înaltul cerului albastru, un soare de vară şi miez de zi, lumina fără pudoare decorul.

Ana reperă cu greu, printre ruinele străzii, locul casei unde vieţuise mai bine de treizeci de ani. Totuşi, după şovăieli pline de uimire, identifică într-un uriaş maldăr de cărămizi prăvălite fosta ei casă. Privi cu o concentrată atenţie mai

întîi jos la mormanul sumbru şi apoi, cu aceeaşi atenţie uimită, sus, în aer, spre cer.

În acel vid proiectat pe cer fusese odată odaia ei. Acolo paşii ei umblaseră, gîndurile ei făcuseră planuri de viitor, inima ei suferise, aşteptase, se îngrozise, se exaltase...

Acolo l-a iubit pe Ion, în odăile de la etaj, acum dărîmate şi din care nu mai rămăsese nimic. Amintirea însă trăia în Ana şi ea nu dorea anihilarea amintirii. I s-ar fi părut sacrilegiu. Ştia că prin acea exaltată, dureroasă iubire, cu Ion „iubirea aşteptării", cum ar fi putut-o numi şi care îi umpluse timp de patrusprezece ani viaţa, atinsese o înţelegere ce nu ar fi putut exista altfel.

În anii aceia, exaltaţii ani ai iubirii lor, aşteptîndu-l pe Ion, Ana se transformase într-o fiinţă a aşteptării. Aştepta fericirea, o fericire totală, absolută, dependentă în mod ridicol de un om care nu putea fi oprit cu nimic din goana lui.

Spaţiul imens al anilor de aşteptare era punctat cu sporadicele lui vizite sau cu misive care soseau aducînd aşteptarea : „Aşteaptă-mă că vin cît de curînd. Pînă atunci, te sărut din oră în oră, dar fără întrerupere."

O dilatare a timpului prin aşteptare, vertiginos concentrat cînd şi cînd prin bucuria de a-l revedea.

Pînă la urmă, în acea dureroasă aşteptare, în acel vid al aşteptării, inima Anei se maturizase forţat. Se înfăptuise o înnobilare a inimii prin apriga însetare a unei absolute fericiri.

În anii aceia ajunsese într-adevăr să aştepte nu pe Ion, fermecătoarea lui prezenţă, lumina albastră a ochilor lui, ci răspuns celor mai adînci chemări ale inimii, o înţelegere a fericirii, a durerii, a vieţii în sine, a iubirii în sine, a unei fericiri care să nu mai depindă de nimeni şi nimic. Nici de oameni, nici de droguri, nici de alcool, nici de satisfacţiile orgoliului.

Se deşteptaseră în ea puterile pure ale inimii în adîncul căreia descoperi că există tainic, rădăcinile unei posibile fericiri pentru viaţa independentă de orice contingenţă palpabil exterioară şi care, deşteptîndu-se, nu te depărtează, nu te izolează de realităţile vieţii, ci dimpotrivă, deschide perspective noi, ample, neaşteptate.

Își dăduse seama că, la nivelul moral încă șubred la care se afla, dacă nu ar fi așteptat fericirea de la Ion ar fi așteptat desigur pe altcineva, și că acest altcineva ar fi fost tot mobilul unei fericiri incerte, schiloade și că ar fi suferit tot atît pentru altcineva. Un *perpetuum mobile* al suferinței în așteptarea perfectei iubiri.

Deci, așteptîndu-l pe Ion nu-l învinuise de suferința pe care o îndura, ci pe ea însăși. Se învinui de pasionata ei fire care nu se putea mulțumi cu jumătăți de măsură, de apriga, nesătula ei nevoie de-a iubi și de robirea ei benevolă la destinul unui alt om.

Devenind conștientă, Ana nu mai dorise să schimbe omul de la care, îndrăgostită fiind, aștepta fericirea ei, ci dorise să-și cucerească cît mai adînc, cît mai stabil, acea independență interioară, ale cărei simțăminte și echilibru să nu mai fie legate de existența unui om.

Reușise ca fericirea să-i stea în inimă de sine stătătoare, ca o virtute, ca o putere. O fericire natural umană, posibilă, și care să poată anihila toată drama așteptării și să dea la iveală o fericire neîntinată a firii.

Astfel află, spre smerita ei uimire, practic află, prin experiență proprie, că o deșteptare interioară este uman posibilă și că această împlinire împuternicește în mod sănătos întreaga ființă, toate calitățile latente din om : ale inteligenței, ale bunătății, ale răbdării, ale participării la viață, ale sacralității...

Într-adevăr, cunoscuse astfel atunci, în adîncul inimii, stări inefabile, care nu se mai datorau lui Ion, oricît de exaltată ar fi fost fericirea dată de el, ci acelor posibilități interioare nemărginite ale inimii. Ajunsese să cunoască o iubire abstractă ca mobil, dar concretă ca simțire și eficiență. Cunoscu reala putere ce stă în adîncul inimii. Se aprinsese focul veșnic al inimii care mocnește virtual în inima oricărui om. Cunoscu realitatea cuprinsă în banalele cuvinte întrebuințate de toată lumea : „inimă caldă, inimă deschisă, inimă fierbinte, inimă generoasă".

Într-adevăr, inima Anei avusese puterea să se așeze într-un echilibru independent de contingențele cotidianului, a faptului banal. Cu toate că participa normal la toate întîmplările zilei.

Astfel, prin durerea pricinuită de Ion, prin hotărîrea de-a nu mai robi unui om, Ana descoperise tehnica iubirii în sine, a fericirii posibile fără motiv exterior, puterea benefică a inimii.

Ar fi putut număra nu anii ci orele adunate în cei patrusprezece ani ai aşteptării petrecute în adîncirea sentimentelor ei, timp în care se maturizase puterea inimii. Fiecare minut conştient de deşteptarea fericirii absolute. O concentrare eroică.

Exerciţiu de purificare, de smerenie, fără umbră de umilinţă, o responsabilitate faţă de viaţă, o smerenie vibrantă de dorinţa de-a rămîne eficient vie, de-a nu ceda nici depresiunii, asteniei, şi nici frivolelor distracţii. Acolo sus, în odăile acelea, acum dărîmate, nu a dansat, nu a jucat cărţi, nu a învinuit... nu l-a înşelat pe Ion... nu l-a învinuit pe Dumnezeu...

Cîteodată, Ion apărea. Inconştient de ce se petrece cu Ana, sosea cu toată exuberanţa, fascinanta lui fiinţă de lumină ce părea făcută pentru victorie. El însă alesese frivolitatea, jocul ca scop al vieţii. Era convins că minciunile lui acoperă cu prisosinţă încrederea Anei. Absolut neştiutor de transformarea Anei, care se înstrăina încet dar implacabil, mai grav decît prin orice altceva posibil, el juca mai departe rolul apariţiei irezistibile. Astfel îşi apăra el libertatea lui înaripată, dar tot astfel îşi anihila puterile lui creatoare majore.

Benevol claustrată, Ana nu avea voie să facă nici o mişcare neadmisă de el. Îi era interzisă orice derogare de la asceza monahală hotărîtă de Ion pentru Ana.

În haremul femeilor care toate trăiau hrănite sentimental din fascinaţia lor pentru el, Ion avea nevoie probabil şi de o călugăriţă îndrăgostită.

Paradoxal, Ion nu era rău la suflet. Era numai răsfăţat.

Ana îşi aminti : a sosit neaşteptat în noaptea după cutremurul din noiembrie 1940.

Era spre dimineaţă cînd zorile nu luminaseră încă drama petrecută pe pămînt, iar lumina electrică, din pricina cutremurului, era stinsă în întreg oraşul. Groaza violenţei obscure ce clătinase pămîntul stăpînea.

Ana era singură în casă. Sta în întunericul odăilor aşezată pe marginea patului. Se îmbrăcase şi aştepta. Ce ? Nu

știa, dar aștepta. Poate numai să se liniștească ea și pământul. Încă simțea în ființa ei implacabila putere care zdruncinase pământul și îngropase de vii oameni sub dărîmăturile caselor. Ea scăpase. Abia a doua zi a văzut crăpăturile casei ei.

Sta nemișcată, răbdînd cu îndîrjire necunoscutul destin ce va urma.

Lui Ion probabil i se făcuse milă de singurătatea Anei și neașteptat a venit. Ana a auzit bătăi repetate în ușă, cu încăpățînare. A deschis după ce i-a recunoscut glasul. Era Ion.

Fără să spună un cuvînt, Ion i-a ajutat să-și îmbrace haina și a luat-o cu el în stradă. Au umblat în întunericul nopții, în umezeala rece a lui noiembrie, în ploaia ce cădea cernută peste oraș. Spaima stăpînea. Au trecut pe lîngă clădiri prăbușite, știau că acolo se îngropaseră sub greutatea lor oameni care încă erau vii.

Lumea care scăpase ieșise în stradă îngrozită. Ca niște fantome speriate mișunau în întuneric...

La un moment dat, noaptea a fost sfîșiată de strigăte sosite dintr-un taxi care gonea cu farurile orbitor aprinse. Nimeni nu știa ce crimă, ce oroare dezlănțuiseră urletele. Erau parcă strigătele durerii tuturor.

Ana și Ion au căutat liniștea unor străzi lăturalnice, cu case joase, străzi romantice, care păreau că au învățat să rabde spaima visului de groază ce luase ființă pe pămînt.

Era spaimă în văzduh în anul acela. Erau orori nu numai ale cutremurului, ci și ale crimelor făcute de oameni. Zilnic venea vestea unor noi crime, noi orori dezlănțuite ; prieteni ai Anei fuseseră schingiuiți, omorîți duși la abator și înjunghiați, spînzurați acolo. Alții, pentru că înfăptuiseră aceste crime, erau împușcați, iar stîrvul lor expus, exemplu, în stradă, în văzul tuturor... în plin soare...

Mai mult ca oricînd a fost nevoie de răbdare pentru a putea supraviețui lucid în acel haos negru ce stăpînea pămîntul. Nemărginită răbdare de a nu se revolta în fața haosului incomprehensibil și a ororii dezlănțuite de oameni... de natură...

Ana trăise atunci, ecou, apriga durere a tuturor. Fusese o adîncire a inimii care căuta refugiu absolut în puterea răbdării, a milei.

Acum, în față, privind acolo sus, la casa ei dărîmată de bombardamente, proiectat pe cer, nu mai era nimic decît fundal al golului, un aer uluitor de albastru și liniștit al zilei de vară.

Ana se uită cu intensitate la vidul implacabil unde fuseseră odată odăile ei, loc delimitat numai de amintirea în continuare a tot ce fusese pe vremuri viu, singura legătură cu trecutul ei.

Ana, jos pe pămînt, în fața ruinelor, își simțea în miezul trupului — aceeași inimă ca pe vremuri cînd locuința era întreagă — inima ei încă însetată de viață.

Case dărîmate, oameni morți, despărțiri sfîșietoare, nedreptăți uluitoare. cruzimi inimaginabile, colective și individuale, toate erau ale trecutului, dar încă posibile în viitor. Lupta nu trebuia dusă cu trecutul, ci cu viitorul. Viitorul pîndea. Erau oare oamenii rămași vii și cei care se vor naște, generația următoare, capabili să reînceapă ororile ? Sau capabili să facă pe pămînt o pace valabilă ?

Ana se înfioră. Era și ea locuitoarea pămîntului azvîrlit în spațiul albastru al cerului. Pe acest pămînt se născuse, trăise, va mai trăi, aci va muri, în acest pămînt va fi îngropată.

Acum, maldărul de cărămizi arse îi sta în față, cruce pe mormîntul trecutului. Putea pleca. Trebuia să se întoarcă acasă la ea, unde locuia în prezent. Dar gîndul odăilor pustii, al singurătății actuale o opri. Avea nevoie de viață, de oameni. Își aminti scrisoarea pe care o primise în ajun de la Filip Nazarie. Citită de cîteva ori, o știa pe dinafară : „Scumpa mea prietenă, dă-mi voie să-ți mai scriu o hîrtie inutilă, inutilă pentru că nu cred că ne poate apropia sau depărta orice cuvînt spus sau scris la nivelul la care sîntem noi, aproape sau departe unul de altul. Eu de tine, foarte aproape. Nu am nici măcar nevoie să închid ochii ca să știu că ai ochi foarte ciudați : deloc luminoși, nu se poate citi prin ei, dar plini de puterea de care ești prea plină și revărsînd-o. Iartă-mi stilul răsucit : știi că nu pot scrie altfel. Sînt aici, închis iar în haosul rău și urît din care nu pot ieși, în care mă simt cîteodată bine, cînd reușesc să-l umplu cu lucruri frumoase făcute de mine, ca să nu le văd pe cele urîte, făcute de ceilalți, și nici pe cei care le-au făcut... Dar astea sînt lucruri de importanță minoră. Ce aș vrea să știu eu,

unde te găsești tu, cît de aproape sau departe de mine și în ce fel. Am s-o aflu de la tine la toamnă, peste o lună și jumătate (nu rîde de calculele mele cu finitul și cu viața noastră incalculabilă), pînă atunci, îți sărut mîinile. Filip."

Cuvintele de dragoste ale scrisorii, în loc să fi dat Anei bucurie, o descumpănire: Filip, care se îndrăgostise de ea, era cu douăzeci de ani mai tînăr. Ana va împlini patruzeci. Filip abia douăzeci. Dementială situație pentru a începe o dragoste. Poate cea mai perfectă dragoste, cu cel mai potrivit om întîlnit, dar pecetluită cu acest defect abstract: o diferență de vîrstă. O farsă jucată de destin. Asta era tot.

„Cînd se va întoarce, îl voi goni. Nu voi continua aventura." Dar tot Ana se înfioară și gîndi: „pentru ce să-l gonesc acum, imediat, și nu mai tîrziu, cît mai tîrziu? După toată suferința cu Ion, am puterea și dreptul să nu mă tem de posibilele dureri, teama să nu-mi fie piedică de-a trăi... orgoliul piedica de-a recunoaște încă însetarea mea de dragoste dată unui om... Pentru ce să nu mă bucur de tinerețea, frumusețea, inteligența lui, de elanul dragostei lui? Pentru că mai tîrziu îmi va fi mai greu să mă despart? Deci, de teama vreunei dureri posibile, durere din amor, din lașitate! Vreau oare o dragoste dintru început hotărîtă de lungă durată și perfectă? Ridicol! Ca și cum o vîrstă potrivită ar constitui o certitudine de durată, sau durata o certitudine a fericirii? Trăim cuprinși în Eternitate, e drept, dar ne este hărăzit efemerul. Față de Eternitate, cinci luni sau cincizeci sau cinci sute de ani sînt egali și, dacă această Eternitate e o realitate pentru mine, așa cum îndrăznesc să pretind, nu mai poate conta decît calitatea faptelor trăite, iar nu durata lor și deci trebuie să-l accept pe acest Filip sosit în viața mea, trimis mie de destin. Dragostea nu este, nu poate fi și nu trebuie să fie absoluta soluție a fericirii, știu, am învățat aceasta din experiența mea cu Ion, dar nici nu trebuie luptat împotriva vieții atîta timp cît poate da bucuria!"

Ana rămase o clipă adîncită în gîndurile ei, căutînd o dovadă a calității dragostei lui Filip care să adeverească impresia de grandoare ce i-o făcuse de la bun început întîlnirea lor. Își aminti cum, într-o zi, se întorceau, ea și Filip, dintr-o vizită făcută unor prieteni, și cum mergînd spre casa unde locuia Ana, alene, au întîrziat voit pentru plăcerea de

a fi împreună. Era începutul lui martie, zi înaripată de toată lumina și dulceața primăverii. Pe Filip îl cunoștea abia de vreo lună și se comportase în așa fel încît să marcheze că întîlnirea lor i-ar fi pecetluit soarta ; dar ea, Ana, dimpotrivă, căutînd să sublinieze că nu voia și nu trebuia să facă din întîlnirea lor cu iz de miracol, o permanență acceptată.

Trăiseră dintru început împreună, așa cum se poate întîmpla și dintr-o aventură fără importanță, dar și dintr-o întîlnire decisivă.

Nici Ana, nici Filip nu vorbiseră încă deslușit. Hotărîrile lor contradictorii existau latente și se făceau simțite cu fiecare gest, cuvînt, dovedind substratul din care se plămădeau. Cu toată violența sentimentelor lor interioare, gesturile și cuvintele lor pluteau într-o incertitudine, dibuind calea unui viitor neclar, conștienți totuși că sînt, cu toată hotărîrea de a-și impune voința personală, mînați și de strîngența unui destin tainic.

În drumul lor spre casă, ajunseseră în Calea Victoriei, în Piața Palatului. Aci, deodată, au fost opriți locului de un imens pîlc de oameni. Piața era cuprinsă toată de mii de oameni. Se auzea glasul mulțimii ca valurile mării cînd începe furtuna. O amenințare titanică.

Puterea năvalnică a mulțimii i-a încercuit, i-a învăluit fără știrea lor, i-a înghițit, i-a blocat.

„— Ce e ?", șopti Ana, luptîndu-se înspăimîntată.

„— Revoluție", zise Filip cu glas răgușit de emoție, luînd-o cu putere strîns de umeri, ca să nu o piardă, să o ocrotească de violența ce-i înconjura.

„Da", gîndi Ana, „nu va fi liniște. Război, bombardamente, cutremur, iar acum revoluție. Încă va fi groază și sînge pe pămînt. Mi-a fost dat să mă nasc acum. Trebuie să rabd, să particip."

Masa compactă a mulțimii înainta, se oprea ca un singur trup. Violența glasurilor se înălță unitar, implacabil, glas al hotărîrii, al riscului acceptat, glas eroic al înfruntării conștiente, de va fi nevoie, cu moartea.

Cu grea cazină, Ana cu Filip, luptîndu-se să se smulgă, să iasă din mulțime, reușiră să traverseze strada și să ajungă în grădina mică a Ateneului. Ana își auzea respirația sacadată de efortul făcut, simțea puterea lui Filip, care o ajuta.

Deodată, țăcănitul mitralierelor sfîșie aerul. Se înălțară urlete de durere și revoltă. Ana auzi gloanțele vîjîind, trecînd pe lîngă ea. Simți cum Filip o culcă la pămînt și, ca să o apere, o acoperă cu trupul lui.

Se înălțau salvele, glasul mulțimii striga. Eroismul celor ce-și riscau voit viața cuprinsese clipa, moartea era pretutindeni, era lîngă Ana și Filip. Puteau muri împreună. Un destin ce nu fusese gîndit de ei, care, cu cîteva clipe înainte, căutaseră să socotească durata dragostei lor.

În violența pericolului, a morții posibile, acerbarea gîndurilor Anei, a simțirii se unificară, clarificîndu-se vertiginos și uimitor de acut.

Trupul lui Filip apăru greu asupra ei, o sufoca în efortul lui de a o apăra riscîndu-și el viața. Copleșită de greutatea trupului lui, Ana îl simți pe acest om mai al ei, mai drag decît îi fusese vreodată, el sau alt om, în clipele de dragoste, ale plăcerii.

În abisalul pericol al morții, Ana avusese puterea să gîndească la miraculoasa întîlnire cu acest om care o apăra cu riscul vieții lui. Atunci știu că-l iubește, nu pentru ea, ci pentru el, cu recunoștință, atunci i se făcuse spaimă de responsabilitatea ce și-o lua acceptînd să rămînă cu Filip. Ce-i rezerva viitorul acestui om al forței și ambițiilor nemăsurate ? Ambiții și calități egale, deci posibilități de reușită sau eșec și ele egale în jocul hazardului în determinări date.

Din ziua aceea, Ana ducea grija lui Filip, a destinului lui. Nu mai putuse și nici nu mai voise să pună în cumpănă frivolitatea plăcerii, așa cum o făcuse la începutul întîlnirii lor. Oare faptul că-l va accepta îl va ajuta să se realizeze în posibilitățile lui maxime sau, dimpotrivă, îi va fi o piedică ? Oare stringența la care va fi supus lîngă ea nu-l va face mai tîrziu să caute false compensări facile, care, inevitabil, duc la eșec ?

Ana, acceptîndu-l sau refuzîndu-l, nu se putea gîndi numai la ea, la posibila ei durere sau fericire. Vrînd-nevrînd, intra în joc și reușita acestui om care prin simpla lui prezență pe pămînt reprezenta, virtual, o victorie omenească.

Asta era ce își amintise, ce o frămînta acum, stînd în fața ruinelor fostelor ei case.

Brusc, Ana întoarse spatele ruinelor, trecutului și amintirilor și o porni spre locuința ei actuală, spre viitor.

După cîțiva pași, deprimată la gîndul odăilor goale, la pustiul vieții ei, pe care încă nu știa cu ce să-l umple, se hotărî să nu meargă direct acasă, ci să treacă mai întîi pe la Didona Dragomir. O alesese pe ea la întîmplare între zeci de posibilități, așa cum ai da cu zarurile.

Să tot fi fost patru după-amiază. Cuptorul soarelui era încins în plină dogoare, zăpușeala aerului apăsătoare, dar Ana Stavri o porni fără să mai țină seama de piedici. Probabil că pe Didona Dragomir, tocmai din pricina căldurii o va găsi acasă. Dacă nu, o va aștepta acolo. În grădină, la umbra pomilor. Într-un caz sau altul, se va odihni o clipă, apoi, pe înserate...

Umblînd spre Didona Dragomir, pe străzi cu case mai mult sau mai puțin ruinate de bombardamente, își dădea seama că nu va uita ușor această zi toridă de august. Îi era o înaintare în destin, o răscruce conștientă ce se pecetluia în nervii ei. Își accepta viața, îl va accepta probabil pe Filip, prin puterea vie ce sălășluia în voința ei de a trăi, fără să vrea să cunoască amănuntele posibilelor întîmplări ale viitorului. Viața trebuie acceptată în ritmul desfășurării ei : zi de zi.

Capitolul II

Ca să intre la Didona Dragomir, Ana trecu printr-o grădină năpădită de frunze și flori, urcă vreo zece trepte de piatră exterioare ale clădirii și pătrunse într-un vast și întunecos vestibul.

Din toată casa, destul de mare, Didona Dragomir ocupa acum o singură odaie, celelalte fusese constrînsă de lege să le cedeze unor oameni rămași după război fără adăpost, ca atîta și atîta lume.

În acest vestibul domnea un haos de nedescris. Ana trecu printre maldăre de lăzi, damigene, cîini care lătrau, lămpi de gaz care ardeau, saci cu cartofi, ligheane și, ajunsă în

fața odăii Didonei Dragomir, bătu discret la ușă. După o clipă, ușa se crăpă prudent și capul mare, palid și placid al Didonei apăru. Ochii ei mici și oblici aruncară o privire suspicioasă. Anei i se făcu teamă ca nu cumva să o fi deranjat, dar Didona, cînd o zări pe Ana, deschise mai larg ușa și cu o exclamație nestăpînită de victorie, spuse :

— Ah ! Ana, tu ești !? Vai, extraordinar ! Ce intuiție formidabilă ! Ești extraordinară ! Numai tu ești în stare să simți că trebuia neapărat să vii !

Destul de mirată de primirea exagerată ce i-o făcea Didona, Ana Stavri intră în odaie.

Cu toată căldura de afară, geamurile odăii erau larg deschise spre grădină. Un pom cu frunzișul des era atît de aproape de geam, că părea a fi crescut în odaie cu crengile lui ca o vastă tapiserie.

În fața acestui geam deschis și împodobit cu pomul verde, stătea așezat un domn pe care nu-l mai văzuse niciodată.

Cînd Ana intră, el se ridică încet în picioare și rămase nemișcat.

Din prima clipă, Ana a fost izbită de ochii proeminenți și de un albastru electric al acestui om. De o înălțime potrivită, poate mai mult scund decît înalt, omul purta, cu toate că era vară și atît de cald, un costum bleumarin, strict închis în nasturi. Gulerul și manșetele cămășii, de un alb impecabil, se revărsau strălucitoare, romantic demodate. Omul părea să tot aibă cincizeci de ani. Părul abundent, dat pe spate, mustața și o barbă mică blonde, erau și ele ușor încărunțite. Părea propriul lui portret.

Didona îl prezentă Anei cu emfază :

— Domnul doctor Emanuel Reich.

Fără voie, Ana îl privi fără sfială, cu exagerată atenție, și pentru că tonul Didonei fusese exaltat de încîntare, dar și pentru că într-adevăr întreaga înfățișare a acestui om era remarcabilă.

Emanuel Reich stătea în continuare nemișcat. Albastrul ochilor lui domina.

Didona continuă cu o voce plină de entuziasm :

— Într-adevăr, Ana, ce intuiție ai avut venind ! Mă gîndeam tocmai adineauri, cînd a sosit domnul doctor Emanuel Reich, că mi-ar plăcea să vă cunoașteți ; iar faptul că, neaș-

teptat, nechemată, ai venit, îmi confirmă că pot exista întîlniri predestinate...

Doctorul Emanuel Reich se înclină puţin. Faţa îi rămase impenetrabilă.

— Domnule doctor, vă prezint pe prietena mea Ana Stavri, o poetă, o scriitoare, dar mai ales o persoană care v-ar putea aprecia aşa cum meritaţi.

— Atmosfera pe care mi-o creaţi, doamnă, mă măgulește, cu toată că nu ştiu cu ce o merit, iar numele doamnei Ana Stavri îmi este cunoscut şi nu e de mirare. Mă bucur să o cunosc şi personal, nu numai prin cărţile domniei-sale.

Politeţea lor căpătase o exagerată ostentaţie. Obrazul Didonei, mare, palid, cu ochi oblici ca a tibetanilor, iar doctorul cu onctuozitatea exagerată a manierelor lui, părea şi el sosit din vreo ţară îndepărtată. Ana nu s-ar fi mirat să-i vadă făcîndu-şi repetate plecăciuni.

— Ana dragă, ţin să-ţi spun de la bun început... în fine, domnul doctor Emanuel Reich, pe care am avut cinstea să-l fi primit azi în casa mea pentru întîia dată şi, sper, nu ultima, este un mare savant...

Ana azvîrli iar o privire atentă către Emanuel Reich, care stătea neclintit. Întrebă :

— Doctor ?... Ce specialitate ?

Didona exclamă :

— Cabalist.

— Cabalist !

— Da, cabalist.

— Adică... domnul doctor... nu este medic ?

Didona, fericită de mirarea Anei, rîse în hohote, cu un aer de mare superioritate şi profundă încîntare :

— Nu, dragă... nu medic !

— A studiat Cabala ?

— Nu „a studiat", ci „lucrează". Este un iniţiat, un magician în adevărata putere a cuvîntului.

Apoi, Didona adăugă cu un ton mai scăzut şi eu o grabă copilăroasă :

— A fost şi rabin.

Ana Stavri se întoarse complet către Emanuel Reich, care părea hotărît să rabde tot ce spune Didona, cît şi privirea Anei.

— Se poate studia Cabala în România ?

Pe buzele lui, pînă acuma atît de încremenite, apăru un vag surîs. Didona se repezi să răspundă ea, dar nu reuşi să spună decît :

— Aş...

Căci Emanuel Reich îi luă cuvîntul şi spuse el pe un ton aşezat :

— Tatăl meu a fost, o vreme, rabin în Ierusalim. Eu am fost dat la o şcoală de cabalişti din cetatea Merona de lîngă Ierusalim. Acolo am stat toată copilăria, toată adolescenţa.

— Cetatea Merona e o şcoală, sau o mînăstire ?

— O şcoală cu o disciplină de mînăstire...

Didona, deodată speriată, îi întrerupse :

— Vai, dar de ce stăm în picioare ?! Vă rog să luaţi loc... vă rog.

Se aşezară. Ana întrebă :

— Cum se face că vorbiţi atît de bine româneşte ?

— E limba care se vorbea la noi în casă, pe care am învăţat s-o iubesc. Mai tîrziu m-a legat o dragoste de această ţară, aşa că nu am vrut să uit limba ei.

— Mă bucur...

— Românii au o naturală, caldă omenie. Afirm că în România au fost mai puţine orori în timpul acestui război decît au fost în alte ţări. De n-aş aminti decît că două surori ale mele au fost arse la Auschwitz, dar că înainte de a fi luate de germani, vecinii, români, oameni simpli, au căutat, cu riscul vieţii lor, să le salveze. Asta nu se poate uita. Nu-i cunosc personal pe acei oameni, deci nu pot fi recunoscător decît acestei ţări.

La amintirea ororilor trăite, Ana simţi o înfiorare în inima ei. Şopti cuvîntul de participare :

— Înţeleg !

Nici chiar Didona nu îndrăzni să frîngă liniştea grea ce se aşezase. Abia mai tîrziu Ana întrebă :

— În cetatea Merona... aţi avut profesori laici sau un maestru ?

Privirea sclipitoare a lui Emanuel Reich se abătu asupra Anei. Vocea i se adînci :

— Şi un maestru pe care am avut cinstea să-l servesc ani de zile...

Ana îl privi atent, apoi, dusă pe gînduri, întrebă cu grijă :

— Maestrul dumneavoastră mai trăiește ?

Emanuel Reich se ridică în picioare. Fără voia ei, Ana se ridică și ea. Didona Dragomir îi privi cu uimire, dar rămase nemișcată. Îi era teamă că, neridicîndu-se, Emanuel Reich să nu creadă că e antisemită, dar și teamă că, ridicîndu-se, să creadă că Ana este evreică. Fulgerător, se întrebă dacă nu cumva Ana era oare evreică și că ascunsese acest lucru de părea atît de respectuos interesată de Cabală. Didona, așezată, îi privi cu uimire.

Emanuel Reich zise clar :

— Cu voia Domnului și după cîte știu eu, trăiește, spre marea și supusa mea bucurie.

Apoi amîndoi se reașezară. Didona întrebă :

— Avea puteri supranaturale ?

— Se spune că da, dar ca orice inițiat autentic, nu făcea niciodată ostentativ uz de ele, paradă de ele.

Didona exclamă :

— Vai, dar de ce !? Ar fi fost atît de interesant !... niște demonstrații de parapsihologie ! E poate la modă !

Ana se întoarse vioi către Didona :

— Exhibiția puterilor neobișnuite, Didona, știi bine că pot da naștere la superstiție, la obscurantism...

Emanuel Reich sublinie :

— Și la un orgoliu de cea mai proastă calitate.

— Atunci, cum poți dovedi că Dumnezeu există ? întrebă Didona cu emfază.

Ana exclamă, aproape strigăt :

— Celor ce nu le este suficient că miracolul Vieții există și că mintea omenească poate socoti și lucra cu legile Vieții, cred că a face orice exhibiție de telepatie, levitație, fără a avea ca țintă progresul moral al omului, înseamnă a înjosi legile sacre ale Vieții.

Dar Didona, vrînd neapărat să arate că se pricepe în astfel de probleme, insistă :

— Atunci, unde rămîne Dumnezeu ? În afara lumii și a realității ?

— Dumnezeu, dacă poți crede că El există, trebuie căutat în însăși realitatea Vieții.

Emanuel Reich sublinie :

— Și mai ales în adîncul inimii tale.

Vizibil, Didona aşteptase un răspuns mai spectaculos. Dădu din umeri enervată. După o pauză destul de lungă şi într-un fel oarecum penibilă, Ana întrebă :

— Domnule doctor, se pot transmite puterile Cabalei ?

— Cabala este o ştiinţă, deci se poate învăţa.

Ana Stavri şi Emanuel Reich se priviră în ochi. Pe faţa Anei se putea ghici aviditatea ei. Emanuel Reich îi spuse cu gravitate :

— Dumneata, doamnă Ana Stavri, pentru că adineauri, cînd am pomenit de maestrul meu, te-ai ridicat instinctiv în picioare, fără a fi evreică, ţi-ai cîştigat un drept asupra mea. Nu aş vrea să mă înţelegi greşit...

— Sper că nu...

— Sînt convinsă că foarte curînd posibilităţile umane încă nestudiate vor fi aduse la lumină prin investigaţii ştiinţifice. Va fi un dat al epocii noastre.

— Este obscurantism şi să crezi că ştii tot. Refuzînd cercetarea, se merge direct la obscurantism.

Didona suspină :

— În numele diferitelor religii au fost înfăptuite orori !...

Ana se avîntă :

— Au fost şi sfinţi şi vor mai fi.

— Misterul „Existentului", al naşterii, al morţii, al durerii, al bucuriei, e prea insondabil ca să poţi prin cuvinte extirpa dorinţa de a-l înţelege.

— Ar trebui respectat sentimentul de sacralitate a Vieţii, chiar şi în laboratoare, sau mai bine-zis : în laboratoare.

— Giordano Bruno... spuse Didona.

Emanuel Reich o întrerupse :

— Şi atîţia alţii, atîţia, atîţia... Aşa a progresat omenirea, întîi pedepsind pe cei ce aveau curajul să încerce să ştie mai mult, ca pe urmă să-i accepte.

Didona Dragomir, şocată că nu este suficient amestecată în discuţie, zise cu emfază :

— Dumneavoastră, domnule doctor, căutaţi să ajutaţi oamenii să iasă din durerile lor, să reuşească în speranţele lor. Sînteţi un binefăcător.

Emanuel Reich se opri, o privi scurt cu o atenţie uimită, apoi i se adresă cu o exagerată politeţe, voind vizibil să atenueze faptul că nu o luase în seamă :

— Nu știu cum să vă mulțumesc pentru admirabila primire ce mi-o faceți în casa dumneavoastră, doamnă...

După o vagă ezitare, Didona Dragomir, într-un suspin, începu să vorbească abrupt, cu patimă, ca omul care s-a abținut îndelung și nu se mai poate stăpîni :

— ...dacă timpurile ar fi fost ca înainte, altfel v-aș fi primit, domnule doctor, dar, iată că ei mi-au luat odăile...

— Cine „ei" ? Comuniștii ? întrebă Emanuel Reich cu răceală.

Didona clipi repede din ochi :

— Bineînțeles... și, în loc să vă primesc într-un apartament demn de dumneavoastră, așa cum îl aveam înainte, iată că ne înghesuim într-o singură odaie...

— Doamnă...

— Ați văzut, cred, ce au făcut noii „locatari" din vestibulul meu, splendoarea de vestibul !

— Doamnă, problema se pune cu totul altfel !...

— Am muncit o viață întreagă să am o casă spațioasă și acum îi văd pe alții lăfăindu-se...

Ana zise :

— Trăim timpuri care depășesc chiar pe cei ce le așteptau, dar pe cei ce... nu le așteptau... Trebuie să ne adaptăm noilor realități... ca să le putem... suporta. Alții și-au pierdut casele în bombardamente... și nu se plîng...

— Știu că ți-au fost casele bombardate, Ana dragă, dar... eu vorbesc de mentalitatea actuală a unor oameni care...

— Alții și-au pierdut viața, zise Emanuel Reich.

— Totuși, eu...

Ana exclamă :

— Poate ai fi vrut, Didona dragă, revoluție fără greșeli sau chiar fără schimbări ?!

Didona se dezlănțui :

— Probabil că nu sînteți la curent, că nu ați auzit ororile ce se înfăptuiesc. Se arestează oameni nevinovați. Percheziții peste percheziții, noaptea pe negîndite. Oricine se poate aștepta la orice, nimic nu mai este sigur. Nici un plan de viitor nu se mai poate face.

Emanuel Reich o întrerupse iar :

— Soarta noastră a fost să ne naștem în acest timp istoric, în această parte geografică a lumii...

Didona deveni vizibil prudentă :

— Şi eu sînt comunistă, căci sînt femeie cu cultură şi modernă... dar pe măgarii care mi-au luat casa... Nu sînt o femeie rea, dimpotrivă, dar dacă aş avea putere... noii chiriaşi... ei se pretind comunişti, dar nu sînt decît profitori... înjosesc ideile comuniste de altruism, pe care dealtfel şi Cristos...

— Doamnă... altruismul... comunismul... nu faceţi greşala... să confundaţi... pe Cristos... cu...

Dar Didona, avîntată, nici nu-l privi :

— Mă gîndesc apropo de putere, de Cabală, că dumneavoastră, domnule doctor, aţi putea lucra ceva... să-i scoateţi de aici, din odăile mele... pe intruşi... Ei nu merită să stea în odăile mele...

— Vă rog... vă rog, doamnă... aşa ceva nu se poate. Nu-mi stă în putere şi nici în preocupări.

— Didona dragă, cred că ar fi bine să înţelegi... că într-o revoluţie nu îşi poate fiecare argumenta, revendica, pleda, drepturile personale... sau să-şi impună părerile şi interesele individuale...

— Da, dar ei, chiriaşii, Ana dragă, şi-au aranjat drepturile personale aşa cum le convine, sub auspiciile comunismului, pe socoteala mea, nu uita.

Ana Stavri cunoştea pe dinafară plîngerile Didonei. Exasperată de timpul pierdut şi din milă pentru Emanuel Reich, care vizibil făcea eforturi să rămînă calm, Ana, fără sfială, întrerupse lamentările Didonei şi se adresă doctorului Rich :

— Dumneavoastră, domnule doctor... am înţeles să sînteţi rabin.

— Am fost.

— Şi nu mai sînteţi ?

— Nu.

— Pot întreba de ce ?

— Ideile mele nu au fost suficient de ortodoxe. Şi nu m-am sfiit să o spun. Fără să mă fi gîndit vreodată să trec la creştinism totuşi, Cristos, fiind prea aproape de inima mea, iar eu declarînd acest lucru cu prea mare ostentaţie — poate era orgoliu din parte-mi în a sfida dogma acceptată — am indispus pe toată lumea. Şi pe evrei, şi pe creştini... şi... fără folos...

Dus pe gînduri, Emanuel Reich adăugă :

— De fapt, nu am vorbit numai de Cristos. Am alăturat lui și alte nume.

Ana, surîzînd, continuă :

— ...Buda... Socrate...

— Poate Karl Marx, zise Didona, rîzînd în hohote, apoi, brusc, se opri din rîs și se uită speriată în jurul ei.

Emanuel Reich continuă :

— Am vorbit despre oameni care și-au consacrat viața pentru a ușura durerea de pe pămînt, deci și de Karl Marx.

Didona, încă enervată, sublinie :

— ...repet, în numele acestor oameni s-au făcut multe cruzimi... Karl Marx, de pildă...

— Lucrul acesta vă obsedează, doamnă.

— Mă înfioară, spuse Didona, cînd văd ce pot face oamenii cu lucrurile cele mai nobile. În numele lui Cristos... de pildă...

Ana exclamă cu patimă :

— Important e mesajul lor, nu greșelile celor ce nu i-au înțeles. Au fost și sfinți în numele lor, nu numai călăi.

Didona întrebă cu o ironie ce se voia subtilă :

— Sfinți, la comuniști ?

— Da, Didona, da, incontestabil sfinți, martiri ai comunismului, cu toate greșelile posibile ale comunismului aplicat.

Didona suspină și ridică cu nevinovăție privirea spre cer :

— Dacă o afirmi tu, Ana dragă...' șopti cu condescendență și dispreț, nu mă mai amestec în... teoriile tale asupra comunismului...

Se făcu cîteva clipe liniște. Apoi, Emanuel Reich avu un ușor suspin :

— Din pricina vehemenței mele am suferit mult. dar nu-mi pare rău. Și chiar dau dreptate celor care m-au făcut să sufăr./Ei au avut dreptate să mă izgonească din rabinat, căci nu se cuvine ca cei ce servesc în „biserici" să fie „originali", așa cum am fost eu. Ori, dacă mi-am permis să fiu „original", trebuia să îndur consecințele.

— Vă înțeleg atît de bine, suspină Didona Dragomir, tot cu privirea înălțată spre plafonul odăii.

— Dealtfel, trebuie să spun — vedeți că nu mă pot abține de a vorbi, afirm, cred, că întreaga organizare a lu-

mii, deci și biserica, cunoaște cea mai violentă criză prin care a trecut vreodată. Și dacă Biserica...

— Care Biserică ?

— Toate... nu vor lua măsuri hotărîte pentru a fi în pas cu realitatea nouă ce se naște pe pămînt, vor avea mult de suferit, esențial de suferit. Vorbesc de toate credințele pămîntului, laice și religioase.

După o pauză, Emanuel Reich continuă, părînd că vorbește pentru a se lămuri pe sine :

— ...și nu mici schimbări cu rol de camuflare, ci ca ultimele citadele învechite să fie depășite. Stagnarea cuprinde un risc abisal. Și pentru multă vreme iremediabil.

— Oamenii, însă, șopti Didona, natura omenească...

— Schimbările nu trebuie să fie create în afara naturalului omenesc, ci din interiorul omului, adică înnobilarea omului, zise Ana.

— Nu va fi ușor, zîmbi Didona tot dispreţuitoare.

Emanuel Reich surîse Anei cu blîndeţe :

— Acum, într-adevăr, a venit momentul unei severe revizuiri. Sînt atîtea de spus... dar chiar și atît cît am spus dovedește, repet, cu prisosință, pasionalitatea firii mele.

— Sînteţi un om sincer, decretă Didona Dragomir.

— Dacă minciuna e întotdeauna un defect, sinceritatea nu este întotdeauna o calitate !

Didona rîse cu poftă ca de un „banc" bun. Emanuel Reich continuă nestingherit :

— Calea mea îmi pare totuși bună și o voi păstra, cu toate că nu o pot numi ușoară.

Mintal, Ana Stavri revăzu ruinele caselor și și din nou se înălță în ea amintirea a tot ce suferise pentru Ion și spaima dragostei ei pentru Filip Nazarie, responsabilitatea ei față de acest om... apoi lipsa de lucru, de bani... greutăţile toate... da, nu era ușor...

— ... dar ce este ușor acum ? șopti.

— Trăim timpuri cînd nimic nu este ușor. Ne va trebui puterea să ne conformăm, fără prejudecăţi timpurilor care ne-a fost dat să le trăim... altfel... va fi grav și greu.

— Dumneavoastră credeţi că sînteţi fără prejudecăţi ?... pregătit... să... înfruntaţi... ?

Punînd această întrebare doctorului Reich, Ana Stavri o făcu controlîndu-se totodată și pe sine. Într-adevăr, era oare ea, Ana, pregătită... să facă față avalanșei schimbărilor ?!

Emanuel Reich declară apăsat :

— Îmi cunosc limitele, puterea și slăbiciunile, dar mai știu că mă străduiesc să fiu un reazem pentru cei ce vor cere ajutorul meu.

Ana îl privi cu uimire, dar rămase neutră, prudentă ; în schimb Didona Dragomir, frenetică, se amestecă cu o curiozitate indiscretă, ironic sfidătoare :

— Sînteți cumva comunist, domnule doctor ?

Emanuel Reich nu se putu abține și rîse fățiș :

— Cred că da, sau mai bine-zis, probabil că da.

— Cum, probabil ? Ori da, ori nu !

— Temperamental, da, sînt, dar comunismul meu mă tem să nu fie și el cam personal. Probabil că și asta o să-mi dea de furcă.

Didona Dragomir păru clătinată :

— Adică cum... comunism personal ?

— A fi de dreapta sau de stînga cred că e o chestiune de temperament, deci sînt comunist, dar... impulsivitatea mea... neintegrarea mea, neconformismul meu...

Ana zise :

— Vor fi oameni care vor lupta să mențină încremenită o stare care de fapt cere o permanentă răsturnare a valorilor. Nu vor putea însă opri mersul înainte... sînt convinsă că în tot cazul nu veți face parte din aceștia... care frînează...

Didona Dragomir exclamă :

— Ana, nu știam că ești și sociolog !

Ana, vorbind, își simți ființa cuprinsă în puterea nestăvilită misterioasă a viitorului, în responsabilitatea hărăzită locuitorilor pămîntului.

Emanuel Reich se întoarse brusc către Ana și o întrerupse :

— De obicei, nu vorbesc despre aceste lucruri... dar mi-ați pus întrebări : de ce nu mai sînt în biserică și dacă sînt comunist. Oare am răspuns ?

Didona exclamă :

— Nu, nu ați răspuns ! după părerea mea nu ați răspuns.

Emanuel Reich, tot întors spre Ana, fără să o ia în seamă pe Didona, adăugă :

— Ce gîndim ce simţim e greu de concretizat în cuvinte, dar repet : viaţa nu a fost uşoară şi nu va fi uşoară, pentru nimeni. Ştiu.

Didona Dragomir spuse cu un ton de gazdă afabilă :

— Vă iubeşte multă lume, domnule doctor !

— Asta poate fi o mare consolare.

Şi Emanuel Reich rămase tot cu ochii întorşi spre Ana. Didona Dragomir aruncă o privire ciudată spre ei, se sculă, se scuză, spunînd că trece alături, în vestibul, să pregătească şi să aducă ceaiul.

Rămasă singură cu Emanuel Reich, Ana se gîndi că ar putea profita pentru a-şi satisface apriga curiozitate, dar crezînd că ar întrece marginile discreţiei, se înfrînă şi spuse numai :

— Dacă nu mi-ar fi teamă că vă supăr... aş avea atîtea întrebări de pus... mai tîrziu poate... dacă îmi veţi permite... Cabala îmi este numai vag cunoscută...

Cu toate că îşi domolise vorba, în glasul Anei era exaltare.

— Doamna Dragomir a avut dreptate : nu cred să ne fi întîlnit întîmplător ! Îmi permit să mă bucur la gîndul unei revederi.

— Aş fi mai mult decît fericită...

— Lumea a trecut prin mari greutăţi. Vă va trebui încă multă răbdare.

Ana tresări :

— Nu mă plîng !

— Curajul vă onorează. Sînteţi o femeie singură şi e greu !

— Sînteţi clarvăzător ?

Emanuel Reich rîse îngăduitor.

— Ce uşor ar fi să răspund afirmativ ! Toată lumea aşteaptă de la mine lucruri neobişnuite, mă forţează să joc rolul magicianului. O fac cîteodată tocmai pentru a-i putea ajuta... au oamenii nevoie să fie confirmaţi în aşteptările lor copilăreşti.

— Minimalizează miracolul, căutîndu-l unde nu e important şi îl ignorează unde e decisiv, nu ?

— Cu dumneata, Ana Stavri, nu am nevoie să joc rolul vrăjitorului. Sînt lămurit că vrei să te orientezi în mod lucid, să colaborezi cu viaţa dumitale, cu miracolul Eternităţii în

care sîntem cuprinşi. Deci, dumitale prefer să-ţi spun că am o mare experienţă de viaţă a oamenilor... foarte. foarte mare... experienţă...

— Aţi afirmat lucruri pe care nu vi le-am spus : că nu sînt evreică, că sînt singură, că mi-e greu.

— Aţi venit aci, la ora asta, pe căldură, singură. Asta este suficient ca să „ghiceşti" că sînteţi tulburată şi singură.

— Şi dumneavoastră sînteţi aci, la ora asta şi singur.

Emanuel Reich rîse iar, vizibil amuzat :

— Da, dar eu am o meserie care mi-a impus să fiu aci. Am treabă. Dumntata ai venit că nu ştiai ce să faci cu timpul dumitale şi cum să scapi de singurătate. Singurătatea e un lucru foarte greu de suportat.

— Da, greu, şopti Ana.

— Iar pentru o femeie, deosebit de greu. E chiar în *Biblie* un verset !

— Dacă o să-mi permiteţi, mai tîrziu, să-mi daţi cîteva date... v-aş putea, poate, fi de folos...

— Credeţi că există vreo legătură între cifrele Cabalei şi... umila mea fiinţă ?

— Credeţi că există vreo legătură între soare, lună şi noi ?...

Ana continuă :

— Între calculele matematicii şi aplicativitatea lor concretă la realitatea cotidiană ? Da, da, ştiu, dar ştiu şi cît e de periculos ca nu cumva omul, din curiozitate sau orgoliu, să înceapă a mînui aceste puteri fără a cunoaşte suficient, fără...

— A le respecta suficient.

— Într-adevăr... oamenii au făcut, acum, în urmă, în laboratoare în loc de-a căuta elixirul vieţii şi piatra filosofală, bomba atomică... Incipient, totul e vrăjitorie... numai în urmă devine lucrare ştiinţifică.

— Albă sau neagră...

— Ca şi vrăjitoria, deci. Bomba atomică : energie binefăcătoare, sau...

— Exact.

Emanuel Reich rîse uşor şi o privi pe Ana cu mai mare atenţie, dar Ana, adîncită în gîndurile ei, murmură :

— Facem parte integrantă din trupul acestui Univers.

Emanuel Reich sublinie :

— Libertatea omenească înseamnă să știi să mînuiești cu respect Legile care determină Viața, Universul.

— „Libertatea în determinare" ?

— Exact. Mă bucur că l-ai citit pe Lenin. Fraza și pe mine m-a frapat prin anvergura ei. Nu se poate vorbi, în ziua de azi, decît cu un om care a înțeles filosofia materialismului dialectic, care știe ce se petrece în laboratoare.

Ana, căzută pe gînduri, vorbi ca pentru ea :

— ...în 1917... Revoluția din Rusia mi-a părut semnalul unui început fabulos, gong teatral, scena fiind întreg pămîntul... Important ar fi ca desfășurarea actului să nu se petreacă... cu prea mare durere. Prea multă durere a fost, mai ales în ultimii ani, pe pămînt...

— Sub toate timpurile oamenii au știut să aducă durere pe pămînt.

Ana se frămîntă. Se simțea realmente cuprinsă în „devenirea actelor istorice", care îi erau date a le trăi, de durerea posibilă creată de oameni. Simți un fior. Știa că oamenii pot aduce pe pămînt durere, neasemuită durere. Durerea încă pîndea.

Emanuel Reich o privi atent :

— Aș fi fericit să vă pot fi vreodată de folos... prin calcule cabalistice... sau în afara lor. Sînteți, ca atîta lume, la o răspîntie. Oh ! nu e greu, vă asigur, să fii clarvăzător.

Realmente, acest om era impulsiv ! Adineauri vorbise generalizînd, iar acum propunea insistent ceea ce ea nu ceruse. Ana se ridică, scuzîndu-se :

— Cred că ar fi necesar să văd dacă nu cumva amica noastră are nevoie de ajutorul meu. Am să vă las o clipă singur.

— Nu sînt niciodată singur.

Ana ajunsese la ușă cînd a auzit replica. S-a oprit, s-a întors către Emanuel Reich. Îi spuse repede :

— De cînd mă știu mi-a fost teamă de singurătate... și totuși, știu că mă pîndește singurătatea. Nu mă refer la spaima bătrînelor, la incapacitatea lor de a mai participa la viață, la dramatica lor izolare. De fapt, eu am dorit chiar din adolescență puterea singurătății... ca o disciplină de lucru, nu izolarea mizantropului... nu turnul de fildeș... care...

Emanuel Reich o întrerupse cu răceală :

— Cred că sînteţi încă departe de această reculegere a singurătăţii şi... nu cred că izolarea ar fi calea pentru a te desăvîrşi, pentru a ajuta pe alţii.

— A ajuta ?

— Un exemplu bun e întotdeauna un ajutor

Ana se înclină uşor :

— Şi totuşi, cred că primul pas al singurătăţii fecunde l-am făcut : am avut puterea să gîndesc acest lucru, să-l doresc.

Ochii lui Emanuel Reich deveniră mai albaştri. O privi pe Ana fix.

Uşa se deschise şi Didona Dragomir apăru victorioasă, aducînd tava cu ceai. Ana o ajută să aşeze totul pe masă.

Doctorul Reich era în picioare cu spatele la geamul larg deschis spre grădină, spre pomul cu freamătul frunzişului de un verde somptuos. În clipa asta, Ana l-a văzut bine pe Emanuel Reich : părul argintiu îi descoperea fruntea largă, haina îi era severă ca o uniformă, ochii lui albaştri emanau putere.

O neaşteptată căldură din adîncul inimii i se înălţă pentru acest om.

Didona Dragomir a servit un ceai excelent. Se făcu linişte, fiecare preocupat de ceaşca lui.

— Doamnă, azi am venit şi pentru plăcerea de a vă vizita, dar ţineam să vă invit personal la conferinţa ce o voi avea poimîine, ora 18. O rog şi pe doamna Stavri să accepte. Prezenţa dumneavoastră m-ar onora.

Didona se mişcă pe scaun cu satisfacţie.

— Pot aduce şi prieteni ?

— A, desigur ! Aş fi foarte flatat. Voiam tocmai să vă rog...

— Persoane pe care, dealtfel, aş dori să le cunoaşteţi. Mă gîndeam tocmai că ar fi bine...

Didona se întoarse către Ana şi Ana exclamă :

— Da, da, Vlad Axente şi Simion Şora.

— Eşti extraordinară ! Cum ai ghicit ?!

— Vai, Didona, dar era natural să...

— Nu, nu, eşti extraordinară.

— Didona, îţi spun că era natural să ghicesc.

— Ba da, ba da, eşti...

— Să nu spui că sînt clarvăzătoare !

Doctorul Reich rîse în hohote, spre marea uimire a Didonei, care se înroşi ofuscată.

Emanuel Reich se opri din rîs, întrebă cu afabilitate :

— Pot să aflu cine sînt aceşti prieteni ?

Didona se avîntă :

— Persoane foarte, foarte... interesante. El, Vlad Axente, absolut deosebit, este un om, da, de ce să nu recunoaştem, extraordinar. Inteligenţa lui, originalitatea lui... cultura... El... este...

Reich întrebă scurt :

— Ce meserie are ?

Ana zise :

— E... e matematician, fizician... modern... ultimele probleme ale calculatoarelor... Ultimele probleme ale mecanicii cuantelor, cu toată anvergura filosofică ce o aduce gîndirii umane această teorie, care trebuie să recunoaştem marchează epoca nouă a umanităţii... Dar nu a avut noroc... adică, acum e vorba să-l facă profesor la facultate... dar pînă acum...

Didona, umilită că nu are titluri răsunătoare pentru a-şi prezenta prietenii, întrecînd timiditatea, se avîntă :

— Trebuie să-l cunoaşteţi... aţi fi... de părerea mea..

— Ce vîrstă are ?

— Patruzeci de ani.

— Şi nu s-a afirmat pînă acum ?

— Tocmai aici este... eu cred... adică susţin că nu a avut cine să-l îndrume...

— Asta ar putea fi un început de explicaţie, dar s-ar putea ca omul să aibă un temperament veleitar.

— Vai, cum aţi ghicit ! Sînteţi într-adevăr extraordinar.

Emanuel Reich se enervă. Se stăpîni.

— Nu, doamnă, nu am ghicit. E logic. Patruzeci de ani şi încă nerealizat ! De obicei, veleitarii spun că nu au avut noroc... că împrejurările... dar în 99 de cazuri se amăgesc.

— Dar soarta, şopti Didona cu o melancolie ostentativă în glas, care vădit demonstra că se socoteşte printre nedreptăţiţii soartei.

— Soarta e 90 la sută însuşi caracterul nostru.

Şi după o pauză întrebă :

— Şi... acest om, acest fizician modern este bogat sau sărac ?

— Sărac. Ea, soția, ar fi avut ceva avere, dar el... în zbaterile lui pentru a ieși din anonimat, a cam risipit... acum cu o biată leafă de profesor la liceu...

— Un ambițios, deci.

Ana Stavri se amestecă.

— Da, foarte ambițios și totuși nu, judecînd după posibilitățile lui. La el ambiția e motivată, vă asigur.

Încurajată, Didona se avîntă iar :

— Credeți-mă, acest om, bine condus... dar soția lui... Verona... e incapabilă. Este o piatră... o piatră...

Emanuel Reich, cu calm, o ajută :

— O piatră de încercare, poate...

— Da. O piatră de încercare grea, șopti Didona, care transpirase din pricina ceaiului și a bruștei enervări.

Reich începu a o privi pieziș, dar atent. Întrebă :

— Ce fel de femeie e soția lui ?

Didona, cu aceeași furie, continuă :

— O ! cum să vă spun... este în nori... Este imposibilă. Numai ea e de vină. Total inumană. Se crede frumoasă...

Ana exclamă :

— Cum se crede... Este frumoasă !

Reich o întrebă pe Ana :

— E realmente frumoasă ?

— Da, patetic de frumoasă... dar plină de complexe... complexe copilărești... caută confirmări...

Didona Dragomir adăugă :

— Aș ! e pur și simplu frivolă !

— Frivolă ?

— Desigur.

Dar Ana interveni cu bruscheță :

— Nu, domnule doctor, nu frivolă și nici inumană. Este caldă și umană, dar incapabilă să se concentreze pe realități imediate. Fantazează inutil, pînă a părea mincinoasă, pînă a părea neserioasă. Visează ce nu se poate, și mai ales pretinde de la alții ce nu poate realiza ea.

Didona izbucni iar nestăpînită :

— Ana, gîndește-te numai cît este de mîncăcioasă !

Emanuel Reich rîse iar, foarte amuzat.

— Deci, e mîncăcioasă !

— Da, lacomă, și... s-a și îngrășat acum în urmă peste măsură, nepermis, zise Didona cu aceeași furie.

Ana se uită la Didona cu uimire. Ana tăcu, cu discreție, cu milă, pentru inconștiența Didonei, care continuă cu vehemență :

— Vă spun că e păcat de el, de Vlad. Lîngă altă femeie, înțelegătoare, serioasă... în fine, o femeie demnă de el...

Ana o întrerupse... iar de astă dată cu violență :

— Nu, Didona, lîngă nici o altă femeie. Au și un copil, nu uita !

Emanuel Reich urmărise cu atenție cum se contrazic, întorcînd privirea de la una la alta.

Dar Ana se opri brusc și întrebă cu o vădită grijă :

— Vai, Didona ! Nu te-am întrebat. Ce face Marina, fetița ?

— Prost, foarte prost, poate și mai prost.

— Atunci... Verona n-o să poată veni la conferință !

— Cred și eu că n-o să poată veni ! De ce să vină ? Nici nu o interesează.

Didona se întoarse către Reich și îi explică :

— Marina e copilul lor. Fetița lui Vlad. E foarte grav bolnavă.

— Ce are ?

— O boală enigmatică !

— Ce vîrstă are copilul ?

— Patrusprezece ani... dar e precoce, foarte inteligentă. Seamănă cu el.

— Ce e de făcut ? întrebă Ana. E foarte grav.

— Ar fi de încercat, dar e foarte greu, murmură Emanuel Reich.

— Dumneavoastră... puterea dumneavoastră, exclamă Didona... Ajutați-o. E aproape pe pragul morții. Vlad, tatăl ei, este distrus...

Emanuel Reich privi în gol :

— Nu m-a rugat nimeni.

Ana exclamă :

— Ați aflat acum.

— Nu este suficient. E lege. Nu te poți amesteca fără să fi fost rugat.

— Nici pentru a face bine ? întrebă cu uimire Ana.

— Ce e bine ?

— Să se vindece copilul, în cazul de față.

— De unde știi că ar fi bine ?

— Un copil redat vieţii...

— Nu poţi schimba destinul unui om decît schimbîndu-i caracterul, altfel... e foarte periculos. Plăteşte mai tîrziu... Nu poţi rămîne dator destinului... Cîteodată crezi că ajuţi şi pur şi simplu violentezi legile date... încarci omul cu îndatoriri ce nu i se potrivesc, ce nu le poate duce... E o mare responsabilitate...

— Copilul, Marina, trebuie salvat. Viitorul e în faţa ei. Poate va şti mai tîrziu cum să plătească... schimbîndu-şi conştient caracterul, spuse Ana.

Reich replică :

— De unde ştiu ce destin îl aşteaptă pe acest copil cu numele Mariana ? Poate că nu peste multă vreme va încerca să se sinucidă !

Ana se revoltă.

— Atunci să nu-i aducem nici doctor, nimeni să nu mai ajute pe nimeni. Să nu mai dai nici o bucată de pîine cerşetorului cu mîna întinsă, ca să nu te amesteci în destinul lui !

— Nici un doctor nu vine fără să fie chemat, nici un chirurg nu operează fără consimţămîntul familiei, al pacientului...

— Dar noi putem încerca tot pentru salvarea copilului bolnav, noi avem datoria să-l ajutăm, datoria să-i dorim vindecarea.

— Desigur, ne putem ruga, şi e sigur că mă voi ruga pentru Marina, chiar de nu mi-aţi fi spus să mă rog, e de la sine înţeles. Dar trebuie să facem deosebirea între a ne ruga şi a lucra magic. Şi Cristos spunea : „Nu eu ci Tatăl din mine“ şi „Du-te şi nu mai păcătui“. Or, eu nu pot lucra fără să mi se ceară în prealabil. E o mare diferenţă.

După o pauză, Didona a spus :

— Le voi comunica. Vlad îşi adoră copilul...

Emanuel Reich întrebă încet :

— Dar ea... ea... mama ?

Didona o privi în grabă, pieziş, pe Ana, apoi spuse sfidînd :

— O !... ea, ea... mai puţin.

Ana se revoltă iar, făţiş :

— Vai, Didona, cum poţi vorbi aşa ?!

Dar Emanuel, fără a le mai băga în seamă, se înclină :

— Dumnezeu e atotputernic şi inima mea e cuprinsă de milă. Şi eu am copii şi soţia mea e o mamă exemplară. O mamă întotdeauna suferă mai mult. Cum o cheamă pe mama acestui copil bolnav ?

— Verona.

Emanuel Reich repetă numele încet, şoaptă abia perceptibilă : „Verona".

După o pauză destul de lungă, întrebă :

— Adineauri aţi spus Vlad Axente şi... aţi spus şi Simon Şora, îmi pare.

Didona se avîntă iar :

— Da, şi Simon Şora... un prieten al inginerului Vlad Axente. Vă daţi seama că dacă un tînăr de douăzeci şi şase de ani... înseamnă că acest om este...

Ana şi Emanuel Reich schimbară o privire fugară şi îşi surîseră. Dar Didona sări la timp peste epitetul temut şi, dîndu-şi seama de ce se întîmplă, tăcu brusc.

Emanuel Reich zise rar :

— Simon Şora ! Îl cunosc. Mi-a fost prezentat chiar zilele astea. Mă bucură această coincidenţă şi aveţi dreptate, doamnă Dragomir : acest tînăr este o fiinţă aparte, absolut aparte. Integritatea gîndirii lui şi a simţămintelor sale este evidentă şi se face simţită ca o putere. Doamnă, sînteţi într-adevăr înconjurată de oameni excepţionali şi mă bucur să-i cunosc prin dumneavoastră.

Emanuel Reich se întoarse către Ana şi îi surîse cald.

În clipa asta, Ana îşi dădu seama că de cînd îl întîlnise pe Emanuel Reich, o plenitudine se deşteptase în ea. „În definitiv", gîndi Ana, „mi s-au dărîmat casele, sînt săracă şi fără lucru, sînt îndrăgostită de un om cu atît mai tînăr ca mine, dar sînt vie, şi mai ales viaţa în eternitatea ei e vie !!!" O recunoştinţă îi umplu inima. Totul îi păru împrospătat, un început de viaţă. „În mine alegerea, în mine puterea", îşi mai zise.

Îmbărbatată de acest elan, capabilă să înfrunte pustiul odăilor ei, se ridică în picioare pregătindu-se să plece. Emanuel Reich se uită la ceas. Didona o privi pe Ana cu furie :

— Pentru ce vrei să pleci ? E prea cald afară !

— Trebuie.

— Nu plecarea doamnei Stavri mă face să-mi amintesc ora. Atmosfera agreabilă pe care am găsit-o aci a fost am-

plificată, e drept, prin prezența doamnei Stavri, dar nu aș vrea acum să fiți învinuită, doamnă, de familia mea de o greșeală numai a mea. Sînt așteptat acasă.

Au plecat amîndoi, conduși pînă la poartă de Didona, care i-a privit cum se depărtează, stăpînită de otrava invidiei în inimă. Gîndi: „Nu trebuia să-i deschid ușa și să o primesc! Ca întotdeauna, femeia asta nu s-a putut abține să nu se pună în evidență, fără să țină seama de mine, care, în defintiv, eram gazda. Fără ea, aș fi putut avea eu o conversație interesantă cu omul acesta, dar ea cu tot felul de întrebări, care, în definitiv, o interesau numai pe ea, mi-a stricat după-amiaza... Și cum o apără pe Verona! Se potrivesc! Mă mir cum de le rabdă Vlad! O să meargă acolo la ei și o să pretindă că ea i l-a prezentat lui Vlad pe rabin. Așa cum o cunosc, e capabilă acum să se ducă direct cu rabinul acasă la ea și să se culce cu el! O! cum aș vrea să știu, să aflu dacă Verona îl înșală sau nu pe Vlad! Să aflu cu cine îl înșală! Probabil că Ana știe. E complice!"

Capitolul III

Ana era conștientă că Emanuel Reich plecase dinadins odată cu ea. Certitudinea că se legase o prietenie între ei îi era caldă bucurie.

Au fost de acord să umble pe jos. Arșița soarelui se domolise. Lumina înserării părea încremenită. În aer nici o adiere. Ruinele caselor arse de bombardament aminteau războiul ce abia luase sfîrșit. Un coșmar al trecutului. Mergeau încet. Prin curți, lumea stropea florile. Mirosea plăcut a pămînt ud.

Înaintînd așa pe străzi, Ana își da seama mai pregnant decît la Didona, cît de deosebit era Emanuel Reich față de ceilalți oameni pe care îi cunoscuse pînă atunci. Părea demodat, dar personal pînă la extravaganță. Nimeni nu ar fi pu-

tut hotărî dacă este bătrîn, tînăr, urît, frumos, sărac sau bogat, pentru că atenţia îţi era cuprinsă de ceva ce întrecea toate aceste definiţii.

Zăpuşeala zilei fusese atît de copleşitoare şi Ana alergase atîta prin căldura soarelui, încît ameţi. Casele, oamenii, totul se învîrti. Speriată, Ana se sprijini de braţul lui Emanuel Reich.

— Am ameţit.

El se opri şi îi spuse grav :

— Te rog să te sprijini de mine. Te rog să o faci cu toată încrederea. Aşteptam să-mi ceri acest lucru.

Ana, sprijinită de braţul lui, cu toată ameţeala, îşi spuse : „iar îmi propune să mă ajute fără să-i cer ! E generos, dar impulsiv." Umblară mai departe încet. Ameţeala îi trecuse, dar încă înfricoşată rămase aşa, ţinîndu-l de braţ. În fugă, piezîş, îl privi. Îi păru că pătrunde în adîncul fiinţei lui.

Au mers mai departe. Grădina Cişmigiu le era în drum. Intrară în splendoarea pomilor, în aerul limpezit al grădinii.

În faţa lor, lacul parcului oglindea cerul. O barcă, mînuită de un tînăr, aluneca pe apă lăsînd în urmă o dîră care, încet, se ştergea. Un nor alb, răsfrînt în apă, trecu pe cer.

— Trebuie să recunosc că simt o reală bucurie de a vă fi întîlnit. Aţi avut dreptate : singurătatea mă apasă.

— Se cunoaşte că ai suferit: Eu te voi ajuta după puterile mele şi voinţa dumitale.

El o întrebă :

— Eşti fără bărbat ?

— Da. Fără.

— Ai fost căsătorită ?

— Am trăit patrusprezece ani cu cineva. De aproape opt luni m-am despărţit de el.

— Îl înşelai ?

— Nu. Nu l-am înşelat niciodată. El însă, da, mereu. Înfiorător de mult, cu oricine... şi, afară de „oricine", avea şi legături durabile... femei care mă urau. Le spunea să aibă răbdare, că nu mă poate lăsa, că sînt bolnavă, dar că în curînd voi muri... va fi liber. Mie îmi spunea că este impotent. Ultimii patru ani nu a trăit cu mine. Îl distra asceza mea, să mă ştie călugăriţă, aşteptarea mea îi era un divertisment. Cred că apoi i-a lipsit acest stimulent. Mă căuta mereu. Zicea că îi este greu fără mine. De fapt, e un mare poet al

țării, numele lui va rămîne în antologii și în mintea oamenilor. Versuri de ale lui sînt spuse de orice om care iubește poezia. Cine nu cunoaște celebrele versuri :

De n-aș fi brațul ce despică valul
Prin drept de Cînt mă simt stăpînul mării

Atunci nu am mai vrut să-l accept. Ca despărțire mi-a trimis o poezie. Este, cred, încă nepublicată, inedită. O am în sertar. Ascultă :

Glasul, cînd a tremurat
am auzit în el singurătatea :
darul amar ca ghimpele deșertului
l-am primit în gînd, l-am închis în inimă.

Pentru tot ce a fost, pentru ce n-a fost încă
ai strivit o lacrimă tăcută
ca pe un mormînt cotropit
de buruieni, în uitarea sfîntă.

Pasul ți s-a depărtat sunînd
ca o toacă-n sicriul trecutului.
Dincolo de mine ți-ai trimis
Suveran și lunatic, cîntecul.

Seară-ntre seri, semn a rămas
prinsă-ntre filele sufletului.
Ca o epavă se zbate de atunci
visul, în stîncile lutului.

Un simțămînt al libertății cîștigate se împuternici în inima Anei. Și clar își făgădui că nu va mai primi constrîngerea iubirii sclave pentru nimeni în lume, nici chiar pentru magnificul Filip Nazarie.

— Cu Ion a fost multă dragoste, multă poezie, multă durere, dar și neîndurat de multă minciună-! Și s-a minunat că nu l-am admirat pentru acest eroism al minciunii, cum își numea el minciuna !

— Minciuna putea fi realmente o dovadă a dragostei lui, nu ai înțeles ?

— Eu nu am prețuit-o. Am cunoscut personal vreo cincișase femei care, fiecare mi-au spus că ea a fost unica lui iubire. Nu mi-a prea plăcut să intru și eu în cîrdul de halucinate ! Ce oroare !

Tăcură iar o vreme. Ca un tablou văzut aievea în trecut, Ana revăzu surîsul lui Ion, fermecătorul lui surîs și îi reauzi glasul, glasul lui de catifea cu care o mîngîiase, o supusese : „Tu Suavitatea Sa I-a a României"... Se juca permanent cu toate femeile de-a „iubirea cea mare". Nu putea îndura să nu cucerească definitiv orice femeie. Voia dovada integral trăită de la toate femeile, că el este iubirea unică, întîlnirea cu idealul visat. Apoi, nu știa cum să se descurce... mai apoi uita drama învechită, absorbit fiind de o nouă cucerire, de o nouă intrigă amoroasă, totală, absolută. Se hrănea din dramele care îi dădeau confirmarea farmecului lui irezistibil de Don Juan al României :

Ca o stea singură
Inima sîngeră
în noaptea gemetelor
în veghea spectrilor.

Din trecut ne ajung jurăminte vechi,
se deschid în umbră pleoape uitate,
crește ruga palidelor mîini,
veșted e paradisul trădărilor.

Inima singură
în noaptea ultimă
în marea stingere
ca o stea singură
Inima sîngeră.

Obsedat de sexualitate, anihilat ca putere prin abuz erotic, era totuși în mod evident de o cinste și generozitate autentică în aspirațiile lui sociale, aspirațiile inimii către oameni pe care însă, fiind absorbit de aventurile lui erotice, nu le-a putut duce niciodată la bun și clar sfîrșit. Își stabilise reputația că nu se poate conta pe el, că e „poet". Acest om, Ion, fără nici un volum tipărit de poezii în timpul vieții lui era în mod incontestabil unanim socotit și recunoscut, poet.

El se mulțumea cu acest titlu lipsit de „patalamaua" adecvată, lipsă cu care cocheta. „*Ce prince de la poésie!*" Cum fusese poreclit...

Conștient că ar putea da mult mai mult în creația poetică, cinstit fiind, căuta să pară că nu-i pasă de succesul sau insuccesul lui literar. Refuza cu înverșunare să fie publicat. Manuscrisele lui, mai toate, au văzut lumina tiparului în ajunul morții lui, sau post-mortem.

Pînă la urmă, cu toată crîncena boală care l-a răpus, a rămas cu aceeași privire clar albastră, candid mirată, aprig avidă și cu același surîs fermecător pe buze.

Și pe catafalc, pe fața lui scheletică surîsul lui, celebrul lui surîs rămăsese intact. Surîsul acela, surîsul lui Ion, a fost îngropat în pămînt.

Așa îi rămăsese în minte Ion, marea ei iubire, pe catafalc, scheletic de slab, cu surîsul lui încă pe buze cu care cucerise atîția oameni atîtea femei. Numai albastrul ochilor fusese acoperit de oboseala pleoapelor...

Ana avu un fior. Deodată reveni la prezent: se afla în Cișmigiu lîngă Emanuel Reich care alături ei tăcea. În tăcerea asta li se întîlniră privirile. Ana gîndi: „Iată un om lîngă care poți și vorbi, dar poți și tace".

Emanuel o întrebă:

— Ți-a fost grea despărțirea?

— Da, foarte. El, bineînțeles, nu și-a dat seama cît suferă, iar eu, din orgoliu, i-am ascuns suferința mea. I-am spus că l-aș putea vedea făcînd dragoste în fața mea cu o altă femeie și că nu mi-ar păsa. Poate că între timp devenise — prin durere — și afirmația asta adevărată.

Ana se uită cu uimire în jurul ei la pomii ce îi stau în față, la cerul ce se oglindea liniștit, la norii ce se vedeau pe cer și pe lac. Trecuse mult timp din viața ei. Viitorul ce-i sta în față i se făcu iar simțit, ca un mister. În curînd Filip Nazarie se va reîntoarce... de la țară din vacanță...

Emanuel Reich o privi lung, atent.

— Puterea despărțirii nu o are oricine. Repet, Ion te mințea, dar te iubea, și, în tot cazul, ai suferit pentru un om de calitate. A suferit și el. Poate cît și dumneata. E un dar să suferi din pricina unui om de calitate...

— În tot cazul, îi pot fi recunoscătoare pentru un lucru incontestabil: așteptîndu-l, neîndrăznind să mă mișc de

acasă ca nu cumva să sosească în lipsa mea, ca să umplu timpul, mi-a fost dat perfectul prilej să scriu, să citesc și să gîndesc. O concentrare indiscutabilă. Ființa mea interioară a căpătat putere.

Emanuel Reich se ridică în picioare :

— Să nu întîrziem. Realmente familia mă așteaptă pentru cină.

Îi oferi Anei din nou brațul și o porniră așa mai departe.

— Ești scriitoare. O meserie fără vîrstă. Ai să-ți refaci viața. Ești încă tînără.

Ana își aminti de tinerețea lui Filip Nazarie și de vîrsta ei. În calmul înserării ce se lăsa implacabil, rîse melancolizată, cu indulgență pentru actuala, omeneasca ei sălbiciune pentru Filip.

— ... încă !... încă tînără !

— Da, încă. Ești o femeie interesantă. Vei îmbătrîni tîrziu. Poți plăcea... poți fi mult iubită !

— Trebuie să spun că acum trăiesc destul de ușor cu orice bărbat. Mă întreb : oare mă răzbun pe Ion, fostul iubit care mă înșela și pe care eu nu îl înșelam ?!

— Sfidezi, Ana ?!

Ana tresări. Îi spusese pe nume. O chemase parcă.

— O ! nu, nu sfidez. Din necaz mărturisesc.

— N-ar trebui mărturisit acest lucru... trecător... decît Domnului, pînă la curățirea ta.

— Nu aș vrea să crezi tocmai dumneata că sînt ceea ce nu sînt. N-aș vrea să afli de la alții... și să te dezamăgesc, poate, într-un timp cînd eu m-aș fi legat atît de prietenia dumitale, încît să-mi fie grea despărțirea. Prea multe despărtiri esențiale am avut, ca să mai rabd o despărțire de un om ca dumneata.

— Cauți încă un „mare amor" și, în același timp, ești însetată de „singurătate", de ascеză, de ieșire din contingențele umane de jos.

— Exact, și nici nu vreau să mă potolesc, să adorm, să mă auto-rabd. Sper să am puterea în timp util a unei autodepășiri.

Ana îl auzi spunînd deslușit :

— Eu nu mai sînt de mult bărbat.

Pentru ce vorbise ? Ca să facă şi el, la rîndul lui, o confidenţă ? Un schimb politicos de confidenţe ? Sau şi la el o reală tristeţe ? Sau... încă...

Ana tresări. Dacă ce îi spusese ea lui fusese greşit înţeles şi a părut un ciudat avans ? O ! mai mult decît stupid, iar rabinul Reich, delicat, îi spusese că el... în fine... o refuzase... Sau dacă dimpotrivă...

Un pustiu cuprinse inima Anei. Întîmplarea îi păru fără formă. Nu se putu stăpîni şi exclamă :

— Sper că nu m-am exprimat greşit, că nu m-aţi înţeles greşit, domnule doctor !

Emanuel Reich se întoarse cu vivacitate către ea :

— Sper că nici dumneata pe mine, Ana !

Tăcură iar. Îndelung. Paşii lor măsurau timpul. Apoi, Ana zise :

— Adineauri, cînd eram la Didona Dragomir, mi-ai spus că ai învăţat cu un maestru de o elevaţie puţin obişnuită. Întotdeauna am dorit din toată inima, să fac un efort interior, să-mi îmbunătăţesc calitatea mea umană. Adică, o expansiune a posibilităţilor mele cele mai înalte, adînci, dar naturale. Am, ca şi dumneata, oroare de lucruri obscure, inutil misterioase.

Tăcut, Reich dădu afirmativ din cap. Spuse mai pe urmă :

— Domnul netezeşte calea celor aleşi.

— Oare despărţirile, casele dărîmate, durerile suferite, să-mi fi netezit calea ?

— Poate.

Ana se frămîntă. Îşi aminti anii de chin în aşteptarea lui Ion, ani de revoltă, de maturizare interioară, apoi deodată luă o hotărîre şi începu abrupt :

— Acum, că am înţeles că ne vom mai vedea, eu doresc să ne mai întîlnim, trebuie să vă spun un lucru foarte important.

— Spune, Ana.

— Cînd eram mai tînără, adică din întîmplare precis treizeci şi trei de ani, am cunoscut o stare de extaz.

Ana văzu cum Emanuel Reich se opreşte din mers, o desprinse de braţul lui, se întoarce către ea mirat, şocat :

— Şi ? întrebă, apoi, fără să aştepte răspunsul Anei, o porni din nou la drum, singur, ostentativ indiferent şi fără să-i mai dea braţul.

Ana o porni încet după el. Era pentru prima dată cînd vorbea despre acel extaz trăit cu ani în urmă. Din nou își aminti clipa aceea supranaturală pe care pînă nu ai trăit-o, nu o poți imagina. O depășire a condiției umane obișnuite, o spargere a dimensiunii intelectuale, a intuiției, a inspirației chiar. O bruscă lărgire într-un domeniu cu gust sacru. O senzație unică de fericire desăvîrșită, fără pată, o revărsare în Eternitate, o Eternitate activă, posibilă, conștientă. Ana se opri locului, copleșită de realitatea amintirii. Îl văzu pe Emanuel Reich cum se depărtează încet. Îl simți puternic, dar încă prea vulnerabil. Îl văzu apoi cum se oprește locului și o așteaptă. Ana îl ajunse din urmă.

— Și ?... o întrebă din nou.

— Și... extazul nu s-a mai repetat niciodată. Am trăit după, luată de curentul vieții, război, cutremur, sărăcie, aproape ca orice om. Dar aci rămîne adevărata mea dramă, adevăratul meu păcat, nu casele dărîmate, nu despărțirea de bărbat, nu bărbații cu care trăiesc. De atunci după extaz, nu mai fac parte din nici o categorie de oameni, mă simt mai matură ca ei... ca și cum aș fi obligată prin destin să trăiesc printre copii neștiutori... Și totuși nu suficient de matură. Nerepetarea extazului trăit mă frămîntă... Singurul lucru care mă susține e că niciodată nu am uitat miracolul acelei clipe, dimpotrivă, cu cît trece vremea, cu atît amintirea și nostalgia acelei trăiri e mai pregnantă, mai vie, mai obsedantă. De atunci aștept mereu să se repete, să nu mor fără să fi recîștigat dreptul la acea trăire absolută, care mi-a dovedit posibila noastră omenească participare conștientă la Eternitate. Incontestabil, omul cuprinde în posibilitățile lui naturale încă puteri, eficiențe, care așteaptă să fie aduse la suprafață, să fie în stăpînirea lui.

— Ce numești dumneata extaz ? Vorbești, cred, cam ușor.

— Nu cred că vorbesc ușor ! Am vorbit cu dumneata și niciodată cu nimeni altcineva. Nici chiar cu bărbatul cu care am trăit patrusprezece ani. Lui Ion nu i-am spus. S-ar fi jucat și cu asta ! Credeam că dumneata poți recunoaște cînd un om minte sau spune adevărul, cînd se auto-înșală și mai ales cînd merită să fie luat în seamă. Adineauri, cînd eram la Didona, ai spus că, de obicei, nu vorbești ușor și am crezut că ai vorbit cu mine, că nu era doar să cred că pentru Didona

vorbești ! Și că ai înțeles importanța pe care o dau acestor probleme...

— Ești foarte inteligentă, Ana !

— Da, suficient de inteligentă ca să-mi dau seama că inteligența nu poate dezlega taina Vieții, a Existentului. Pînă și cei mai inteligenți oameni trăiesc în misterul vieții... cei mai victorioși nu știu ce e moartea... Da trăim... Trăim toți cuprinși în acel mister al vieții...

Ana se înfioră copleșită de responsabilitatea de a se fi născut. Violent, își dădu seama că prin extaz trăise ceea ce nu e dat pe pămînt decît la foarte, foarte puțini oameni. Că în acel extaz există posibilitatea dezlegării misterului. Spuse :

— Nu mă poți clătina. Nimic nu mă poate clătina. Certitudinea mea e perfectă. Eu nu sînt perfectă dar certitudinea mea e perfectă.

Ana continuă :

— Nici nu mă interesează altceva, decît acea posibilitate esențială umană de a depăși condiția umană atinsă pînă în prezent de oameni. Tocmai pentru a servi viața. E drept, sînt încă legată de slăbiciuni banal omenești pe care, recunosc, nu am fost capabilă încă să le stăpînesc total, dar am căpătat certitudinea, prin experiență directă, că se poate, că omul poate să întreacă condiția actuală, într-o naturală înnobilare a lui și că poate... poate vreodată voi realiza acea depășire... ca o cucerire eficientă permanentă iar nu ca o amintire...

— Ești foarte deșteaptă, repetă Emanuel Reich.

— Suficient de inteligentă ca să nu-mi fac din inteligență un orgoliu. Inteligența nu-mi va fi niciodată limita.

— Dar ce îți va fi ?

— Instrument al progresului.

— Bagă de seamă să nu ceri ceea ce nu îți este dat. Ești încă mult avidă de bucurie omenească, a trupului. Cine cere de la ființa lui ce nu-i e potrivit, riscă să se detrace și să fie cuprins de o tristețe egală cu spaima morții, tristețea sterilității.

— Și contrariul e valabil. Efortul de a se întrece pe sine, de a nu muri sufletește înainte de moartea trupească, e dătător de viață. Mișună pe pămînt oameni morți, care nu își dau seama că sînt cadavre, fantome. Se îmbuibă cu doctorii ca să prelungească lunga, trista, sterila, agonica lor viață.

— Evident, efortul este necesar, pretind numai să-ți cunoști măsura. Să nu distrugi printr-o cazna deplasată bucuria naturală a vieții. Au fost nenumărate cazuri de detracare...

— Și contrariul este valabil. Și fără efort poate fi moarte. Moartea ne pîndește în multiple modalități. Ce caut eu e o naturală amplificare a omului viu și sănătos. Idealul ar fi să pot fi eu un exemplu al acestei posibilități.

— Ești încăpățînată, Ana !

— Da, sînt. Conștient implicată în ceea ce cred, ceea ce știu. Prefer tristețea nereușitei, care pentru moment este a mea, îmi aparține, decît o inconștiență sterilă, obtuză, întunecată, care m-ar înstrăina de mine însămi, eu cea esențial umană.

— Ana, îmi pare bine că te-am întîlnit. Avem multe de vorbit. Peste cîteva clipe ne vom despărți. Aș fi tare mîhnit de n-ai veni la conferință. Te voi aștepta și voi vorbi mai ales pentru dumneata.

— Pot întreba ce subiect ?

— Despre posibila libertate a omului în determinare. Ana... și dacă ți s-a părut că nu te-am înțeles, te rog să crezi că reticențele mele au fost datorate numai temerii ca nu cumva să te rătăcești în probleme și trăiri atît de... dificile. Te rog să ai răbdare în a mă înțelege. Îndrăznesc să spun : măcar dumneata să mă înțelegi. Să nu mă judeci grăbit. Să dăm în clipa asta un gînd de recunoștință Didonei Dragomir care, cred că s-a simțit frustrată prin vizibila noastră înțelegere în afara ei, dar spun ca ea „că nu ne-am întîlnit zadarnic". Avem nevoie unul de altul, Ana. Am nevoie de dumneata, Ana !

Opriți în stradă înainte de a se despărți, Emanuel Reich i-a dictat adresa lui de acasă și numărul de telefon, apoi a scris și el adresa Anei și numărul ei de telefon. Toate cu răbdare și cu o liniște ciudată, atentă, ca pe o datorie, un ritual, un legămînt.

Aerul era încremenit în cenușa înserării. Se întunecase. Ana se simțea transparentă, descărcată de povara grijilor inutile. L-a privit pe Emanuel Reich.

Neașteptat, stînd așa, în fața Anei, înainte de a se despărți, el i-a spus :

— Da, nu mai sînt de mult bărbat, Ana, și nu mă mai interesează... totuși, întîlnirea noastră, prietenia noastră, poate căpăta un sens de putere, de bucurie. O prietenie între o femeie și un bărbat este altceva decît cea între două femei sau doi bărbați. Alte forțe sînt puse în joc. Avem nevoie unul de altul. Poate că greșesc spunîndu-ți acum, cînd încă nu mă cunoști, acest lucru, dar voi avea răbdarea să aștept să mă cunoști, să nu mă înțelegi greșit. Cred că merit.

Erau față în față. În cenușiul înserării, Ana l-a văzut pe Emanuel Reich ca o arătare, cu ochii fantastic de albaștri. Luminau.

Se întunecase. Emanuel Reich a întins mîna. Ca orbii a întins mîna și, ușor, a atins sînul Anei, așa cum atingi florile, morții, moaștele. Ana nu s-a mișcat, nici măcar nu a tresărit. Ca morții, ca florile a stat. Gestul lui Emanuel Reich cuprinsese o tristețe nemărginită și Ana simți deodată pentru el un sfîșietor pustiu. Un plîns neplîns i se urcă din inimă în gît, ca o presimțire nemotivată, de moarte. O clipă de amețitoare tristețe și spaimă. Își aminti de casa dărîmată, de spațiul gol profilat pe cerul albastru, ca ochii lui Emanuel de albastru, golul unde odinioară fusese odaia ei, unde locuise, iubise, suferise, unde avusese extazul și unde acum nu mai era nimic. Oare omul acesta ce mai așteaptă de la viață ? Ce înfruntări ?

S-au despărțit. Emanuel Reich mergea acasă. Îl aștepta nevasta și copiii.

Ana, oprită locului, l-a privit îndepărtîndu-se. Părea, în înserare, vulnerabil, cenușiu... propria lui fantomă.

Ana a plecat și ea încet, mai bine-zis s-a tîrît. O copleșise tristețea gestului lui : mîna lui întinsă atingîndu-i sînul.

Gestul nu cuprinsese nici un fel de poftă și nici frivolitate. Ce putea, totuși, însemna acel gest ? De ce puteri misterioase ale prieteniei dintre un bărbat și femeie vorbise ? Altele decît ale obișnuitelor dorinți, obișnuitului instinct ? Singur și el ? Cuprins și el de spaima singurătății, a sfîrșitului tinereții, a morții, încercase trist și zadarnic, gestul ancestral ?

Ana ca să-și potolească melancolia, umblă mult, ocoli străzi. Tristețea fusese mare... Deodată, se opri. I se păru că trebuie să ceară iertare, dar nu știa cui. Nevoia de a cere iertare se aprinse aprigă în inima Anei. Lumii întregi să ceară

iertare, pentru greşelile tuturora şi mai ales pentru toate greşelile ei, toate întîrzierile ei, îndoielile ei, pentru toate clipele de inconştienţă. Şi şi-a adus aminte că nimeni nu-şi cunoaşte ceasul morţii.

Capitolul IV

— Dacă nu sînt indiscret, pot să ştiu ce faceţi azi după-masă ? întrebă Simon Şora.

Vlad Axente surîse cu amărăciune : nu avea nimic de făcut, adică nimic care să-i dea senzaţia că trăieşte. Citea toată ziua cărţi şi rezolva probleme de specialitate. Măcar aşa uita că zilele i se irosesc zadarnic. Puterea lui neîntrebuinţată îi era povară. Răspunse ironic :

— Pentru ce mă întrebi ? Ai să-mi propui ceva... interesant ? Într-adevăr, tinere, ce-ţi veni să învîrteşti cuţitul în rană ? Pentru ce acest interes pentru programul meu ? Ştii că Marina e înfiorător de bolnavă ?

— Cum îi mai e ? Voiam să vă întreb...

— Prost, prost, foarte prost...

— Şi totuşi, v-aş fi propus...

— Aş accepta orice propunere, numai să pot ieşi puţin din casă, să uit... Am avut o noapte înfiorătoare cu Marina...

— Şi doamna cum suportă ?

— Doamna ? Ca de obicei : şi-a pierdut capul şi i se pare că asta este suficient. E mai placidă ca oricînd. Îi ceri un pahar şi îţi dă pieptănul, îi ceri termometrul şi-ţi aduce barometrul... Dar, probabil că e şi ea grav tulburată, căci văd că mănîncă ceva mai puţin ca de obicei... Dar unde voiai să mergem, dragul meu ?

Simon Şora se tulbură. Bolborosi jenat :

— Nu ştiam că Marinei îi e chiar atît de rău...

— Unde voiai să mergem ?

— Am aflat... mi s-a părut că v-ar putea interesa... O conferință. Va vorbi un om pe care l-am cunoscut întîmplător... zilele astea... Un om de mare cultură tradițională, un cabalist de primă forță, deschis oricărei idei cît de noi... și... s-ar părea, un om de mare putere.

— Putere ?

— Da.

— O fi ocultă ?

— Se zice.

— Ia te uită ! Și de ce nu mi-ai vorbit pînă acum de scamator ?

— Am așteptat oarecum să verific, să nu fac și eu ca Didona Dragomir...

Vlad Axente izbucni în rîs :

— Ești formidabil ! Într-adevăr, la concurență cu Didona. Deci ai întîlnit un om extraordinar !

— V-am întîlnit și pe dumneavoastră.

— Adorabil !

— Eu vă spun ce am auzit, vă spun ce mi s-a părut. Nu am avut timp să verific. Nu l-am văzut decît de două ori, și numai a doua oară ceva mai mult, dar ce a fost ciudat, e că cerîndu-i voie să vă invit la conferința lui, mi-a pus cîteva întrebări despre dumneavoastră, despre posibilitățile dumneavoastră.

— Auzise vorbindu-se de mine ?

— Probabil. Părea interesat să vă cunoască. Nu știu ce ați pierde să veniți un ceas acolo cu mine. O să vă facă bine să ieșiți din casă.

— Spune-mi ce ai auzit despre acest om. Cum îl cheamă ?

— Emanuel Reich.

— Originar de unde ? Moldova ? Bucovina ?

— Nu, Transilvania. Crescut însă în Palestina, la școala tradițională de cabală, Merona. Din tată-n fiu rabini. Și el a fost rabin, apoi exclus din preoție din pricina unei prea liberale interpretări a dogmelor, devieri din pura ortodoxie tradițională. Prea modern și revoluționar.

— Ia te uită !

— Alții afirmă că, exclus din pricina unor nereguli de ordin financiar, făcute cu averea comunității...

— Escrocherii... cu alte cuvinte.

— Poate şi aci interpretări prea personale în întrebuinţarea fondurilor...

— Eşti interesant, tinere !... şi de temut. În fine, eu nu ştiu dacă îl aperi sau îl acuzi...

— Cum aş putea acuza sau apăra, cînd nu ştiu adevărul ?! Caut să neutralizez ironiile dumneavoastră şi să vă relatez ce am aflat, fără să afirm însă nimic ! Pentru ce tocmai eu s-o fac ?

— Într-adevăr, destul de interesant, nereguli săvîrşite întru acceptarea lui Isus de către un rabin sau derobări de fonduri. Derobare de fonduri... tentant lucru... de la Stat... anonim... Comunitate... anonim... poţi crede că nu lezează nici văduva... nici orfanul...

— Eu aş propune să nu începeţi bătaia de joc pînă nu cunoaşteţi omul, şi, cît de cît, faptele lui. Altfel voi regreta că v-am vorbit despre acest om, care poate merită să fie respectat. În tot cazul, pot să vă afirm că nu se întîlnesc des oameni ca el, o prezenţă ca a lui !

— Îmi place că te superi, crezînd că vreodată mă vei apăra şi pe mine cu tot atîta vehemenţă.

— Cu caracterul pe care-l aveţi, n-ar fi de mirare să aveţi şi dumneavoastră vreodată nevoie să fiţi apărat.

— Ai darul să spui, fără ca omul să se poată supăra, lucruri destul de tari !

Simon se înclină politicos, fără ostentaţie şi fără ironie, cam neatent !

— Nu pot fi altfel.

— Ştiu... În tot cazul nevoia dumitale de „absolut" ; văd că te complaci în întîlniri destul de ciudate. Spune-mi mai departe ce ştii despre acest Emanuel Reich. Cîţi ani are ? Cum arată ? Prin ce este interesant ?

— Nu pot spune decît că aş dori... că trebuie să-l vedeţi şi dumneavoastră.

— Trebuie ?

— ... cred că da.

— Cum arată ?

— Ochii izbitori de albaştri, frunte înaltă, frumoasă, păr abundent, blond-argintiu, un cioc mic, cărunt şi el...

— Dacă are cioc, mă dau bătut şi vin oriunde cu tine să-l văd.

— Tac.

— Nu, te rog, dimpotrivă.

— Ce să vă mai spun ? Veniți și vedeți.

— „Să dea Nazaretul... ?“ să se fi născut la noi în Transilvania... ?

— Știu, doriți să nu fie profet în țara lui, iar de este sfînt, să nu aibă necesități naturale.

Vlad Axente rîse nestingherit.

— Spune-mi te rog exact cîți ani ai ?

— Douăzeci și șase.

— Pentru puritatea și tinerețea ta, dragă Simon, ar trebui să fii mai naiv. Dar, te rog, să-mi spui cum se face că, fiind atît de interesant, nu s-a auzit nimic pînă acum de el ? Pentru ce nu este celebru la vîrsta lui ? Un ratat ?

— Dar dumneavoastră, pentru ce nu sînteți celebru ? Eu cred că ați merita... iar vîrsta nu v-ar fi o piedică.

— Una caldă, una rece. Mai lipsește să-mi reproșezi că nu am cioc !... Hai, tinere, să continuăm biografia omului...

— Venit în țară nu de mult... cam prin 1938...

— De unde venit ?

— De pretutindeni, și ultima oară din Ungaria, din pricina persecuțiilor naziste. Anii din urmă, petrecuți aci, în țară, prin lagăre. În mod miraculos scăpat teafăr. Două surori ale lui, arse la Auschwitz...

Tăcură o clipă, copleșiți de amintirea ororilor petrecute. Apoi, Vlad Axente întrebă :

— Apartenența politică ?

— Nu-l cunosc suficient ca să știu dacă are sau nu vreo apartenență politică, dar dacă da, aș putea jura că de stînga.

— Un comunist mistic. Asta mai lipsea în România !

— Nu-mi închipui că acest om, cu claritatea inteligenței lui, ar putea confunda sentimentalitatea cu o doctrină științifică !

— Un comunist mistic ! Ideea e de tot hazul ! Va avea de furcă cu realitățile concrete ale vieții ce ne așteaptă !

— Poate un comunist progresist.

— Împăciuitorist !

— Lăsăm glumele !

— Și ia ascultă, tinere, nu cumva glumind întîrziem la conferință ?!

Simon Șora izbucni el, de data asta, în rîs :

— ... Vă cam grăbiți...

— Bine, bine. Ia spune-mi, e ascet ?

Simon Șora rîse mai tare :

— Ca orice rabin, e însurat și cu o droaie de copii.

— Of ! încă un om pierdut ! Iar acum, te rog, părerea dumitale personală despre acest om ?

— Nu, nu. V-am spus că nu am avut timp să mă lămuresc. Are tot atîția partizani, cîți dușmani înverșunați. Eu nu pot face parte din aceste grupuri... fanatizate, minți obscure !

— Totuși !

— Certă rămîne impresia că te afli în fața unui om aparte... Se zice că a lucrat mai multă vreme la Vatican, în secția documentelor — cunoaște ebraica și arameea — aducînd reale servicii în elucidarea unor controverse. Și, cu toate că a refuzat categoric să treacă la creștinism, la catolicism în speță, totuși, șederea lui acolo, contactele cu lumea aceea, imprudența cuvintelor lui, nu i-a ajutat să-și lămurească situația în rabinat. Se mai zice că ar fi căutat o mediere între aceste biserici, neînțelegerea lor, ura lor...

— Care biserici ?

— Toate, începînd bineînțeles cu cele creștine... și probabil și cu cea ebraică...

Aici, Simon Șora făcu o pauză, deodată adîncit în gînduri, Vlad Axente îl privi cu atenție, așteptînd urmarea spuselor lui, dar Simon Șora, absorbit de gînduri, tăcu îndelung, ca apoi, cu o neașteptată vehemență, să exclame :

— Blestemul, blestemul ancestral... să se termine... Au suferit destul, ca niciodată... arși în cuptoare, îngropați de vii sute și sute de mii de oameni și spaima, groaza... să se pună capăt urei, răzbunării... să se ridice blestemul... de pe ei... de pe acest pămînt...

Vlad Axente îl privi și mai atent :

— Ești filo-semit ?

— Cîtuși de puțin. Și asta ar fi rasism. Sînt pentru depășirea unor stări de obscurantism camuflat. Asta sînt.

Vlad îl privi din ce în ce mai atent :

— Mi-a spus Didona... E adevărat că te-ai înscris la teologie ? Că înveți Sanscrita ? Nu-ți ajunge Medicina ?

— Da, e adevărat.

— De ce ? Ce-ți veni ? Vrei să te călugărești ?

Vlad îi făcu cu ochiul. Simon îl privi atent, uşor uimit. Putea fi şi milă în privirea lui, apoi spuse rar :

— Importanţa rolului pe care l-a jucat religia în istoria omenirii este indiscutabilă şi nu poate fi neglijată, anulată, mai ales acum, cînd va fi negată. Reacţia e inevitabilă. Nu-l poţi împiedica pe om să se caute pe sine în adîncul lui, în cele mai tainice posibilităţi ale fiinţei lui. Formula lui Socrate este organică în om ; iar tendinţa acestei căutări, în mod natural, ia aspect religios şi, nedirijat, poate duce la cele mai obscure aberaţii. Ar fi mai practic ca religia să fie nepărtinitoare... dirijată în modalităţile ei noi, inevitabil noi...

— Adică... noul dumitale prieten, rabinul Emanuel Reich... te-a determinat...

— Nu el. Sînt integral responsabil de actele mele.

— Şi el... el vrea... acceptă să se modifice Tradiţia ?

— Tradiţia nu poate fi modificată, dacă prin Tradiţie înţelegem un Adevăr primordial al Existentului... dar explicaţia Tradiţiei poate fi mereu adecvată timpurilor actuale.

— Eşti deci... preocupat de ambalaj ?

— Şi ambalajul contează. Sînt sincer speriat de criza prin care trec religiile. Aş vrea să se păstreze respectul faţă de Tradiţie, de Existent deci, a sacralităţii vieţii dar să se găsească modalitatea unei explicaţii valabile nivelului mintal omenesc actual. Esoterismul ocultat trebuie depăşit şi studiat, făţiş, fără prejudecăţile unor simple negaţii. Mistica ocultată, metafizica, trebuie depăşită şi studiată făţiş, ca orice realitate existentă.

— În laboratoare ?

— Da, în laboratoare !

— Ce faci cu filosofia idealistă ?

— Este un mod perimat de a interpreta realitatea.

— Care realitate ? Realitatea iluziei ? O plagiezi pe Ana. De te-ar auzi, s-ar bucura ! De fapt, între noi fie vorba, semeni cu ea...

— Da, realitatea iluziei. Vi se pare că faceţi un joc de cuvinte, cînd de fapt enunţaţi un adevăr incontestabil. Da, realitatea iluziei. În tot cazul, doresc să nu se mai facă din religii o spaimă obscură, să fie înlocuită cu sentimentul respectului faţă de Existent. Adevărul e însăşi Viaţa şi dacă această Viaţă există, cercetarea poate varia la infinit.

— Te pomenești că noul dumitale prieten rabin se vrea șeful unei noi religii !

— Să nu exagerăm. Nu se crede Mesia.

— Bine... dar rabinul dumitale...

— Crede că științele exacte ale laboratoarelor dumneavoastră vor ajunge la concluzii care vor satisface cele mai materialiste minți.

— Care știință ?

— Tocmai știința în care v-ați specializat : analiza puterii cuprinsă în materie, în atom, puterea care susține Existentul. Misterul cuprins în Existent... una și aceeași putere în infinitele ei modalități...

Vlad Axente îl privi cu mare atenție :

— Problemele astea te leagă de acest om... întîlnit întîmplător ?

— Știți bine că aceste probleme m-au preocupat întotdeauna. Mă interesează un om sau altul, în măsura în care și el se preocupă de problemele mele... Aceste probleme m-au atras și... spre dumneavoastră, și tot ele spre rabinul Emanuel Reich, întîlniți întîmplător...

— Și zici că l-ai văzut numai de două ori ? Puțin pentru atîta entuziasm !

— Prima dată, într-adevăr puțin, o jumătate de oră, v-am spus. A doua oară însă, cîteva ceasuri. Vorbește destul de mult și de bine.

— Zici că te-a întrebat de mine ?

— Da.

— A auzit vorbindu-se de mine ?

— Probabil... altfel mă întreb... de ce ?...

— Cine i-o fi vorbit ? Nu știi cine i-a vorbit ?... Înțelegi, nu este indiferent cine te descrie prima dată...

— Nu știu cine.

— Ce te-a întrebat ?

— Ce vîrstă aveți, dacă sînteți sărac, de ce nu sînteți profesor universitar...

— Într-adevăr, de ce nu sînt ?

Vlad Axente se uită la Simon cu atenție.

— Privindu-te și auzindu-te, nu-mi dau seama, dragă Simon, dacă ești un om foarte slab, în căutarea a ceva încă nedefinit sau foarte puternic și care știe ce vrea.

Simon Șora se gîndi serios și spuse cu simplitate, ca și cum nu ar fi fost vorba de el :

— Cîteodată fac lucruri pe care numai oamenii foarte puternici le fac, spre uimiera mea și a tuturor.

— Ca omul timid care, cîteodată, e obraznic ?

— O, nu ! Altfel, cu totul altfel... Așa ca un fel de chemare...

Și Simon Șora surîse cu surîsul lui fără apărare.

— Cum ?

— Nu știu. Cîteodată mi se pare că este datoria mea să acționez și atunci acționez, așa, cu ochii închiși și cu liniște, cu orice risc... dar fără violența timidului.

— De fapt, ești un puternic, dar sensibilitatea ta fizică nu te lasă să acționezi decît rar. Arma ta care dezarmează aproape pe toată lumea este tocmai simplitatea ta directă, lipsită de ostentație...

— Vreți să spuneți că i se face omului milă de mine ?

— Da, și asta, dar, în același timp, i se face omului și teamă de tine. Nimeni nu știe cînd te apucă curajul și cînd începi să spui omului pe față lucruri care, de obicei, se tac și de care oamenii se tem, sau să faci lucruri pe care numai atleții morali și le pot permite.

Simon Șora părea dus pe gînduri.

— Da... da... șopti.

Vru să spună ceva, dar se întrerupse brusc, căci ușa se deschise și Verona Axente intră în odaie.

Fața ei era nefardată, buzele nefăcute, părul ridicat la întîmplare în creștet. Marea ei frumusețe era, în clipa asta, patetică. Era dintre femeile care, nefardate, capătă adevărata lor frumusețe. Tenul ei ivoriu, unitar pe față, gît, și mîini, îți amintea de un trandafir palid. Se opri în prag, ușor stingherită, se așteptase desigur să-l găsească pe soțul ei singur. Simon Șora se șimți și el stingherit. Vlad Axente se ridică brusc de pe fotoliu și întrebă speriat :

— Îi e cumva Marinei mai rău ?

— Nu știu nici eu. În clipa asta a adormit. Geme. Voiam să te întreb dacă n-ar fi bine să mai chemăm un doctor. Nu știu ce să mai fac !

Verona se lăsă căzută pe primul scaun.

— Pe cine să chemăm ?

— Nu știu. Nu mai pot ! Am obosit îngrozitor...

— Cheam-o pe Didona să mai stea și ea.

— Didona are azi treabă... Și Marinei îi e atît de rău! Ce să mă fac?

Ochii i se umplură de spaimă și lacrimi.

— Tasia unde e?

— Acum... e cu Marina.

Vlad Axente se plimbă cîțiva pași prin odaie, apoi zise:

— Eu ies un ceas. Cînd mă întorc, vin cu un doctor... Să vedem pe cine aduc...

— Unde te duci?

Vlad Axente tăcu o clipă, căutînd vizibil să-și stăpînească enervarea, apoi, răspunse zîmbind ironic, în zeflemea:

— Tînărul acesta neserios mă antrenează... Mergem să ascultăm un nou conferențiar... Cică ar fi interesant.

— Emanuel Reich? întrebă Verona.

— De unde știi? exclamă Vlad Axente, uluit.

— Mi-a telefonat Didona adineauri, tocmai ca să-mi spună că nu poate veni la Marina, că merge... Că trebuie să mergi și tu, că i-a vorbit lui Emanuel Reich de noi... că este un om extraordinar! Extraordinar! Extraordinar!

Izbucniră toți trei în rîs. Simon Șora zise:

— Și totuși, de data asta s-ar părea că doamna Didona are dreptate.

Adăugă:

— De fapt, la doamna Dragomir întîlnești, într-adevăr, și oameni excepționali...

— Pe noi de pildă!

— De fapt, tot felul de oameni banali cît vrei — zise Vlad Axente, și printre ei și excepționali.

Dar comicul lucrului este că ea nu-i deosebește pe unul de altul, adăugă Simon.

— Oamenii excepționali sînt rari. Nu poți umple salonul numai cu excepționali — șopti Verona cu un ton moale, neglijent.

— Da.

— Doamnă, zise Vlad Axente, noi acum nu mergem pentru a auzi un conferențiar „cult", ci pentru a vedea cum arată și cum gîndește în zilele noastre, în secolul XX, în plină revoluție comunistă, un cabalist, un magician, un exponent al evului mediu. Pasăre rară. Poate dintre ultimele a

speciei. În zilele în care filosofia materialist-dialectică efectiv ia ființă, el pare că vrea să reorganizeze o doctrină învechită, o gîndire învechită, pentru a o menține viabilă. Fenomenul mă interesează... În fine, ceva ce trebuie văzut...

— Puristul din dumneata, îi spuse Verona Axente lui Simon Șora — suferă să nu pună lucrurile la punct.

— Pune el și oamenii, nu-i vorbă, nu numai lucrurile, zise Vlad Axente.

— O face cu grație, șopti Verona. Dar oare este într-adevăr interesant omul acela ? Este într-adevăr un făcător de minuni, cum afirmă Didona ?

— Tocmai asta vrem și noi să aflăm.

Vlad Axente se uită la ceas :

— Acum, chiar că o să întîrziem...

— În tot cazul, te rog să nu uiți de doctor la înapoiere — spune Verona plecînd.

Merse pînă la ușă cu pașii ei legănați, de femeie plină și leneșă, senzual leneșă. Dar la ușă se opri și se întoarse cu fața către cei doi bărbați care, involuntar, tăcuseră și o priviseră cum pleacă. Verona spuse cu un surîs candid, de mare farmec :

— Vreau să vin și eu cu voi...

Vlad Axente se răsti, exasperat :

— Și Marina ?

— E Tassia. Trebuie să ies un ceas din casă. Simt că mă îmbolnăvesc și eu. Mă îmbrac. Cinci minute și sînt gata...

— Asta înseamnă pe puțin o jumătate de oră.

— Nu, un sfert.

Verona rîse ușor. Dinții îi străluciră, minunați. Cu tot rîsul, privirea îi rămase speriată, o privire de căprioară inconștientă și tandră.

Surîse și Vlad Axente, fermecat.

— Bine. Te așteptăm. Dar repede !

Se uită iar la ceas. Imediat ce Verona ieși din odaie, izbucni :

— Îi este imposibil să fie serioasă. În fața celei mai mari dureri, tot la distracții se gîndește !

— Acum mai puțin de o jumătate de ceas și dumneavoastră ați spus că trebuie să ieșiți din casă. Tot distracție căutați și dumneavoastră...

— Nu e la fel... Nu e același lucru... O cunosc. N-ai văzut cum îi luceau ochii de plăcere la gîndul că se va distra, că va vedea ceva nou ? Cîteodată mă îndoiesc dacă simte și altceva decît frivolitatea distracțiilor epidermice.

— Părea foarte tulburată. M-am speriat cît părea de obosită. N-am văzut-o niciodată așa...

— Mai bine-zis, n-ai văzut-o niciodată nefardată, dragul meu, căci, cu toate că am implorat-o să nu se fardeze... că-i mai frumoasă fără fard, ea nu știe, una face ! Se vulgarizează cu tot felul de vopsele... Și apoi, dacă arată atît de obosită, asta întărește teoria mea că nu poate suporta nimic grav. E inuman de inconștientă și superficială. Marina, copilul ei, este în pericol, și ea merge...

— Încă o dată vă amintesc că și dumneavoastră mergeți...

— Eu... repet, e altceva ! Nu vezi diferența ? E mamă. Nu vede de copil. Cînd era Marina sănătoasă, o lăsa, de cînd era mică, pe mîini străine. Poate n-ar trebui să-ți vorbesc așa... ești prea tînăr și nu ne cunoaștem de prea multă vreme, dar ai darul să provoci confidențe... Vezi să nu abuzezi... Această femeie pare caldă, dar e numai lipsită de voință. Pare iertătoare, dar e numai indiferentă. Niciodată n-am înțeles ce este în sufletul ei. Capabilă să dea haina de pe ea din lipsă de energie și incapacitate de a se opune și, totodată, încăpățînată pe unele lucruri, pe fleacuri muierești, în a se farda, de exemplu. Pare blazată, dar este numai apatică. Probă este că se amuză copios de copilării. Total inconștientă de marea ei frumusețe, are complexe de adolescentă și din pricina asta este veșnic în căutări de verificări, cochetă pînă la exasperare, incapabilă să iubească și parcă mereu gata să păcătuiască...

— Bine, dar e îngrozitor ! Din descrierea dumneavoastră... mai e un pas pînă la... orice...

— Exact. Un pas pînă la crimă. Și Didona mi-a atras atenția. Un pas pînă la crimă : responsabilă de crime de care nu și-ar da seama că le înfăptuiește. Seara, se roagă Domnului în genunchi, dar nu știe ce vrea.

— Dar... este... catastrofal !

— Exact.

— Niciodată n-aș fi bănuit !

— Nu am dispreț decît pentru mine. De mult ar fi trebuit să termin. Un divorț...

— Şi ?

— Am amînat... Nici eu nu ştiu ce să spun. Mă trage în jos. E un balast... îngrozitor al vieţii mele... Eu aş învinui-o pe ea, fără remuşcări, de incredibila mea nereuşită în viaţă !

— Este soţia dumneavoastră...

— O... cît de puţin soţie !

— Mama copilului dumneavoastră...

— O... cît de puţin mamă !...

Simon Şora rămas pe gînduri întrebă :

— Oare toate căsătoriile neizbutite pot invoca destinul ?

— Orice detaliu, cît de infim, poate invoca destinul. Probabil că ar trebui să fim mai atenţi, conştienţi atenţi la ecuaţia perfectă dintre fiinţa şi evoluţia noastră, ca să înţelegem legea destinului. Oare de ce ar fi răbdat Socrate pe Xantip ? Din conştiinţa că Xantip reprezenta contradicţia, negaţia dialectică a fiinţei lui ?

— Avea oare nevoie, el Socrate, de proba aceasta ?

— Poate pur şi simplu s-a supus ca să nu-şi contrazică destinul.

— Poate un act de izbîndă interioară.

— Eu nu am puterea lui, iar nerealizarea mea îmi dă un sentiment de păcat, de neîmplinire a datoriei : am impresia că, pus în condiţii adecvate, aş putea da oamenilor ceva. Crezi că greşesc gîndind astfel ?

— Gîndind astfel nu greşeşti, dar numai proba trăită, proba faptelor, a vieţii va putea confirma de aveţi sau nu dreptate în ce gîndiţi.

După un timp Vlad şopti, căutîndu-şi cuvintele ca un om care îşi aminteşte versuri odată ştiute :

— „Simţim că şi atunci cînd am dat răspuns tuturor întrebărilor, problema vieţii noastre nu s-a rezolvat. Negreşit atunci nu mai rămîne nici o întrebare şi aceasta este tocmai răspunsul."

— Witgenstein ?

— Exact — tinere.

Verona intră iar în odaie. Se fardase violent, cu toate că se vedea că în grabă. Acum părea cu totul altă femeie. Surîsul ei, adieneauri atît de suav, avea acum ceva forţat, teatral, împietrit : surîsul unui actor care are trac şi vrea să pară degajat.

Pe faţa lui Vlad Axente, pînă acum voit gravă şi elevată, se ivi o expresie de ironie şi iritare. Îi spuse printre buze :

— Iar te-ai fardat ! De ce te-ai fardat ? Ţi-am spus că-ţi stă prost fardată... Era şi momentul să te fardezi !... Ca să-l seduci pe cabalist ! Te anunţ că e însurat şi cu o droaie de copii.

Verona îi azvîrli o privire fugară, indiferentă, poate dispreţuitoare, dar nu-i răspunse. Exclamă :

— Vezi, sînt gata şi... mai repede decît am spus...

— Oh, un miracol ! Un adevărat miracol, recunosc. Ce zici ? Poate primul miracol al cabalistului nostru : ai fost gata la timp, pentru prima oară în viaţa ta !

Nimeni nu rîse, nici măcar nu surîse. Fiecare părea copleşit de preocupări personale grave, absorbante.

Plecară toţi trei în grabă, tăcuţi.

Capitolul V

Cu toate că, situată într-o stradă centrală a Bucureştiului, aripa clădirii unde era improvizată sala conferinţei nu avea ascensor.

Vlad, Verona şi Simon urcară pe jos cele patru etaje. Vlad, nerăbdător ca întotdeauna, îi depăşise cu cîteva trepte, în timp ce Simon urca alături de Verona, aşteptînd-o. Din cînd în cînd, fără să se poată stăpîni, o privea, căutînd a-i lămuri caracterul. Tot ce-i spusese Vlad Axente despre ea înaintea plecării lor îl copleşise. Contradicţia dintre frumuseţea ei, caldă, suavă, şi cuvintele lui Vlad, care o descrisese ca pe o femeie capabilă, din inconştientă frivolitate să meargă „pînă la crimă", îi părea neverosimilă şi revoltătoare. Putea oare o atît de dulce frumuseţe să ascundă atîta inumanitate ? Simon se simţea profund tulburat. Ştia, aşa cum toată lumea ştia, că ei nu se înţeleg, totuşi, nu bănuise că această femeie era, într-un fel, un monstru.

Nestăpînit, o privea, o vedea acum din profil, un profil perfect, profil grecesc, vedea și sprîncenele ei lungi, nobile și liniștite... o privea de parcă era prima oară cînd o vedea și își dă seama cît e de frumoasă.

Cînd au intrat în sala destul de mică și tixită de oameni, conferința părea de mult începută, poate spre sfîrșitul ei. Apariția lor provocă o rumoare, iar cel ce vorbea, doctorul Emanuel Reich, își opri conferința, suficient ca între timp lumea să caute pentru Verona un scaun liber mai în față. Vlad Axente și Simon Șora rămaseră politicoși în picioare, în fundul sălii.

Verona observă, în timp ce înainta să se așeze, pauza pe care o făcuse conferențiarul și că el o privea tot timpul acesta cu mare atenție. Observă cît de albaștri îi erau ochii, cît de sărac era îmbrăcat, cît de severă îi era fața...

Stingherită de întreruperea făcută din pricina sosirii lor întîrziate, și știindu-se vinovată de întîrziere, cînd întîlni privirea rabinului Emanuel Reich, care încă o fixa, Verona, fără voie, ca să fie iertată, îi surîse, surîsul ei dulce și dezarmant. Gîndi : „numai de nu s-o fi supărat, Doamne, de n-ar fi supărat, de-ar vrea să mă ajute ! Cît îi e de rău Marinei !" Apoi se așeză în grabă și cu timiditate.

În sală se făcuse o liniște deplină, dar Emanuel Reich nu începu imediat să vorbească. Stătea nemișcat, cu fața la public, încremenit în tăcerea lui. Era palid și, în mod foarte ciudat, la un moment dat închisese ochii și rămase așa un timp atît de lung, încît în sală trecu un fior. Apoi, Emanuel Reich deschise ochii și spuse încet, de parcă își vorbea sieși, nu celor din fața lui, și atît de încet, încît publicul, ca să audă ce spune, făcu o liniște mormîntală :

— Îmi pare necesară o paranteză care mi-ar da prilejul să spun celor sosiți acum că, cu toată întîrzierea lor, m-am bucurat că au venit. Nu cunosc motivul întîrzierii. El este, desigur, valabil, grav poate, totuși, pentru că dorința de a veni aici a existat certă, eu nu voi ține seama decît de această dorință a lor, nu de întîrziere.

Verona gîndi : „Deci, nu este supărat, mă va ajuta. Doamne, cît îi e de rău Marinei, Doamne, de-ar putea să o vindece !"

Verona, cu ochii măriți de lacrimi, îl privi și îi surîse iar cu surîsul ei fermecător.

Apoi, Emanuel Reich își reluă conferința cu o voce inconsistentă, care se caută pe sine, vocea unui om revenit la viață dintr-un leșin :

„Adineauri spusesem că Libertatea există. Repet : Libertatea există, dar nu poate exista decît numai în împlinirea Legii. În concordanță cu legile Vieții. Libertatea nu poate însemna haos. Viața e Lege. Lege dură, dar pentru că e Lege, poate fi mînuită, stă în puterea omului să se integreze Legii și să mînuiască Legea.

Abaterea de la Lege este durere, iar această durere provocată de om prin încălcarea Legii nu este însăși dovada Libertății omului de a greși sau nu, deci a Libertății.

Această Libertate este mai ales dovada că durerea există făcută de om iar nu inerentă Existentului. E făcută de om nu de Dumnezeu. S-a zis că Viața, Creația e un joc divin. Eu cred că Dumnezeu fiind implicat în opera lui nu se poate amuza de greșelile săvîrșite de oameni, de durerea provocată deci incompatibilă lor de-a se conforma Legilor Vieții. Călcarea Legii, durerea pe pămînt e opera oamenilor nu a Creatorului.

Pentru a vă afirma acestea, am îndrăznit să vă chem aici. Nu știu dacă voi reuși să vă comunic sentimentul de respect, de uimire sacră care mă domină, față de Legea Vieții, a Existentului, cînd mă gîndesc la posibilitățile omului față de Legea Naturii. Pentru a înțelege această Lege am trăit, trăiesc, m-am zbătut, mă zbat, m-am bucurat, mă bucur și am luptat toată Viața.

Să nu pară paradox ce voi afirma acum : cea mai clară dovadă a Libertății omului este să poată să facă voit efortul de a se supune Legii, destinului său.

De aici, urmare logică, excluderea fatalității, căci această supunere este voită, gîndită, acceptată.

Îi este dată omului libertatea luptei, a efortului. E responsabil de perfecționarea lui, de neștagnarta lui. Se poate grăbi în a se desăvîrși.

Afirmînd puterea inexorabilă a Legii, a Existentului, afirm însăși sacralitatea Legii, a Puterii vii, care este una cu noi, închisă în conștiința noastră lăuntrică, suferind de greșelile noastre cînd înjosim Viața, și răbdînd în Eternitatea ei, să devenim conștienți de existența Puterii sacre, de existența Lui sacră, a Vieții ce ne-a fost hărăzită.

Îndatorirea fiecăruia dintre noi este să ia cunoştinţă de responsabilitatea ce o poartă în inimă faţă de Viaţă în totalitatea ei.

Acestei Puteri care susţine Viaţa dar care nu se ştie şi nu se poate şti nicicum de unde vine, de ce există este studiată în laboratoare. Înainte vreme i se spunea Dumnezeu. Acum, acest cuvînt nu mai este la modă, dar oamenii rămîn supuşi aceloraşi Legi, oricum le-ar numi. Durerea rămîne durere, bucuria bucurie, Viaţa tot Viaţă şi efortul omului de a se orienta fecund în Viaţă tot sfînt rămîne. Nivelul moral al omului în ultimă instanţă e singurul lucru valabil.

Îndatorirea fiecăruia dintre noi este să ia cunoştinţă de responsabilitatea ce o poartă în inimă faţă de Viaţă. Dacă fiecare cetăţean al pămîntului ar fi conştient de această responsabilitate, calitatea pămîntului s-ar înnobila. Soarta pămîntului ar fi uşurată. Din puterea atomică se poate face armă de distrugere sau de ajutor. La alegere. La liberă alegere.

Aceasta nu este o afirmaţie vană, aşa-zis mistică, misterioasă, sentimentală, ci acceptarea responsabilităţii omului faţă de Viaţă, Legile inexorabile ale Vieţii. Nu sînt afirmaţii nebuloase, imponderabile, ci tangibile, experimentabile şi, de par miraculoase şi inexplicabile, trebuie să avem numai răbdare în a le înţelege. Ce părea imposibil acum zece ani, azi este experimentat în laboratoare. Laboratoarele vor deveni locul minunilor, concretizate în cotidian. Cine nu poate recunoaşte că Viaţa este un miracol şi nu o poate respecta, este un invalid al Vieţii, moralmente un invalid.

Cine lucrează cu aceste puteri în laboratoare şi nu le poate respecta sub pretext sau de teamă să nu i se spună că este superstiţios, este un invalid al Vieţii.

Să nu negăm ce nu cunoaştem, căci ne închidem posibilitatea de a cunoaşte.

Un singur lucru nu se va destăinui niciodată nimănui, şi nu va putea fi niciodată divulgat : ce este Eternitatea Existentului.

Puterea care se manifestă în infinitele ei modalităţi, Puterea care susţine lumea o vom putea folosi, participînd cu ea, noi înşine fiind susţinuţi de acea Putere, creaţi din acea Putere, dar la acea ultimă întrebare : «ce este acea putere ?» nu se va putea în vecii vecilor răspunde.

Existentul, el este şi va rămîne singurul mister, mister absolut, sacru ; iar nouă nu ne este dat decît rolul sublim să nu batjocorim acest Existent, această Putere, ci să o folosim spre Viaţă respectîndu-i Legile."

Aci Emanuel Reich făcu o pauză. Ochii i se deschiseseră mai mari, privind în jurul lui păru că face un efort pentru a se lămuri unde se află şi ce caută această lume adunată în sală... şi zise apoi desluşit cu o cutremurare : „Nu doresc decît să am puterea să mă conformez spuselor mele" ; iar după ce spuse această frază făcu iar o pauză. Lumea în sală crezu că se terminase conferinţa ; iar Verona gîndi cu disperare : „nu poate să o vindece pe Marina, nu poate. Am venit degeaba" dar nu avu timp să gîndească nimic căci Emanuel Reich, după această pauză, neaşteptată, reîncepu să vorbească mai aprins ca pînă atunci :

„Fantezia sau fanatismul este de prisos, arbitrarul de prisos. De aceea îndrăznesc să spun că cel mai mare semn al cunoaşterii sacralităţii Existentului, semn că eşti pe calea sfinţeniei, este tocmai supunerea la Lege, luptînd în Lege, iar ca să te supui cu adevărat, ca să lucrezi cu folos, trebuie să cunoşti Legea. Aceasta, absolut în toate domeniile : artă, social, ştiinţă, fizică, etică. Aceasta este datoria întîia, cea dintîi şi cea din urmă : cunoaşterea Legii şi supunerea.

Între cunoaştere şi supunere, interdependenţa este reciprocă şi totală. O colaborare naturală, care exclude mecanizarea şi fatalismul. Dacă nu ar exista Libertate, nu ar exista nici greşeală, deci nici responsabilitate, nici durere.

În potenţial, Existentul este perfect, dar în desfăşurarea lui, în permanenta lui devenire, este cuprinsă şi posibilitatea omenească de a greşi. Implicată. Într-un fel, un sentimentalism ştiinţific poate fi afirmat. Fără paradox."

Emanuel Reich vorbise fără emfază, dar cu o convingere care îi făcu pe ascultători să fie atenţi, chiar de nu participau decît la un nivel mediocru, căci îi este dat omului să rămînă cu încăpăţînare satisfăcut cu înţelegerea lui.

Cîteva clipe, conferenţiarul se opri iar. Făcu o pauză. Se auziră oameni tuşind, scaune mişcîndu-se.

Vlad Axente a fost tentat să profite de această pauză, ca să încerce să-l confrunte pe conferenţiar, punîndu-i cîteva întrebări cheie, dar nu îndrăzni, făgăduindu-şi, totuşi, să o facă altădată, cînd va găsi un moment prielnic. Ştiin-

du-se foarte ager în mînuirea ideilor şi ştiind că orice idee poate fi susţinută pro şi contra, îl fascina gîndul să-şi desfăşoare posibilitatea lui mintală în a argumenta contradictorii, chiar de era de aceeaşi părere cu cel pe care îl combătea. Susţinea că tocmai combătînd astfel, ideile emise capătă o substanţială structură.

De partea ei, Verona Axente se simţi acum profund dezamăgită. Nu venise ca să asculte o conferinţă. Era sătulă de vorbăriile interminabile de la ea de acasă, pe care Vlad le avea cu toată lumea : cu Simon Şora, cu Ana Stavri cu Otto şi chiar cu Didona Dragomir. Venise să ceară ajutor. Didona îi spusese că acest om ar putea-o salva pe Marina. „Ar fi trebuit să spună precis ce poate, ca să ştiu ce să-i cer !" gîndi.

Verona privi în jurul ei. Îl zări pe Vlad şi pe Simon. O izbi contrastul dintre aceşti oameni. Ochii lui Vlad erau grei şi negri. Ai lui Simon albaştri, clari. O văzu şi pe Didona Dragomir, şi pe Ana Stavri... În tot cazul — gîndi Verona — Vlad va avea ce discuta cu Simon, tocmai în această problemă a Libertăţii, care îi pasiona şi cu care nu erau de acord... Apoi văzu din nou privirea lui Emanuel Reich aşezată asupra ei. O trecu un fior... Oare omul acesta o va putea totuşi ajuta ?

Spre marea uimire a Veronei, conferinţa reîncepu. De data asta, omul vorbi cu un ton mai puţin patetic, un ton familiar :

„Ca să închei conferinţa voi spune că noi, cabaliştii, învăţăm tocmai ce este Legea şi cum s-o mînuim."

Deodată, sala deveni foarte atentă. Din stradă se auzi desluşit un claxon de automobil, care sună straniu în acea tăcere.

„De aceea, noi, calabiştii, adesea putem ajuta."

Un suspin de uşurare înălţă pieptul Veronei : va putea deci cere ajutor. Acasă, Marina se zbătea, gemînd, între viaţă şi moarte... Doctorii o priveau neputincioşi... Totul părea zadarnic... şi copilul ei... fetiţa ei... atît de ciudată... De fapt, Marina numai pe tatăl ei îl iubea... Pe Vlad, care o răsfăţa... Semănau... fetiţa ei... copilul ei... iar omul ăsta Emanuel Reich cu ochii atît de albaştri, care vorbea... Didona îi spusese că dacă îl va ruga, ea personal, ca mamă, o

va salva pe Marina. Poate că pe el îl va asculta Dumnezeu. Existentul... cum îi spunea el lui Dumnezeu... Da, după conferință îl va ruga, îl va implora să-i salveze copilul...

Verona redeveni atentă la ce spunea Emanuel Reich: „Am să spun, pentru a încheia, o poveste orientală. A fost odată un rege puternic, puternic și credincios, supus Domnului. Într-o zi, acest rege s-a supărat înfiorător pe fiul lui. Furios, spuse: «Jur că atunci cînd fiul meu se va întoarce în casa mea, voi da cu piatra asta în el!» Curtenii se înfiorară. Știau cît de tare își iubea regele fiul și vedeau cît de mare era piatra. Nu i se putea decît trage moartea fiului.

Cîteva zile trecură și furia regelui se domoli. I se făcu dor de fiul lui. Îl aștepta plîngînd și zbătîndu-se amarnic. Jurase că va da cu piatra, nu putea să-și calce jurămîntul și din asta se va trage moartea fiului lui, iubit...

Chemă pe înțelepții țării, să se sfătuiască cu ei. Unul spuse: «Vom sparge piatra în bucăți mai mici. Vei da zilnic cu cîte o bucățică, pînă toată piatra va fi azvîrlită în fiul tău, pînă la împlinirea cuvîntului dat».“

Emanuel Reich vorbise în urmă cu o grabă vădită, chiar cu o ușoară neglijență, ca și cum nu mai avea răbdarea să termine. Se opri brusc. Se auziră aplauze. Emanuel Reich coborî imediat de pe estradă, din dosul mesei, și se amestecă cu oamenii care îl înconjurară. Răspundea afabil felicitărilor, dar ochii lui căutau în sală.

Un bărbat se desprinse din public și se îndreptă cu elan spre Emanuel Reich. Înalt, atletic, foarte brun, fața lată, masivă, comună de nu ar fi fost expresia ochilor calzi pătrunzători:

— Domnule doctor... de cincisprezece ani nu v-am auzit...

Emanuel Reich îl privi o clipă cu atenție. Spuse rar, mai mult în treacăt privindu-l însă cu încordare:

— Da... da la Iași... Unica mea conferință acolo „Determinism și Liber arbitru“... Erai... stăteai în fața rîndul 1, lîngă ușă...

Stupoarea gîtui vocea interlocutorului. O replică aproape șuerat:

— Dar... domnul doctor, sînt cincispreze ani...

— Cum să comunici ceva unui public pe care nu-l analizezi ca să-l cunoşti cît de cît, şi să-l iubeşti ? Pe fiecare în parte de s-ar putea... Te-am remarcat atunci.

Vocea lui Emanuel Reich se stinse într-un suspin foarte adînc... Ochii lui căutau în continuare prin sală... Îl părăsi brusc pe om şi merse spre Didona Dragomir, care părea mîndră ca şi cînd ar fi ţinut ea conferinţa. O salută, apoi trecînd pe lîngă Ana Stavri îi şopti : „ne vom revedea cît de curînd. Îţi voi telefona" şi fără să se oprească, se îndreptă spre Simon Şora şi îi întinse mîna :

— Mi-a făcut plăcere... că aţi venit... Motivul întîrzierii ? Sper că nu ceva grav ?

— Voiam cu tot dinadinsul... În ultima clipă...

— Cu toate că era în timpul conferinţei... mi-am dat totuşi seama că, într-adevăr, prietenul dumitale Vlad Axente, pare un om deosebit... m-aş bucura să-l cunosc....

Emanuel Reich făcu o pauză în debitul lui şi întrebă cu acelaşi interes :

— Doamna... e soţia lui ?

— Da.

— Verona...

Simon îl privi cu uimire şi inocenţă :

— De unde ştiţi cum o cheamă ?

— Mi-a spus doamna Dragomir... Un surîs care m-a mişcat. Nu se înţelege bine cu soţul ei ?

— Nu... cîtuşi de puţin. E o femeie imposibilă.

Emanuel Reich îl privi mirat, deschise ochii mari de uimire.

— Cum, imposibilă ? De unde ştii ?

— Mi-a spus el... soţul ei... şi... şi doamna Didona Dragomir mi-a spus, spuse Simon Şora, jenat de inconsistenţa argumentelor lui.

Emanuel Reich izbucni într-un rîs uşor ironic :

— Apoi, dragul meu, te sfătuiesc ca altădată să-ţi formezi propriile dumitale opinii, iar nu după părerile altora, mai ales ale soţului despre soţie, şi nici ale Didonei Dragomir despre alte femei... Mă ierţi... mă aşteaptă...

Şi Emanuel Reich se îndreptă spre alt grup de oameni care se adunaseră şi îl aşteptau.

Simon Şora se simţi lovit. Îl duruse ce-i spusese Vlad Axente despre Verona înaintea plecării la conferinţă, iar

acum Emanuel Reich îl lovise și el... Se așteptase ca Emanuel Reich să fi fost, ca de obicei, afabil... Se uită în jurul lui... Îl văzu în grupul unde se afla Vlad Axente. Didona Dragomir făcea prezentările. Simon Șora merse spre Ana Stavri. Mai tîrziu, îl văzu pe Vlad Axente că rămăsese singur de vorbă cu Emanuel Reich. Stăteau față-n față, amîndoi foarte atenți.

Într-adevăr, acum, acești doi oameni Vlad Axente și Emanuel Reich se întîlniseră. Vlad Axente poza ; iar Emanuel Reich deveni, brusc, pentru cîteva clipe, de o afabilitate exagerată, prea vizibilă, prea onctuoasă :

— Vă mulțumesc că m-ați onorat cu prezența dumneavoastră...

— Cu toate că nu am auzit decît sfîrșitul conferinței, totuși suficient pentru a dori ca vreodată să am cu dumneavoastră o discuție mai... detaliată... Aș avea unele întrebări... poate unele obiecțiuni de făcut...

— Mi-ar face plăcere să le aud. Anume ?

— O, nu este momentul...

— Totuși, țin să știu părerea dumitale... spontană.

— Problema liberului arbitru... de exemplu...

— Cea mai gravă problemă a omului...

— Da, da, o să discutăm vreodată...

Brusc, Vlad Axente surîse viclean :

— Povestea regelui... adică posibilitatea de a păcăli destinul...

— A păcăli !?! Ah ! da ! A păcăli ! A păcăli destinul !

— O șmecherie... E interesant !

Emanuel Reich îl privi cîteva secunde cu mare atenție. Afabilitatea de pe fața lui dispăruse, devenise severă. Expresia unui om care se pregătește să sară în vid. Spuse rar, după o pauză exagerat de lungă :

— Aș avea o rugăminte să vă fac, domnule Axente... Vlad Axente...

— Mă rog...

— Scrie, te rog, cu mîna dumitale, numele întreg, data exactă și locul nașterii dumitale.

— Acum ? Aici ?

— Da, acum, aici.

Glasul lui Emanuel Reich scăzu pînă la șoaptă.

Amuzat, Vlad Axente făcu cîteva gesturi de satisfacţie şi apărare totodată. Emanuel Reich continuă :

— De obicei, mă las eu rugat. De astă dată, te rog eu. Sînteţi, domnule Axante, în mod deosebit de frămîntat şi la mare răscruce. E un moment important, de alegere, şi pentru dumneavoastră, ca pentru atîta lume. Poate că aş putea să vă fiu de folos cu vreo „şmecherie" ! Poate !

Vlad Axente se gîndi imediat că Simon şi Didona făcuseră indiscreţii şi că acest cabalist pozează în clarvăzător. Se enervă. Reich îi spuse :

— Nu trebuie să vă enervaţi. Indiscreţia e numai a mea, ca şi oferta de ajutor. Aşa încît nu trebuie să vă supăraţi pe nimeni. Iar indiscreţia mea va rămîne numai între noi.

„Cît de ieftin ! cît de ieftin !" gîndi Vlad Axente, auzindu-l vorbind şi simţi o mulţumire că este atît de perspicace şi că nu se lasă păcălit de cabalist. Ostentativ, căută să rămînă foarte rece.

Emanuel Reich scoase un carnet din buzunar, rupse o foaie, apoi şopti, întinzînd hîrtia :

— Stilou... poate aveţi un stilou ? Pe-al meu l-am uitat acasă...

Vlad Axente scoase la iveală, din buzunarul hainei, un splendid stilou de aur, apoi, aşa, în picioare, scrise pe hîrtie datele cerute. Înmînă hîrtia lui Emanuel Reich, surîzînd ironic. Acesta îi spuse :

— Cîteva clipe numai... Mă voi retrage aici, în bibliotecă... Împrumută-mi, te rog, o clipă, stiloul.

Şi, fără a mai băga pe nimeni în seamă, Emanuel Reich, într-adevăr, cu hîrtia şi stiloul în mînă, merse în odaia alăturată şi se aşeză în faţa unui birou.

Vlad Axente îl văzu dispărînd : „Acest om, care ştie arameea şi alte cîteva limbi moarte şi vii, are maniere de scamator", gîndi. „Conferinţa lui, însă, avea ceva... Ceva aparte..."

Vlad Axente era, de fapt, extrem de măgulit de atenţia ce i-o dăduse rabinul Reich şi, în acelaşi timp, cuprins şi de o mare curiozitate şi nelinişte. Într-adevăr, ce-i va spune Emanuel Reich ? În clipa în care îşi scrisese numele şi data naşterii, Vlad Axente îşi dăduse deodată seama, în mod uluitor, sfîşietor de clar, cît de mult trecuse din viaţa lui şi că, pînă acum, nu făcuse nimic. Pentru un om care a ajuns la

concluzia că „totul e permis" și care observă că încă nu a făcut nimic, clipa nu este ușoară. „Marina bolnavă, Verona neserioasă ! Ce balast ! Ce viață ! Ce ratare ! Unde erau darurile pline de avînt ale tinereții incipiente ? Cărțile scrise, renumele, elevii, banii, gloria ? Zilele se irosiseră ! Iar acum, în plină revoluție, care putea aduce atîtea surprize, iar Marina atît de bolnavă, Vlad se simțea ca pierdut în deșert și fără busolă.

Îl căută pe Simon Șora din ochi. Ar fi vrut să-i comunice dezagreabila impresie pe care i-o făcuse cabalistul. Îl văzu într-un grup, cu Ana Stavri, Didona, Otto, discutînd. Renunță să-l cheme. Aștepta singur, părăsit, cu o angoasă grea în inimă.

În sala conferinței era încă multă lume, fiecare așteptînd să poată sta de vorbă cu Emanuel Reich. Într-un fel, oamenii erau oarecum jigniți că sînt neglijați și că toată atenția lui Reich fusese pentru acel necunoscut venit tîrziu. Mai mulți merseră și se uitară fără discreție să vadă ce face marele cabalist, retras în acea odaie. Îl văzură așezat în fața mesei, scriind foarte concentrat. Singur la el acasă să fi fost și n-ar fi putut fi mai liniștit. Pînă la urmă, îl lăsară în pace. O parte din public plecă. Odaia mare a conferinței golită de oameni părea o sală unde fusese o recepție, o petrecere care acum se terminase. Lumea pleca agale. Cei puțini rămași discutau. Principalul subiect era încă ademenitoarea perspectivă pe care le-o făcuse cabalistul, cum că soarta oamenilor ar putea fi modificată, greutățile înlăturate... Fiecare povestea întîmplări miraculoase, stranii, coincidențe uluitoare, cazuri de telepatie, hipnotism, premoniții... vise...

Vlad Axente, plictisit că rămăsese singur, ar fi fost tentat să plece și el fără să mai aștepte rezultatul făgăduit de Reich. Să-i joace o farsă cabalistului, să dispară, dar îl reținea și o curiozitate pe care nu și-o mărturisea, și dorința de a-și recăpăta splendidul lui stilou de aur, la care ținea.

Se trezi cu Emanuel Reich lîngă el. Fața acestui om era gravă, plină de noblețe și cîtuși de puțin afabilă. Poate rece, dură. Nu mai păstra nimic din „scamator". Vlad Axente, fără voie, se înfiora ușor. I se făcu teamă de ce îi putea povesti acest om.

Reich îi zise :

— Auzisem, într-adevăr, vorbidnu-se de dumneata, dar acum, că am văzut cu ochii mei viaţa dumitale, sînt cutremurat! Nu este uşoară!

Teama din inima lui Vlad Axente se mări. Surîse crispat şi tăcu.

— Este o mare nedreptate că nu eşti întrebuinţat aşa cum trebuie, şi mai ales mari greşeli din partea dumitale, care au determinat situaţia precară, penibilă, în care te afli. Şi... ciudat, sau nu ciudat,... ci... în fine, pot să-ţi spun că te afli exact la o răscruce, nu vorbesc de cea colectivă, generală, ci personală, şi că multe ar putea fi încă îndreptate. Da, s-ar putea acţiona...

— Fărîmiţa piatra?

— Nu, dimpotrivă: adunînd bucăţelele pentru a face ceva valabil.

Emanuel Reich îl privi brusc în ochi. Ochii lui deveniseră extraordinar de strălucitori. Din faţa lui nu se mai vedeau decît ochii. Păreau două scîntei albastre. Vlad Axente simţi o uşoară ameţeală, ca atunci cînd priveşti brusc o lumină prea puternică.

Reich continuă să-l privească. Îi şopti:

— Iată, în maximum optsprezece zile vei căpăta un răspuns, o propunere, o satisfacţie neaşteptată. Lucrul acesta ţi-l spun eu, Emanuel Reich, în numele a ceea ce ştiu şi mi s-a dat să pot.

Emanuel Reich tăcu. Vlad Axente era stingherit. Nu ştia dacă trebuia să fie serios, indiferent, sau să ia totul în glumă. Fiind însă singur cu Reich, îşi permise să fie serios. Îi plăcea scena. Simţise chiar şi un fior de-a lungul şirii spinării. Se înclină uşor, foarte uşor:

— Nu pot decît să vă mulţumesc pentru bunăvoinţă!

Emanuel Reich îl privi batjocoritor şi rîse ironic, rece:

— Bine, bine, vom vorbi peste optsprezece zile despre bunăvoinţă.

Se înclină şi el uşor şi voi să plece. Vlad Axente îi spuse, oprindu-l:

— Dacă sînteţi amabil, domnule Reich stiloul meu a rămas la dumneavoastră...

Reich avea stiloul în mînă. Îl ridică. Îl ţinu aşa. Privirea îi era încă neobişnuit de strălucitoare. Spuse:

— Stiloul ?! Uite-l... dar... te-aș ruga să fii atît de amabil și să mi-l dăruiești...

— Stiloul... meu ?

— Da.

— E... de aur...

— Știu. Doresc foarte mult, foarte mult să mi-l oferi. Și nu pentru că este de aur, ci pentru că este al dumitale.

Vlad Axente se înroși. Ținea încă mîna întinsă. Reich spuse, și el cu mîna ridicată, ținînd stiloul :

— Insist. Te rog să fii atît de amabil și să-mi oferi acest stilou pe care, dacă nu vrei să mi-l dai, ți-l redau. Poftim, iată-l, îl poți lua...

Vlad Axente, cu gest violent, în care era și dispreț și nevoie de aventură, de risc, făcu cu mîna un gest de sfidare și spuse :

— Poftim !... Vi-l ofer.

Emanuel Reich, cu liniște, își puse stiloul la el în buzunar :

— Peste optsprezece zile vei veni la mine. Îți dau voie să vii la orice oră din zi și din noapte. Și trebuie să știi că acest stilou nu este o plată la ce vei căpăta. Ar fi o plată prea insignifiantă și ar însemna să cred că ești un om meschin, și mai ales un nesăbuit. Stiloul ți l-am cerut ca să nu mă uiți, ca să te simți legat de mine, să înțelegi că ceea ce ne leagă nu este de joacă. Și acum, că mi l-ai oferit, îți spun că peste optsprezece zile îți voi da stiloul înapoi, orice ar fi, reușită sau eșec. Fii fără teamă, stiloul îți aparține.

Emanuel Reich îi întoarse spatele și se îndepărtă repede.

Rămas singur, Vlad Axente simți că este furios. Se abținu să nu alerge după Emanuel Reich ca să-i ceară înapoi stiloul. Apoi, brusc, a fost cuprins de nestăpînite hohote de rîs. Simțea rîsul cum îi urcă în gît. Reuși totuși să se abțină și de data asta. Era lume în odaie. Îl priveau.

„Auzi, ce tupeu !... Ce tupeu ! gîndea. De o dibăcie de necrezut. Adevărat scamator !"

Îl căută pe Simon Șora. Îl zări, merse spre el, îl luă la o parte. Încă se abținea cu greu să nu rîdă în hohote... Frumosul lui stilou de aur !...

— Într-adevăr, îi spuse lui Simon. Nu regret că am venit aici. Cabalistul dumitale e uluitor ! Bravo lui ! și începu să rîdă nestingherit.

— V-a plăcut conferința ?

Simon Șora îl privi mirat.

— Ce conferință !... Care conferință ?

Și Vlad Axente, tot rîzînd, îi povesti pe scurt cele întîmplate cu stiloul. Simon se înroși.

— Nu se poate... nu se poate...

— Ba da, dragul meu, se poate, și nici măcar nu regret. *Hocus-pocus preparatus*, și stiloul meu a trecut în buzunarul lui și eu... de acord ! Ce zici ?!

— E inimaginabil... După conferința lui...

— Ha, ha, ha — rîse în hohote Vlad Axente, fericit că poate rîde, într-adevăr, nemaipomenit ! De mult nu am văzut ceva de amploarea asta... Ei, acum cred că e timpul să mergem și acasă. Am văzut, am auzit, am plătit ! Să mergem...

Instinctiv, o căutară din ochi, amîndoi deodată, pe Verona. O zăriră imediat. Era cu Emanuel Reich într-un colț al odăii, lîngă geam. Fața îi era scăldată în lacrimi. Emanuel Reich îi vorbea. Simon se uită la Verona cu o milă sfîșietoare, cu remușcări. Femeia asta suferea. Copilul ei era bolnav, iar Vlad Axente avea cuvinte infamante pentru ea.

Într-adevăr, Verona pîndise cu înfrigurare clipa să poată vorbi cu Emanuel Reich. De aceea venise. Ascultase cu greu, cu nerăbdare, conferința. După conferință, îl văzuse mai întîi stînd de vorbă cu Vlad și se ferise să se apropie. Apoi îl văzuse dispărînd pentru un timp destul de lung în odaia cea mică. Îl văzuse scriind acolo, așezat la o masă. Înaintase după el pînă în prag, dar nu îndrăznise să-l deranjeze ; apoi, îl zărise iar cu Vlad. Atunci, năpădită de îngrijorare, mersese pînă la geamul odăii și, întoarsă cu spatele la sală, se prefăcu că privește afară. În gît, lacrimile o sugrumau. Marina era în pericol... viața copilului ei în pericol... Lacrimile începură să-i curgă abundent pe față.

Deodată, simți că se apropie cineva de ea. Crezu că e Vlad, se întoarse și se află față în față cu Emanuel Reich care, oprit locului, o privea nemișcat. Verona, într-o mare tulburare, cu fața scăldată în lacrimi, făcu un pas spre el.

— Îmi este copilul bolnav, unica mea fetiță... grav ! Am venit aici, la dumneata, ca cea mai nenorocită femeie... ca să mă ajuți. E unicul meu copil. Numai în dumneata mai am speranță !...

Verona tăcu brusc. Vorbise ca în febră. Lacrimile îi curgeau nestingherite pe obraz. Se opri, îl privi pe Reich şi văzu că şi el o priveşte cu mare atenţie, absorbit, cu o privire atît de îndepărtată, transfigurată încît Verona se înfricoşă. Auzise oare ce-i spusese ? Îl supărase cu ceva ? Iertase întîrzierea ? Verona rămase împietrită, neîndrăznind nici să mai vorbească şi nici să plece. Uită să-şi şteargă lacrimile care curgeau pe faţa ei întinsă spre el în implorare.

— Ce vrei de la mine ? şopti Emanuel Reich cu o voce abia perceptibilă.

Unde mai auzise ea fraza aceasta ? „Ce vrei de la mine, femeie ?" Ah, da, în Evanghelie parcă.

Din ochii Veronei lacrimile curgeau. Îşi apropie faţa, aşa udă, de Emnauel Reich.

— Nu mă respinge ! Nu am pe nimeni pe lume !... Am venit la dumneata... în disperare am venit...

Emanuel Reich o privea tot atît de ciudat şi pierdut. Spuse încet :

— Aş avea mai întîi o rugăminte către dumneata, dar te rog să te gîndeşti înainte de a răspunde.

— Da.

— Te rog să făgăduieşti acum că niciodată, niciodată, orice s-ar întîmpla, nu vei uita clipa asta. Să nu uiţi că m-ai rugat şi că eu am acceptat pentru că m-ai rugat.

— Să uit ? Pentru ce să uit ? Cum să uit ?

— Jură că nu vei uita niciodată că m-ai rugat.

— Jur !

— Vei ţine minte clipa asta, disperarea dumitale şi ce viaţă ai acum ?

— Da. Ştiu, şi ţin minte. N-aş putea uita.

Emanuel Reich făcu o pauză. Părea un om care înaintează în noapte întunecată şi ape adînci.

— Bine. Bine. Şi acum spune ce vrei de la mine.

Verona îşi dădu seama cît e de ciudată scena dintre ei, dar nu avea timp să gîndească. Făcu un gest de dăruire. Împreună mîinile, lacrimile îi curgeau încă nestingherite pe obraz.

Emanuel Reich zise :

— Făptura dumitale a avut darul să mă înduioşeze de cum ai intrat în sală. Durerea dumitale este acum şi durerea mea. Voi face ce-mi stă în putinţă. Spune, ce vrei ?

— Mi-e copilul bolnav... aproape... aproape pe...

Emanuel Reich o întrerupse brusc :

— Cu voia Domnului, se va vindeca.

— Sînt nenorocită și singură pe lume...

— Nu vei mai fi singură. Din clipa asta, eu îți voi fi alături.

Ameţită, Verona îl privi aproape clătinîndu-se, făcu un pas spre el. Erau aproape. El zise :

— Cum o chemă pe fetiţă ?

— De unde știi că e fată ?

— Mi-a spus Didona Dragomir, iar adineauri mi-ai spus-o și dumneata, fără să-ţi dai seama. Didona mi-a mai spus și cum o cheamă, dar acum vreau să-mi spui și dumneata cum o cheamă ?

— Marina.

— De acum înainte îi vei spune în inima dumitale, și din cînd în cînd, chiar și ei, „Maria".

Verona șopti :

— Maria !

— Mă voi ruga pentru Maria.

— Cu ce-aș putea mulţumi ? Cu ce voi putea vreodată mulţumi ?

Emanuel Reich o privi din nou pe Verona cu privirea aceea atît de atentă și absentă totodată, privirea unui orb care poate privi în soare fără să clipească.

— Ah ! mă întrebi cu ce mă poţi dumneata mulţumi pe mine ? Cum mă vei putea răsplăti ? Ce vreau eu de la dumneata în schimb ? Oare nu-ţi dai seama că ce-mi ceri nu poate fi plătit cu nimic ? Cu ce poţi plăti viaţa copilului dumitale ? Cu nimic.

Emanuel Reich făcu o pauză, apoi adăugă :

— Și totuși, va fi nevoie de un simulacru de plată.

Glasul i se avîntă brusc :

— Spune-mi, te rog, care este primul obiect la care te gîndești că-l ai în casă și de care ţi-ar părea rău să te desparţi ? Un obiect... mic... din odaia dumitale.

— Am... am în odaie... o casetă de argint cizelat.

Verona vorbea ca în vis.

Emanuel Reich îi spuse :

— Ei bine, mîine în cursul dimineţii voi trimite eu pe cineva la dumneata să ia caseta. Are să-ţi pară rău, știu,

destul de rău și asta o să fie bine. Trebuie să mi-o dai înainte ca Maria să se vindece, ca un sacrificiu, nu după, ca o plată, ci înainte, ca un sacrificiu. Dacă te vei răzgîndi, eu mă voi ține totuși de cuvînt și mă voi ruga pentru copilul dumitale cu aceeași fervoare. Dar atunci după vindecare noi, dumneata și cu mine, nu ne vom mai vedea niciodată...

Verona exclamă :

— Voi da caseta cu bucurie.

Emanuel Reich plecă fruntea.

— Cîți ani are Maria ?

— Paisprezece.

— E de vîrsta fetiței mele, Bella.

Verona stătea încremenită în fața rabinului Emanuel Reich. Se simțea și exaltată și stingherită.

Reich îi spuse :

— Acum du-te. Soțul dumitale te caută. E inutil ca el să știe ce-am vorbit noi acum. Îți cer o absolută tăcere. Nu ai voie, sub nici un pretext, să spui nimănui ce-am vorbit. Nu uita că tot ce-ți cer sînt condiții inexorabile și... foarte, foarte grave.

— Da.

— Acum du-te, te rog. Păstrează-ți încrederea !

Și Emanuel Reich, fără să-i întindă mîna, plecă. Verona rămase locului încremenită. Îl văzu cum se depărtează, îl văzu vorbind în treacăt, cîteva secunde, cu Ana Stavri, și cum se amestecă, dispare, printre oamenii rămași după conferință în sală. O trezi vocea lui Vlad, care o striga :

— Verona... Verona... plecăm.

Vlad Axente era cu Simon Șora.

— Sper că nu noi am întrerupt o scenă interesantă. Te-am văzut cu lacrimi pe obraz, dar să nu uităm că asta este pentru dumneata un lucru facil...

Verona șopti : „E Marina bolnavă !", apoi tăcu, cu încăpățînare și cu conștiința limpede că purta o taină. Era încă stăpînită de marea exaltare pe care o simțise lîngă Emanuel Reich. Îi păru bine că Vlad vorbește, ca de obicei, în zeflemea : o ajuta astfel să-și păstreze taina. Legămîntul ei cu Emanuel Reich era viu. El o va ajuta. Se simțea plină de speranță, îi făgăduise că vor fi prieteni.

Au plecat de acolo în grup: Vlad și Verona, Otto, Didona, Ana, Simon. Se îndreptară spre casa lui Vlad Axente.

— Te văd foarte poetizată — spuse Vlad — Veronei. Cabalistul a avut darul să te cucerească. Interesant om, nu? Ți-a spus că ești frumoasă, sau te-a impresionat problema Conferinței a Libertății, de ești atît de gînditoare?

— Da, totul... da...

Vlad Axente izbucni în rîs. Hohote de rîs nestăpînite.

— Întîi îmi fură stiloul și apoi nevasta! E mai tare decît mi-am imaginat, Didona dragă, ai avut dreptate: e un om extraordinar! Extraordinar!

— Nu ți-am spus eu? șopti Didona satisfăcută.

— Care stilou? întrebă Verona.

— Stiloul meu de aur. Stiloul meu din buzunarul meu, din haina mea, de pe trupul meu...

— Cum, ți l-a luat?

— Da... *hocus-pocus*... mi l-a luat...

Verona, într-o clipă, fulgerător, își căută inelul de pe deget. Nu-i lipsea. Dealtfel, nu dăduse mîna cu el. Emanuel Reich nu o atinsese.

— Ți l-a furat? întrebă Verona încet. Ce vrei să spui? Cum, furat?

— Da, aproape furat... cu cvazi-asentimentul meu.

Ana spuse:

— Vlad, de ce nu vorbești deslușit? E prea grav ca să glumești!

— Deslușit: mi-a cerut împrumut stiloul din buzunarul meu ca să facă niște socoteli pe seama mea, pe un petec de hîrtie, scos din buzunarul lui. Apoi, mi-a vorbit în bobote și apoi m-a rugat, cu o insistență... ciudată, jenantă, să-i fac cadou stiloul meu. Și i l-am făcut cadou. Scamator, nu glumă!

Didona exclamă:

— Vai, dragă, de mult îl bănuiam eu... Mi se părea mie... Se spunea că a deturnat fonduri... că e comunist...

Verona se cutremură. Ei îi ceruse caseta de argint. Un escroc? Și ei îi vorbise în bobote. Oare acum Marina se va mai vindeca? Nu-și găsise în cabalist un prieten? Verona tăcu, copleșită. Mergea cu capul plecat, ca după dric.

Vlad Axente o întrebă:

— Spune, nu ţi-a luat vreo brăţară, inel, broşă sau cercel ?

— Nu... nu mi-a luat nimic.

— Ai scăpat ieftin.

— Să mergem repede. Marina e singură — şopti Verona cu spaimă. O durea inima de grijă şi disperare, în gînd îşi spuse repetat : Maria, Maria...

— Nu te grăbeai cînd vorbeai cu cabalistul !

— Nici tu.

— Tot ce vorbeşti este extrem de logic ! O plăcere !

Verona nu răspunse. Parcă nici nu-l auzise pe Vlad. Mergea repede, pierdută. În gînd încă şoptea cu disperare : „Maria ! Maria !“

Simon Şora o privi. O bruscă emoţie îi trecu prin trup. „Într-adevăr, gîndi, poate măcar în această privinţă Emanuel Reich a avut dreptate. Ar trebui s-o judec singur, s-o observ singur pe această femeie, iar nu să mă iau după spusele lui Vlad Axente, care — nu aş putea spune — că se poartă frumos cu ea. Şi nici după spusele Didonei, care, vădit, o invidiază.“

Simon Şora se întrebă iar : „Oare într-o fiinţă de o frumuseţe atît de pură poate să existe perversitate ?“

Verona Axente umblă cîtva timp copleşită, apoi îşi dădu seama că încet se liniştea şi că, pe nesimţite, bucuria, exaltarea, sentimentul de încredere, de protecţie pe care-l simţise lîngă Emanuel Reich se ivea din nou în sufletul ei. Omul acela parcă îi mergea alături. Puterea lui... Privirea lui... Apoi sentimentul prezenţei lui a fost atît de viu, încît Verona surîse. Lacrimi, de recunoştinţă, îi umplură iar ochii : „Da, îi voi da caseta. Şi n-o să-mi pară rău ! Cine ştie ? Dacă, totuşi, este un om extraordinar ? Dacă, într-adevăr, Marina — Maria se va vindeca ? Dacă-mi va fi prieten ? Ce valoare poate avea o casetă ? Şi ce valoare cuvintele lui Vlad ? Trebuie să risc. Întîlnirea merită risc. Voi risca să am încredere, voi avea încredere...

Simon Şora se apropie de Verona şi-i spuse :

— Doamnă, aţi spus adineauri că doreaţi să mai chemăm un doctor...

— Da, dar pe cine ?...

— V-aş oferi eu... un bun prieten, un om de mare fineţe... un diagnostician... de calitate... cu vastă experienţă...

— O, te rog !

Simon Șora plecă în grabă, fără să mai dea bună ziua celorlalți.

Ana Stavri se apropiase de Verona, o luă de braț, umblară tăcute una lîngă alta. O vedea suferind și-și dădea seama că nu o poate ajuta decît cu prezența ei. Se gîndea cu uimire că Emanuel Reich abia o băgase pe ea Ana în seamă, el, care în ajun fusese atît de cald cu ea ! Nu se preocupase decît numai și numai de Vlad și Verona Axente, ca și cum întreaga lui conferință fusese pregătită și ținută numai pentru ei. În afara lor, pentru Emanuel Reich nimeni și nimic nu existase.

În tot timpul drumului tăcură, obosiți sau preocupați. Vlad se gîndea obsedat la Emanuel Reich : a optsprezecea zi limită... „atunci, fie ziua, fie noaptea, la orice oră poți veni la mine", așa îi spusese.

Iar Verona, cu cît se apropia de casă, cu atît se grăbea înfiorată. Îi era dor și grijă de Marina.

Ajunși acasă, Verona, Didona și Ana urcară sus la etaj, la Marina, să afle cum se mai simte. Vlad însă se scuză spunînd că le va urma imediat și, intră la el în birou. Se apropie de calendar, îl luă și numără cu atenție optsprezece zile, ziua limită. Însemnă foaia cu creionul roșu.

Capitolul VI

În noaptea aceea, tîrziu după conferință, Emanuel Reich rămăsese singur în odaia lui de lucru. Așezat în capul mesei, terminase de citit rugăciunile rituale. Sta nemișcat, cu coatele pe masă, fruntea rezemată în mîini. În casă domnea o liniște deplină. De mult — soția și copiii — se culcaseră. În toată odăița lămpile erau stinse, numai el veghea. Într-un tîrziu se ridică și se plimbă îndelung prin încăpere. O luciditate ciudată îl stăpînea. Era absolut conștient și de puterea, dar și de slăbiciunea lui omenească, descoperită violent

în seara aceea, Nădăjduia totuşi ca puterea lui, să fie victorioasă. Pînă acum, întotdeauna izbutise să stăpînească faptele, dar acum, un simţămînt nou, peste măsură de fierbinte, îl domina.

Îşi aminti de drumul făcut pe străzile Bucureştiului acum trei zile cu Ana Stavri, în înserarea caldă a lunii august în grădina Cişmigiu. I se părea o întîmplare de demult. Atunci, chiar atunci, ar fi trebuit să-şi dea seama că e vulnerabil : o simţise lîngă el, ca femeie, ceea ce lui nu-i era permis. Mai îndrăznise în seara aceea să o judece pe Ana pentru simţăminte care, acum îl tulburau pe el pînă în rădăcinile fiinţei lui. Într-un fel, se lăudase Anei, pozase, jucase un rol.

Auzea glasul Anei : „mi-e teamă de singurătate", iar el îndrăznise să afirme : „Eu nu sînt niciodată singur", îndrăznise şi, dominat de orgoliul puterii lui, crezuse în adevărul cuvintelor lui. Nu ştia că Domnul, grăbit în a-i arăta lipsa de smerenie, îl va face foarte curînd să simtă toată deşărtăciunea cuvintelor lui.

„Şi cînd te gîndeşti că poate tocmai Anei Stavri voi fi nevoit să-i cer ajutor în spaima singurătăţii mele. Ciudate sînt căile Tale, Doamne, pentru a ne face să înţelegem puterea Ta şi slăbiciunea noastră ; iar astă-seară, la conferinţă, am îndrăznit să afirm publicului adunat să ia pildă de la mine, lucruri în care, repet, cred total, dar faţă de care sînt departe de a mai fi o pildă. Totuşi am zis : «nu doresc decît să am puterea să mă conformez spuselor mele, singura clipă de omenie».

Sînt oare un făţarnic sau numai un biet păcătos plin de mîndria fiinţei mele, o biată făptură care se străduieşte să fie aşa cum afirmă că este ?"

Revedea publicul adunat la conferinţă ascultînd atent şi îşi amintea avîntul cu care afirmase la început totul, asta pînă în clipa intrării Veronei în sală, pînă în clipa surîsului ei, dulce surîs care cerea iertare de întîrziere, ca şi cum ei s-ar fi cunoscut de mult şi ea ştia că poate conta pe buna lui voinţă, pe căldura inimii lui, clipa cînd ea, surîzînd, pecetluise destinul lui.

Îşi amintea cît de greu i-a fost după acel surîs să reînceapă să vorbească, să termine conferinţa, grăbit să fie liberat de mulţimea oamenilor care îi ascultau cuvintele ca pe adevăruri de netăgăduit, în timp ce el era cuprins de groaza

posibilei fățărnicii, stăpînit de graba de a putea sta de vorbă cu Verona, cu Vlad, soțul ei, cu acești oameni care, intrînd în sală, intraseră de fapt în viața lui.

Pe Ana Stavri o evitase după conferință. I-ar fi fost greu să stea de vorbă cu ea. Ce îi putea spune ? Îi făgăduise că pentru ea va vorbi, ori și asta devenise minciună. De fapt vorbise ca să o uimească, să o cunoască pe Verona. Se temea de judecata ei. Deci tot ce vorbise cu Ana acum cîteva zile nu mai era valabil. Putea oare să-i spună că trăiește o abisală schimbare a inimii lui, cînd încă nici el nu se limpezise cu el însuși ? Cu cine ar fi putut vorbi ? Cu nimeni pe lume. Era singur și înspăimîntat în singurătatea inimii lui.

„Acum, își zise, e datoria mea să am puterea de a ține în frîu întîmplările" și surîzîndu-și amar adăugă în șoaptă : „întîmplările inimii mele".

Chiar șoapta glasului lui îl sperie ; iar inima în adîncul ei, îi păru că strigă acum : „Totuși, năzuințele mele sînt drepte, desăvîrșit sincere, de o viață sincere, și nu le voi nega niciodată, niciodată nici în clipa morții mele, dar iată că slăbiciunile mele omenești, încă neînvinse și fără voia mea camuflate, au pîndit din ascunzișul lor și au ieșit neașteptat la suprafață. Cuvintele îmi erau ale năzuinței, iar sentimentele ce s-au ivit ale slăbiciunii. Poate că avînd curajul să recunosc acest adevăr voi fi ajutat să devin vreodată așa cum știu că ar fi bine să fiu. Violența din mine să nu fie a patimei, ci a căutării perfecțiunii din mine. De ce să acopăr ce e sfînt în adîncul inimii mele cu ce duritate omului slab din mine ? Oh, de-aș găsi puterea să-l las pe El să comande, Domnul să existe, iar nu efemera mea iluzie, iluzia libertății mele de a beneficia de ce nu îmi este dat ?! Libertatea în Lege, calea sfîntului. Cine mai bine ca mine știe că Domnul este calea ? Mai știu că la Domnul este iertare, dar nu scuză. Oare Domnul va găsi răbdare așteptîndu-mă fără a mă pedepsi ? Dă-mi, Doamne, puterea ca ea, Verona să nu afle niciodată îndrăgostirea mea — sau poate numai după moartea mea — chinul meu, ca ea să nu cunoască decît prietenia mea. Dă-mi, Doamne, puterea să găsesc cuvintele, gîndurile, simțămintele cu care s-o apropii de mine fără păcat. Atîta aș dori : să aibă nevoie de mine, să mă caute și să fiu lăsat să o văd. Atît. Îl voi ajuta și pe soțul ei. Poate fi ajutat. Este o reală capacitate, am aflat, poate fi folosit. Chiar

înainte de a o fi văzut pe ea, hotărîsem şi am făcut demersurile necesare să-l ajut, mi s-a făgăduit că va fi chemat, cazul lui cercetat... acum voi umbla mai grăbit, gîndindu-mă că pe ea o ajut, pentru ea toată cazna mea, pentru fericirea ei, familia ei... copilul ei, Maria, Maria, Maria..."

Apoi, Emanuel Reich mai umblă un timp prin odaie dar, neputîndu-se linişti, deschise uşa balconului şi ieşi.

Jos, strada săracă cu case scunde se adîncea în întuneric. Cîteva lumini, ale străzii, a unor geamuri ici-colo, mai dăinuiau slabe. Emanuel Reich înălţă ochii. Sus, cerul era plin de stele. Înfiorat murmură: „Să nu mă laşi, Doamene, să nu mă laşi. Oh! cît de singur în faţa Ta şi cîtă spaimă e în inima mea în această singurătate! Să nu mă umileşti acum. Altădată, dacă încă voi greşi în greutatea ce mă apasă, mă vei judeca, mă vei umili, şi voi răbda smerit, dar nu acum, nu acum! Dă-mi un timp să mă pot reculege, să pot învinge în mine ce îmi este otravă, dulce otravă, dulce nălucire, amară disperare... Doamne, mai rabdă-mă, mai rabdă-mă un timp, ascultă-mi rugăciunea. Sînt aici pentru a te implora. Oamenii aceştia aşteaptă. Vlad, Verona, Maria. Auzi, Doamne, aceştia aşteaptă. Vindecarea copilului lor cu o minune făcută acum îi voi putea aduce către Tine, Doamne... Orgoliul meu e pentru Tine. Pe Tine doresc să te servesc, pe Tine să te preamăresc. Gloria Ta doresc să le-o arăt. Nu mă umili, Doamne! Această mamă îşi va recăpăta fiica, Maria, bolnavă pe moarte, şi va crede în Tine, va fi a Ta şi Maria se va vindeca, iar Verona, mama ei, şi Vlad, tatăl ei, vor crede în Tine, în gloria Ta. Doamne, nu mă umili pentru că îndrăznesc să am totală încredere în Tine, că îndrăznesc să cer, căci Ţie îţi cer, Doamne, nu altcuiva, Ţie care în orice clipă, mă poţi sfărîma, Cine altcineva m-ar putea sfărîma dacă Tu eşti cu mine? Şi de la cine altcineva s-ar putea face simţită mie umilinţa cînd inima mea este întoarsă către Tine? Credinţa mă face să cer, totala mea dăruire către Tine, mă face să îndrăznesc să cer şi să îndrăznesc să fiu sigur că voi fi ascultat. Maria se va vindeca. Vindecă-o, Doamne, şi Verona va crede. Va îngenunchia alături de mine pentru a-ţi mulţumi, căci ştiu că va trebui să-ţi mulţumim şi eu şi ea, că ne vei da prilej să-ţi mulţumim şi, Doamne, crede că voi găsi tot atîta putere pentru a-Ţi mulţumi, cît am pentru a-Ţi cere, tot atîtea cuvinte

de recunoştinţă, tot atît de fierbinţi pe cît de fierbinte este ruga. Vindecă, Doamne, copilul, vindecă, Doamne, vindecă, Doamne pe Maria ! Maria o cheamă, Doamne ! Auzi ? Maria... Vindec-o pe Maria !"

O uşoară transpiraţie umezi fruntea lui Emanuel Reich. Înălţă iar faţa şi întinse mîinile în implorare sus, deasupra capului, spre stele, spre cer. Cuvintele i se opriră, respiraţia i se sugrumă. Căldura din inimă crescu fierbinte ca o rană. Emanuel Reich deveni atent, uimit de ciudata acuitate a inimii lui. O căldură neobişnuită. Înfricoşat, Emanuel Reich aşează amîndouă mîinile pe inimă. În clipa asta, îl năpădiră lacrimile. Nu mai putu sta în picioare. Îngenunche. Lacrimi îi curseră pe faţă. Nimeni pe lume n-ar fi putut spune pentru ce plînge şi mai ales el n-ar fi putut spune pentru ce plînge. Nu plînsese de ani şi ani ; iar pentru copii bolnavi se rugase de atîtea ori !

Acum bolborosea :

„Doamne, şi eu am copii. Copiii mei, făcuţi cu voia şi binecuvîntarea Ta. I-am crescut, am muncit pentru ei, i-am vegheat cînd au fost bolnavi, m-am rugat pentru ei şi m-am bucurat şi mă bucur de viaţa lor. Totuşi, acum mă rog fierbinte pentru copilul altcuiva, copil străin, pentru unicul copil al unei femei străine. E mai slabă ca mine şi are un singur copil. Şi apoi, Doamne —, aci glasul lui Emanuel Reich se făcu şoaptă umilă, — eu Te am pe Tine, încă nu m-ai părăsit ; iar ea încă nu te cunoaşte cum Te cunosc eu."

Cîteva secunde, Emanuel Reich îşi opri rugăciunea sau, mai bine-zis, rugăciunea se opri. Buzele lui încă se mişcau, dar fără nici un sunet. Emanuel Reich nu mai îndrăzni să-şi audă glasul şi nici să audă ce cere. Cerea ce niciodată nu ceruse. Faţa lui era înfricoşătoare. Din ochii răsturnaţi, orbi, lacrimi curgeau, buzele lui decolorate se mişcau fără sunet : Taina era prea mare pentru a fi rostită. Domnul îl putea auzi şi aşa, El care cunoaşte şi gîndul încă negîndit.

Tăcerea lui nu dură decît cîteva clipe, apoi Emanuel Reich se trezi. Se afla în balconul casei lui, sus, la etajul III. Deasupra lui erau miile de stele neclintite pe boltă ca de mii şi mii de ani. Îl cuprinse un fior. I se păru, cu toată căldura nopţii de august, că noaptea e rece, stelele reci. Emanuel Reich se ridică de jos şi intră repede în odaia lui de lucru.

îi păru părăsită de multă vreme, nesocotit de multă vreme. Triste și cărțile de rugăciune așezate teanc pe masă, triste ceștile de cafea golite, triste bibelourile toate, adunate de la atîta lume, pentru care se rugase și triste și amintirile trecutului. Singur în noapte, rupt de tot ce fusese el pînă acum, își era lui însuși un străin pe care încă nu-l cunoștea și de care se temea.

Aprinse repede lămpile odăii. Lumina prea mare îl duru, îi păru îngrozitoare. Stinse lămpile, lăsă numai una slabă, de veghe. Preferă tristețea întunericului decît grozăvia acestei lumini orbitoare. Îl duruseră violent ochii și adînc în inimă. Îi erau ochii fierbinți după lacrimile vărsate. Uitase că plînsese, mai bine-zis nu își dăduse seama că plînsese. Își aminti lacrimile cu spaimă și zvîrcolire. Omul vechi plînsese, omul vechi din el, plecînd, plînsese. Acum, Emanuel Reich nu dorea decît să nu-i mai fie atît de greu în inimă ca în clipa asta. Un fior persista în trup. Începu să se plimbe iar de colo-colo prin odaie. Înaintea lui plutea fața Veronei, așa cum o văzuse: patetică, total lipsită de apărare, scăldată în lacrimi... Și ea plînsese. Plînsese ea întîi în fața lui. Acum, în noapte, singur, plînsese el în fața Domnului. Oare întîlnirea lor era a plînsului? Și cît de frumoasă era fața ei udă de lacrimi! Privirea ei dulce și inconștientă ca a căprioarelor. Privirea Veronei îi sta în față. Așa intrase în sala conferinței, în viața lui, cu privirea candidă, lipsită de apărare și putînd cu inconștiență păcătui, fără margini păcătui. Intrase în viața lui. Îi cuprinsese inima cu o căldură niciodată simțită. Adînc. Întîi a fost uimirea pentru liniștita ei frumusețe, surîsul ei cerînd iertare, apoi dăruirea feței ei plină de lacrimi. Parcă lacrimile ei, ale Veronei, le plînsese el acum, aceleași lacrimi. Se amestecaseră lacrimile lor. Legămîntul de tăcere îi unea. Ea va mai veni la el. O va vedea. Aprigă nevoie de a o mai vedea. Dacă Maria, copilul ei, se va vindeca, Verona va veni.

Strîmtorat de spațiul mic al odăii, Emanuel Reich începu să se plimbe în jurul mesei ca într-o cușcă. Pașii îl legănau. Se plimbă mai bine de un ceas, poate două, poate trei. Timpul își pierduse măsura. Plimbîndu-se, o ușoară potolire i se așeză în nervi. Murmura o frază dintr-o rugăciune, mereu aceeași, o singură frază, de ani și ani, aceeași frază... O frază atît de mult spusă, încît fraza se spunea acum singură.

Se sprijini de ea ca de ultima legătură cu trecutul lui, ca de singura dovadă că el, cel cunoscut, încă mai există. Se plimba şi, monoton, buzele murmurau cuvintele fără să fie nevoie să le urmărească sensul. Parcă le spunea în el altcineva, ca să-l aline. Umbla aşa roată, rugîndu-se, fără să-şi dea seama că timpul trece, căutînd numai potolirea inimii. Apoi se bucură că e noapte, că e singur, că mai are ceasuri întregi înaintea lui pînă în zori, ceasuri să se regăsească. Ştia că Estera, soţia lui, niciodată nu intra noaptea în odaia unde lucra el, cum o femeie nu merge să stea de vorbă cu sentinela chiar de sentinela îi este bărbat. Estera dormea liniştită, fără să se îngrijoreze de veghea lui. Ştia că soţul ei, noaptea lucrează. Emanuel Reich, la un moment dat, se gîndise că ar fi bine să meargă să se culce, să se odihnească, în atmosfera atît de bine cunoscută şi potolită a dormitorului conjugal, să nu mai stea singur cu fiorul rece în trup, să se regăsească poate astfel pe sine, dar la gîndul că ar fi trebuit, cuprins de insomnia pe care o simţea apriga, să stea nemişcat lîngă Estera, să trebuiască să stea poate de vorbă cu ea, se înspăimîntă mai tare. Singur trebuia să stea, singur toată noaptea asta şi încă multe alte nopţi. Lui îi trebuia puterea să stea singur, să vegheze.

Murmură rar „Şi, ridicîndu-se din rugăciune a venit la ucenicii lui şi i-a aflat adormiţi de mîhnire... şi le-a grăit: «Ce dormiţi? Sculaţi-vă şi vă rugaţi ca să nu cădeţi în ispită».“

Tîrziu, obosit, foarte obosit, cu acelaşi gol dureros în inimă, se aşeză la locul lui, în faţa cărţilor. Deschise prima, la întîmplare, o trase cu un gest moale şi începu să citească rar, ca un om care a învăţat de curînd carte. Textul era în limba aramee, atît de dragă lui, atît de bine cunoscută, dar acum nu înţelegea nimic şi nici nu simţea nevoia să înţeleagă. Avea nevoie numai şi numai de legănarea monotonă a cuvintelor ştiute. Citea încet, rar. Din cînd în cînd îi apărea pe carte chipul Veronei, faţa ei udă de lacrimi. Atunci, blînd ca o mîngîiere, întorcea pagina.

În odaia de alături, în dormitor, Estera, soţia doctorului Emanuel Reich, se culcase devreme, dar nu putuse adormi. Cu toate că era obişnuită ca soţul ei să vegheze, totuşi, în noaptea asta Estera Reich tare ar fi dorit să fie una din acele

rare seri cînd soţul ei să se fi culcat devreme şi astfel să fi putut sta de vorbă cu el. Avea atîtea să-i spună ! Atîtea trebuiau lămurite, iar în ultimele zile şi nopţi ea nu găsise o clipă prielnică pentru a-i vorbi. Fusese mereu plecat sau închis la el în odaie. Pregătise probabil conferinţa... iar după conferinţă nici nu mai venise, ca de obicei, să mănînce cu ei. După ce se scuzase şi le spusese noapte bună, se retrăsese imediat la el în birou, şi se încuiase spunînd că are de lucru. Estera auzise ţăcănitul cheii întoarse pentru a-l izola.

Mai tîrziu Estera tresări auzind cum se trînteşte uşa balconului. Apoi desluşi iar paşii lui la nesfîrşit şi murmurul rugăciunilor.

Esterei, la un moment dat, i se păru că nu va mai putea îndura să audă pasul monoton, aşteptarea ei şi murmurul rugăciunilor. Într-adevăr, îi trebuia multă putere să nu se ridice din pat şi să nu meargă la el, să vorbească cu el. Numai teama de a-l supăra, respectul o opri. Hotărî însă că a doua zi neapărat va vorbi cu el, va provoca o discuţie. Cu orice risc.

Neputînd aţipi, începu să-şi pregătească în gînd tot ce-i va spune a doua zi. Estera Reich se obişnuise cu meseria de cabalist a soţului ei, şi, cu toate că era mîndră de el, mîndră că el se trăgea dintr-o celebră familie de rabini, totuşi o înfricoşa faptul că el fusese eliminat din congregaţia preoţească pentru acuzări ciudate de erezie, pe care nu le înţelegea. Auzise de compromisuri de dogme, de originalităţi şi nesupunere. Emanuel spunea : „Voi nu înţelegeţi că aţi încremenit în ale voastre şi că în orice lucru încremenit intră moartea ? Sînt evreu, rămîn evreu, dar respect orice credinţă şi mă îngrozesc cînd văd încremenirea oamenilor care servesc bisericile ! Generaţiile noi vor fugi de bisericile încremenite." El zice că tocmai pentru a salva bisericile luptă.

Dar mai ales, ce nu putea înţelege Estera, era că soţul ei rămăsese sărac. Desigur că din pricina originalităţii lui le mergea atît de prost şi ajunseseră în mizerie.

„Îţi stă bine să fii original", gîndi Estera, „dar numai dacă eşti bogat ! Omul sărac trebuie să fie modest !"

La ce îi folosea inteligenţa, cultura, renumele, dacă îşi ţinea familia în sărăcie şi nu numai în timpul anilor de război, cînd evreii fuseseră atît de fioros prigoniţi, ci din tot-

deauna viața alături de Emanuel fusese un fel de permanentă aventură, iar acum, în urmă, cu toate că se făcuse pace între popoare, sărăcia la ei în casă era mai grea ca niciodată. La ce-i folosea că venea la el atîta lume care îi asculta cuvintele cu sfințenie, că ținea conferința cînd lor, cu copii cu tot, le mergea atît de prost ? El sfătuia pe toată lumea. Pe unii îi sfătuia chiar ce trebuie să facă pentru a se îmbogăți. Și Estera îi vedea îmbunătățindu-și starea lor materială, în timp ce ea cu copiii tot săraci rămîneau. Și parcă, cu cît creștea mizeria în casă, creștea și mîndria lui Emanuel, intransigența lui. Cum de nu știa să se facă plătit după meritele lui, cum de nu știa să-și ușureze viața, lui și a familiei lui, el, care sfătuia cu folos pe toată lumea ?! Căci era neîndoios că sfaturile lui erau bune, căci altfel nu ar fi avut renumele pe care îl avea ! Estera știa precis că despre soțul ei se vorbea ca de un mare cabalist, un făcător de minuni, un vindecător, un clarvăzător, un îndrumător care putea să scape oamenii de necazuri, să-i împace... da, da, toate astea Estera era sigură că le putea împlini soțul ei, dar numai în casa altora, la străini. Odată, Emanuel îi spusese, surîzînd, surîsul lui de împăcare : „Ai auzit vreodată ca un chirurg să-și facă lui însuși o operație, sau familiei lui ?" Mai spunea : „Plata e la Domnul. Îi privește dacă oamenii sînt nerecunoscători și nu înțeleg că și eu trebuie să trăiesc. E păcatul lor, nu al meu. Să cer bani pentru mînuirea Cabalei ? Să cer bani pentru că mă rog ? Asta nu se poate !" Iar între timp, în casa marelui cabalist Emanuel Reich domnea o sărăcie reală. Covoarele roase pînă la urzeală, fotoliile desfundate, rufele se rupeau în mîna spălătoresei, haina de blană a Esterei nu mai putea fi reparată fiind coaptă... Și nici o provizie în cămară. Cămara era goală și zilnic, cu puțini bani în mînă, alergau înnebuniți să găsească ceva pentru ziua aceea. De pildă ieri, venise și sunase la ușă o femeie de la țară cu niște făină și o gîscă. Dar doctorul auzise gălăgie în antreu, ieșise personal în ușa biroului lui și spusese răspicat femeii : „Mulțumesc, nu avem nevoie..." și închisese ușa fără să se uite nici la Estera și nici la copiii adunați. Fetița cea mică, începuse să plîngă după gîscă, iar sora ei, Bella, îi astupase repede gura, cu mîna, de teamă să nu o audă tatăl ei. Oare lui nu-i era milă de copiii lui, care voiau să mănînce gîscă ?

Situaţia devenise intolerabilă ! Şi totuşi, Emanuel era mai toată ziua acasă şi lucra. Nu-l putea bănui că s-ar fi înstrăinat de familia lui. Şi acum, de pildă, nu este cu ea în odaie, dar e alături, îl aude cum umblă, cum se roagă. Estera gîndi : „El nu mă poate înşela, nu dă banii lui într-altă casă. Eu nu trebuie să bănuiesc aşa ceva ! Cum aş putea afla ceva ce nu există !? Eu nu trebuie să aflu nimic urît despre el. Datoria mea e să nu aflu. Eu îi sînt soţie şi deci el nu are altă soţie. Parcă dacă l-ar chema cineva să-i dovedească lui că Dumnezeu nu există, el s-ar duce ? Ce, ar fi prost să se ducă, cînd tot ce are de la Dumnezeu are ? Iar eu, de la soţul meu am. Cînd cîştigă bani, el îmi dă. Haine, adăpost, relaţii, onoare, iar numele lui îl port, iar copiii ai lui sînt."

Apoi, Esterei îi mai trecu prin minte că poate ar fi bine să meargă la Comunitate să se sfătuiască ce e de făcut cu sărăcia, dar imediat se înfioră la gîndul că Emanuel s-ar supăra tare de tot. În schimb, hotărî că mîine, cu orice risc, va vorbi cu el, va avea o discuţie...

Tîrziu, spre ziuă, Estera adormise. Trupul ei gras şi blond se odihni cu îngrijorarea potolită numai pentru cîteva ceasuri, ceasurile somnului.

Alături, în odaia lui de lucru, Emanuel Reich adormise şi el cu capul căzut pe masă, între cărţi, braţele sub cap. Pînă în ultima clipă buzele lui murmuraseră rugăciunea aceeaşi de ani de zile, de viaţa lui întreagă...

A doua zi, doctorul Emanuel Reich a fost trezit de zgomotul brutal al uşii pe care cineva încerca să o deschidă cu tot dinadinsul.

Emanuel Reich se dezmetici, se ridică, maşinal îşi aşeză cu mîinile părul şi descuie.

Era femeia de serviciu, care venise să cureţe odaia.

Ochii lui Emanuel Reich erau atît de mari şi albaştri, şi privirea atît de fixă, încît femeia se sperie şi rămase împietrită, neştiind dacă trebuie să fugă sau să stea. Dar doctorul, trezindu-se complet, îi spuse :

„— Du-te şi fă, te rog, foc la baie. Şi să nu intri în odaia asta. Am de lucru. Altădată, te rog să nu mai vii aici nechemată."

Glasul îi era liniştit, dar prea sever. Se simţea slăbit ca după o boală. Cînd merse la baie, încuie uşa biroului lui şi luă cheia cu el.

Apa călduţă a băii îl învioră, îl purifică. În timpul cît se bărbierea se uită deodată cu mare atenţie la faţa lui. Cincizeci de ani. Nu fusese niciodată frumos, dar acum îşi vedea numai defectele. Se privi cu oarecare duşmănie, fără milă. Şopti: „urîtă-i bătrîneţea!" Apoi se privi în faţă, drept în ochi. Erau extraordinari: albaştri, mari, strălucitori.

Emanuel Reich se întoarse la el în birou. Descuie şi intră. Se simţea reîmprospătat din nou, gata de luptă. O putere misterioasă îi stătea în inimă. Chinul nopţii era un coşmar al trecutului. Omul acestei dimineţi nu părea să fie atît de trist pe cît voise să se arate în noapte. Trebuia luptat.

O bătaie hotărîtă în uşă îi întrerupse gîndurile.

— Cine e? întrebă cu glasul enervat.

— Eu, Estera.

Nu îşi văzuse soţia din ajun şi în acea clipă nu dorea să o vadă. Se ridică, merse la uşă, o descuie, o deschise şi aşa, rămas în prag, întrebă:

— Ce e?

— Bună dimineaţa, spuse Estera şi îi privi faţa.

— Bună dimineaţa, spuse Emanuel Reich şi o privi şi el.

— Trebuie să-ţi vorbesc.

Estera încă îi privi faţa şi i se făcu teamă. Ochii lui erau prea ficşi, prea strălucitori. Probabil noaptea de insomnie!

— Ce este? întrebă el cu ton sever.

— Mă gîndeam... poate ai ceva de coşniţă!

Emanuel Reich se căută instinctiv prin buzunare. Pipăind, întîlni tocul, tocul de aur al lui Vlad Axente, apoi scotocind scoase toţi banii pe care îi avea şi îi dădu Esterei. Dar Estera nu plecă:

— Emanuel, trebuie să-ţi vorbesc...

— Acum? întrebă el cu uimire.

— Da, acum.

— Bine, spune, te rog.

Rămăseseră aşa în picioare unul în faţa celuilalt, despărţiţi de prag.

— Emanuel, începu Estera, şi simţind că o înecă plînsul, căută să se domolească, dar o cuprinse o furie nestăpînită. În

afară că o lăsa să trăiască în mizerie, acum o și înjosea, ținînd-o în picioare în antreu, el, care poftea pe toți străinii la el în birou, el care era renumit pentru amabilitatea lui... el care pînă acum nu-i făcuse niciodată nici un afront!

— ...trebuie să-ți vorbesc... așa nu se mai poate...

Și două lacrimi îi curseră pe obraz. Emanuel Reich o privi. În clipa asta, Estera nu era frumoasă și Estera știu din privirea lui că nu este frumoasă. Emanuel Reich o privi adînc, ca și cum o vedea pentru întîia dată. Nu fusese niciodată îndrăgostit de ea și nici de o altă femeie, dar cu timpul se legase adînc de ea. Cînd fuseseră persecutați, chinuiți, urmăriți, înspăimîntați, ea suferise alături de el, neclintită. O milă acută îi cuprinse inima pentru Estera, soția lui, mama copiilor lui, care plîngea și ea în fața lui.

— Cum „așa", Estera?

— „Așa", în mizerie.

Copleșit de milă, Emanuel Reich tăcu. Lacrimile ei îi aminteau lacrimile Veronei. Păru că nu o mai vede pe Estera. Copilul Veronei, era pe moarte. Îi făgăduise că se va ruga pentru viața copilului ei. Trebuie să fie liniștit și să se roage mai întîi pentru vindecarea acelui copil. Acel copil trebuia acum salvat. Un fior îl cuprinse. O expresie de exaltare apăru pe fața lui.

Esteriei i se făcu frică. Oare soțul ei înnebunise? Estera începu să plîngă mai tare...

— Emanuel... îți bați joc de mine... niciodată pînă acum...

Emanuel Reich făcu un semn cu mîna, ca și cum ar fi îndepărtat ceva de la el și, revenindu-și în fire spuse:

— Te rog să mă ierți... am lucrat toată noaptea. Știu că sîntem în mizerie, tocmai de aceea am nevoie de liniște, de mult calm, Estera. Să nu plîngi, Estera... noi am plîns destul... Iartă-mă că nu te-am primit în birou... Voit nu te-am primit. Cîteva zile... Cîteva zile să nu intre nimeni, nici femeia la curățat. Te rog să mă ierți. Am nevoie de mult calm. Te-am mai rugat și te rog din nou, ai grijă să fie liniște în casă. Știu că pot conta pe tine. Cîteva zile, am spus numai cîteva zile. Numai tu mă poți înțelege și ajuta.

Și pentru că soțul ei stătea tăcut și nemișcat în fața ei, Estera profită și explică volubil:

— Bine, dar trebuie să înțelegi și dumneata că nu mai avem ce mînca. Împrumut de la vecini ca să hrănesc copiii. Cămara e goală. Bani nu am... lemne nu sînt...

Dar Emanuel Reich, care asculta destul de distrat, o opri deodată și, ridicînd ușor mîna dreaptă, spuse :

— Cămara va fi plină, lemne vor fi...

— Cum ? Cînd ?

— Cum, nu știu exact ! și Emanuel Reich surîse destul de ciudat ; dar în ce privește data, ți-o pot spune : aproximativ optsprezece zile. O zi a și trecut.

— Emanuel, de ce îți bați joc de mine ?

Și din nou ochii Esterei se umplură de lacrimi. Erau lacrimi de rușine, și din nou Estera gîndi că poate soțul ei face o demență. De la originalitate la demență...

Emanuel Reich se trezi parcă din vis :

— Nu plînge, Estera, te implor, nu plînge. Repet : Noi am plîns destul. Fii liniștită. Peste puțină vreme, mi s-a făgăduit, maximum peste două sătpămîni, dacă nu-ți plac datele fixe, nu vom mai fi atît de lipsiți, nici tu, nici copiii. Mă străduiesc, știu că e greu. Chiar dacă fiecare clipă trece greu, te rog să ai răbdare. Sau crezi, Estera, că mie îmi este ușor ? Că sînt inconștient ? Copiii sînt și ai mei, nu numai ai tăi ! Estera, copiii sînt ai noștri.

Emanuel Reich rămase cîteva clipe nemișcat și tăcut, ca și cum cuvintele spuse de el i-ar fi dezvăluit un adevăr nou, negîndit pînă acum de el. Apoi încet mai șopti o dată :

— Și vezi, Estera, să nu fiu deranjat. Știu că pot conta pe dumneata. Fă, te rog, liniște în jurul meu... și te rog să mă ierți că nu te-am poftit înăuntru, dacă te-am supărat să mă ierți...

Apoi fără grabă, intră la el în odaie. Închise încet ușa și o încuie cu cheia.

Capitolul VII

Ana Stavri a fost trezită destul de devreme de soneria telefonului.

— Ana, aici este Emanuel Reich.

— Oh ! domnule doctor, şi eu voiam să vă telefonez... să vă mulţumesc... conferinţa de ieri-seară... a atins probleme care mă frămnîtă... Cum aş dori să stăm de vorbă !...

— Simt, scumpa mea Ana, că în clipa asta nu primesc felicitări de obligaţie...

— O, cîtuşi de puţin ! De cînd v-am întîlnit la Didona Dragomir am dorit să vă revăd... foarte... iar acum...

— Ne vom revedea.

— Abia aştept.

— Mai repede decît îţi imaginezi.

— Şi cît de des.

— Glasul dumitale, Ana, mă încîntă şi e cert... ne vom revedea...

— Mă simt fericită, a mai spus Ana cu elan, apoi se opri brusc, aşteptînd să afle pentru ce îi telefonase atît de devreme. Simţise chiar o uşoară îngrijorare. După o scurtă pauză, Emanuel Reich îi spuse deslușit :

— Am să-ţi fac o rugăminte.

— Cu plăcere.

— Ai răspuns înainte de a şti despre ce e vorba.

— Am toată încrederea în dumneavoastră.

— Da, da, eşti o fiinţă rară... mă bucură elanul... elanul... generozitatea...

— Nu am întîlnit mulţi oameni care să mă fi scos din banal. E imens. Vă rog să-mi spuneţi ce aţi vrut să-mi cereţi ?

— Nu cer. Îţi voi face o rugăminte. Ana, aş dori să vii la mine, să-mi faci onoarea şi plăcerea să vii în această dimineaţă în casa mea şi... dacă se poate, chiar acum.

— Acum ?

— Da, dacă se poate, chiar acum. E ora 8.

— Domnule doctor, exact timpul cît să mă îmbrac şi să sosesc. Cunosc adresa.

— Te aştept.

Şi Emanuel Reich a închis brusc telefonul.

Anei îi păru că după afabilitatea cu care începuse conversaţia, Emanuel Reich închisese telefonul destul de brutal. Oare se înşelase cînd simţise că în glasul doctorului era tristeţe ? De ce o chemase atît de devreme ? Ana rămase cîteva secunde nemişcată, apoi se grăbi să se îmbrace, dîndu-şi

seama că graba ei era excesivă. Emoţie ? Nu avea timp să se gîndească. Se grăbea.

A ajuns la adresa căutată. O stradă periferică, săracă, dar foarte populată. O casă cu 4 etaje aşezată înaltă printre case scunde. Ana urcă scările. Un etaj, al doilea. La al treirea văzu la uşă o tăblie neagră sărăcăcioasă, pe care scria cu vopsea albă : „Doctor Emanuel Reich", şi mai jos, în litere ebraice probabil acelaşi lucru. Ana sună, aşteptă. Uşa se deschise. În faţă îi stătea chiar Emanuel Reich.

Din prima clipă, Anei îi păru că omul este palid. Inima îi fu cuprinsă de un sentiment cald de duioşie.

— Am dorit să-ţi deschid eu uşa casei mele.

Oare aceste vorbe, solemnitatea lor, erau gesturile unei politeţi, ori ale unui ritual ? În adîncul ei, în tăcerea inimii îşi spuse : „Fii atentă".

Intrară într-o încăpere mare. Pe pereţi, mulţime de tablouri, rafturi cu cărţi, în vitrine bibelouri. În mijlocul odăii era o masă, în jurul mesei scaune, iar la capătul ei un fotoliu de lemn. Masa era acoperită cu o catifea, iar pe masă maldăre de cărţi, hîrtii, caiete şi o maşină mică de scris.

Emanuel Reich, tăcut, solemn, se aşează pe acel fotoliu din capul mesei şi abia apoi o pofti pe Ana să stea alături lui pe un scaun. Îi spuse :

— Aceasta este o clipă importantă, clipa în care ai venit la mine în casă, clipa în care îţi voi cere ceva. Nimeni nu trebuie să ceară uşor, iar noi cabaliştii nu avem voie să cerem zadarnic.

Ana tăcu. Aştepta. O privire albastră, ca un fulger, se abătu asupra ei. Ana dădu din cap afirmativ. Aştepta.

— Ana, Ana, acum trei zile nu ne cunoşteam şi nu ştiam că acest nume va însemna pentru mine atît de mult, şi iată că spunîndu-l, am ciudata impresie că sîntem de mult prieteni. Eşti aproape de inima mea. Acesta este motivul pentru care te-am ales şi voi îndrăzni să-ţi cer ce îţi voi cere. Iată despre ce este vorba : aş dori că mergi de aci, de la mine, direct la doamna Verona Axente şi să-mi aduci de acolo un obiect pe care dînsa trebuie să mi-l dea. Înţelegi că oricine mi-ar putea aduce acel obiect, chiar şi dumneaei personal ar putea veni, dar eu aş dori să fii dumneata, numai dumneata, dumneata singură, fără să ştie nimeni altcineva decît numai

doamna Verona, dumneata Ana, și cu mine. Nimeni să nu știe.

Ana îl privi atentă. Omul era într-adevăr palid, părea să aibă febră :

— Este... pentru Marina ?

Înainte de a răspunde, Emanuel Reich o privi adînc, apoi spuse hotărît :

— Da.

— V-a rugat ieri Verona ?...

Aceeași pauză, același răspuns hotărît :

— Da.

— Mă voi duce imediat. Merg direct acolo, apoi direct la dumneata.

— Doresc să mergi neînsoțită de nimeni, neoprindu-te nicăieri și nevorbind cu nimeni în drum. Nu te vei sui în nici un vehicul. Vei merge pe jos. Te vei întoarce aici pe jos. E departe... dar trebuie. Acolo, cu doamna Verona poți vorbi, strictul necesar, cu nimeni altcineva. Evită pe cît se poate...

— Cred că va fi ușor.

— Presimțeam că e bine să te chem pe dumneata în ajutor. Chiar a doua zi după ce ne-am cunoscut... să am încredere... Te rog să știi că îți voi rămîne dator.

— Pentru atîta lucru ?

— Atîta lucru ?! Nu înțelegi însemnătatea faptului că eu te rog pe dumneata într-o lucrare pentru a salva viața unei ființe omenești și că dumneata te duci pentru mine ?

— Da, înțeleg. Desigur... înțeleg...

— Este o fericire, într-adevăr, să ne fi întîlnit tocmai acum... cînd am nevoie de dumneata. Presimt că prietenia noastră va avea însemnătatea ei și sper să nu te dezamăgesc. Îmi este grijă de părerea pe care o vei avea despre mine.

Emanuel Reich s-a ridicat în picioare. S-a ridicat și Ana. A condus-o pînă la ușa de afară. A încuiat în urma ei.

Ana a plecat de la Emanuel Reich cu un sentiment ciudat. O deruta că între Emanuel Reich, cel cu care plecase de la Didona, și cel pe care îl văzuse acum la el acasă, contradicția era inexplicabilă. Era oare numai multiplicitatea omului bogat în posibilități, sau fazele naturale ale unei prietenii ce se leagă ?

Ana își amintea scena dintre ea și Emanuel Reich, cînd plecase de la Didona, în înserare. Cum putea uita gestul acela

al unei fantome cu ochi strălucitori de lumină albastră, care încercase într-un gest al unei disperate tristeți să se lege de viață : îi atinsese sînul.

Ana observă cu uimire că de cîte ori se gîndea la gest, o milă misterioasă i se ivea în inimă. Își amintea acum și rîsul lui Vlad Axente după conferință : „Iată un om care a reușit să mă păcălească și să-mi ia stiloul de aur și nevasta ! *Hocus-pocus-preparatus*".

Ana umblă mai departe cu hotărîre. Își acceptase responsabilitatea. Se grăbea. Era nerăbdătoare să știe cum îi mai era Marinei, s-o vadă pe Verona. Oare Verona îi va spune ceva despre Emanuel Reich care s-o lămurească ?

A mers așa pe jos, cum făgăduise. A ajuns. Cînd a sunat, s-o bucurat văzînd că-i deschide ușa chiar Verona. Fusese astfel scutită de a vorbi cu altcineva. De cum a intrat, a fost izbită de cît de speriați erau ochii Veronei. Ana a cuprins-o și a sărutat-o. Verona și-a lăsat capul pe umărul Anei.

— Ce e, Verona, ce e ?

— Îi e mai rău Marinei... mai rău ! Doamne, să nu o pierd.

Ana a auzit-o șoptind de mai multe ori, ca o rugăciune : Maria, Maria, Maria, și Ana și-a închipuit că invocă ajutorul Maicii Domnului. I-a spus repede :

— Mi-a telefonat azi de dimineață doctorul Emanuel Reich. M-a rugat că merg la el. Am fost. Mi-a spus să vin la tine... Am venit. Zice că știi tu despre ce este vorba.

Verona scoase un strigăt înăbușit :

— Ți-a spus că o poate vindeca pe Marina ?

— În tot cazul, trebuie crezut, că încearcă. Probabil că încearcă... altfel nu m-ar fi trimis la tine. Și el e om. Nu poate nici el decît ce vrea Domnul... Era foarte palid, parcă ar fi vegheat noaptea...

— Da, da.

Au urcat amîndouă în grabă scările.

Casa era mare, demodată, sărăcită. Au mers direct în dormitorul Veronei. Vlad nu era acasă. Ana s-a așezat. Era obosită. Verona a stat în fața Anei nemișcată. Avea mîinile încrucișate ca pentru rugăciune, apoi le-a strîns într-o mare frămîntare. A șoptit :

— Mi-e și teamă de el... este... evreu. Tu știi că nu sînt antisemită, dar sînt creștină... eu cred în Cristos și biserica Lui. Acum, la disperare, apelez la el... din slăbiciune omenească...

— O, Verona, dar și el îl respectă pe Cristos.

— Dar oare îl iubește ?

— A suferit pentru el... A fost dat afară din rabinat !

— Nu-i creștin. Dacă l-ar iubi, s-ar fi botezat. Ana, el nu e creștin !

— Să-ți ajungă acum, că lui, evreul, îi este milă de tine creștina și vrea să te ajute. Se va ruga unicului Dumnezeu. Dacă Dumnezeu există, nu pot exista doi Dumnezei și nu cred că ar fi de folos ca evreii să treacă la creștinism, creștinii la budism, brahmanii la sofism, ortodocșii la catolicism și așa mai departe, pentru ca oamenii să se „iubească între ei ca pe ei înșiși". Nu cred că religia creștină interzice să ne ajutăm unul pe altul !

Verona încă își frămînta mîinile. Trupul i se frămînta, cuprins de furtună lăuntrică.

— Știu... știu... dar voiam ca tu să știi că eu îl iubesc pe Cristos.

Ana a sărutat-o :

— Și eu îl iubesc și cred că orice om, fie el budist, marxist, evreu, trebuie să-l respecte, măcar ca om. Îți făgăduiesc că, dacă, pe măsura puterilor mele, voi observa ceva nela-locul lui la doctorul Reich, îți voi spune. Pînă una-alta, ia ajutorul de unde ți se dă, fără prejudecăți meschine, gîndește-te cît au suferit în anii ăștia evreii... Nu adăuga și tu, nici cu gîndul, ceva ce-i pecetluiește în blestem... Mă înțelegi !? Și crede-mă, nu sînt filosemită, căci și asta ar fi împotrivă, i-ar izola...

Verona șopti :

— Vorbești ca Simon Șora ! Chiar cu cuvintele lui !

— Poate că el, Emanuel Reich, e un om a cărui rugăciune e mai ascultată ca a ta sau a mea. O fi avînd mai multă putere, àre, dar pentru orice trebuie har ! Marina e unicul tău copil...

Fața Veronei era scăldată în lacrimi. Cînd Ana o sărută îi rămase gustul sărat al lacrimilor ei pe buze.

Verona a mers pînă la un dulap, l-a deschis, apoi s-a întors la Ana, ținînd în mîini o casetă mică de argint. O pu-

tea ține ușor, ca pe o bijuterie. A înfășurat-o într-o batistă albă de mătase. I-a dat-o Anei cu exaltare :

— Ține-o. Ia-o. Du-o.

Ana o puse în poșetă și, cu toată oboseala, a plecat fără să mai întîrzie.

Iar a umblat pe jos. Drum lung. Cînd a ajuns, era istovită. A sunat. Tot Emanuel Reich i-a deschis. Au mers în odaia aceea cu masa lungă și cu scaune multe ca pentru un banchet. Emanuel Reich s-a așezat la locul lui, în capul mesei. Ana i-a dat caseta. I se păru că el tresare cînd văzu în mîna Anei pachetul acoperit cu batista albă de mătase. A luat caseta, a privit-o lung. A șoptit :

— Sărmana femeie !

La ce se referea : la durerea de mamă a Veronei, sau la sacrificiul făcut dînd caseta ?

S-a întors către Ana cu vivacitate :

— Ana, de acum încolo te poți considera printre puținii oameni care îmi sînt aproape. Ți-ai cîștigat dreptul prieteniei asupra mea. Te rog să nu pleci imediat. Să bei o cafea cu mine. Te văd istovită.

— Și dumneavoastră sînteți palid.

— Da, da, a răspuns Emanuel Reich surîzînd în grabă.

Pe fața lui palidă era exaltare. A sunat, a mers la ușă, a dat poruncă să i se aducă două cafele, fără să lase femeia să intre în odaie.

— Ana, sînt fericit că te-am cunoscut. Ana, ești sora mea.

Ana nu-și putea închipui că el se bucură într-atît că primise caseta. Totuși, de cînd primise caseta, părea fericit.

— Și cînd vei fi acasă singură, să te rogi și tu Domnului să-mi dea putere să pot ajuta. Maria să se vindece...

Ana i-a șoptit, privindu-l drept în ochi :

— Marinei îi e și mai rău.

— Ana, nu ai văzut niciodată împlinîndu-se un miracol ?

Emanuel Reich s-a ridicat și a pus caseta pe dulap, vizibil la loc de onoare, așa, acoperită cu bastista. A întîrziat acolo cîteva secunde, apoi s-a întors vioi :

— Ana, ești foarte obosită ?

— ...oarecum, da.

Ana se simţea sleită de puteri. O durea corpul de oboseală.

— O oboseală sfîntă. Să nu-ţi pară rău. Cînd te-am întîlnit, inima mea mi-a spus că nu va fi zadarnic, totuşi, nu mi-am închipuit că va fi atît de important... şi... nici în acest fel...

Emanuel se întrerupse şi cu un ton schimbat, aproape ordonînd, spuse :

— Ana, mai am ceva să-ţi cer. Pot îndrăzni ?

— Da.

— Mîine vei veni din nou la mine, după-masă, mai tîrziu. În drumul tău spre mine, vei aduna unsprezece lei, pe care mi-i vei aduce, dar în orice caz înainte de ora 12 noaptea.

Ana bolborosi :

— Unsprezece lei... pot chiar acum...

Emanuel rîse cu duioşie :

— Nu scumpa mea, unsprezece lei de la unsprezece persoane diferite... Eu îţi mulţumesc şi repet, îţi rămîn îndatorat. E foarte important.

— Înţeleg.

— Te întreb însă : ce pot face pentru dumneata. Ceremi, Ana. Repet : Nu pot lucra, nu mă amestec, fără să mi se ceară.

— Repet şi eu : nimic. Nu vreau nimic.

— Eşti foarte săracă... în mizerie, Ana... singură.

— Momentan.

Emanuel Reich s-a enervat puţin. A şoptit sever :

— Te priveşte.

Fata de serviciu a bătut la uşă. N-a intrat. Emanuel Reich a luat cafelele şi le-a pus pe masă. Surogat de cafea.

Au băut în tăcere. Emanuel Reich avea o faţă transfigurată. Părea că uitase de Ana. Totuşi, Ana a întrerupt tăcerea :

— Dar... totuşi... voi cere ceva... dacă vreodată aţi vrea să-mi explicaţi... să mă învăţaţi şi pe mine... să-mi explicaţi... Ajutorul pe care îl putem da... Ştiu că gesturile exterioare nu au nici o valoare dacă nu le corespund a putere interioară, altfel oricine ar putea „lucra“ magic !

A privit-o lung, foarte lung.

— Dacă mi-o da voie Domnul, da : te voi învăța. Puterea ta interioară, în inimă, este fierbinte, matură, așteaptă să fie intrebuințată.

— Depinde de mine sau de dumneata ?

— De amîndoi, într-un fel, și de nici unul într-altul. E ca și cînd cineva ar cere să fie învățat să cînte la pain : există pian, există mîini, note... dar trebuie ani și ani de muncă pentru ca să adune puterea specifică în degete ca să poată da un concert. Se pot acumula în om diferite puteri care, cu timpul, devin valabile... și asta nu este magie. Asta este o știință. Înțelegi ?

— Da.

— E o muncă interioară care devine forță transmisibilă, cu care poți lucra...

Emanuel Reich o privi atent :

— Ana, ce dorești cel mai mult pe lume ?

— E atîta durere pe pămînt ! Pe cine pot invinui ?

— Oamenii creează durerea.

— Aș dori să fiu fericită. Asta ar implica și că am înțeles rostul vieții, și că personal am depășit întunericul. O fericire lucidă.

— Da, poate că într-adevăr întîlnirea noastră să nu fie fără sens... Ana, regret profund că nu te-am întîlnit mai devreme... auzi, Ana... totul ar fi fost altfel. Sufletul meu avea nevoie de tine, de iubirea ta pură.

— Domnule doctor, dar eu... și acum... vă iubesc.

— Numele meu este Emanuel.

— Să îndrăznesc ?

— Îți ordon.

Ana i-a spus :

— Emanuel, clipa întîlnirii noastre, nu a fost întîmplătoare...

Emanuel a rămas împietrit. Vorbi ca pentru el :

— Da, da, poate că tu trebuia să fii... tu... dar iată... Ana, te rog să nu uiți niciodată fraza asta... chiar dacă nu o înțelegi... Da, ar fi fost bine să fi fost tu. O ! cît de simplu... cît de înalt... dar iată... a fost scris să fie altfel. Ana, crede-mă, așa se pregătește durerea : din slăbiciunile noastre... Nu Domnul e de vină, ci omul. Domnul suferă odată cu noi. Noi îl facem să sufere în perfecțiunea lui, în libertatea ce ni s-a dat noi greșim... Te-am întîlnit pe tine întîi ca să știu

că puteam alege... O clipă am crezut. Dar să ştii, că în seara întîlnirii noastre... pentru mine a fost un gest sacru... gestul către tine... aş putea spune un gest sacru pe care nu l-am înţeles. Un ordin pe care nu l-am executat. Ciudat... ciudat ! Cînd ne-am întîlnit mi-ai spus că te temi de singurătate... eu am îndrăznit să-ţi spun că niciodată nu sînt singur, dar iată că acum îţi zic : „Ana, sînt un om singur pe lume, simt spaima singurătăţii mele !"

Anei i se strînse gîtul de emoţie :

— Emanuel, atîta lume are nevoie de dumneata !

— Tragedia omului e că poate cuprinde şi atîta putere şi atîta slăbiciune deodată. Iadul şi raiul este în noi. Fraza poate părea banală, dar de fapt a devenit banală pentru că este esenţială... Trăim sub semnul ei, efortul între bine şi rău.

— Emanuel, a şoptit Ana repetînd dinadins aidoma cuvintele lui : simt spaima singurătăţii mele !

Emanuel a închis ochii, a spus :

— Şi totuşi, e o mare mîngîiere că te-am întîlnit. Dacă altceva nu a fost să fie, prietenia noastră s-a legat.

Emanuel Reich s-a ridicat în picioare :

— Şi acum, du-te. Nu te voi conduce. Vei trage tu uşa în urma ta, ca la tine acasă.

Ana a plecat, a tras uşa, a coborît scara şi, cu toată oboseala, umbla în grabă. Acasă, frîntă de oboseală, s-a culcat şi a adormit imediat. Şi-a zis : „Mîine voi aduna cei unsprezece lei".

Capitolul VIII

A doua zi devreme, Ana, cuprinsă de neliniște, s-a gîndit să telefoneze lui Vlad şi Veronei să afle de sănătatea Marinei. Dar nimeni nu-i răspunse. A încercat să telefoneze Didonei şi lui Simon. Nici acolo nu a răspuns nimeni.

Neliniştea Anei crescu într-atît încît se îmbrăcă şi porni, cu toată căldura soarelui ce dogorea asupra oraşului, spre

Vlad și Verona, să afle știri despre Marina. Cînd să plece, telefonul sună. Era Emanuel Reich. Îi spuse să nu uite să adune cei unsprezece lei și din nou îi recomandă să fie la el cu banii cît de devreme, în tot cazul înainte de miezul nopții.

Ana, plecînd, ca să nu piardă timp, se opri pe la etajele casei ei și ceru de la vecini „pentru tramvai, că nu am mărunțiș", cîte un leu. Îi puse separat în poșetă, într-un plic anume pregătit. Apoi plecă spre Verona și Vlad Axente. Ajunsă acolo, ușa i-a deschis-o Vlad. Părea straniu de surexcitat. Ana îl întrebă cu spaimă :

— Ce face Marina ? Unde e Verona ?

— Intră. Bine ai venit ! Pe căldura asta !

— Ce face Marina, întrebă din nou Ana. Nu auzi ? Ce face Marina ?

Vlad o privi lung fără să răspundă. Se așeză pe un scaun și începu să miște nervos un picior.

— Vlad, te-am întrebat ce face Marina.

Ana simți cum inima îi bate repede.

Vlad spuse rar și tare :

— Marina s-a vindecat.

Ana sări în picioare, se apropie de el :

— Vlad !

— Da, brusc s-a vindecat. Adică îi este mult, mult mai bine. Deodată mai bine. Cînd a venit medicul, s-a minunat. Ce ochi făcea !

Vlad rîse cu ostentație.

— Vlad...

De emoție, Ana nu mai putea vorbi.

— Hai, Ana... știu ce vrei să spui. M-am gîndit, bineînțeles, și eu. Verona a fugit ca o nebună. Spunea că merge la biserică, dar desigur că s-a dus la el, natural, la rabin, nebuna, sau poate la vreunul din amanții ei !

— Și tu nu crezi că Emanuel Reich a ajutat la vindecarea Marinei ?

— Pentru ce să nu cred ?

— De teama de a nu fi superstițios ?

— Dar de ce să cred că el a vindecat-o ? Am probe ?

— Mi-e teamă mai curînd că negi ca să nu fii recunoscător.

Vlad rîse copilărește :

— Dar tu crezi că el a vindecat-o ?

— Eu cred că trebuie să fim recunoscători tuturor care au participat cu gîndul sau cu fapta.

Vlad şopti dus pe gînduri :

— Întîi conferinţa, apoi luarea stiloului, *hocus-pocus*, proorociri... optsprezece zile, auzi optsprezece... trei au şi trecut... apoi mai binele Marinei... Contradicţii şi coincidenţe prea uluitoare ca să mă pot supune supoziţiilor mele.

— Parcă tu nu ai fi făcut din cele mai absurde contradicţii şi totuşi exişti !

Vlad se porni pe rîs.

— Mi-ai spus-o.

— Da.

— ...cele mai absurde contradicţii — deci !

— Tu, cînd spui dacă crezi sau că nu crezi în Dumnezeu, preventiv, faci cu ochiul, ca să fii pus la adăpost de orice eventualitate.

Printre hohotele lui de rîs, Vlad spuse :

— Va să zică, Emanuel Reich a vindecat-o pe Marina... de la distanţă.

— În tot cazul, nu uita că i-ai cerut ajutorul.

Vlad se opri din rîs speriat.

— Ba nu, zău... crezi.. crezi cu adevărat că el a vindecat-o ?!

— Sigur. Cred. Pentru ce să nu cred ? Şi tu crezi, dar nu vrei să recunoşti. Ţi-e teamă să nu pari naiv, superstiţios. Nu-i la modă. Politic, nu-i la modă. Te pregăteşti pentru eventualele posibilităţi politice... ministru... ambasador...

— Mă pui pe gînduri... Atunci... omul acela...

— Uite ce e : om vedea. Sau te grăbeşti ? Pentru un om care vorbeşte despre Eternitate ca o realitate, eşti cam grăbit... şi uşuratic în concluzii. Ai răbdare pînă cînd laboratoarele dumitale de parapsihologie le vor verifica... ca să-ţi permiţi să afirmi că de fapt, tu de mult credeai că...

— Ce-i cu tine azi ? Mă ataci ?! Sau te-a cucerit şi pe tine magicianul ?

— De ce să nu te atac ? Sau vrei să-ţi cînt din harfă ca în rai ?

Vlad începu să se plimbe prin odaie, nervos.

— Îmi pare bine că ai venit. Nu aveam cu cine vorbi şi este preferabil că Verona nu este aici. A ajuns să mă exaspereze în ultimul timp...

— A fost Marina bolnavă.

— Poate că nu e potrivit acum, cînd Marina s-a vindecat, să fiu amar, dar Verona...

— Îi găsești defecte care la început ți-au părut calități. Poate că ești și tu de vină...

— E drept, cu tine nu e ca în rai, dar n-ai putea, totuși, fi mai indulgentă și cu mine, nu numai cu Verona și să-mi ascultați doleanțele... ?

— E mai slabă ca tine.

— Dar e neclintită în inerția ei. Nu face decît ce vrea, cu toate că pare că nu vrea nimic. Ca un animal capricios, un animal inconstant. Se lasă dusă...

Ana declamă cu exagerată seriozitate :

— Ca frunza în vînt...

— Nu-ți mai bate joc de mine, Ana. Îți jur că sufăr.

— Și ce ai vrea ?

— Ce aș vrea ? Greu de spus.

— Să-ți spun eu ce vrei.

— Mă rog...

— Ai vrea să fii liber, să faci tot ce vrei, fără să pierzi nimic din ce ai și fără să fii tras la răspundere.

— Frumos portret ! Tot ca să nu mă plictisesc ca în rai ?

— Portretul aventurierului ratat.

— Mulțumesc. Frizează insulta. Accept de la tine. În tot cazul, simt în mine puteri... Eu cred că... eu aș vrea să... aș putea dovedi că...

— Vrei lucruri extraordinare și recunosc că ești făcut pentru extraordinar, dar nu ți le pregătești. Le trăiești în imaginație și le ratezi...

O pauză. Ana izbucni :

— Pentru ce ai spus că Verona este ori la biserică ori la amant ? În clipa cînd ar trebui să fii cu ea, ca să mulțumiți împreună Domnului de vindecarea Marinei, fie la biserică, fie la rabin.

— Crezi că a spus unde merge sau că m-a rugat s-o însoțesc ? Simple supoziții. A plecat în goană.

— O forțezi să se ascundă... și dacă o bănuiești că are „amanți", văd că de cînd s-a vindecat Marina întrebuințezi pluralul amanților, ți-e teamă să afli că nu are amanți și atunci ce te faci ?

— Mă exasperează. Minte şi cînd nu trebuie. Te zăpăceşte la cap cu tăcerile ei. Viaţa cu ea e ca o partidă de biliard : nu lucrează decît în ricoşeuri.

Tăcură îndelung, nestingheriţi de tăcerea lor. Apoi Vlad murmură aşa, mai mult ca pentru el :

— ...Deci... crezi în miracole... în minuni... obscurantism... obscurantism — în vindecări miraculoase... Ai să ai de furcă acum cu „Materialismul dialectic" instaurat.

— De fapt, totul e miracol. Existentul e miracol...

— Din păcate, eu personal nu am întîlnit niciodată un om perfect, un om care să mă satisfacă, model al posibilităţilor umane ideale... şi care să facă miracole. Nu, nu am întîlnit.

— Rămîne deschisă posibilitatea să devii tu acel „om perfect". Ai avea dovada peremptorie că om perfect există, cu caracterul care-l ai. Numai aşa te-ai putea convinge.

Vlad o privi adînc.

— Tu ai putea fi propriul tău exemplu ? Te-ai gîndit vreodată că ai putea deveni propria ta dovadă ? Satisfăcută de tine ? De speţa umană, deci ?

— Îmi pare lucru tentant... foarte tentant...

— Ce orgoliu !

— Se poate încerca să devii perfect şi din smerenie... din smerenie... în taină. O cazną trăită în taină.

— Iluzii... iluzii... vis !

— Dacă vorbim despre ceva, înseamnă că acel ceva există. Dacă vorbim despre iluzie, înseamnă că iluzia are o realitate, există, deci poate fi studiată, scoasă din „Metafizică", deci din nonexistent.

— Ai ajuns iar la marota ta preferată : „Realitatea Iluziei".

— A fost o vreme cînd omul, neavînd la îndemînă microscop, microbii să-i pară inexistenţi, metafizici.

— Microbi metafizici, deci !

Rîseră amîndoi cu plăcere.

— Deci... după tine, după logica ta, nu există diferenţă între materialism şi idealism !

— Diferenţa, cum am spune... între... clişeul unei fotografii şi copia aceluiaşi clişeu. Ele reprezintă acelaşi lucru. Existentul : pozitiv şi negativ. La ce mi-ar folosi să spun „vis" sau „iluzie", cînd acel vis, acea iluzie m-a durut,

a existat ?! Totul e material, există... şi visul... real şi el. Reală şi iluzia, real şi miracol, dacă se înfăptuie. Totul e miracol sau nimic.

— Ce facem cu Dumnezeu ?

— L-aş numi Sacralitatea Existentului şi...

— ...Şi ?

— ...Şi această sacralitate este proba materială, existentă, a lui Dumnezeu... a legilor...

— Deci, un materialism religios !

— Religios ! Crezi că cu acest Dumnezeu — ce se vrea demodat — vei desfiinţa nevoia omului de a avea un ideal de a crede în perfecţiunea absolută, în Eternitatea absolută !? în sensul absolutului, în motivarea efortului uman spre mai bine ?

— Idealism !

— Hai, Vlad, nu face pe prostul cu mine, că ştii bine că nu mă duci cu calambururi şi nici nu cred că nu eşti de părerea mea. Vrei numai să te „convingi" dacă eu... cred în... ceea ce spun.

Faţa lui Vlad luă brusc o expresie de adîncă seriozitate.

— Ana... eu cred numai că ai dreptate, dar că acest sentiment „sacru" pentru Existent se va naşte acum, în secolul ce-l trăim şi cel ce vine, în laboratoare.

— Microbi metafizici.

— Da. Analiza materiei, a Forţei care susţine materia, imponderabilul Existentului, este atît de uluitoare şi tainică. Cele mai subtile analize, descompuneri ale atomului au dus la rezultate inimaginabile... Este cutremurătoare această Forţă... Ai dreptate...

— Bineînţeles că am dreptate şi că tu vorbeşti în contradictoriu numai aşa, ca să încerci omul. Te îndoieşti permanent. Îndoiala e boala ta.

— Mă îndoiesc. Dar nu neg. Vreau certitudini certe.

— Toma necredinciosul.

— Mai mult ca Toma. Eu, în locul lui, m-aş fi îndoit de ce văd, ce pipăi. Aş fi bănuit că e un caz de hipnoză.

— Şi... la boala asta gravă a omului care caută şi nu crede, nu ţi-ar putea ajunge autenticitatea căutării tale.

— Nu. Ar fi într-un fel autohipnoză.

— Instinctul de nedezrădăcinat de a dori ceva perfect nu este un început de probă ?

— Pentru mine un început chinuitor.

— Tu nu ai crede decît dacă ai vedea cu ochii tăi că Verona te înşală. Căci nu poţi dovedi că nu te înşală, fiindcă oricînd te va putea înşela.

— În credinţă, de fapt, nu se poate dovedi că nu există perfecţiune absolută. Argumentele ateilor sînt slabe, totalmente slabe, insuficiente, neconcludente, naive. Ei nu cred, dar misterul Existenţei rămîne acelaşi.

— Ca şi pentru credincioşi.

— Credincioşii au în favoarea lor argumentul însetării lor, organică, foame şi însetare de perfecţiune, de înţelegere perfectă. O deschidere spre viaţă...

— Eşti ca un bolnav care ar vrea să mănînce ceva bun, dar fiind bolnav nu-i place nimic. Te-a cuprins o nostalgie de ceva nou... ceva nemaipomenit, fără să ai răbdare pentru nimic.

— Ana vorbeşti ca un om care suferă de aceeaşi boală!

— Poate că da, dar eu sînt mai răbdătoare. Ştiu că Eternitatea există, dar am răbdarea clipelor... efemere.

— Sînt înfiorat de nerăbdare. E adevărat.

— Şi zi aşa, dragă Vlad, Verona te înşală mereu.

— Da.

— Şi e capabilă şi de crimă?

— Ştiu că-ţi baţi joc de mine acum, dar nu ţi-aş dori să fii în locul meu.

Ana se gîndi o clipă. Spuse deslușit:

— Am fost patrusprezece ani cu Ion şi m-a mințit şi m-a înşelat peste poate. El singur mi-a declarat că: „Te-am mințit eroic", şi m-am despărțit de el. Suferința minciunii bănuită şi încă nedovedită o cunosc. A fost mare şi prea chinuitoare. Zicea tuturor că mă minte din milă.

Vlad recunoscu:

— Da, adevărat. Ai suferit şi tu.

— Am suferit, dar asta nu înseamnă că trebuie să te laşi dus de suferinţă. Eşti ridicol în zbaterea ta seacă. A început lumea să surîdă cînd aminteşti de gelozia ta devenită... proverbială. Să ştii, Vlad, că aşa cum te porţi cu Verona, este inevitabil să te înşele. E inevitabil. O forţezi, o trimiţi.

Vlad suspină. Ana continuă:

— Verona mi-a spus că unii prieteni, crezînd că realmente este așa cum o descrii tu, i-au făcut propuneri.

Vlad tresări :

— Cine, cine a fost măgarul ?

— Asta-i bună ! Cum îți închipui că am să-ți spun cine ? Hai să zicem : toți. Asta te-ar satisface, cred.

Vlad rînji, stătu cîteva clipe pe gînduri. Ana crezu că este pătruns de ce îi spusese, dar deodată el o întrebă cu înfrigurare :

— Spune, Ana, spune drept, cînd te-ai despărțit de Ion, ai aflat cumva, ți-a spus el că ar fi trăit cu Verona ?

Ana rămase uluită :

— Cum ora să aflu ? Ce, ești nebun ? Verona cu Ion ?

— Eu însă am aflat. Pînă acum nu am vrut să-ți spun... în fine... dar acum, că te-ai despărțit de el... pot să-ți spun...

— Verona cu Ion... Ion al meu... cu Verona ?

Ana păru zdruncinată :

— Chiar așa ceva nu mi-a trecut prin minte !

— El se culca cu toate femeile.

— Bine... dar... Verona era... este... prietena mea...

— Nu o cunoști. E capabilă de niște lucruri atît de incredibile.

Ana bîigui :

— Ceva precis. Știi ceva precis... cu Ion ?

— Păi, aici e toată drama, că știe să se ascundă... să se prefacă... Ion mi-a spus... Ție nu ți-a spus ? Zi, Ana, nu ți-a spus... ? Te rog, Ana, spune... drept... nu ți-a spus ?

— Nu, niciodată... chiar așa ceva... cu Verona...

Ana părea atît de tulburată, încît Vlad se uită la ea cu stupoare :

— Ana... ce ? Încă te doare ce făcea Ion, acum, după despărțire ?

— Nu... nu asta. Asta nu mă doare... dar, drept să-ți spun, acum mă doare că Verona ar fi putut... că a putut... Nu înțelegi că în clipa asta pierd o prietenă ? O pierd pe Verona... Atîta minciună... Încep să-ți dau dreptate, că Verona e capabilă de orice...

Vlad se fîstîci. Se înroși. Se frămîntă, spuse :

— Te-am mințit. Iartă-mă, Ion nu mi-a spus nimic. Credeam că ți-a spus Ion ție, că știi tu ceva și am vrut să aflu.

Ana îl privi cu groază.

— Sărmane ! Eşti infernal ! Trăieşti în infern.

— Mi-a dat de bănuit Otto.

— Otto ! Şi l-ai crezut ! Credeam că numai fiziceşte este un monstru... dar iată...

— Da, e mincinos... totuşi, cîteodată, îl poţi crede şi pe el. Mi-a povestit odată că într-o zi, cînd Marina avea amigdalită, 40 grade, şi am telefonat după Verona la nişte prieteni să vină imediat, şi ea a venit cam tîrziu, că a fost mai întîi la garsoniera unui bărbat pe care l-a întîlnit în tramvai venind spre casă.

— Şi Otto de unde ştia povestea asta ?

— ...după cîteva zile, cînd m-a văzut tulburat de întîrzierea Veronei, mi-a spus că a aflat întîmplător de la un prieten care era prieten cu acel bărbat...

Ana întrebă rece :

— Şi Verona, săraca, ce a spus ?

— A negat, ca întotdeauna. A zis că a fost mai întîi la farmacie... că ştia ce îi trebuie Marinei... E adevărat, a sosit cu medicamentele necesare...

— Şi tu o aşteptai cu ceasul în mînă şi ai socotit că a avut timp şi de farmacie şi de garsonieră... bravo, vitează femeie !

— A întîrziat ceva cam mult, şopti Vlad ponosit.

— Neîncrederea e sora sacrilegiului.

— Azi numai în lozinci mă ţii.

Vlad se opri în faţa Anei şi o privi cu mare atenţie, cu o uşoară uimire chiar :

— Cum... Ana... tu nu erai geloasă cînd Ion te înşela... proverbial de... cu toate femeile...

— Nu ştiam... deci nu puteam fi geloasă. Suferam numai de lipsa lui, permanentele lui dispariţii...

— Ion s-a luptat să nu afli. E bine să ştii. Grija lui era autentică, permanentă. E bine să ştii. Poate îţi este dovadă că realmente te iubea. În noaptea în care una din amantele lui s-a otrăvit şi a fost dusă în comă la spital, Ion s-a frămîntat mai mult din pricina ta decît de a ei. Ion aflase că nebuna, înainte de-a lua otravă îţi scrisese o scrisoare în care îţi destăinuia tot... Tot ce făcea Ion... şi cît suferea ea... Ion înspăimîntat ne-a căutat pe Verona şi pe mine într-o sală de cinematograf în care aflase că eram. Ion şi omul cu lanterna ne-a căutat pînă ne-a găsit, asta spre

furia publicului deranjat, şi ne-a rugat să-l ajutăm. Am plecat cu el. Era seara tîrziu. Era într-un hal fără de hal. Îi era mai mare grijă de tine decît de cea din spital, repet. Grija lui era să nu găseşti tu scrisoarea sinucigaşei.

Am mers cu Ion, noaptea tîrziu, la tine, şi, cu ace de tricotat, am reuşit să scoatem din cutie scrisoarea ce ţi-o trimisese femeia disperată, înainte de a se otrăvi...

— Toate astea le-am aflat după ce m-am despărţit de Ion. Toată lumea se simţea parcă obligată să-mi povestească ce făcea Ion. O adevărată avalanşă de poveşti...

— Te minţea... din dragoste. Erai principala lui preocupare.

— Ştiu : mă minţea „eroic" după spusele lui.

— Lumea credea că te prefaci că nu ştii ce face Ion... că te prefaci din interes ca să nu-l pierzi. Dar Verona şi cu mine ştiam că nu te prefaci, că încrederea ta era autentică... Asistam la performanţele lui Ion şi la inconştienţa ta cu groază. Parcă erai pe trapez la 10 metri fără plasă dedesubt ! Aşa trăiai ! Ca un somnambul, ca o lunatecă.

— Cînd am aflat m-am despărţit... nu pentru că mă înşela dar pentru că minţea. Minciuna îi era inerentă... Se juca de-a minciuna... Nu se putea vindeca... Şi după ce am aflat tot ce făcea... încă încerca să explice... minţind...

Pe gînduri Vlad reflectă :

— Verona... probabil că şi ea minte „eroic". Eu însă nu am să aflu niciodată adevărul... Nimeni nu are să-mi spună adevărul... Nici tu nu vrei să-mi spui adevărul... Am atîta nevoie de un om cinstit...

— Dacă ţi-aş spune că nu ştiu nu m-ai crede.

— Nu, nu, te-aş crede.

— Sînt înspăimîntată. Trăieşti în infern. Vlad, tu eşti totuşi, într-un fel, frate cu mine. Ce, crezi că am uitat că tu cu Verona m-aţi ascuns la voi în casă cînd am fost urmărită, întîi de nemţi, cică aş fi fost evreică, apoi ca nemţoaică de către ruşi, pînă am dovedit că nu eram nici nemţoaică nici evreică. Te cunosc, îţi cunosc prietenia pe fapte concrete. Eşti poate, într-un sens, al erudiţiei, cel mai dotat din cîţi cunosc şi, în acelaşi timp, atît de neserios în viaţă, încît îmi este teamă să nu devii clovnul propriilor tale calităţi.

Vlad se opri în faţa Anei şi-i făcu cu ochiul. Ana îl privi cu uimire.

— Exact... exact... chiar cînd suferi faci cu ochiul. Eu, cel puţin, sînt cutremurată de responsabilitatea ce-mi revine prin însuşi faptul de a mă fi născut acum şi de teama de a nu rata momentul — trecuţi printr-atîtea şi fără să putem şti ce ne mai aşteaptă, în timp ce tu...

— Te asigur că-mi dau seama de importanţa momentului şi tocmai de aci nerăbdarea mea. Gîndeste-te că, pus în condiţiile maxime ale posibilităţilor mele, aş dovedi că şi aci, în România, se nasc oameni...

— Ce ? Te decretezi încă un român neluat în seamă la el în ţară... şi care ar putea fi celebru în străinătate ?!

— N-am spus asta. Am spus condiţiile maxime ale posibilităţilor mele. Sînt o valoare neîntrebuinţată, aci, în ţară.

— Eu nu am nerăbdare decît în faţa imperfecţiunii mele. În jocul hazardului contează covîrşitor calitatea omului. Ştiu, cred că dacă aş merita-o, viaţa s-ar schimba potrivit mie. Multe sînt posibile dacă se împlinesc condiţiile necesare.

— Vorbeşti ca la conferinţa lui Emanuel Reich. Crezi că s-ar putea să mă dematerializez şi să dispar şi să mă rematerializez într-altă parte ? M-ar interesa !

— Probabil că s-ar putea, dar tu nu poţi.

— Nici tu.

— Să nu ne plîngem. Numai noi doi sîntem de vină că nu putem. Hai să fim serioşi...

Ana se ridică să plece. Vlad, cu un glas jenat, o întrebă :

— Ba nu, zău, Ana, spune, nu ştii nimic precis despre... Verona ?

— Ştiu precis că tu eşti în stare să iei drept dovadă şi ce vezi în vis.

— Nu-i lipsită de miez aserţiunea ta. Deci, mai spuse Vlad dus pe gînduri, tu crezi că doctorul Reich a vindecat-o pe Marina.

— Da.

— Bine... bine...

Ana se pregăti să plece. Se răzgîndi :

— Vlad !

— Da, ce e ?

— Dă-mi te rog un leu...

— Asta tot pentru doctorul Reich, sau de tramvai, sau de pîine ?
— Pentru doctorul Reich.
— Glumeşti ?!
— Nu.
— Pentru ce îi trebuie ?
— Nu ştiu.
— Lucrezi cu el ?
— Aş dori.
— Nu vrea ?
— Încă nu ştiu.
— I-ai cerut ?
— Da.
— Vă cunoaşteţi de mult ?
— De cîteva zile.
— L-ai văzut des ?
— În fiecare zi de vreo două ori.
— Te-a apucat nebunia ?
— Da.
— Şi.. ai încredere în el ?
— Încă nu.
— Atunci ?
— Nimic. Merg mai departe.
— Nu-ţi este teamă ?
— Ba da. Puţin.
— Teamă de ce ?
— Nu ştiu. Încă nu ştiu. Dă-mi un leu.
Vlad a scos un vraf de bani mărunţi.
— Numai un leu ? Poate vrei mai mult ?
— Nu. Un leu.
— Ciudat... ciudat.
Vlad se plimbă de colo-colo, dus pe gînduri. Zise :
— Ana eu cred că pentru tine a venit momentul să intri în asceză... Eşti singură... ai împlinit patruzeci de ani... ai suferit destul...
Ana începu să rîdă în hohote. Vlad o privi cu autentică mirare.
— Pentru ce rîzi ?
— Pentru stilul propunerii ! Da ce ăsta este un lucru care se propune, aşa, cum m-ai sfătui să iau o aspirină...

este... ca și cînd mi-ai spune : „eu cred că este momentul să te îndrăgostești de domnul... cutare !"

Ana continuă să rîdă.

— Nu mai rîde.

— Nu pot.

— Fără glumă, nu îți dai seama că ești la un punct al vieții tale în care ai putea alege asceza ?

— Ba îmi dau seama, dar încă îmi este teamă de umanul, banalul, cotidianul din mine. Aștept momentul cînd mi se va impune, natural, echilibrat, sănătos. Nu impus, sau din orgoliu, din lipsă de smerenie, sau propus de tine.

— Te-ai gîndit deci și tu la asta ?

— Da. Toată lumea se gîndește la un moment dat al vieții... la asceză, călugărie... de obicei, din teama bătrîneții, a morții... nu din putere vitală, care vrea un efort, un elan în plus spre depășire...

— Crezi că Emanuel Reich e ascet ?

— E însurat.

— Căsătoria, după ani de fidelitate absolută, devine prima fază a călugăriei... bineînțeles dacă nu ești ca mine, înnebunit de gelozie... suspiciuni.

Vlad merse în fața unui calendar. Răsfoi filele. Le numără. La foaia care s-a oprit era un semn roșu. A șoptit :

— Din optsprezece zile, au mai rămas patrusprezece. Interesant... interesant ! A început să mă intereseze și pe mine !

— Vlad, înainte de a pleca aș vrea s-o văd pe Marina.

— E Didona cu ea.

— Perfect. O să-i cer și ei un leu.

Vlad rîse. Îi făcu cu ochiul.

Cînd Marina o văzu pe Ana, se bucură. Privirea fetiței era limpede. Nu mai gemea. Ana o îmbrățișă. Vlad îi spuse Didonei, cu o exagerată seriozitate.

— Didona, fii te rog drăguță și dă-i un leu Anei.

Vlad, binedispus, surîdea de încurcătura Anei, de mirarea Didonei.

— Cum... un leu ?

— Nu are de tramvai, cel puțin așa pretinde... iar eu nu am schimbat, mărunt.

Marina exclamă :

— Vreau și eu să-i dau un leu de tramvai.

— Bună idee, spuse Ana, şi luă cu bucurie leul dat de fetiţă din puşculiţa ei.

— Pot să-ţi dau mai mult. E plină. Tata mi-a dat de cîteori luam o doctorie.

Didona, după ce insistă să-i dea şi ea mai mult, îi dădu Anei un leu.

Ana luă banii şi îi puse cu girjă alături de ceilalţi adunaţi.

— L-ai mai văzut pe dorctorul Emanuel Reich ? întrebă Didona.

Ana ezită să răspundă. Se temu de invidia Didonei. Dar Vlad decretă cu emfază :

— Îl vede în fiecare zi de două-trei ori.

Didona, însă, spre uşurarea Anei, crezu că Vlad glumeşte şi rîse amuzată.

— Spune drept, Ana, l-ai mai văzut ?

— Da...

— Ce om ! Am să-i telefonez. El a vindecat-o pe Marina. Am spus eu că e extraordinar !

Vlad zise :

— Pînă una-alta, dragă Didona, te rog să ne faci nişte cafele. Da ? Bei, Ana ? Ne ghiceşte Didona totul... şi ne va spune şi cine a vindecat-o pe Marina..

— Nu. Mă grăbesc. Eu plec.

Ana îşi luă rămas bun şi plecă.

După plecarea Anei, Vlad se întoarse către Didona, care tocmai se pregătea să meargă să fiarbă cafeaua, o opri şi-i spuse :

— Ascultă, Didona, n-am vrut să-i spun Veronei, ştii... mi-ar fi pus tot felul de întrebări plicticoase... în fine, uite ce este : eu, de mai multă vreme, trebuia să merg la Brăila pentru cîteva zile, dar înţelegi, din pricina fetiţei n-am plecat. Cum să mă fi îndurat... Am amînat... la limită. Acum plec. Am chiar peste o oră un tren. Tu să stai aici pînă vine Verona. Mănînci aici, dormi aici, faci ce vrei, dar stai. Cînd o veni Verona îi spui că nu ştii unde sînt, dar că mă întorc peste cîteva zile... trei zile. Da ?

— Bine... bine... dar o să se supere.

— N-are decît !

— ...De ce nu i-ai spus că pleci ?

— Să se înveţe minte ! Ce, ea mi-a spus acum unde s-a dus ?

— La biserică !

— Îţi baţi joc de mine ?

— De fapt nici eu nu am crezut-o cînd a spus că merge la biserică... în loc să stea aici, cu copilul...!

Vlad o privi fix :

— Învîrte şi tu cuţitul în... gelozie. Fă-mi acest mic serviciu... prietenesc... Hai, termină ! că e degeaba ! Hai, hai, repede o cafea şi apoi îmi ajuţi să-mi fac valiza şi nu te mai amesteca între Verona şi mine ! Adu cafeaua să-mi ghiceşti... dacă rabinul vostru a vorbit serios că mă îmbogăţesc... dacă el a vindecat-o pe Marina cu moşmoanele lui... dacă Verona este acum la el sau la vreun amant... în fine tot... dar nu comenta !

Capitolul IX

Ana plecă de la Vlad grăbită. Vindecarea Marinei o umpluse de exaltare, dorea să împlinească exact ce făgăduise doctorului, cu toate că nu înţelegea cîtuşi de puţin ce însemna ceea ce executa. Se gîndea cu îngrijorare la banii pe care încă trebuia să-i completeze pentru a-i duce lui Emanuel Reich. Nu mai ştia cui cere... Emanuel îi spusese : „Cît de repede".

Deschise poşeta şi numără din nou banii. Avea cu totul şapte lei, deci îi mai trebuiau patru.

De departe îl zări pe Simon Şora. Părul lui blond strălucea în soare. Fiinţa lui toată era ivorie. Era fără cravată, gulerul cămăşii răsfrînt. Pantofii îi erau albi. O eleganţă făcută mai ales din transparenţă, puritate. Umbla adîncit în gînduri, fără însă a părea copleşit.

Ana se hotărî să-l cheme. Îi va cere și lui un leu. Cînd îl strigă, Simon, se desprinse încet din liniștea în care era adîncit. Lumina din privirile lui crescu.

— Ana... dumneata ești ! Ah, bună seara. Ai fost la Vlad Axente ?

— Da.

— Doamne, ce face Marina ? Te întreb cu mare îngrijorare... Săraca femeie, Verona... ce chin...

Ana îi spuse privindu-l drept în ochi :

— Marina s-a vindecat. Brusc, îi e mult mai bine.

Simon tresări. Se înroși ușor, ca o boare.

— Cînd ? Cum ? E adevărat ?

— Da, e adevărat.

Simon tăcu îndelung, apoi întrebă cu patetica liniște a vocii lui :

— Îi era foarte, foarte rău, mortal de rău, nu ?

— Dar iată că merge spre vindecare.

Simon stătea în plin soare. Ana avu timp să-l vadă ca niciodată de bine. Simon, părea singur, izolat de orice contingență cotidiană. Ridică privirea și întrebă :

— Crezi că Emanuel Reich a ajutat ?

— Cred că da, dar fără voia Domnului nu se face nimic. Tot cu voia Domnului tu ai adus un nou doctor... Poate că el...

— A, da ! dar doctorul adus de mine era mai mult decît pesimist.

Urmă o pauză.

— Și îți place omul ? întrebă Simon.

— Care om ? Emanuel Reich ?

— Da.

— Și da și nu și ambele cu putere.

— Pentru ce da și pentru ce nu ?

— Încă nu știu. Poate pentru că la puterea lui l-aș dori mai puțin uman...

— Mai puțin uman ? Poate fi cineva învinuit că e prea uman ? Cine e prea uman ?

— Vreau să spun mai puțin pămîntean.

— Mai puțin milos ?

— Nu, nu asta. Nu despre milă este vorba...

Ana își aminti gestul în înserare, în prima lor întîlnire, și continuă :

— Mai puțin pasional. Arde. E foc. Ar trebui ca puterea lui să-i confere o detașare completă. Dar dumitale, Simon, îți place ?

— Încă nu știu.

Apoi Simon adăugă, gînditor :

— Numai să nu ne facem o părere justă prea tîrziu...

— Ce înseamnă prea tîrziu ?

— ...am vorbit așa, fără să gîndesc. Oarecum am senzația fascinantă și penibilă pe care o ai la circ cu dresorii în cușca fiarelor fără botniță. Da, e fascinant... Aș vrea să-l mai văd.

— Du-te la el. Te va primi cu plăcere.

— Crezi ?

— Sigur.

— Eu... eu am să mai aștept puțin.

— Pînă o să aibă prietenul nostru Vlad o părere exactă ? sfidă Ana.

Simon Șora se înroși. Ana îi spuse :

— Iartă-mă, te rog, dar cred că ar trebui, cu toată admirația binemeritată pe care o ai pentru Vlad, admirație pe care eu însumi o împărtășesc, să-ți păstrezi și față de Vlad simțul critic, nu numai față de Emanuel Reich.

— Mi s-a mai spus. Chiar Emanuel Reich mi-a atras atenția.

— Încă o dată, te rog iartă-mă, dar cred că mi-am putut, că îmi pot permite să te rog să nu-l răsfeți atît pe Vlad. Am impresia că este mai necontrolat ca niciodată.

— Bine, bine... Merg acum pînă la ei. Vreau să o văd pe Marina.

S-au despărțit. Ana se depărtă, dar nu făcu decît cîțiva pași și-și aminti că uitase să-i ceară un leu. Înainte de a avea timp să se întoarcă, se auzi chemată din urmă de Simon Șora. Ana se opri. Simon se apropie în grabă de ea. Părea tulburat, zise :

— Te rog... voiam să te întreb mai de mult, dar n-am îndrăznit... Soția lui... a lui Vlad, Verona... crezi că este chiar atît de... de inumană pe cît spune Vlad ?

Ana se revoltă :

— Cum poți crede una ca asta ! Dacă ar fi adevărat, Vlad nu ar fi stat cu ea. O critică, dar așteaptă să-l contrazici. Și el dorește puritate, puritate absolută, măcar la alții

dacă nu o poate el realiza. Îl tulbură propriile lui defecte ; iar ea este o romantică. Vlad, incontestabil are mai multe calităţi posibilităţi creatoare decît Verona, dar ea este de calitate mai bună ca el. Este o diferenţă între a avea calităţi şi a fi de calitate bună.

— Atunci ?

— Ea este o romantică, o sclavă înnăscută, o veşnică adolescentă, o fantezistă fără putere. Este de fapt o victimă...

— Victima cui ?

— Victima propriei slăbiciuni... Se lasă dusă.

— Totuşi, este deşteaptă...

— Foarte, dar numai la replică, în contradictoriu dar nu în creativitate. Ea nu ştie ce e lupta constructivă, nu are „plan". Ea îndură cu eroism. Eroism pasiv.

Tăcură amîndoi, apoi Simon întrebă cu o nuanţă de timiditate :

— Nu te întorci cu mine la Marina ?

— Nu. Sînt grăbită. Uite... Simon, te rog fii bun şi dă-mi un leu.

— Nu ai mărunt de tramvai ?

Ana se fîstîci. Nu-i plăcea să-l mintă pe Simon nici măcar cu „trucul" tramvaiului. El o privi cu uimire.

— Poate vrei mai mult ?

— Nu, că ţi-aş cere pe faţă. Un leu. Atît.

— Bine.

Se scotoci prin buzunare. Scoase un leu. Îl dădu Anei. Şi Ana îl auzi şoptind, în timp ce ea punea leul în poşetă :

— E ceva... o lucrare cu Emanuel Reich ?

— Ei da, asta e. Exact.

— Te rog să fii atentă... poate că nu-i bine...

— Marina s-a vindecat.

— Slavă Domnului !... deci îl vezi pe Emanuel Reich ?

— Da.

— Şi eu am fost la el.

— Dumneata, Simon ? Adineauri ai spus că ai vrea să-l vezi.

— N-am vrut să ştii, dar de ce să mint ? Mă interesează omul...

— De ce nu mi-ai spus de la început ?

— Nu ştiam că mergi şi dumneata !

— Iar eu te învinuiam că eşti supus lui Vlad! Te pomeneşti... că şi Vlad merge în ascuns.

— Nu, el nu s-a dus încă, din mîndrie.

— Fiecare îşi are metodele lui de libertate, sau sclavie, mîndrii individuale...

— Dar, te rog, fii atentă. Bagă de seamă!

— Bine. Bine, îţi mulţumesc.

— Şi eu îţi mulţumesc... mult.

— Pentru ce?

— O, simplu. Pentru că mi-ai făcut o bucurie spunîndu-mi ce mi-ai spus despre Verona Axente. Mi-e mai uşor acum.

Ana îi surîse înduioşată. Îi plăcea calda, profunda linişte a acestui om. Ar fi spus: „pasionata linişte" a acestui om.

Se despărţiră. Ana plecă. Umblă în grabă cîtva timp. Se temea să nu fie în întîrziere. Nu mai putea merge pe la cunoscuţi să ceară cîte un leu şi nici nu cunoştea oameni cărora să le ceară un leu. Mai mulţi bani, da, dar un leu! Şi trebuia să ajungă la timp la Emanuel. Începuse să se întunece. Strada o înfricoşa. Străzi sărac luminate, ca după război. Pustii. Tramvaie rare. Oameni speriaţi de un viitor incert. Tineret sălbăticit de război, de pericol, făcînd planuri imprecise dar exagerate, de recuperare.

Brusc, Ana se hotărî. Se opri în faţa unui bărbat. Nu era tînăr, nu era sărac, nu era frumos, dar nici bătrîn şi nici urît.

— Fii, te rog, bun şi dă-mi un leu.

Omul o privi lung. Surîse:

— Nu vrei mai mult? Dacă vrei, ţie îţi dau mult mai mult. Nu vrei să vii?

— Nu, mulţumesc. Un leu... Nu am de tramvai şi am obosit.

Omul, cînd îi dădu leul, o apucă de mînă:

— Nu vrei? Mult mai mult... îţi dau.

— Nu.

Ana trase mîna şi, speriată, se grăbi să plece. Se depărtă repede. Se opri în faţa unei femei sărac îmbrăcată, simplă.

— Fii bună şi dă-mi, te rog, un leu.

Femeia o privi lung de sus şi pînă jos şi plecă fără să-i răspundă. Ana se simţi mai tulburată de refuzul femeii decît adineaori, de propunerea bărbatului. Nu înţelegea de

ce femeia o privise cu atîta dispreț. Se auzi strigată din urmă :

— Duduie... hei, duduie !

Ana se opri.

— Și la ce îți trebuie un leu ? Cerșești ? Văd că ești bine îmbrăcată ?!

— Doamnă... este pentru un bolnav. Maslu.

Femeia se închină repede.

— De ce nu spuseși așa, frate ! Să-ți dau mai mult ?

— Nu, mulțumesc. Atît. Un leu ajunge.

— Poftim și Maica Domnului să vă ajute și te rog să mă ierți...

— Bogdaproste... șopti Ana și gîndi că nu minte. Era pentru un bolnav. Marina era bolnavă... și indiferent în ce biserică și ce slujbă se împlinea... inima omului se poate ruga și în pădure și în adîncul tăcerii ei.

Ana plecă mai departe. Apoi opri alt bărbat, mai în vîrstă :

— Dă-mi, te rog, un leu.

Omul a dus grăbit mîna la buzunar și îi dădu un leu. Cînd Ana luă leul, bărbatul o privi. Avu o privire de uimire. Îi spuse cu dezgust :

— Ia te uită ! Să-ți fie rușine. Auzi vorbă ! să-i dau un leu ! Ai mutră să ceri un leu ! Să-ți fie rușine. Intri așa în vorbă cu bărbații.

Omul plecă repede, fără să o mai privească. Ana, rămasă încremenită cu leul în mînă, se gîndi să alerge după el să-i dea leul înapoi, dar și asta ar fi fost o acostare. Dar Anei nu-i era rușine. Îi era absolut indiferent. Era bucuroasă că, în fine, avea suma necesară și că nu mai trebuia să ceară nimănui. Simțea că atinsese din misterul cerșitului pe stradă. Era foarte obosită, străină de ea însăși și cu un vag gust de boală în trup. Singurătatea în care trăia se făcu simțită, iar, ca o rană pe trup.

Cu toată sărăcia, fiind prea obosită, se hotărî să ia un taxi. Mai mult căzu decît se așeză în taxi. În mintea ei se făceau cînd goluri, cînd se precipitau amintirile a tot ce trăise... spaima anilor din urmă... apoi i se făcu dor de Filip, dor de fericire. În clipa aceea întîlnirea ei cu Filip căpătă o valoare imensă. Și Ana își surîse cu indulgență : „Parcă aș fi Didona, tot printre oameni extraor-

dinari mă învîrtesc !“ Îi era dor de Filip... Cînd Filip se va întoarce la toamnă de la țară, poate... că va avea puterea să se despartă de el... Apariția lui Filip nu putea fi decît posibilitatea de a uita trecutul. Faptele petrecute odată deveniseră vis... Vlad îi vorbise de asceză... Asceză... Filip să plece... odată va pleca... odată vor muri cu toții... atîția morți... Te naști oare numai ca să mori !? E inevitabil...

Ana tresări Ațipise ? În tot cazul, căzuse într-un gol care o zdruncină... o cădere într-un spațiu necunoscut și totodată într-o valorificare neașteptată a tot ce a fost. Încă o depășire interioară a unor fapte petrecute, și totodată o putere proaspătă pentru întîmplările viitoare...

Ajunsese la Emanuel Reich. A plătit taxiul. Ce risipă de bani ! Asta însemna, pentru a recupera acești bani, cîteva zile de mîncare insuficientă ! În fine... preferabil, decît să se fi îmbolnăvit sau să fi ajuns prea tîrziu...

Ana urcă scările în goană. I-a deschis tot doctorul. O izbi expresia feței lui. Din nou altă față. Fața unui preot care oficiază. Poate semi-transă. Pleoapele îi erau plecate, abia deschise. Nu i se vedeau ochii. Fața, așa, fără ochi, părea mască.

Ana șopti din prag, neîndrăznind să intre :

— Am adus banii, și apoi tăcu nemișcată.

— Vino la mine. Mi-i vei da acolo. Și să stai o clipă. Ești palidă.

Emanuel Reich intră el întîi. Ana îl urmă. Emanuel Reich purta un halat lung de mătase, curat, dar ros de vechime. Odaia era luminată numai de lumînări aprinse pretutindeni în sfeșnic. Ana îi dădu banii. Emanuel Reich îi numără. Numără unsprezece. Erau.

— Domnul să te aibă în paza Sa, Ana.

— Și pe dumneata, Emanuel. Se pare că Maria a scăpat. Merge spre bine.

El nu avu nici o tresărire.

— Știu. Doamna Verona Axente a venit la mine și mi-a spus. Domnul fie lăudat. Ana, du-te acasă. Ești palidă. Și iartă-mă că nu-ți pot da bani de taxi. Nu am nici eu. Mîine nu știu ce vom mînca.

În grabă, Ana se gîndi să împartă cu el puținul ce-l avea, dar un simțămînt ciudat o opri.

Emanuel Reich o conduse pînă la uşa intrării. Înainte de a o deschide, i-a spus Anei ca în ajun :

— Să nu mă laşi singur. Tu să nu mă laşi... Sînt un om singur, Ana. Ameţitor de singur !

Şi, pentru prima oară, cînd vru să plece, înainte ca Ana să fi avut timpul să-l oprească, Emanuel Reich îi sărută mîna.

Cînd ajunse în stradă, Ana îşi dădu seama că plîngea în hohote.

Acasă, Ana găsi o scrisoare de la Filip. A urcat cu scrisoarea în grabă sus la ea. Da, îi era dor de Filip, dor de Filip care nu putea fi al ei, dor de Filip, de care probabil că se va despărţi : „Cînd va veni, la toamnă, ne vom despărţi, dacă nu într-o zi tot va pleca..."

Puterea de a iubi e tot atît de rară ca un mare talent. Pentru a iubi perfect, trebuie geniu, dar inima ajunsă la limita extremă a unei iubiri umane, spontan o depăşeşte şi capătă puterea iubirii abstracte, perfecte, totale, anonime.

O ! de ar putea Filip să o iubească pînă la sfîrşitul zilelor ei ! Ea, mai în vîrstă, va muri înaintea lui... Ana se cutremură. Se auzi şoptind : „Pentru nimic în lume nu voi cere aşa ceva. Ar fi magie. Pentru nimic în lume. El, Filip, trebuie să fie liber, în gîndurile mele de pe acum liber, oricît aş suferi la despărţire. De pe acum îi dau libertatea destinului lui ! Nu sînt proprietăreasa nimănui. Oare doresc o eternitate mediocră în care pînă la urmă m-aş putea sinucide din pricina acestei eternităţi, gîndită de mintea mea umană, deci imperfectă ? O eternitate probabil, străină de realitatea ei adevărată."

Ana citi scrisoarea lui Filip.

Da, Filip va veni la toamnă, Filip era hotărît să rămînă cu Ana ; iar Ana încă nehotărîtă în acceptarea acestui om trimis de destin.

După ce termină de citit scrisoarea, Ana o puse lîngă ea pe marginea patului. Era singură în toată casa. Goală toată casa. Goală de mobile, de oameni. Mobilele arseseră, oamenii muriseră, alţii plecaseră pentru totdeauna în alte ţări, alte continente. Şi asta era un fel de moarte. Rămăsese singură, iar Emanuel Reich, care avea soţie, copii, îi spusese ei : „Ana, sînt singur. Sînt un om singur. Tu să

nu mă lași, să nu mă părăsești..." Oare ea va putea striga către Filip, cînd viața îl va duce departe: „Filip, să nu mă lași!" Nu, nu va putea. Îi va da voie să plece, îl va ajuta să plece. Își va ascunde durerea. Să te simți proprietarul unui om! Un om în stăpînirea altui om! Ce oroare!

Oare singurătatea celui care a depășit nivelul obișnuit al umanului cuprinde spaimă? Asta era oare spaima lui Emanuel și oare asta era singurătatea dureroasă care o pîndea pe ea, Ana?! Dar oare, prin această auto-depășire voită spre mai înalt, mai nobil, nu începe să se ivească în om o nouă putere, un nou echilibru dătător de viață, de bucurie? O bucurie ivită fără motiv, de la sine, din adîncul ființei?

Țelul Anei ar fi fost puterea de a sta singură, fără spaimă, cu bucurie, prietenă cu lumea întreagă, fără să depindă de un singur om; însă acest nivel nu îl poți atinge decît tu prin tine însuți, printr-o maturizare interioară. O depășire de nivel a omenescului obișnuit.

Ana se despărțise de Ion după patrusprezece ani de conviețuire. Acum ajunsese la vîrsta de patruzeci de ani, ce mai putea face ea din viața ei ca să nu moară de uscăciune sufletească, în disperarea singurătății, a inutilității? să nu moară cu „talanții îngropați"?

Amintirea extazului odată trăit rămăsese chezășia realității lui. Cu fiecare zi ce trecea, nostalgia acelui extaz era și mai vie și mai ales mai bineînțeleasă. Avea certitudinea, prin proprie experiență, că omului îi este dată o posibilitate conștientă de a exista într-o superioară modalitate în afara celei viscerale, mentale, sentimentale, nervoase.

Vidul vieții ei de acum nu fusese oare necesar ca să facă loc acestei mai înalte înțelegeri, participări la viață?

În Eternitate, totul este dat. Rămîne necesară, însă, puterea eroică de a aduce la suprafață latența cea mai înaltă a ființei tale. Acel „cunoaște-te pe tine însuți" a lui Socrate, cert că nu se referea la o cunoaștere a unei psihologii mai amănunțite, ci la descoperirea unor posibilități umane superioare esențiale.

„Iată-mă și Socrate", gîndi Ana. Dar de ce nu? Și Socrate era om, deci un exemplu uman posibil. De ce să nu se mai găsească oameni care vor căuta să-l imite? sau

măcar să înţeleagă ce a vrut să spună prin acel „cunoaşte-te pe tine însuţi“ ?

Ştiu că e realitatea unui ţel posibil. Oh ! de aş putea căpăta mai multă răbdare în a-mi îndura slăbiciunile, întîrzierile !

Deodată, în liniştea serii, Ana auzi soneria intrării. Tresări. Nu aştepta pe nimeni. Era absolut singură în casă. Cine putea fi la ora aceea din noapte ? Filip abia scrisese că nu poate veni decît spre toamnă...

Ana merse la uşă, tiptil şi se uită pe ochiul magic, fără să aprindă vreo lumină. Îl văzu pe „Mişubou“, unul dintre amanţii ei, unul dintre cei cu care căuta să uite pe cel important, întîi pe Ion cu Filip şi acum pe Filip... cu oricine...

Ana descuie uşa.

— Sărut mîna, Ana, pot intra ?

— Intră.

Mişubou intră şi o îmbrăţişă.

— Mi-a fost dor de tine... şi am venit.

— Unde ai fost ?

— Craiova.

— Cu cine te-ai culcat acolo ?

Mişubou o privi, speriat.

— Cu... nişte femei...

— Vai ! m-ai înşelat !!!

— Oh, tu eşti altceva !

Ana rîse în hohote seci.

— Cum sînt eu ?

— Tu eşti... tu eşti... eşti... în fine...

Ana rîse mai tare. Mişubou făcea vizibile eforturi ca să găsească ceva inteligent de spus. Era frumos, înalt, sănătos şi foarte binedispus.

„În fine, gîndi Ana, iată unul pe care Didona nu l-ar găsi «extraordinar» !“ Şi Ana se înduioşă.

— Nu te căzni, Mişule. E bine şi-aşa. Înţeleg...

Şi, în gînd, cu aceeaşi duioşie, Ana îşi spuse sieşi : „Mişubou“.

Mişubou spuse surîzînd :

— Am adus şi nişte prăjituri...

— ...Nişte femei... nişte prăjituri... Dar nişte vin nu ai adus ?

— Ba da. Şi nişte fructe şi altele...

— Perfect. Nişte... de toate...

Tîrziu, în noapte, Ana nu putea dormi. Lîngă ea, bărbatul însă adormise. Încă o ţinea în braţe. Mişubou dormea fără apărare. Un animal frumos, sănătos şi simplu pînă la ridicol. Dormea ca un copil. Era candid.

Era vară. Geamul odăii era larg deschis. Etajul III. Aerul în noapte era proaspăt. Prin geamul deschis, pe cer, Ana vedea stelele pălind. Se legănau acolo sus, palpitau ca nenumărate inimi de foc.

Ana se uită la bărbatul de lîngă ea. Omul acesta nu o iubea şi nici ea nu-l iubea. Fusese plecat departe, cu alte femei, şi venise la Ana pentru că şi Ana îi plăcea. Şi el îi plăcea Anei. Mîine va pleca şi zile şi săptămîni Ana nu se va mai gîndi la el ; iar dacă nu va mai veni niciodată, poate că Ana nici nu va observa că n-a mai venit. Tîrziu, cîndva, îşi va aminti de el şi va surîde. Şi între timp Filip, de care se va despărţi şi la care se va gîndi mereu, de care îi va fi dor... mereu dor. Sfîşietor dor...

Acum sta în braţele acestui străin. Cînd Ana se mişca, el o căuta în somn. Desigur, nu ştia că este Ana lîngă el. „Nişte femei." O femeie. Atît.

Pe cer, stelele, din ce în ce mai palide, se stingeau, în aerul transparent al dimineţii. Se lumina încet de zi. Şi Anei îi era dor, dor de Filip. Rămase nemişcată. Bărbatul care o ţinea în braţe n-a ştiut că femeii care îi sta în braţe îi este dor de alt bărbat. Dealtfel, i-ar fi fost şi indiferent. I-ar fi propus să mănînce, să bea sau să facă dragoste. Cînd Ana se mişca, Mişubou o căuta şi o strîngea lîngă el mai tare, gata şi aşa, în somn, să facă iar dragoste. Un animal frumos. Atît. Animal.

Capitolul X

În după-masa aceea, Verona, într-adevăr, alergase la Emanuel Reich.

Iată cum se petrecuseră lucrurile : cu cîteva ceasuri înainte, peste măsură de obosită, stătuse așezată pe un fotoliu lîngă Marina cu spaima în suflet, sfîșiată de durere, de starea Marinei, speriată și la gîndul că, desigur, Vlad va observa lipsa casetei. Apoi Verona mersese la ea în odaie și se întinsese pe canapea să se odihnească. Era istovită. Îi era și foarte cald în acea zi de august fierbinte. Își scoase halatul și se întinse pe divan așa dezvelită, să se liniștească măcar cîteva clipe, dar de îndată adormise fără voia ei un somn adînc.

O deșteptară ciocănituri repetate, din ce în ce mai tari în ușă. Tresări înspăimîntată. Dormise somn profund, fără vise, iar acum, la deșteptare, primul gînd plin de spaimă a fost pentru Marina. Cum putuse adormi, cum o putuse uita pe Marina ? „Maria... Maria... Maria..." își spuse în inimă o implorare către Maica Domnului. În fața ei răsăriseră strălucitori ochii lui Emanuel Reich. O priveau cu putere. Verona se trezi complet și merse repede la ușă și descuie. Era Didona. Grasă, cu fața mare, palidă, cu ochii mici, oblici, privea uimită la Verona, la trupul ei aproape gol. Gîndi : „E ca un trandafir înflorit ! dar ce tîmpită pare cînd se holbează așa la mine !" Spuse :

— Ce te uiți așa la mine ?! Eu sînt, dragă, eu, Didona. Nu mă mai cunoști ? Sau visezi încă.

— Marina... Marina...

— Tocmai că te cheamă.

— Doamne... îi e mai rău... ?! înfiorată, Verona își simțea inima bătînd în nestăpînită spaimă.

— Nu, dimpotrivă. Ce ciudat ! Realmente ciudat ! S-a ridicat, s-a așezat și întreabă unde ești. Îl vrea și pe tat-su. Ce să spun, dragă, o adevărată minune.

Veronei începu să-i tremure mîinile. Căuta să se îmbrace, dar nu nimerea mînecile. Murmura încă : „Maria... Maria... Doamne, Maria". Încă îi stăteau în față ochii lui Emanuel Reich. Spaima îi era mai mare ca recunoștința, o cutremurare sacră, plină de spaimă.

Cînd intră la Marina, îl găsi pe Vlad acolo. Stătea în picioare lîngă pat. Părul îi era ușor răvășit, dar profilul impecabil. Marina, rezemată în perne, străvezie, surîdea. Părea mai copil decît vîrsta ei adevărată. Verona se așeză

pe pat, lîngă ea. Vlad se așează și el în cealaltă parte a Marinei. Didona, rămasă în picioare, îi privea pe toți trei.

— Spune-mi, tată, ce-mi cumperi ?

— Îți cumpără tata tot ce vrei.

— Și mama ?

— Și ea, tot ce vrei.

— Vreau și o bicicletă.

— Și un cal și un automobil și o barcă și un vapor.

Marina rîse. Verona, cu ochii în lacrimi, șopti rîzînd și ea :

— Prea multe deodată, n-o să avem unde le pune.

— Iar începi ?!

Verona înălță din umeri și se ridică în picioare. Îndreptă pernele pe care stătea fetița. O mîngîie. Vlad îi căuta pulsul, îi dezveli fruntea, urechile. Șopti :

— Și un inel cu briliant îi cumpără tăticu.

— Și unul cu smarald.

— În fiecare deget un inel.

— Da nu de sticlă !

— De sticlă adevărată.

— Și un iaht...

— Da. Și plecăm amîndoi în lumea largă. Tata o să fie foarte bogat...

Vlad se întoarse către Verona și Didona.

— Acum, că omul vostru a vindecat-o pe Marina, am dreptul să cred că se va ține de cuvînt și cu mine. Aștept orice minune. Dar ce faci ? o întrebă pe Verona, care, în fața oglinzii, se pieptăna în grabă, cu violență ; ea, care de obicei avea mișcări atît de molcome.

— Mă reped... pînă la biserică.

— Minți.

Verona înălță din umeri și-și așeză părul mai departe.

— Te duci la el.

Verona nu răspunse.

— Vezi să nu-ți ceară un inel.

— Le voi da pe cele făgăduite de tine Marinei.

— Tată, să nu o lași să-mi ia inelele.

Vlad rîse mulțumit. Mîngîie copilul.

— Fără teamă. Noi sîntem aliați.

Didona spuse :

— O să obosiți copilul cu nebuniile voastre. Ce educație !

Verona, obsedată de gîndurile ei, se pieptăna în fața oglinzii, fără însă să se uite la chipul ei. Cînd se întoarse cu fața spre odaie, era iar într-una din clipele ei de patetică frumusețe. Ochii ei aveau o lumină exaltată.

— Ce frumoasă este mama. Vreau să fiu și eu ca ea.

— O să fii și mai frumoasă, și tata o să te iubească numai pe tine

— Taci, taci... șopti Verona.

Se aplecă, cuprinse fetița, o sărută, o mîngîie, apoi îi spuse lui Vlad un bună ziua scurt, hotărît, dar și plin de timiditate.

Didona se luă după Verona. Rămase cu ea, se așeză pe un scaun și o privi cum se îmbracă. O gelozie dureroasă îi crispa inima. Nu se sătura privindu-i trupul și abia îndura chinul invidiei. Gîndi iar: „ca un trandafir". Cînd Verona a fost gata, Didona o conduse pînă jos la ieșire. Verona o întrebă:

— Te mai găsesc cînd mă întorc? Te rog, Didona, stai cu Marina. Mă întorc imediat, mănînci diseară cu noi.

— Sigur. Du-te liniștită. Oi fi avînd și tu nevoie de un pic de destindere... de distracție... că înnebunești aici... Vlad e din ce în ce mai imposibil. Eu cred că nu e zdravăn... Nu vezi ce face cu Marina?!

— Lasă... lasă... De bucurie că o vede sănătoasă.

— Totuși, draga mea! prea de tot! Da cu tine cum se poartă?

Verona plecă în grabă. Didona, rămasă singură, urcă încet scările și merse la Marina. Vlad era încă acolo. Se plimba nervos prin odaie. Cînd o văzu pe Didona, se apropie de ea și îi șopti așa, ca să nu audă Marina:

— E în stare să meargă direct la amant.

— Ba bine că nu! exclamă Didona, cu un zîmbet mieros și excedat. E capabilă de orice.

— Buna dumitale prietenă.

— Nu-mi este prietenă. Eu cu dumneata sînt prietenă. Pentru dumneata fac ce fac și rabd ce rabd.

Vlad o privi o clipă, apoi îi făcu cu ochiul. Didona se fîstîci. Nu înțelegea bine ce însemna gestul. Totuși, se hotărî să pară că se amuză.

— Nu vrei o cafea, Vlad? întrebă ca să iasă din încurcătură.

— Hai, fă, și-mi ghicești ?

— Da.

— Vreau și eu o cafea, să-mi ghicească și mie.

— Îți ghicește tăticu fără cafea, o să-ți cumpere tot ce vrei. O să plecăm amîndoi în străinătate...

— Cum, fără mama ?

— Fără. Ei o să-i cumpărăm cadouri. O seară cu tine la Operă la Paris. Tu în rochie albă cu trenă pe scările Operei, la braț cu tăticu în frac, poplin alb...

— O să mă mărit la Paris ?

— Lasă acum măritișul... că ai obosit, culcă-te și dormi. Trebuie să fii sănătoasă, ca să putem pleca...

Ajunsă în stradă, Verona luă imediat un taxi. Dădu adresa lui Emanuel Reich. Ajunse. Găsi casa. Urcă într-o răsuflare cele trei etaje. Văzu tăblița de la ușa intrării. Sună. O fetișcană îi deschise.

— Pe cine căutați ?

— Pe domnul doctor Emanuel Reich.

— Aveți oră ?

— Du-te și-i spune că a venit doamna Verona.

Fetișcana plecă repetînd în șoaptă, fredonînd Verona, Verona.

Imediat, Emanuel Reich apăru în ușa biroului lui. Verona rămase nemișcată. Se simțea fără putere, aproape de leșin. Nu vedea decît albastrul ochilor lui, care străluceau în semi-obscuritatea antreului.

— Am venit, murmură Verona, am venit...

— Fii binevenită.

Îi făcu loc. Îi șopti :

— E prima dată cînd treci pragul casei mele, Verona.

Apoi, fără să mai vorbească, o pofti la el în birou. Se așeză el întîi în capul mesei și apoi făcu semn Veronei să stea lîngă el. Se așeză apoi și spuse încet, rar, șoaptă înfiorată :

— Marina, — „Maria" s-a vindecat, îi este mai bine...

Emanuel Reich se ridică în picioare. Verona se ridică și ea.

— Fie Domnul lăudat, zise Emanuel și se așeză imediat la loc.

— Domnul fie lăudat, repetă Verona și își făcu larg cruce, apoi se așeză și ea, și, brusc, se aplecă, luă mîna lui Emanuel Reich care sta pe masă, și o sărută.

Emanuel Reich închise ochii. Așa îi ținu, așa îl văzu Verona mai apoi, cînd îi privi fața : împietrit, cu ochii închiși. Cutremurată, Verona nu îndrăzni să se miște.

Emanuel Reich șopti :

— Nu știu cum voi putea vreodată mulțumi Domnului. Recunoștința mea e mare, foarte mare, Verona !

— Da.

— Dacă ai putea să mă înțelegi și să mă ajuți...

— Eu... pe dumneata ?!

— Da, tu pe mine, Verona.

Uluită, Verona, într-o ameteală, crezu că poate Emanuel Reich îi va cere un inel, bani... Se rușină imediat cu un val de furie împotriva lui Vlad, învinuindu-l că-i înjosește neîncetat gîndurile, intențiile și prin suspiciune.

— Da, Verona, tu pe mine. Ce mi-ai dat azi este enorm. Simt că acum aș avea puterea să nu te mai văd, fără suferință, dacă ai dori să nu ne mai vedem. Ce mi-ai dat e suficient să umplu viața mea cu un vis...

— Cum să nu ne mai vedem ?... de ce să nu ne mai vedem ?

— Am nevoie de liniște. Pentru toată lumea am nevoie de liniște și pentru Dumnezeu tot de liniște este nevoie... Nu aș putea îndura incertitudinea... așteptarea... îndoielile... chinul așteptării... Prefer să nu te mai văd, să nu-mi stric visul... printr-un cotidian, minimalizat.

Verona oftă :

— Nu am pe nimeni pe lume.

— Soțul... copilul...

— Nu sînt fericită.

— E tînăr, deștept, frumos...

— Nu sînt fericită.

— E legat de dumneata mai tare decît îți imaginezi. E obsedat și asta îl supără. Îl revoltă că-ți este supus.

—Spune că-l înșel, dar preventiv mă înșală el pe mine... mereu...

— Da, Verona, să hotărîm despărțirea mea de tine... Să hotărîm că atîta mi-a fost dat și mă voi supune... sau...

— Sau ?

— Sau să iei asupra ta că nu voi cunoaşte prin tine chinul îndoielii, al aşteptării...

Verona îi surîse dulce :

— Asta nu-mi va fi greu, dimpotrivă. Sînt atît de singură... cu toată bucuria că Marina s-a vindecat... Totuşi, am un rost pe lume... acum prin dumneata...

Emanuel Reich o privi adînc.

— Oare ce îţi voi putea da eu îţi va umple viaţa ? Minunea asta pe care am dreptul să o doresc nu am dreptul să o cer.

— Aş vrea să nu mai fiu atît de pustiită...

Şi Verona adăugă cu glas slab :

— ...acum, că te-am întîlnit... nu voi mai fi atît de singură... cred că ne vom vedea cît mai des... cînd n-am să pot veni eu, o să vii dumneata la mine... şi am să te aştept... eu am să te aştept... nu dumneata pe mine...

Verona îşi aşează mîna pe mîna lui, mîna pe care acum cîteva clipe o sărutase. Adăugă :

— Ne cunoaştem de cîteva zile şi graţie dumitale nu sînt în doliu după unicul meu copil.

Emanuel nu se mişcă. Împietrit, spuse rar de tot :

— Îţi mulţumesc. Tot ce mi-ai spus este pentru mine enorm... enorm. Aş dori să fie suficient.

Făcu o pauză. Cînd vorbi din nou, păru că vorbeşte numai pentru el, că este singur în odaie, cu toate că Verona nu luase încă mîna de pe mîna lui.

— Da... posibil ar fi să aibă încredere în mine şi să-mi stea alături... sau... totul tăiat din rădăcină...

Verona, speriată, îşi trase mîna de pe mîna lui. Nu spuse nimic. Aştepta. El continuă cu aceeaşi aparenţă de linişte solemnă :

— Pînă ce voi primi răspunsul definitiv, gîndit, hotărît, cîntărit al Veronei, voi sta aici închis în casă, o zi, două, trei... dar nu patru. Voi aştepta. Aşteptarea în incertitudine este înfiorătoare. Am nevoie de certitudine, de linişte, ca să pot lucra. Şi... dacă nu vei accepta... prietenia mea Verona, nu ne vom mai vedea niciodată. Vei rămîne cu viaţa copilului dumitale, dăruită nouă, din mila Domnului... Eu voi fi pînă la sfîrşitul zilelor mele recunoscător că te-am întîlnit... Oricînd mă vei chema, în aceste trei zile de aşteptare îţi voi răspunde şi mă voi supune hotărîrii tale.

Emanuel s-a ridicat. A mers la dulapul unde sta caseta acoperită cu aceeași batistă albă de mătase, a luat-o și i-a dat-o Veronei :

— Îți înapoiez caseta. Ia-o.

— Nu... nu...

— Ba da. Îți va fi martora întîlnirii noastre. Eu nu am nevoie să-mi fie caseta amintire. Amintirea va rămîne vie în inima mea și fără casetă — te asigur — și acum du-te, Verona, du-te.

Îi puse caseta în poșetă fără să-i dea mîna, s-a așezat la locul lui și nu a condus-o la ușă.

Verona a plecat, amețită, a tras ușor, cu grijă, ușa intrării și a coborît scările.

Pe stradă, a umblat amețită. A întîlnit o biserică. A intrat. Era răcoare și liniște. Mergea rar și în ascuns la biserică. Nu o lăsa Vlad. Zicea că-i imprudent politic să se afișeze... În gînd își zicea : „Și dacă se îmbolnăvește iar Marina, eu ce mă fac fără Emanuel ? Pentru ce despărțirea asta teatrală ?" Verona sta în răcoarea bisericii, nu se putea nici ruga, nici aduna gîndurile, ca într-o haltă înainte de a porni iar la drum. Drumul vieții. I se făcu dor de Marina. O teamă i se urcă în gît. Dacă o va găsi iar bolnavă, gemînd ? Se cutremură. Nu îl jignise oare pe Emanuel Reich ? Ar fi trebuit să-i dea răspunsul imediat, iar nu peste trei zile, acceptarea prieteniei mai deslușit, mai hotărît, afirmată nu numai așa, cu sentimentalități care nu o angajau. Să se angajeze la ce ? Că îl va vedea cît de des ? Certitudinea prieteniei ? Există oare astfel de certitudini ? Dar ce ciudat om ! Oare nu se va răzbuna că nu acceptase spontan prietenia lui ? Verona se cutremură la acel gînd ! Nu, nu, omul este nobil, original, dar nobil. Prietenie, sau ceva mistic ? Sau era îndrăgostit ? Sau voia să aibă sclavi, după spusele lui Vlad ? Moșmoane ca să zăpăcească oamenii ? În tot cazul, omul nu se lăuda că ar fi vindecat-o el pe Marina. Zicea „să mulțumim Domnului". De ce mergea Ana la el ? Oare și ei îi ceruse să o vadă zilnic, să nu îl lase să o aștepte ? O va întreba deslușit pe Ana. Ea o va lămuri.

Verona plecă din biserică tot atît de tulburată. Umbla prinsă de friguri. Oboseala ultimelor săptămîni, pline de spaimă, cu nopți nedormite, de veghe lîngă Marina, o zdruncinase. Simți o revoltă la gîndul că acasă va trebui iar să

rabde batjocura lui Vlad. Şi aşta în faţa Marinei. Se simţi cuprinsă de o bruscă neurastenie. Ar fi dorit să fie bolnavă, cu febră mare, să fie lăsată în pace, sau să moară, şi să plătească cu viaţa ei, vindecarea Marinei, să-l vadă pe Vlad cu Marina plecaţi, aşa cum ameninţa, să rămînă singură, să se odihnească... Marina nu o iubea, îl iubea numai pe Vlad, pe el îl admira. El era idolul visurilor ei... Ea, Verona, de fapt, nu avea pe nimeni pe lume... decît pe acest om întîlnit întîmplător de trei zile, pe rabinul Emanuel Reich.

La acest gînd, de uimire, Verona se opri locului... căută în poşetă. Învelită în batista albă, simţi caseta acolo: mică, dură, de metal nobil, cizelată, goală, putînd cuprinde în acel gol orice bijuterie, orice putere... Pipăi conturul atent, căutînd un sens obiectului. Se bucură că are cu ea caseta „amintire". Uşor,. mîngîie caseta... apoi o porni iar la drum, mai departe, spre casă. Se grăbi.

Cînd intră la Marina în odaie, o găsi privind la Didona, care îmbrăca o păpuşă. Marina, lîncedă, părea neatentă:

— Mamă, de ce ai plecat? Unde ai fost? Tata a spus că nu te mai întorci, că nu ne iubeşti... s-a supărat şi a plecat şi el. Dacă nu se mai întoarce niciodată?

Verona o mîngîie, o sărută. O emoţionă fragilitatea fetiţei. Se aşeză pe marginea patului şi se stăpîni să nu plîngă:

— Lasă că vine... Tăticu nu poate trăi fără fetiţa lui... nici mama nu poate.

Apoi o întrebă pe Didona în şoaptă:

— Unde e Vlad?

— A plecat la Brăila pentru trei zile.

— Brăila? Trei zile? Cum, este adevărat? Vlad la Brăila? Dar pentru ce?

Verona se ridică în picioare.

— Da, frate, a plecat. Şi ce te miri aşa? Avea omul treburi mereu amînate din pricina Marinei...

— Bine, dar nu putea să-mi spună şi mie?

Didona zise arţăgoasă:

— Cum era să-ţi spuie dacă erai plecată? Şi dacă mi-a spus mie, nu-i suficient?

Didona rîse amar. Verona o privi uimită, dar prea preocupată de ale ei ca să aibă un gînd lămurit. Vlad plecase tocmai acum... Verona auzi parcă vocea lui Emanuel Reich: „îţi voi sta alături".

Didona exclamă :

— Ce te uiți așa, frate, la mine ? că doar nu s-a întîmplat vreo nenorocire ?! Peste două-trei zile se întoarce, poți să rabzi.

— Da, da, șopti Verona. Două-trei zile... două-trei clipe...

Didona se simți stingherită.

— Bine că ai venit. Te așteptam. Trebuie să merg acasă. Plec.

Didona se ridică de pe scaun.

— Cheam-o pe Tasia să stea cu Marina dacă nu te simți tu în stare... Eu am obosit...

— Da, da, șopti încă Verona.

Dorea să fie singură și Didona plecată. O văzu cum își așază părul, se pudrează, cum o sărută pe Marina, cum îi dă și ei bună ziua și cum pleacă. Asistă la toate cu același pustiu în inimă.

După plecarea Didonei, într-adevăr, o chemă pe Tasia să stea cu Marina și îi spuse să nu fie deranjată cu nimic, și se duse la ea în odaie, incapabilă să facă vreun efort. Voia să doarmă, să uite... Încuie ușa. Scoase caseta din poșetă și o așeză pe un raft al bibliotecii. Se trînti pe pat. Se simți atît de singură pe lume, încît se înspăimîntă. I se făcu teamă de viață ca de un abis, bănuit alături în noaptea neagră.

Nu mai putu răbda spaima. Se ridică brusc de pe canapea. Merse spre telefon. În drum privi caseta. Marina era vindecată. Emanuel Reich îi sta alături, prieten. Făcu legătura telefonică :

— Da, eu sînt, eu, Verona...

Verona începu să plîngă. Auzi glasul lui Emanuel Reich ca un strigăt :

— Ce s-a întîmplat ? Verona, ce s-a întîmplat ? Îi e rău Marinei ?

— Nu... nu... ea e bine... Eu am ajuns acasă... mă simt atît de singură... Nu te am decît pe dumneata pe lume... Vlad a plecat fără să-mi spună... nu mă lăsa singură... Nu te am decît pe dumneata pe lume !

Și Verona plînse în hohote.

— Stai, Verona... în cîteva clipe sînt la tine. Iau un taxi și vin. Așteaptă-mă, nu plînge. Mă doare prea tare plînsul tău... În cîteva clipe sînt la tine, copilul meu.

*

— Verona, îţi dau cuvîntul meu de onoare că nu era în gîndul meu să se întîmple ce s-a întîmplat între noi... Gîndeşte-te... (Verona îi luă mîna şi i-o ţinu strîns.) Gîndeşte-te că ţi-a fost copilul bolnav, aproape de moarte şi nu ţi-am cerut nimic. Cum era să gîndesc aşa ceva ?! Oribil ! Te implor, să nu mă judeci greşit ! Eu însumi sînt cuprins de o sacră uimire văzînd că, de cînd te cunosc, de cînd te-am zărit, sînt aşa cum sînt ! Nu îţi este dat să mă judeci ! Nici tu nu ai voie ! Nimeni. Spre iertarea mea, în faţa Domnului, te întreb numai atît : dacă aş fi fost un ticălos şi îţi puneam condiţia asta, Verona, cînd îţi era copilul în agonie, ai fi acceptat ? Spune cu gura ta : ai fi acceptat ?

— Da, aş fi acceptat.

— Îţi mulţumesc.

Verona îi strînse mai tare mîna.

— Azi-dimineaţă, cînd ai venit la mine, ţi-am cerut să nu ne mai vedem. Verona, Verona, din nou îţi spun : încă am puterea să nu te mai văd decît numai în visul meu viu, sau să ştiu că tu ai nevoie de mine, mă vei căuta tu şi că nu voi suferi de lipsa ta, să nu cunosc chinul aşteptării zadarnice. Trebuie să fiu liniştit. Eu nu am dreptul să fiu tulburat. Rugăciunea nu are eficienţă, decît dacă este făcută în încredere, în calmul fierbinte al încrederii, dezlegată de orice alt gînd uman. Verona, ştiu că nu mă poţi iubi...

Verona ridică uşor privirea spre el.

— Da, da, ştiu. Vei avea poate nevoie de mine, dar nu mă poţi iubi. Mă supun acestui destin al meu, dar dacă prezenţa mea ţi-ar completa viaţa, şi nu te-ar tulbura, încă ar fi o împlinire viabilă, acceptabilă pentru mine. Nu doresc decît să te văd. Atît. Auzi, Verona : să nu te mai văd niciodată, să-mi devii vis, sau să te văd, să am voie să te văd. Acum, am acţionat chiar împotriva planurilor mele în ceea ce te priveşte... Ce s-a întîmplat a fost mai puternic decît mine. Te rog să ştii că niciodată nu-ţi voi putea mulţumi îndeajuns pentru ce mi-ai dat... neaşteptat pentru mine, dar nu am nici un fel de drept asupra ta, sînt, rămîn, acelaşi ca acum cîteva ceasuri, cînd ai venit la mine... Verona, nu uita... să nu regreţi ce ai făcut, eu sînt aci, al tău... dar chinul îndoielii, al aşteptării nu l-aş putea îndura...

Emanuel Reich făcu o pauză, o respirație suspendată ca un suspin. Oare Verona îl mai înșelase sau nu pe Vlad? Suspiciunile lui Vlad... Din ființa Veronei emana o puritate inconștientă, ciudată... o vrajă a inconștienței egală cu inocența sau cu perversitatea inconștientă... dezarmantă, învăluitoare. Pentru ce nu-i spunea că nu-l înșelase pînă acum pe Vlad? Avea oare Vlad dreptate în suspiciunile lui?

Emanuel continuă să vorbească:

— Ar fi prea grav pentru inima mea. Trebuie să știu deslușit... ce vrei de la mine... Mă îngrozește destinul meu, sînt cutremurat de sensul întîlnirii mele cu tine. O ispită? O recompensă? O consolare? O mîngîiere neașteptată? Sau o pedeapsă? Depinde de tine, dar nu vreau să aud cuvinte de regret din partea ta. Ești absolut liberă să alegi. Verona, Verona, nu-mi este mintea și inima decît plină de cutremurare... Trebuie să știi că nu voi mai sta așa mult în țară. Destinul meu este într-altă parte. Voi fi chemat în timp util. Îți mulțumesc din adîncul inimii mele... încă nenorocită... dar plină de speranța că într-o zi mă vei înțelege... poate cînd nu voi mai fi... poate atunci mă vei iubi... oricît de departe voi fi... mort de voi fi... eu cred că inima mea încă va simți că, în fine... m-ai înțeles și că ești alături de mine... cu adevărat... alături...

Verona închise ochii, își așeză capul pe pieptul lui, șopti:

— Nu am pe nimeni pe lume decît pe dumneata.

— Verona, Verona, ce îngrozitor lucru să iubești atît de tare... o ființă omenească... o femeie... cînd l-ai cunoscut și ales pe Dumnezeu...!

Capitolul XI

Era noapte. A sunat cineva. Ana și-a spus cu ciudă: „O fi iar Mișuboul" și gîndurile i se înecară în propria lor inutilitate. O imensă disperare întoarsă asupra ei însăși o copleși. O rușine.

Deodată, mergînd spre uşă, Ana căzu în genunchi în mijlocul odăilor pustii, fruntea i se lipi de podea. Striga fără glas, inima striga în adîncul ei: „Pînă cînd, pînă cînd inutilitatea gestului zadarnic repetat, pînă cînd întîrzierea mea ?"

Şi Ana ştia că este încă departe de ţel. Dar lupta pentru descătuşare, era în ea aprigă. Nu cunoştea ceasul, sfîrşitul luptei cu ea însăşi, dar ce cunoştea, mai presus de toate, era lucida nestrămutata ei dorinţă de a desăvîrşi vreodată această descătuşare de frică, de incertitudine, de instincte primare. Oare va muri înainte de a avea puterea să împlinească ce hotărîse ?

Soneria sună din nou, prelung.

Ana se ridică de jos şi merse tiptil spre uşă, hotărîtă — dacă era cumva Mişuboul — să nu-i deschidă.

Era Filip.

Se întorsese Filip. Filip se întorsese.

Ana se sperie de violenţa bucuriei ei. După puterea bucuriei îşi dete seama cît îi fusese de dor de Filip, cît îl aşteptase, cît de inutil gîndise că-l „va da afară", cît de mare îi va fi vreodată durerea despărţirii de el şi cît de departe era ea încă de „libertatea" omului împlinit, fericit, rămas „singur".

Ana se topi în îmbrăţişarea lui puternică. În clipa aceea trăia pentru că exista el. Fiinţa ei întreagă era a îmbrăţişării. Filip i-a şoptit :

— Am venit. Sînt al tău.

— Nu, nu, te rog nu încă, îngînă Ana, luptîndu-se cu ea însăşi.

— Cum nu ? Ce înseamnă nu ?

— Dacă mă învăţ cu tine, o să-mi fie prea grea despărţirea. Trebuie să ne despărţim repede, acum, pînă nu mă învăţ cu tine.

— Ce înseamnă repede ? Contabilitate cu eternitatea ? Din prima clipă aud despărţire ! De ce despărţire ?!

— Acum eşti îndrăgostit, dar cînd îţi va trece, îmi vei fi recunoscător că nu m-am gîndit să fac din întîlnirea noastră ceva prea...

Filip o întrerupse cu violenţă. Îi întoarse faţa către el, o privi în ochi :

— Prea cum ?

— Prea... de lungă durată...

Şi Ana a adăugat, văzînd privirea lui Filip :

— Asta nu înseamnă că nu este cea mai frumoasă întîlnire posibilă.

— Eşti laşă.

— Mă insulţi inutil. Nu sînt. Dimpotrivă.

— Eu am nevoie de tine, nu tu de mine.

— Asta nu se poate şti... Eşti atît de tînăr... ce efort va trebui făcut ca să nu fim ridicoli... ca să nu mă simt bătrînă !

— Eşti mai tînără ca mine, esenţial tînără !

— Bine... să ne căsătorim, iar peste cîţiva ani, cînd te vei îndrăgosti de altă femeie, eu, disperată, ca să nu te pierd, după divorţ, te voi adopta.

Filip, cu toată furia lui, nu se putut abţine să nu rîdă.

— Mă vei obliga la incest. Judeci cu măsuri mărunte...

— Există în orice dragoste un moment cînd ai putea să tai din rădăcină îndrăgostirea...

— În tot cazul, nu e pentru mine momentul prielnic. Te-ai învăţat Ana să fii mai tare ca ceilalţi oameni, să lupţi cu tine însăţi, şi cînd ai dat de un om egal ţie, nu îl recunoşti. Voit nu îl recunoşti, nu-l accepţi. Nu este asta laşitate ?

— Dacă îl recunosc trebuie să mă căsătoresc cu el ? Faptul că-ţi vorbesc ţie aşa cum îmi vorbesc mie, nu este dovada că te-am recunoscut ?

— Nu ne putem despărţi. E inutil.

— Sînt oameni de aceeaşi vîrstă şi se despart. Şi de Ion te-ai despărţit. Eraţi potriviţi ca vîrstă.

— Ne-am despărţit după patrusprezece ani. A fost multă durere, multă minciună...

— Dar el nu voia să se despartă. Te iubea.

— Felul în care mă iubea nu-mi convenea.

— Graţie ţie a scris cele mai frumoase versuri ale lui.

— După despărţire :

Ca o stea singură
Inima singeră

— Cum ai avut puterea să te desparţi de el ?

— Mă ţinea locului.

— Deci şi eu... dacă...

— Da, şi tu... dacă...

— Şi totuşi, nici un îndrăgostit nu crede, aşa cum te căzneşti tu să faci, în despărţirea chiar de la începutul dragostei...

— Dar ei nu sînt dintru început pecetluiți de diferența asta de vîrstă. Ei nu știu că despărțirea este inevitabilă... pot crede că dragostea lor va dura toată viața...

— Știm toți că inevitabil vom muri și totuși acceptăm să trăim. Uităm realitatea absolut inevitabilă a morții.

— Tu vrei să uităm inevitabila noastră despărțire ?...

— E prea stupid să stricăm ceva ce ne este dat din pesimiste anticipări. Vorbim de despărțire, cînd de fapt ar trebui mai întîi înțeles că nu este important dacă o dragoste durează sau nu o viață întreagă...

— Dar ce ?

— ...dacă lîngă omul care stai poți realiza din tine un progres, o deschidere mai vastă a conștiinței tale, iar nu să devină o adormire într-o efemeră fericire sau amețirea unei drame pasionale. Eu nu vreau, după fericirea efemeră ori dramă, să-mi dau seama că pur și simplu a mai trecut în mod agreabil sau dramatic o parte din viață. Această stagnare în care nu realizezi decît o narcoză, mă îngrozește. Joci poker, bridge, întîlniri, discuții, intrigi amoroase, sau politice, invidii, ambiții... apoi cu încetul oamenii se transformă în propriile lor fantome, încep să adune cîini și pisici, să caute bojoc și veterinari, se împrietenesc prin parcuri cu alți oameni care au și ei cîini și pisici... au ce discuta... iar mai spre bătrînețe merg chiar și la biserică tot ca să umple zilele pînă la moarte, ca să nu gîndească la moarte de care le este din ce în ce mai frică...

— ...oribil tablou ! Ce perspectivă !

Te poți odihni, distra, îți poți chiar tolera slăbiciuni, întîrzieri, cu condiția să nu te auto-anesteziezi complet pe drum, să rămînă viu efortul, tinerețea spirituală. Nu vreau să accept narcoza dragostei lîngă tine... Ești prea periculos prin calități... risc să mă supun ție.

— Tu... în singurătatea ta... nu greșești... ?!

— Eu acum mă lupt. Nu sînt anesteziată.

— Dacă prin absurd... am presupune că aș accepta acum să mă despart de tine, cum vei realiza ce ți-ai propus ?

Ana își aminti de Mișubou... Un control asupra ei înșăși... își dădu seama cît de grav greșea, că încă nu avea puterea de-a realiza ce aștepta, dar ca scuză își dădu seama că nu „adormise" într-o inconștientă auto-acceptare.

— Aș vrea să pot dovedi că ceea ce doresc să realizez din ființa mea, nu este frică, orgoliu, obscurantism, ci un lucru omenesc posibil, care te îmbogățește din toate punctele de vedere și care trebuie realizat în timp util, înaintea bătrîneții.. și că bătrînețea nu este o stingere a spiritului, ci o concentrare a lui, o împuternicire...

— Atunci... moartea...

— Rămîne un mister inevitabil și total cu care ne vom confrunta iremediabil. Dar pentru ce să murim sclerozați și să nu murim acceptînd acest mister în plină conștiință ? Există în noi o putere ce trebuie respectată. Fie ce-o fi, risc totul pentru tot. Accept pariul vieții și al morții, nu mă dau bătută și nu mă las învinsă înainte de a fi dezlegat acest mister.

— Cum să-l dezlegi ?

— În tot cazul, nu prin anesteziere, sclerozare, acceptarea decrepitudinii.

— Bătrînețea...

— E inevitabilă, dar trebuie înnobilată, nu înjosită. Trebuie să ai forța să cauți în tine această putere de a participa cu viața, de a căuta în tine izvorul tainic al spiritului...

— Ca Socrate ?

— Ei bine, da, ca Socrate ! De ce nu ? Nu e prima dată cînd mă gîndesc la Socrate. Cred că trebuie căutarea asta : „cunoaște-te pe tine însuți" să fie scopul suprem al fiecărui om. Mai bine-zis, al omenirii. Abia atunci poți deveni cu adevărat om liber și util celorlalți. Nu vezi că de milenii și tot valabilă a rămas „lozinca" lui Socrate ? Omul ridicat la rangul de om adevărat, de supremă conștiință umană. Numai așa se va putea naște „Omul nou" : printr-o viață dedicată lucidității, puterilor latente din om.

— Supranaturale ?

— Naturale, naturale, mai ales naturale, nu supranaturale.

În tăcerea care urmă, Ana se înfioră la gîndul că lîngă Filip, cu Filip, ar putea realiza din ea și din el, acel efort fertil spiritual, că ar putea să-l antreneze și pe el în această căutare.

Se înfioră și la amintirea efortului făcut de Ion timp de patrusprezece ani ca să o mintă „eroic", după cum spusese el. Ori minciuna lui eroică nu ascunsese decît stupide, vulgare povești de amor cu diferite femei vulgare și ele. Singurul rezultat valabil lîngă Ion fusese, pentru Ana, că mereu rămasă

singură în așteptarea lui, avusese timp să-și scrie cărțile și să caute tocmai această descătușare din contingențele minore ale cotidianului.

Filip afirmă fără a surîde :

— Propun ca lîngă tine să mă antrenez și eu în această căutare.

— Această căutare la începutul ei cere totală liniște și dăruire a ființei tale, fără să fii îndrăgostit. Ambițiile tale, orgoliul tău nu te va lăsa să stai liniștit, interiorizat.

— Dar nu îți dai seama că nici tu nu poți încă face efortul necesar ? Nu vezi, nu recunoști că nu poți, că ești numai veleitară ? Nu îți dai seama că discuți toate acestea stînd la mine în brațe ? Nu vezi că ești îndrăgostită de mine ? Ești capabilă să mă uiți pe mine, și rămînînd singură, crezînd că-l cauți pe Dumnezeu, să cazi în brațele altui bărbat, oricărui bărbat !

Ana își aminti iar de Mișuboul. I se făcu rușine de lașitatea ei, de ipocrizia ei. În clipa asta se smeri, își recunoscu slăbiciunea și amînă iar scopul propus fără a-l anula însă.

Dorința de-a nu ceda se aprinse mai aprigă.

Filip simți cedarea ei și o strînse mai tare lîngă el. Ana răspunse îmbrățișării. Îi auzi suspinul. I se păru că este învăluită de bucuria lui. Se lăsă dusă.

Mai tîrziu, îi spuse :

— Trebuie să mă ierți cînd vorbesc așa... cum ți-am vorbit, dar nu din cochetărie, oh ! nu ! dar trebuie să știi că odată, mult mai de mult, am avut experiența extazului... este ceva atît de extraordinar că nu se poate uita... Este o posibilitate omenească atît de extraordinară încît... face să riști totul pentru a o realiza.

— Ca Socrate, Ana ?

— Da, ca Socrate.

— Și ?

— Nu s-a mai repetat.

— Se va repeta la timpul potrivit. Pînă atunci... dacă mă gonești... mă sărăcești... pe mine... și pe tine.

— Da.

— Vezi, eu nu sînt numai îndrăgostit de tine, eu te iubesc. E o mare diferență.

— Da, este.

Apoi, Ana i-a șoptit lui Filip, dar încet, ca pentru ea :

— Sîntem în cea mai neagră mizerie. Casa ta bombardată, casa mea bombardată. Nu a mai rămas nimic din ele. Ruine. Odăile astea unde locuiesc acum sînt goale, fără perdele, fără covoare, fără scaune. Patul mi l-au împrumutat niște vecini. Astă-iarnă nu am avut lemne aproape deloc, rufe nu mai am, haine... ce să mai vorbim... Nu am ce să-ți dau de mîncare. Știi că de la un timp Vlad și Verona mă hrănesc ? Și nu sînt nici ei bogați. Pentru moment nu pot să scriu, să public... Ce o să ne facem ?

Privirea lui Filip se aprinse îndîrjit. Anei i-a fost milă de el, o milă ciudată, amestecată cu spaimă și admirație, mila pe care o poți simți în fața unui om excepțional de reușit și care poate fi distrus din nebăgare de seamă. Era tînăr, puternic, plin de avînt, inspirat, nu trebuia deprimat. Unde să meargă acest om, unde să fie azvîrlit, cine să-i recunoască valoarea în vremea asta de schimbare totală a lumii, dar de încă haos, de încercări uriașe de a îmbunătăți lumea, de răsturnare absolută, esențială, încercări dintre care unele neizbutite, de nedreptăți ?! Filip putea fi un element de victorie, de putere, de afirmare a acestei lumi, dar pînă atunci putea fi și zdrobit. Ce rost își putea găsi violența lui într-o lume de incipiente dar virulente tatonări ? Ana resimți incertitudinea materială în care se afla mai crud ca niciodată. Filip, trăind alături de ea, deveni o realitate a responsabilității luate.

Filip zise :

— Dacă ne despărțim, pînă una-alta tot mizerie va fi și pentru tine și pentru mine. Împreună va fi mai ușor să o îndurăm, să luptăm.

În clipa asta, Filip al voinței căpătă aer de arhanghel victorios, arhanghel cu spadă. Exalta frumusețea puterii curate.

Ana se văzu păzitoarea arhanghelului. Ce rol !

— Dacă pentru tine este periculos că sînt tînăr, pentru mine este periculos că nu voi mai găsi în viața mea o femeie atît de potrivită mie ca tine. Poate mă voi mai îndrăgosti vreodată, dar întotdeauna voi ști că pentru mine ai fost unică.

— Cînd te vei îndrăgosti, vei uita ce simți acum și vei vorbi altfel...

— Nu cred. Simt că te voi iubi toată viața.

— Îndrăgostit de altă femeie ?

— Da, chiar îndrăgostit de o altă femeie. Aș putea spune că pentru mine ai un singur defect, de care mă tem : că niciodată nu-mi va mai putea place atît de perfect o altă femeie.

O caldă recunoștință umplu inima Anei, că i-a fost dat să audă astfel de cuvinte de dragoste. Își zise : „Orice va fi mai tîrziu, cînd mă va părăsi, clipa asta nu o voi uita, chiar de o va uita el !"

A fost o clipă reper a vieții ei, de extremă împlinire omenească. După o asemenea clipă, nu mai e permisă nici o căutare de noi izbînzi, nici o acumulare de noi fapte. Devine inutil să umpli Eternitatea cu trăiri minore.

Poate realmente, acum, îi va fi mai ușor Anei să caute liniștea aceea vastă care pentru frivoli poate părea vid, după care tînjea, liniștea cuprinsă în inimă ca un ecou al Eternității. Poate căutarea Eternității, conștientă căutare, e mai naturală, mai accesibilă, după ce omenescul cotidian a fos dus la extrema lui împlinire.

Filip a mai spus :

— Sufăr și eu de diferența de vîrstă care este între noi. Sînt conștient de acest ciudat destin al nostru pe care îl iau asupra mea. Îl accept. Să nu cerem imposibilul și mai ales să nu stricăm ce ni s-a dat. În clipa asta am certitudinea că nu ne vom despărți niciodată.

Capitolul XII

Sosise și ziua în care se împliniseră optsprezece zile de așteptare cerute de Emanuel Reich lui Vlad Axente.

Optsprezece zile ! De cîte ori rupea o filă din calendar, Vlad număra și zilele rămase pînă la aceea însemnată de el cu roșu. Cu puțin înainte de termen, obsedat, nu mai vorbea decît despre proorocirea făcută lui de Reich.

— Să-l vedem ! Încă două zile, auziți ?! Două zile... numai patruzeci și opt de ore și o să-l deslușim pe cabalist !

— Vorbeşti ca şi cum te-ar interesa soarta cabalistului, nu a ta..., îi spuse Verona, şi adăugă cu încăpăţînare :

— Ţi-a vindecat copilul, l-a salvat şi în loc de recunoştinţă, umbli după fleacuri. Parcă ai asista la curse de cai !

— De cînd l-ai cunoscut, ai înnebunit de tot. Eşti toată ziua la el !

— Care „toată" ? întrebă Verona cu candoare.

— În tot cazul, în fiecare zi.

— Da, sînt. Şi ce dacă sînt ?! Mi-a vindecat copilul. Tu nici nu i-ai mulţumit.

Vlad rămase o clipă pe gînduri.

— Sînt... foarte politicos cu el... la telefon... dar sînt mai pretenţios ca voi. Eu vreau dovezi precise.

Simon Şora mormăi :

— Dovezi precise de ordin ocult.

Fără vrere, Vlad rîse. Verona se miră :

— Cum ? Mai pretenţios decît să-ţi fi vindecat copilul ?

— I-am mulţumit lui Dumnezeu şi doctorilor. Nu ajunge ? De ce să-i mulţumesc lui ? Mie nu mi-a făgăduit să o vindece pe Marina. Poate ţi-a făgăduit ţie... În tot cazul, Isus cînd vindeca era mai modest. Spunea : „Nu eu, ci Tatăl din mine". S-au mai văzut vindecări miraculoase pe lume. Cînd însă se va împlini ce mi-a făgăduit mie şi încă la ziua exactă...

— Ora exactă, şopti Ana Stavri.

— ...atunci... voi merge şi eu la el în fiecare zi. Didona dragă, ia fă dumneata nişte cafele să vedem ce-mi cade... sau mai bine dă-mi în cărţi. Am băut destule cafele azi. Sînt nervos, recunosc.

— De ce să-ţi ghicesc, că tot nu crezi ?

Vlad spuse dus pe gînduri :

— Să vă spun drept, m-a apucat şi pe mine o tulburare, o nerăbdare neobişnuită. Nu mai sînt bun de nimic. Zău, Didona, fă nişte cafele pentru toată lumea. Să-i ghiceşti şi Veronei, de faţă cu mine, să vedem ce ascunde.

Vlad tăcu o clipă, apoi izbucni :

— Dacă aţi şti că ieri mi-am cumpărat şi bilet la loterie. Nu de alta, dar ca să-i facilitez cabalistului să se ţină de cuvînt şi să se împlinească proorocirea. Înţelegeţi că am şi eu, nu numai el, tot interesul ca proorocirea lui să se împlinească... Dar nu ştiu de ce, în acelaşi timp, parcă aş dori să se facă de rîs !

— Ca să nu pari superstițios, murmură Verona.

Vlad continuă :

— Și... în același timp, aș dori să fie adevărat. Să asist personal la o minune benefică și încă pe socoteala mea.

— Ți-a vindecat copilul, șopti Ana.

Vlad înălță din umeri cu exasperare :

— Vreau să rămîn lucid. Recunosc că de cînd l-am cunoscut, nu mă gîndesc decît la el. Dar pentru mintea mea, astea nu sînt decît dovezi ale slăbiciunilor mele. Îmi place să-mi ghicească Didona în cafea, dar nu cred în ce îmi spune. Luciditatea nu-mi este periclitată. Nu mă confund cu slăbiciunile mele.

Dar în ziua proorocită, Vlad Axente se dezlănțui de tot. Un neastîmpăr de nedescris îl apucă. Telefonă la tot felul de prieteni fără motiv, și, la un moment dat, plecă de acasă ca să se întoarcă după cinci minute înapoi.

— N-am răbdare ! Cînd să iau tramvaiul, m-am gîndit că ce ar fi ca, între timp, să mi se telefoneze și eu să nu fiu acasă. Infernal ! Auzi, ce idiot sînt ! Să nu crezi și totuși să fii în halul ăsta !

Și Vlad adăugă :

— În tot cazul, orice ar fi, chiar absolut nimic, tot voi ține minte această zi. Auzi, să mă înnebunească pe mine chiar în halul ăsta, optsprezece zile, cel mult optsprezece zile și o mare schimbare în bine va fi posibilă. Atunci viața dumitale va lua o nouă întorsătură. Vei fi pus în valoare. Azi e ultima zi hotărîtă de el. E șase după-amiază și nimic... Vă rog să nu mă lăsați singur. Și mai este și nebuna de Didona care, în fiecare zi îmi prezice în cafea o bruscă înălțare. Bineînțeles, asta pentru că și ea crede în cabalist... Auzi ! Avere ! Glorie ! Și culmea... Veronei îi cade în cafea un mare amor... Auzi Verona, îți cade un mare amor...

— O fi un amor cu cabalistul, spuse Didona rîzînd în hohote.

— Poftim ? șopti Verona, mai mult un suspin decît o șoaptă.

— Azi ai fost la Emanuel Reich ?

— Da, puțin... de dimineață.

— Spune-mi drept... El... Știe... ține minte... sau a uitat că azi e ziua cu... bucluc ?

— Da, știe.

— Ţi-a spus el ?

— Nu, nu mi-a spus, dar ştiu că ştie...

— Şi ?

— Nimic.

— Atunci de unde ştii că ştie ? Pentru ce nu vorbeşti ? Eşti infernală ! Iar şi iar numai mistere. De la tine nu poate omul avea nici o părere precisă.

— Mă contrazici chiar cînd sînt de aceeaşi părere cu tine, de ce să mai vorbesc !

Vlad rămase pe gînduri. Acceptă :

— Asta ar fi dovada că, logic, se poate susţine orice.

— În definitiv, de ce nu-l întrebi chiar tu pe Emanuel Reich ?

Didona începu să rîdă în hohote de una singură.

— De ce rîzi ? Rîzi de mine ?

— Nu, Vlad, nu. Otto, Otto, să vezi...

— Ce ?

— O noapte întreagă a discutat în contradictoriu cu bietul Lespezianu pînă l-a convins că nu are dreptate, apoi cînd Lespezianu a acceptat argumentele lui, Otto a sărit ca ars, şi a strigat victorios : „Eşti un imbecil, tu aveai dreptate. Am vrut să-ţi demonstrez pe viu, nu numai că logic se poate susţine orice, dar că eşti un nătărău." Adversarul, adică bietul Lespezianu, a început să plîngă. Otto l-a consolat explicîndu-i cum trebuia să-şi susţină părerea „falsă" ca să fie crezut.

Vlad se amuză copios. Avea o slăbiciune declarată pentru Otto. Îl amuza.

Ana intervine :

— Otto se poate angaja la circ ca atlet intelectual. Ridică greutăţi cu creierul. Din atîta echilibristică mintală, Otto şi-a sterilizat complet fiinţa. Nu crede în nimic. Pentru el nimic nu are valoare... decît cuvintele, cu care se joacă, dovedind orice, aşa, gratuit, fără scop. Circ.

— Iată un act gratuit dar lipsit de noblețe, sublinie Verona.

Vlad, obsedat, zise :

— Oricum... am impresia că el, Emanuel Reich al vostru, mi-a interzis să-l... „pisez"... Pe mine nu mă poftește la el. A subliniat că vom vorbi „pe urmă", mă evită. Vizibil că mă evită şi o caută pe Verona.

Vlad observă că Didona Dragomir se pregătește să plece. Izbucni :

— Didona, ce faci ? Ai înnebunit ? Unde te duci ? Pentru ce pleci ? Te rog, chiar te implor, telefonează pe la prieteni, Otto, Sarmiza, în fine pe cine vei găsi acasă și cheamă-i... roagă-i... imploră-i să vie aici... să nu mă lase singur. Și apoi, Didona, ultima ghicire... dar să știi că dacă ai ghicit prost...

— Ei, și ce-o să fie ?

— Măi copii, știți voi ce înseamnă să fii credul ca mine și în același timp total sceptic și să-ți spună un om ca Reich că te vei îmbogăți, că vei reuși în viață... iar tu să fii sărac, necunoscut și ambițios ? Ascultați-mă pe mine ! Nu-i ușor. Repet, n-am să uit această zi !

Un ceas mai tîrziu, la Vlad Axente odaia de primire era plină de oamenii pe care-i chemase.

— Astă-seară să nu plece nimeni. Mîncăm cu toții aci. Și de-ați muri de somn, vă rog nu plecați ! Așteptăm ora douăsprezece.

Ana Stavri îi spune :

— Vlad, te-am văzut ieri...

— Pe mine ? Unde ? Cînd ?

— Unde și cînd nu este important. Important este că ploua, că erai oprit în mijlocul străzii, cu picioarele într-o băltoacă și țineai umbrela închisă sub braț, iar mașinile te ocoleau, stropindu-te, șoferii strigau la tine și tu nu te clinteai. La ce te gîndeai, scumpule ?

— A, da ! La ce mă gîndeam...

— Ghici ghicitoarea mea !

Toți rîseră.

— Bineînțeles — strigă Vlad — la' el mă gîndeam, la el !...

După o pauză izbucni :

— Dar de ce să nu-mi fi spus, de exemplu, în luna septembrie sau... așa vag : în anul 1947... Pentru ce 18 august 1946 ?

— Și dacă o fi adevărat ? spuse Didona.

— În tot cazul, iată că se face seară și... nimic ! Verona, tu, care îl vezi zilnic, crezi că și-a bătut joc de mine ?

— Eu cred că se va întîmpla aidoma cum a prezis ! zise Verona.

Vlad o privi uimit :

— Dar cînd ? Cînd ? Iată, e seară...

— Poate mîine... zise Didona.

— Mulţumesc. Mîine nu mai sînt optsprezece zile, ci nouăsprezece.

— Adică, dacă ar fi în nouăsprezece zile nu în optsprezece, întrebă Simon cu o exagerată seriozitate, ai refuza averea şi gloria ?

— Nu. Nici averea şi nici gloria, dar să nu se apuce să-mi strice mie nervii cu scamatorii de astea ! mi-a luat stiloul meu de aur ! Stiloul de aur ! Fix optsprezece zile ! Şi ce ochi albaştri are ! De fapt, eu cred că voi mă înnebuniţi, nu el. Didona cu cafelele, Verona cu încrederea în el, Otto cu ironiile... Ana cu liniştea ei... Şi ea crede în el.

— Dar eu ? întrebă Marina, şi eu cred în el ?

— Tu eşti păpuşa tatii. Unica lui mîngîiere. Unica lui slăbiciune...

— Ce-mi cumperi, tată, dacă te îmbogăţeşti, aşa cum a zis domnul cabalist ?

— Tot ce ţi-am promis de cînd te-ai născut şi pînă acum, tot ce n-am putut să-ţi cumpăr, şi totul dintr-o dată !

Vlad adăugă pe un ton foarte sentimental, privind în jurul lui :

— Am să vă cumpăr şi vouă, la toţi, tot ce doriţi !

Izbucniră în rîs toată lumea.

Marina strigă :

— O să fim cu toţii îmbrăcaţi în haine noi !

— Ia să te duci tu de-aici, că nu-i de tine ! Iată cum se amestecă mucoasa ! Tasia, Tasia, unde eşti ? Tasia !

— E la ea în odaie, spuse Marina, are musafiri.

— Musafiri ?

— Da, soldaţi ruşi. Cîntă la balalaică. Au spus că mă învaţă şi pe mine. Ştii ce drăguţi sînt, tăticule ? Tăticule, tu crezi că o romăncă s-ar putea căsători cu un soldat rus şi să plece cu el ?

Se auzi soneria intrării. Vlad Axente tresări. După cîteva clipe, Sarmiza intră în odaie. Vlad zise :

— Tu eşti ! M-am speriat ! Am crezut...

Cei din odaie izbucniră iar în rîs. Rîdea şi Vlad. Rîdeau cu toţii. Telefonul sună. Toţi tăcură brusc. Vlad se repezi la telefon.

— Nu... greșeală...

Trînti telefonul.

— La naiba ! Asta îmi mai trebuia ! Auzi, să greșească tocmai azi numărul !

Vlad era încă în picioare lîngă telefon. Privirea îi scînteia. Telefonul sună din nou. Se făcu iar tăcere în odaie. Vlad urlă la telefon :

— Nu, domnule, nu ! Greșeală ! Și bagă de seamă, ce Dumnezeu !...

Cei din odaie se puseră din nou pe un rîs nestăpînit. Vlad se înfurie. Începu să strige :

— Rîdeți ! Aș vrea să fiți voi în locul meu : plin de datorii... plin de...

— Ambiții... șopti Verona cu condescendență.

— Da, ambiții... și de ce nu ? Sînt atît de capabil să-mi susțin ambițiile ! Sînt un nedreptățit al soartei... Sînt conștient de ce pot face, doresc, vreau și cer drepturile mele de la viață !...

— Să-ți dau un calmant... spuse Didona.

— Nu, doctorițo. Nu de calmant am nevoie, ci de succes : azi e ziua proorocită...

— Ai fumat azi înfiorător de mult, spuse Verona și privi în scrumieră cu atenție, apoi la Vlad.

— Ce te uiți așa la mine ? Te pomenești că știi ceva și nu vrei să-mi spui ? Ție ți-o fi spus...

— Nu. Nimic.

— Ce e mai ciudat — v-am mai spus-o și o repet — e că am presimțirea puternică că totuși, într-adevăr, mi se va întîmpla ceva neobișnuit. Ascultați-mă pe mine : presimt că mi se va întîmpla ceva extraordinar. Eu de ce să nu am presimțiri ?!

— Fix în ziua de optsprezece ? întrebă Simon.

— Nu știu dacă azi, dar în curînd, da. Sigur.

— Rabinul Emanuel Reich a fost mai precis în proorocirile lui decît dumneata, domnule profesor.

— Tinere, de cîtva timp ai început să mă cam iei în zeflemea... Îți bați joc de mine !

— Caut să vă fac serviciul, să nu vă las să vă montați prea mult. Vă poate dăuna...

— Ana, eu cred că tu ai dat tonul acesta de analiză virulentă a tot ce fac eu.

— Să ghicească Didona în cafea cine a început cu zeflemeaua, zise Ana neglijent.

Soneria intrării sună din nou. Vlad tresări iar.

— Cine e ? strigă tare. Vedeți cine e !

Didona se repezi la ușă. Era Otto.

— Salut, onorată clientelă !

— Clientelă la ce ? întrebă Vlad, furios.

— Clientelă la superstiții, bineînțeles. Un om care a studiat legile excrocheriei ca tine, n-ar trebui să se lase impresionat în nici o împrejurare de ea. Te voi denunța ca propagandist al obscurantismului organizat !

Vlad Axente rîse mulțumit.

— Astă-seară, zise Otto, am venit să vă propun să înființăm o societate cu contribuții benevole pentru căutarea neorganizată a „Superomului", pentru formularea tipului și eventual pentru încercarea unei crescătorii forțate a lui, geniile obișnuit umane nemaifiindu-ți suficiente, poate. Te vom alege președinte.

— Ca să fie societatea mai distractivă, se vor accepta și clovni ca tine...

— Eu însă propun în unanimitate ca președintă pe doamna doctor Didona Dragomir, zise Otto.

Didona era căzută pe gînduri. Surîse vag. După o pauză, spuse, visătoare, neparticipînd la ce se petrecea în jurul ei :

— Vlad dragă, vroiam mai de mult să te întreb... Spune-mi, te rog, dintre toate femeile pe care le-ai cunoscut, care ți s-a părut cea mai inteligentă ?

Vlad, după ce o privi lung, fix, spuse deslușit :

— Ana.

— Ana ? șopti Didona, și păru atît de dezamăgită, încît toată lumea rîse. Didona zvîrli Anei o privire otrăvită.

— O glumă proastă, Vlad ! îi spuse Ana Stavri.

Dar Didona nu-și revenea, iar Vlad, cu ostentație, se obrăznici :

— Exact : Ana. Dar tu pe cine ai crezut, Didona, că am să numesc ? Spune drept... Hai, curaj ! Pe cine ?

— Pe Verona... spuse Didona, dîndu-și seama că fusese demascată.

Vlad rîse în hohote :

— Da ce sînt prost ? Asta-mi mai lipsește, să recunosc că Verona este deșteaptă !

Vlad se întoarse către Otto, ca şi cum în clipa aceea observa că este în odaie :

— Dar tu, ce cauţi aici la ora asta ?

— Mai întîi caut să te enervez...

— Văd.

— Apoi, poate, am venit să fiu martor ocular evenimentului...

— Care eveniment ?...

— Evenimentul anunţat, evenimentul mult aşteptat, evenimentul...

— La naiba ! Eveniment ! La ora asta ?! Gata eveniment !

— Sau vrei să mă faci să cred că nici nu-ţi pasă ? Mi se pare că ai găsit pe unul mai tare decît tine... Nu te lăsa ! Arată-i ce poţi tu cabalistului !

— Nu mă las.

Se rîşe iar. Vlad îi privi cu necaz :

— V-aţi adunat ca să vă distraţi pe socoteala mea ?

— Tu ne-ai chemat. Ne-ai rugat să nu plecăm...

— Eu propun — zise Otto — să mergem în corpore la cabalist şi să aşteptăm acolo evenimentul. M-ar interesa figura lui cînd va suna ora douăsprezece, noi toţi acolo, şi... nimic !

Vlad începu să se plimbe de colo-colo. Telefonul sună din nou. Otto se duse cu un pas solemn, răsunător, ca la paradă, pas de gîscă, să răspundă. După două clipe, cu receptorul în mînă, se întoarse către Vlad şi-i spuse, cu un ton foarte ciudat :

— Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi te caută...

— Hai sictir ! îi spuse Vlad şi continuă să se plimbe, enervat.

Otto se întoarse către cei din odaie şi zise :

— Zău, e adevărat. Zice că e Preşedinţia Consiliului... O fi o glumă, nu zic nu... dar totuşi... nu putem sictiri pe toţi care telefonează azi...

— Cine ştie cine, zise Didona agale, a auzit de toată povestea asta şi-ţi face o farsă, Vlad.

— Vlad nu fi nebun ! E Preşedinţia...

— Hai sictir ! îi spuse Vlad şi continuă să se plimbe,

Verona merse la telefon. Vorbi cîteva cuvinte, lăsă receptorul jos, telefonul deschis şi înaintă către Vlad :

— Vlade dragă, nu cred că este farsă. Nu fi nebun! Mergi și vorbește... Ce te costă?!

Vlad se opri în fața lui Otto:

— Ascultă, dacă este o farsă de a ta, pusă la cale de tine, o farsă stupidă... să știi... să știi că te bat! Te bat măr... Îți rup coastele...

— Îți jur... că eu... nu. Poate altcineva... poate...

Vlad merse la telefon. Toți cei din odaie, adunați, îl priviră în tăcere.

— Da, spuse Vlad. Da... eu. Da, da. Președinția Consiliului? Cînd? La ora asta? Acum? Nu... de ce? Sigur, sigur. Bun, imediat. Aștept...

Vlad închise telefonul. Era palid. Șopti:

— Zice că... spune că... e Președinția Consiliului. Spune că e o consfătuire... că au nevoie de un... că s-au gîndit la mine... să-mi propună... Vine o mașină să mă ia... Urc să mă îmbrac...

Merse pînă la scară. Aci se întoarse către cei din odaie și spuse:

— Și totuși, dacă e farsă... să știți...

Otto răcni:

— Sigur că e farsă! Te sfătuiesc să te duci în pijama ca să-i epatezi!

Vlad urcă scările alergînd. Peste zece minute soneria intrării sună. Era șoferul de la Președinție. Cei din odaie se duseră pe rînd la geam să vadă mașina. Un Chrysler superb. Vlad coborî scările în grabă.

— Bine, zise, plec.

Cînd să iasă pe ușă, se întoarse din nou și spuse:

— Voi... mai stați pe-aici... Poate că nu întîrzii mult... mă întorc... Să nu plecați! Vă rog!...

— Vezi să nu fie totuși o farsă... șopti Didona.

Vlad surîse galben, bolnav. Dădu din umeri cu dispreț, ca omul gata să îndure orice. Avea un costum gri cam uzat. Pantofii îi erau curat lustruiți, dar scîlciați.

Într-adevăr, fusese chemat la Președinția Consiliului. Acolo, discuția nu dură decît un ceas. Colaborarea îi fusese cerută, i se propunea să participe la reorganizarea întregii rețele de telefoane. Vlad acceptase. Urma să se întîlnească a doua zi pentru detalii. Vlad Axente plecă amețit.

Afară, în fața Președinției, mașina care-l luase de acasă îl aștepta. Vlad, ca beat, urcă în mașină. Șoferul întrebă :

— Înapoi acasă, tovarășe ?

După o secundă de ezitare, era un șofer necunoscut, oficial, Vlad, totuși, spuse :

— Nu, te rog, mai întîi...

Și dete adresa lui Emanuel Reich.

— Acolo va fi necesar să aștepți cîteva minute și abia apoi acasă.

Vlad Axente se instală adînc în fotoliul luxos al mașinii. Se uită repede la ceas : aproape unsprezece. Dar nu luă în seamă. Făgăduise că „după", dacă va afla ceva important, va merge la el, oricare va fi ora.

Sună la Emanuel Reich. Ușa i-o deschise chiar doctorul. Intrară în birou. Întîi doctorul. Vlad îl urmă. Erau încă în picioare. Emanuel Reich se întoarse cu fața către Vlad Axente. Îl privi. Vlad rîse, jenat și satisfăcut, destul de emoționat.

— Doctore, mă dau bătut ! Ești extraordinar !

— Domnul e mare.

— Dar văd că Domnul te ascultă pe dumneata și nu pe mine...

Emanuel Reich îl privi uimit. O clipă se gîndi să-l dea afară. Se stăpîni. Îi zise :

— Ia, te rog, loc. Șezi.

Se așezară. Emanuel Reich în capul mesei, la locul lui. Vlad Axente alături. Doctorul căută în buzunarul de la piept, scoase stiloul de aur al lui Vlad Axente și i-l înmînă :

— Poftim... zise.

— Adică... cum ?

— E al dumitale. Am avut nevoie de el numai ca legătură. Ia-l, te rog...

Vlad Axente puse stiloul în buzunar cu vădită satisfacție.

— Și acum, te rog, spune-mi ce s-a întîmplat ?

Vlad îi spuse, surîzînd crispat :

— Deci, știai exact ora și ziua și evenimentul, și acum nu ai putea să știi ce a fost acolo, ce am vorbit... ?

— Mi-am rezervat plăcerea să aflu de la dumneata detaliile.

Vlad îi povesti totul cu de-amănuntul. Ce i se propusese, ce se discutase. Îndoielile lui. Presupunerile lui. Emanuel Reich ascultă, apoi îi spuse :

— Uite ce este, dragul meu. Trebuie să ne mai înțelegem întîi asupra cîtorva lucruri, ca să te pot ajuta. Singur nu te vei putea descurca. Nu vei putea lucra de capul dumitale.

Vlad Axente făcu un gest care cuprindea enervare, frivolitate și condescendență.

— Nu, scumpul meu, nu așa, continuă Emanuel Reich. Lucrul e foarte grav. Eu te-am recomandat acelor oameni, ei au încredere în mine, dar încă nu în dumneata. E făcut totul de mine, și o greșală de-a dumitale mă poate da și pe mine peste cap...

— Ai spus că Domnul !

— Am spus că prin mine !

— Bine, bine. Condițiile, te rog ?

— Te vei sfătui cu mine. Și numai după ce vei hotărî cu mine ce e de făcut vei acționa.

— Singur nu ? Niciodată ?

— Nu. Vei recunoaște în curînd că vei avea nevoie de mine. De altfel, dragul meu, demonstrația ți-am făcut-o. Pentru mine este suficientă. Vrei ca mîine să primești un telefon... că totul se amînă, că nu e încă momentul... că mai tîrziu... și apoi să nu mai auzi vorbindu-se despre propunerea ce ți s-a făcut, niciodată ?... Vrei ? Repet, oamenii aceia au încredere în mine, nu încă în dumneata. Și pot spune că poate... nu meriți...

Vlad Axente îl privi fulgerător pe Emanuel Reich. Era și uimit și înjosit și plin de admirație.

— Domnule doctor... poate că nu mă cunoașteți încă destul...

— Sau prea bine...

— E natural să accept condițiile dumitale, nu din teamă de a pierde situația... Am trăit și pînă acum sărac... sînt în stare, după „demonstrație", să fac pe nebunul și să aleg sărăcia, dar accept din admirație pentru dumneata. Pot fi folositor... țării...

— Cuvintele dumitale pline de sens mă fac să cred că, împreună, vom face treabă bună. Te anunț că ceea ce ți se va propune și consecințele propunerii vor întrece cu mult

așteptările dumitale, după cîte mi s-a spus. Vei avea de jucat un rol important și din punct de vedere tehnic, dar care implică probleme financiare. Cu toate că lucrurile se vor desfășura ca de la sine, totuși, în clipa asta mi-ar place să știu ce planuri personale de viață ți-ai face dacă puterea de a-ți hotărî soarta s-ar afla în mîinile dumitale.

Vlad Axente deveni foarte grav :

— Aș dori să fiu profesor universitar. Aș vrea să am elevi pe care, într-o oarecare măsură, să-i pot forma. Am o viziune asupra lumii... Lumea viitorului...

— Lumea calculatoarelor ? întrebă Emanuel Reich.

— În tot cazul, lumea golemului, spuse Vlad și îl privi fix.

Emanuel Reich reținu un surîs. Spuse :

— Acest lucru te onorează. Vei fi profesor și vei avea elevi...

— Aș dori să scriu cărți care să aibă aparițiii internaționale, cu problemele mele de specialitate. Materialul mi l-am adunat.

— Frumos ! De acord.

— Bineînțeles, bani destui. Călătorii. Vlad adăugă pe un ton poetizat : De fapt, de cînd mă știu doresc să merg în India.

— India ! îl întrebă Emanuel Reich surîzînd. Vînătoare de lei, tigri ?

— Nu... nu — rîse Vlad Axente. La vînătoare de oameni excepționali. Yoghii...

— Ah, da, interesant ! Deci, tocmai acolo vrei să mergi ca să găsești oameni excepționali ? Se va putea realiza și plecarea dumitale în India... Dar apropo... Te mai rog încă să nu pleci niciodată din raza acestui oraș, București, fără să mă anunți.

Vlad Axente căscă ochii. Crezu că toate aceste condiții sînt puse pentru a-l încurca și, mai ales, pentru a-l supune, poate, într-un fel, a-l înjosi...

— Bine, bine, zise amețit de perspectivele deschise în fața lui de cuvintele lui Emanuel Reich. Auzea numai ce-i convenea, hotărît fiind ca pe celelalte să le descurce mai tîrziu.

— Nu, bine, bine, ci îți vei lua angajamentul solemn. Îmi poți periclita lucrarea !

— A dumitale ?

— Acum plec, zise Vlad enervat. Aşteaptă jos maşina. E tîrziu. Iar mîine, după conferinţa pe care o voi avea la Preşedinţia Consiliului, voi trece pe la dumneata. E bine ?

— Vei fi binevenit. Te voi aştepta şi primi întotdeauna cu bucurie.

Înainte de a se ridica să plece, Vlad Axente, după cîteva secunde de frămîntare, spuse :

— Vreau să vă mai spun ceva... în privinţa dorinţelor mele... de aşezare a vieţii mele...

— Te rog.

— E greu de spus, de aceea voi fi brutal. Scurt : soţia mea îmi poartă ghinion.

Nici o tresărire nu se văzu pe faţa lui Emanuel Reich. Închise numai o clipă ochii, ochii lui miraculoşi, albaştri şi mari.

— De ce-mi spui asta tocmai acum, cînd văd că s-ar părea că un mare noroc a căzut asupra dumitale ?

— Noroace am mai avut eu, dar nimic nu a mers la bun sfîrşit. Iar eu cred că din pricina ei. Tocmai pentru că acum începe iar norocul să lucreze, îmi este teamă să nu...

— O idee ca aceasta este mai primejdioasă decît însăşi realitatea ideii.

— Nu o cunoşti, domnule doctor...

— E o femeie nobilă...

— O femeie nobilă cu amanţi...

Emanuel Reich închise iar ochii, ca şi cum, neaşteptat, l-ar fi jenat o lumină.

— Amanţi ? Eşti sigur că are amanţi ?

— Cine poate fi sigur de astfel de lucruri ? Dar acum spun eu ca dumneata : o bănuială ca aceasta e mai otrăvitoare ca însăşi realitatea !

— Nu te iubeşte ? Eu ştiu că te iubeşte !

— Cine pe lume poate şti ce este în sufletul ei ? Niciodată nu spune nimic, ironizează, dar de fapt nu spune nimic. E femeia cea mai misterioasă posibil de imaginat...

— O iubeşti ?

— E mama copilului meu. M-am învățat cu ea. E o femeie frumoasă, deșteaptă. Tocmai asta aș vrea: să am puterea să mă despart de ea. Să terminăm. Să fiu liber...

— Dumneata nu o înșeli?

Vlad căscă ochii mari. Rîse satisfăcut.

— Eu?... Ce întrebare! Ce importanță are? Casa e casă!

— Atunci...

Vlad rîse cu poftă.

— Domnule doctor, vorbești serios?

— Foarte serios! Dumneata ești cel care nenorocești această femeie...

— Asta-i bună! Văd că ții cu ea...

— Nu. Țin cu slăbiciunea pe care o ai dumneata pentru ea. Dacă nu ai iubi-o, dacă ai putea fără ea, nu ai sta să mă întrebi pe mine ce e de făcut. Nici nu ți-ai aminti că ea există, fie că ai fi aproape sau departe de ea. Ești obsedat.

— Poate, zise Vlad cu un glas de copil cuminte. În tot cazul, aș vrea să scap de obsesia ei. Și din pricina asta aș vrea să fiu bogat. Să-i dau tot ce-i trebuie ca să pot divorța de ea.

Doctorul rîse violent, ironic.

— Cînd vei fi bogat, ai să azvîrli bani ca s-o cucerești, s-o epatezi...

Vlad se enervă:

— Doctore, dar eu te asigur că este o suferință reală să fii obsedat, să depinzi de o femeie despre care nu știi nimic. N-am nimic de la ea...

— Ai prezența ei în casa dumitale. Este enorm.

— Tocmai asta mă exasperează... cînd o văd liniștită și nu știu nimic despre ea. E din ce în ce mai misterioasă, mai ales de cîtva timp. Parcă face dinadins să fie misterioasă... Și orice o întreb, nu răspunde sau zice că merge la dumneata sau că va merge la dumneata sau că a fost la dumneata...

Doctorul Emanuel Reich se gîndi îndelung. O clipă închise iar ochii, apoi vorbi foarte rar:

— Să te ferească Domnul să iubești o femeie și acea femeie să nu stea cu tine, ci cu alt bărbat pe care îl iubește.

Vlad rămase pe gînduri:

— Şi asta o fi un chin... în fine... dar eu, eu ce să fac ? Ce să fac ca să mă liniştesc ? Un divorţ... Sigur că ea îmi aduce nenoroc, sigur că mă înşală, sigur ştie tot oraşul afară de mine, sigur că ştii şi dumneata... Spune-mi, te rog, domnule doctor, mă înşală sau nu ? Ţi-a spus ?...

Emanuel tăcu iar îndelung. Vlad aştepta cu spaimă răspunsul.

— Uite, zise Emanuel Reich, vorbind rar de tot, eu ţi-aş propune să lăsăm problema asta pentru mai tîrziu.

— Mi-ar fi mai uşor să ştiu ceva precis.

— Aş putea să-ţi spun de la mine, din observaţiile mele, că te iubeşte, din păcate, chiar prea mult.

— Cum, din păcate ?

— Da. Nu o meriţi. O chinuieşti. Nu te chinuieşte numai ea pe dumneata. E o femeie fără apărare. Aş dori mult, din tot sufletul, s-o văd fericită, şi nu este.

— Te-a sedus şi pe dumneata...

— Desigur, zise Emanuel Reich cu simplitate şi căldură. E o femeie deosebită. O respect. M-am ataşat foarte mult. Şi în ceea ce fac pentru dumneata ea are partea majoră. Şi asta dintru început. Şi e bine să o ştii. Fără ea nu m-aş fi ocupat atît de dumneata.

Vlad hohoti nervos în rîs.

— Nu mai am cu cine vorbi... În fine, vom mai discuta despre divorţ... Ar fi interesant... Ar fi poate o soluţie. Asa zi, doctore dragă... crezi cu adevărat că voi fi bogat, că voi avea un rol ?...

— Da.

— Şi cum îţi voi mulţumi ?

— Cînd vei fi bogat, voi fi şi eu scăpat de sărăcie prin dumneata. La mine în casă, acum, e sărăcie mare... mare. Dumnezeu să te ferească pe dumneata şi pe ai dumitale să cunoşti un timp de mare lipsă cum am cunoscut noi acum... şi asta după o perioadă de mare spaimă, durere şi persecuţie a neamului nostru evreesc...

— Ce pot face acum ?

— Dacă ai avea o cît de mică rezervă, împrumută-mă cu ceva. Ne vom socoti apoi. Eu nu ştiu cu ce s-au hrănit soţia şi copiii zilele acestea. Numai datorită spiritului de abnegaţie şi devotament al soţiei mele... am putut avea

liniște ca să pot lucra pentru oamenii mei. Am mari responsabilități. Nu este ușor.

— Dar pentru dumneata, pentru persoana dumitale, pentru familia dumitale nu poți face nimic ocult? Cabalistic?...

—Ocult?! Cabalistic?!...

— Da.

— Ar însemna să ceri unui om puternic, atlet, să se autoridice de la pămînt, trăgîndu-se de păr sau punînd mîinile sub el. Poate nu știi că există o lege ocultă, să nu poți lucra pentru tine însuți. Dar Domnul nu lasă niciodată pe oamenii lui. Trăiesc din ce mi se dă...

Vlad Axente caută în portofel. Luase leafa în ajun. O împărți cu Emanuel Reich.

— Asta, bizuindu-mă pe spusele dumitale, domnule doctor, că voi fi bogat, căci altfel voi fi nevoit să vin să te rog să împarți cu mine ce ți-am dat...

— Ești un om generos. Nu vei regreta gestul. Mă bucur și pentru mine, dar și pentru dumneata.

Vlad Axente îl privi cu mare curiozitate.

— Spune drept, domnule doctor Emanuel Reich, pentru ce m-ai ales pe mine... „golem" ?

Emanuel îl privi drept și lung :

— Pentru că, din păcate, n-am găsit pe nimeni altcineva mai potrivit ca dumneata. Am căutat și n-am găsit.

Vlad Axente rîse stingherit :

— De ce nu pe Simon Șora ?

— O, el are calea lui. Alta. Și apoi, îți repet că am un mare respect pentru soția dumitale, o ființă atît de aparte, și apoi am și pentru dumneata, acum, un sentiment de admirație, cunosc valoarea dumitale — valoarea reală. Aș vrea să te ajut. Nu ești fericit și te complaci în suferință.

Vlad Axente păru brusc mișcat. Întrebă copilărește :

— Și ce să fac ? Cum să mă schimb ?

— Uite, de aceea te-am ales „golem", fiindcă, cu tot cinismul aparent, afișat, e în dumneata o reală candoare, o umanitate caldă pe care aș fi încîntat s-o cultiv.

Vlad Axente se gîndi :

— Cum adică ? Sînt credul ? Adică mă faci să cred acum că dumneata, cabalistul, nu ai contribuit cu nimic la „numirea" mea, la miracolul zilei de 18 ?

— Cum să nu fi contribuit ? Dar cine a umblat, cine a vorbit, şi apoi cine a trăit, a lucrat astfel încît să cunosc oamenii spre ai face să asculte de mine ? Să aibă încredere în mine ? Îţi voi spune un mare secret, nu există miracole, nu există decît un singur miracol : să mînuieşti mai bine ca ceilalţi oameni Legile Vieţii. M-am zbătut să fii numit...

Vlad se fîstîci.

— Dumneata, adică, nu crezi într-un Dumnezeu cu barbă care stă... în dosul unui nor ?

— Nu. Aşa nu. Dar cred în puterea rugăciunii ca armă a voinţei omului. E mai puternică chiar decît voinţa. Această încredere lucrează mai adînc.

— Atunci unde este Dumnezeul dumitale ?

— Pretutindeni şi mai ales în inima mea, dar nu uita că Dumnezeul meu este implacabil, căci este însăşi Legea sacră a Vieţii.

— Atunci, cînd zici că te rogi... că vei lucra...

— Mă rog, da. Rugăciunea este instrumentul sfînt şi cel mai perfect ca să simţi prezenţa sacră a Vieţii în inima ta. Rugîndu-ne, noi sîntem una cu Dumnezeu.

— Eşti Dumnezeu, deci...

— Vrei să mă ispiteşti, Vlade ? Nu, nu sînt Dumnezeu, dar îi este dat oricărui om, dacă nu refuză el acest drept, să simtă şi să ştie că viaţa este sacră. Este un lucru pe care îl posezi şi care, în acelaşi timp, te depăşeşte. Aceasta îţi conferă o mare responsabilitate... şi, cu cît ştii mai bine aceasta, cu atît responsabilitatea creşte. Să nu calci Legile Domnului. Smerenia...

— ...iar cabaliştii ?...

— Am spus-o, am recunoscut-o şi la conferinţa mea : că ştim mai multe din Legile Naturii şi deci posedăm o mai mare putere de acţiune. Şi în laboratoare omul are mai multă putere ca oamenii obişnuiţi...

— Eşti un om fascinant, dar periculos, Emanuel Reich...

— Nu. Sînt un om modern.

Vlad Axente începu să rîdă.

— Şi, te rog... cu mine cum ai procedat ? Cum a procedat cabalistul ?...

Ochii lui Emanuel Reich sclipiră a sfidare, a putere :

— Scumpul meu, mai întîi ţi-am luat stiloul ca să te pun pe gînduri, ca să mă ţii minte. Că nu oi fi escroc doară ! Sînt sărac, dar curat. O, doamne, şi ce lesne te laşi rătăcit în gînduri contradictorii. Am vrut, în acelaşi timp, să-ţi dovedesc alb pe negru că deştept fiind în meserie gîndeşti haotic realităţile vieţii. Tot de aceea ţi-am spus o dată fixă pentru reuşita dumitale : ca să te obsedez. Aş vrea să te vindec de această slăbiciune de a fi gata să crezi orice. Contradicţii totale, dumneata... cu pretenţie de luciditate. Pentru ce nu ţi-ai pus problema că eu cunosc atîta lume care mă apreciază şi are încredere în mine, că acum este nevoie de oameni noi şi că un cuvînt de-al meu, hai să spunem insistenţa mea, a făcut să fii chemat unde ai fost chemat ?

Vlad Axente întrebă violent :

— Şi dacă tot ce-mi spui acum este din nou o momeală ca să nu mai cred că ai „putere" ocultă şi deci să nu mă tem de puterea dumitale şi să te ascult orbeşte ?

— Dacă vreodată vei voi să renunţi la serviciile mele, eşti obligat, auzi ? obligat să mi-o spui deslușit. Nu voi cere nici o explicaţie şi va fi fără supărare. Vei fi liber ca înainte.

— Liber ! ce este aceea „liber" ? Şi la conferinţa dumitale ai rostit acest cuvînt măreţ „Libertate". Aş vrea să ştiu mai exact ce sens dai acestui cuvînt ? Libertate înseamnă că „totul este permis" ?

Emanuel Reich se cutremură.

— În tot cazul, Libertatea de care am vorbit la conferinţă nu depinde de nimeni şi de nimic altcineva sau altceva decît de dumneata. Ea se află numai în interiorul dumitale.

Vlad Axente surîse jenat. Spuse cu un ton ciudat :

— Sînt şi cam nebun !

— Fără nebunie nu se poate trăi. Tot ce se cere e ca omul să fie mai tare ca nebunia lui, iar nu nebunia mai tare ca omul. Depinde de cine conduce : nebunia pe om sau omul nebunia.

Vlad Axente rîse satisfăcut :

— Nu ştiu de ce, dar mă simt bine lîngă dumneata.

Vlad Axente se opri din rîs şi din buzunarul hainei scoase stiloul de aur. Îl întinse lui Emanuel Reich :

— Poftim...

— Ce înseamnă asta ?

— Te rog din suflet să-mi faci plăcerea să primeşti acest stilou, celebrul stilou, în dar de la mine : Semn al prieteniei... ce se leagă acum... între noi...

Emanuel Reich se tulbură :

— Sînt mişcat... dar...

— Nici un dar. Insist. Te rog să păstrezi acest stilou ca o amintire. Din toată inima dat...

Emanuel Reich, destul de mişcat, luă tocul, apoi, spontan, aceşti doi oameni se îmbrăţişară.

Vlad Axente plecă. Conducîndu-l, Emanuel Reich îi spuse :

— Şi nu uita : cît timp lucrezi cu mine, mă consulţi şi mă asculţi şi nu te depărtezi de oraş fără să mă anunţi în prealabil cu douăsprezece ore înainte, am garantat pentru dumneata.

— Mîine, după ce aflu ceva, vin la dumneata.

Vlad Axente coborî scara. Abia ajunsese jos cînd, deodată, se simţi furios ; „Aşa, va să zică, bătrînul cabalist şi-a bătut deci iar joc de mine !" Îi luase tocul atunci la conferinţă din sfidare, îi fixase optsprezece zile din sfidare, şi, probabil, tot din sfidare, îi spunea să nu plece din oraş fără să-l anunţe. „Golem, golem, sînt golemul lui", îşi şopti Vlad Axente sie însuşi cu furie.

Jos, în stradă, maşina somptuoasă îl aştepta. Se urcă. Spuse şoferului să-l ducă acasă. „Verona e în fiecare zi la el, Simon şi el, Ana Stavri, dacă se poate, şi de două ori pe zi, Didona cît de des o primeşte ; iar acum şi eu sînt obligat să-i dau socoteală de tot ce fac. Aceşti oameni înainte erau în jurul meu, acum sînt în jurul lui cu mine cu tot ! Mi-a făgăduit, şi-l cred capabil să se ţină de cuvînt, că voi fi bogat, celebru, în fine tot ce vreau, dar nu pot lua nici o hotărîre decît ce doreşte el... În fine... sclavul lui. M-am vîndut ! Şi mi-a luat iar tocul şi toţi banii din buzunar..."

Maşina îl ducea repede, fără zgomot, fără trepidaţii. Maşină de lux. Şofer bine îmbrăcat, stilat. Vlad privi maşina cu plăcere. Se privi şi pe el în maşină, tot cu plăcere. Gîndi : „Această maşină va fi, desigur, a mea. Poate voi cere un tip mai nou. Este elegantă, totuşi învechită... ca şi hainele mele... La naiba golemul ! La naiba stiloul ! Face !"

Capitolul XIII

Spre seară, Ana hotărî să meargă la Emanuel Reich. Îl rugă pe Filip să o însoţească. Îşi da seama că întîlnirea acestor doi oameni, Filip Nazarie şi Emanuel Reich, nu putea fi pecetluită decît de importanţă. Se bucura să-i vadă împreună. Într-un fel, avea nevoie de confirmarea lui Emanuel Reich în hotărîrea ei de a rămîne cu Filip.

Cînd au ajuns, îi găsiră acolo pe Verona, Vlad şi Simon. Erau aşezaţi la masă, în jurul lui Emanuel Reich. El se ridică, înaintă spre Ana şi Filip şi îi primi cu obişnuita lui afabilitate. A fost vizibil că, din prima clipă, apariţia lui Filip îl impresionă deosebit de plăcut. A spus-o imediat şi nu se sfii să afirme bucuria ce o are de a-l primi la el în casă.

Emanuel Reich invită musafirii să ia loc, iar el întîrzie cu Ana mai la o parte, în picioare. Îi şopti :

— Alegerea te onorează, dar îţi va trebui multă putere, Ana ; iar te-ai avîntat în ceva neobişnuit, nepreţuita mea soră şi deci, iată, pentru un timp, problema singurătăţii trecută pe planul doi.

— De fapt nu ştim exact care sînt întîmplările care ne apropie de ţel.

— Obsesie ?

— Trebuie ca să fie obsesie în ceea ce vrem ca să reuşim în orice condiţii ne-am afla.

Exaltată, Ana confirmă printr-un surîs acceptarea destinului ei.

Între timp, Filip, după ce dădu mîna cu cei din odaie, pe care îi cunoştea şi bucurîndu-se că-i revede, se aşeză cu deosebită linişte şi maiestate în capul mesei, pe scaunul lui Emanuel Reich, spre marea uimire a celor de faţă, căci nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să se aşeze pe acel scaun, pe „tron", cum îl denumea Vlad cu o ironică deferenţă, dar nimeni nu îndrăzni să-i atragă atenţia.

Cînd Emanuel Reich se întoarse şi îl zări pe Filip aşezat acolo, se opri şi îi spuse cu răceală :

— Tinere, aci este locul meu şi nu cred că îţi este dat să-mi iei locul.

Mare și splendid, Filip Nazarie, vizibil șocat, se ridică încet, încercînd o vagă scuză de banală politețe.

— Nu, dragul meu, fără scuze. Nu ai scuză!

Ana ameți. Gunoștea orgoliul nemăsurat al lui Filip, combativitatea lui, dacă era cît de cît lovit, cunoștea și puterea lui Emanuel Reich.

Vlad, care avea pentru Filip o vădită admirație, spuse:

— Doctore dragă, Filip nu cunoaște consemnul, dealtfel tacit...

— Așa ceva se știe fără să fie spus. Voi toți de ce ați știut? El trebuia să-și capete pedeapsa, căci altfel mă tem pentru el. Dar văd, după privirea lui, că a fost suficient pedepsit.

Emanuel Reich merse spre Filip cu mîna întinsă:

— Apariția dumitale în casă la mine mi-a făcut o deosebită impresie, ca să nu te fi pedepsit chiar eu, pe loc, pentru greșeală. Acum, te rog să mă ierți că am fost nevoit să o fac. Voit am făcut-o, spre binele dumitale. E preferabil să fii pedepsit de mine, decît de viață.

Cei din odaie îi priveau suficient de jenați și intrigați de izbucnirea lor de orgoliu. Lîngă Filip Nazarie, ca statură, Emanuel Reich era destul de mic, dar strălucirea ochilor și a întregii lui făpturi îi confereau o deosebită putere, care, într-un fel, era superioară celei a lui Filip, încă adolescentină.

Emanuel Reich spuse, ținîndu-l pe Filip de mînă:

— Pentru acest tînăr, trebuie să recunosc, am avut din prima clipă o marcată căldură. Filip este o făptură măreață și mă simt măgulit că l-am cunoscut. Sper că îi va place să vină la mine și să stea cu mine. Acest om iubește foarte greu, dar cine are norocul să fie iubit de el și să nu-l dezamăgească, se poate mîndri cu iubirea lui. Calitatea iubirii lui e unică. E ușor de văzut că el va ști să-și cucerească un loc de frunte în viață, pe care cu prisosință îl merită. Pentru el, singurul pericol va fi să nu întreacă măsurile în apetiturile lui, de... orgoliu... apetiturile terestre...

Emanuel Reich se întoarse complet către Filip și îl întrebă surîzînd:

— Ce o să ne facem cu orgoliul, tinere?

— Sper să-l pot duce.

— Vezi numai să nu rătăcești măsurile.

— Mă veţi ajuta. Prima lecţie am primit-o acum, azi, de la dumneavoastră.

— Eu nu te voi ajuta... Poate Ana... de o vrea să se amestece...

— Mă voi lupta singur.

— Te onorează curajul... Ce aventură! Lupta cu orgoliul!

Ana îşi aminti cuvintele de dragoste ale lui Filip şi o exaltare eroică îi umplu inima. Poate a fost clipa cînd cu adevărat deveni conştientă de curajul pe care îl avusese acceptînd dragostea unui om atît de aprig hotărît în ambiţiile lui.

Pecetluirea destinului acceptat. Acceptase ea? I se impusese destinul? Dacă Ana se luptase între libertatea alegerii şi scuza destinului ce se impusese, nu putea lămuri de cîtă libertate beneficiase în alegere şi cu cîtă smerită supunere acceptase. Acum, Anei i se păru că acest destin o pecetluise cu o dăruire confirmată de Emanuel Reich.

Îşi aminti iar de Ion, de incapacitatea lui morbidă de a se decide, de a hotărî, în plutirea lui între o sexualitate obsedantă, nimicitoare, şi un romantism dureros, patetic. Totala lui lipsă de sinteză. Toate poeziile ce le scrisese acest om, Ion, fuseseră numai o infimă parte din marile daruri de creaţie poetică cu care fusese cu prisosinţă înzestrat şi pe care le neglijase.

Aventura lui literară, a lui Ion, a putut constitui pentru toată lumea o uluitoare lipsă de eficienţă practică: a refuzat pînă în pragul morţii să dea spre publicare materialul acumulat, probabil conştient fiind că ar fi putut face mai mult. Orgoliu? Modestie? În tot cazul: dramă.

Acum, cu Filip, Ana a crezut că dragostea ei pentru el va putea fi dusă pînă la perfecţiune şi că într-adevăr vor merge, ea şi Filip, către o exaltare fertilă a fiinţei lui şi că niciodată nici o degradare nu va atinge splendoarea întîlnirii.

Din primele clipe, Ana hotărîse că nu va fi proprietara acestui om şi că atunci cînd va simţi că trebuie să se despartă de el, o va face fără amînare, fără lacrimi, binecuvîntînd cu recunoştinţă timpul întîlnirii lor. Dintru început ac-

ceptase despărțirea inevitabilă, vrînd să concentreze, prin calitate în timpul sortit să fie împreună cu el, esențialul.

Dar cînd va sosi momentul despărțirii ? Clipa rămînea taina viitorului. Ana o prevedea, o accepta. Iar durerea va rămîne numai a ei.

Erau cu toții adunați în odaia de lucru a lui Emanuel Reich. Atmosfera devenise agreabilă. Estera Reich, soția lui Emanuel Reich, sosi în odaie, urmată de fata din casă și adusese tot ce trebuia pentru a răsfăța musafirii : tăvi cu cafea, prăjituri, vin, coniac, pahare, farfurioare... Estera Reich a fost primită în odaie cu o deferență excesivă. Primul care se sculă în picioare a fost chiar Emanuel Reich. Ceilalți îl imitară. Dar Estera Reich, după gesturile și cuvintele uzuale de politețe ale tuturor și ale ei, se retrăsese în odaie, explicînd că e nevoită să nu rămînă, avînd treburi urgente cu copiii, cu gospodăria.

Se băuse cafea, vin, se gustase din prăjituri, se vorbise cu aprindere. Fiecare, vădit preocupat, îngrijorat, obsedat de posibilitățile lui de a răzbate în lumea nouă a Revoluției ce începuse să ia ființă și pe care nu o cunoșteau decît teoretic și cîtuși de puțin în practica ei efectivă, acest început pe care fiecare îl imagina după puterile lui. Tocmai această diversitate de aprehensiuni constituia un joc caleidoscopic periculos, amețitor.

— După primul război mondial, Rusia este cea care a făcut sacrificiul experimentului. Nu e momentul să adaug calificative, pozitive ori negative. Important rămîne că acum reînnoirea pentru întreg pămîntul e inevitabilă. Viteza, timpul ce va fi necesar acestei desfășurări și modalitățile ce se vor impune, nu le cunoaște nimeni. Presupuneri, numai presupuneri ce pot părea tragice dar care rămîn numai speranțe și temeri. Ce se poate însă cu adevărat afirma, este că o lume nouă ia ființă pe acest bătrîn pămînt.

— Și nu numai politic. Schimbarea va avea o amploare negîndită.

— De pe acum zvonurile sînt uriaș contradictorii...

— Între oroare și sublim...

Vlad, și el adînc preocupat de soarta lui, dar nevrînd să discute serios, zise :

— Norocul nostru, și îi arătă pe toți cei adunați în odaie, că am fost mereu sinceri de stînga.

Emanuel Reich îi replică :

— Nu cred că va fi suficient să fi fost de stînga ca să ai „noroc" ! Formulele celor de stînga, se vor învechi ușor și pot deveni grave impedimente. O reală virginitate politică, cu supleţea inerentă ei în ceva cu totul nou și probabil mereu în reînnoire, în care se vor integra ușor, va fi poate adevăratul „noroc".

Cei din odaie rămaseseră pe gînduri, fiecare căutînd să se verifice în posibilitățile lui de adaptare în lumea nouă ce lua ființă.

Verona zise :

— Otto va putea fi avocat la orice cauză, la toate procesele pro și contra.

— Argumentele nu vor mai avea putere decisivă, Otto va susține orice cu plăcere și, culmea, el se va încadra, o vreme, mai ușor ca cei sinceri, în viziunea lor, incapabili să se adapteze permanentului mers înainte.

— Otto va putea chiar, cîteodată, fi luat în serios.

Hohote de rîs umplură încăperea. Emanuel Reich, adîncit în gînduri, decretă :

— Prevăd, fără să fiu clarvăzător, ci numai logic lucid, că vor avea mai ales de suferit martirii prin vocație, cei care au suferit înainte de a veni la putere.

— Cum așa ?

— Temperamentul lor de martiri îi va face să intre din nou în rîndul martirilor. Nu se vor supune nici unei discipline.

În pauza care se făcu nu se auzi decît clinchetul paharelor, al linguriţelor. Emanuel Reich întrebă :

— M-ar interesa să știu de la fiecare ce ar dori cel mai mult pentru el însuși. Tu, Vlad, ce ai vrea, ce îți dorești ?

— Să reușesc în tot ce voi întreprinde.

— Vast plan. Tu, Filip ?

— Aș fi vrut să fi construit eu piramidele.

Izbucniră exclamații de uimire și rîsete.

— Dar ăsta nu este un plan...

— Nu rîdeți, spuse Emanuel Reich, acest răspuns îl definește perfect.

Se întoarse către Verona.

— Tu, Verona ?

— Știu și eu... Eu cred că aș vrea să mă călugăresc.

Vlad începu să rîdă în hohote atît de exagerat ostentative, încît toți îl priviră cu uimire. Printre hohote, Vlad exclamă :

— La virtute prin saturare.

Numai Simon Șora rămase cu ochii ațintiți asupra Veronei.. Părea că nu aude rîsul lui Vlad, fascinat de expresia speriată a Veronei.

Vlad reuși să exclame privind-o pe Verona cu aceeași uimire ostentativă :

— Ia te uită, ia te uită. *„Voila du nouveau"*.

— Dar tu, Simon ? Nu ai răspuns.

La glasul lui Emanuel, Simon tresări ; căută să devină prezent.

— Eu.. eu nu știu încă !

Vlad rîse de data asta ușurel :

— Nu știe încă ! Ce sinceritate absolută !... dar vă asigur eu că atunci cînd se va hotărî, ne va întrece pe toți ! E capabil de orice !

— În orice caz, de nimic urît, zise Emanuel.

— Puneți pe umerii mei grea povară, șopti Simon, nu știu dacă merit să o duc.

Emanuel Reich se întoarse către Ana și îi surîse cu o vădită căldură :

— Dar tu, Ana ?

Ana ezită o clipă, apoi șopti :

— *„S'i n-y suis que Dieu m'y mette. Și y suis que Dieu m'y garde"*.

Surexcitat, Vlad izbucni :

— Cred că dacă am fi făcut concurs de întrecere a orgoliului indubitabil Ana cîștiga, nu Filip : iat-o nici mai mult, nici mai puțin Ioana d'Arc a României. Filip abia Ramses...

— Pînă una-alta Ana e veleitară... și asta nu-i rău ! rectifică Emanuel.

— Dar dumneata, doctore, nu ai formulat încă nimic în competiția noastră, spuse Ana surîzînd cald, ecou surîsului lui.

Emanuel Reich gîndi și el o clipă, apoi, cu o voce ciudat de pătrunsă, ca o spovedanie, spuse :

— Sper că orice aș face, cu orice aș greși, să nu uit că Dumnezeu există, iar El să mă ierte.

Vlad insinuă mieros :

— Asta nu ajunge, doctore. Sînt criminali care se roagă Domnului să le reușească crima.

Emanuel Reich se schimbă la față.

— Mă judeci aspru, Vlad.

— Vrem de la dumneata ce nu putem noi. E poate semnul supremului respect.

— Vlad, Vlad, ar trebui să-ți fie teamă de felul în care îți întrebuințezi inteligența. Nu te războiești cu mine, ci cu tine însuți.

— Doctore dragă, nu ești mai puțin inteligent ca mine, de ce să te menajez ? De fapt, te contrazic ca să văd cum argumentezi în contradictoriu. Îți prilejuiesc... performanțe... agreabile...

— Te-ai molipsit de la Otto !?

Verona se amestecă.

— Atletul intelectual al circului. Otto ridică greutăți cu creierul.

— Fiecare cu numărul lui în vastul circ al lumii !

— Posibilitățile dumitale, Vlad, de a păcătui, sînt altele decît ale mele, dar cîtuși de puțin minore. În tot cazul, îți lipsește smerenia față de posibilitățile dumitale de a păcătui.

Vlad rîse :

— Interesant ! Teoria păcatelor posibile și importanța lor cîntărită prin valoarea smereniei, nu ? Orgoliul smereniei, nu ?! Doctore dragă, propun eu acum un alt „joc de societate" : unul se leagă la ochi și ascultă orbește de doctorul Emanuel Reich.

Emanuel Reich îl privi pe Vlad cu o marcată atenție și uimire. Vlad se fîstîci :

— ...asta nu înseamnă că eu, chiar nelegat la ochi, nu ascult de dumneata.

— Te joci cu focul, Vlad !

— Atunci, propune dumneata alt „joc de societate".

— Pînă una-alta, te întreb, te-ai gîndit la ciudata coincidență a unor îmbinări de litere ?

— Cabalistice ?

— Da, cabalistice.

— De pildă ?

— Uite : Axa, Malaxa, Max Auschnitt, Axente, Examen...

Vlad se schimbă la faţă, spaima îi era în ochi :

— Ce vrei să spui ? Mă ameninţi ? Mă condamni la moarte ?!

— Îţi atrag atenţia : fii prudent. Examen.

Neaşteptat, din nou Vlad izbucni în rîsete forţate, ostentative. Cei din odaie se simţeau prost, dar nu ştiau cum să intervină. Schimbul de vorbe între aceşti doi oameni cuprindea nu sfidare ci ameninţare.

Fulgerător Ana Stavri îi privi pe cei din odaie. Aceşti oameni aveau, acum, toţi, îmbrăcăminte nouă, scumpă. Emanuel Reich purta nu haina lui severă bleumarin, strict închisă în nasturi, ci un elegant costum de un gri agreabil, în armonie cu părul lui, iar cămaşa de mătase, mai albă ca niciodată, strălucea romantic la gît şi mîini. Nu-i lipseau decît dantele.

Vlad Axente bucurîndu-se copilăreşte că poate da impresia şi să i se spună că este milionar, împărţise bani în dreapta şi stînga.

În ultima vreme, Vlad mersese zilnic la Emanuel, dar cu cît avea mai multă nevoie de sfaturile lui ca să se descurse în responsabilităţile luate unde lucra, cu atît devenea mai arogant. Îl sfida cu virulenţă.

Emanuel Reich vrînd să schimbe climatul devenit dezagreabil, spuse cu vervă :

— Ei bine, da, ca să fac plăcere amicului meu, Vlad, voi propune un alt „joc de societate".

Privirile se îndreptară spre el.

— Aş dori să ştiu ce înţelege fiecare dintre dumneavoastră prin „omul nou" ? E ceva ce revine obsedant în toate preocupările lumii... E problema esenţială a zilelor noastre.

Vlad exclamă :

— Epoca tehnicii... Omul nou, va fi omul mecanic... robotul construit de om...

— Golemul ? întrebă Emanuel Reich, privindu-l pe Vlad cu un surîs amuzat pe buze.

Vlad se enervă din nou, se înroşi chiar :

— E inutil să te prefaci că nu ești clarvăzător, doctore, nu te crede nimeni. O modestie ce nu ți se potrivește.

Emanuel Reich, dus pe gînduri, părînd că nu l-a auzit, spuse :

— Crearea golemului, a omului mecanic a preocupat întotdeauna omenirea...

Vlad îl întrerupse :

— ...mai ales pe magicieni.

Emanuel Reich completă :

— Da, în evul mediu este arhicunoscută încrederea golemului creat la Praga de rabinul Löw...

— Actualmente problema e reluată de fizicienii moderni...

Verona șopti :

— Ca specialist, Vlad ar putea să ne lămurească... și pe noi... ce este un golem modern...

Vorbi evident atacînd, dar cu ezitările caracteristice ei, care puteau fi ori lene, ori timiditate, ceea ce nu o împiedica să-l privească pe Vlad cu ostentativă ironie.

— Tu să nu te amesteci în problema golemului. Tu ești în căutare de zei printre oameni... dar să știi... că tu nefiind zeiță, nu vei întîlni zei. Va trebui să te mulțumești cu noi.

— Cu golemuri ?!

— Și cu făcători de golemuri.

Simon spuse :

— În construirea omului mecanic, a robotului, omul caută să-l imite pe Dumnezeu.

— Natura, rectifică Vlad.

— Zi-i cum vrei, Natură sau Dumnezeu, că totuna e, dar nu trebuie uitat că omul creează cu materiale date tot de Dumnezeu... de misteriosul Dumnezeu...

— De misterioasa natură, subliniе Vlad.

— Zi-i cum vrei, că totuna e, repetă Simon.

Ana exclamă :

— Ar fi preferabil ca omul să se căznească să perfecționeze omul actual.

— Fiecare pe cont propriu ?

— Vorbești de supraom ?

— Ei, da, exclamă Ana. Supraomul. Asta ar fi omul nou. Cred că ar fi cel mai important lucru de care ar trebui să se ocupe omenirea, ca să se salveze...

— Mai întîi trebuie rezolvată problema pîinii pentru tot pămîntul, sublinie Emanuel.

Vlad îl întrebă :

— Şi dacă supraoamenii ar avea roboţi să-i servească, ce v-ar deranja ? Nu uita că după planul în perspectivă în vigoare, dacă toată lumea va fi ridicată la rang de liber cetăţean, va fi penurie de servitori, deci nevoie de roboţi...

— Gîndeşti din punctul de vedere al unui om-om, om obişnuit, nu al supraomului, tu nefiind un supraom, zise Verona.

— Maşinile sînt bune : e practic să ai automobil, radiouri, telefoane, maşini de calculat, maşini de spălat rufe... Vocea lui Carusso se poate şi acum auzi.

Toată lumea vorbea deodată.

— ...maşini la concurenţa cu atributele nobile ale omului.

— ...Nu este simpatică ideea robotului poet...

— ...oare robotul poate ajunge supraom... !?

— ...creat de un om obişnuit.

— ...un matematician genial... robot...

— ...Un robot ajuns supraom, îşi va alege felul în care vrea să fie înmormîntat, în pămînt sau incinerat, sau azvîrlit la fiare vechi... iată o dovadă ridicolă de libertate...

— ...în tot cazul, nici după moarte robotul nu miroase urît...

— ...în timpul vieţii nu persecută pe nimeni în numele ideilor lui filantropice salvatoare...

— Nu se ştie ce-i poate năzări unui robot fanatic ?!

— ...roboţi martiri ai unei idei sublime, elaborată de ei, în preocupările morale ale roboţilor...

— ...roboţi preocupaţi să creeze supraroboţi... care să-i servească...

Ana îşi continuă obsesia :

— Ba nu, zău, mă întreb, şi nu în glumă, la ce i-ar folosi omului perfecţionarea maşinilor, a roboţilor, dacă el, omul, ar rămîne îmbîcsit în problemele lui sufleteşti, minore, chinuitoare, gelozii, invidii, incertitudini despre nemurirea lui sau neantul individual după moarte, ca Hamlet, probleme care odată cu moartea se dizolvă, mai bine-zis le rezolvă mortul în pămînt.

— Posibilităţile omului mecanic vor fi calculate, create şi mînuite de om, în stăpînirea omului.

— Cu materiale create de Dumnezeu...

— De Natură...

Verona, cu aceeaşi timiditate plină de şovăieli, ironice, se amestecă iar :

— Femeia naşte din propriul ei trup un om... pe cînd robotul mecanic... nu naşte copii. Nu se îndrăgosteşte, nu face dragoste... nu iubeşte...

Vlad îi azvîrli o privire fugară, uşor uimită.

Simon spuse :

— Ar trebui mai întîi înţeleasă bine diferenţa dintre omul mecanic şi un om cu răspunderea faptelor lui.

— Răspundere faţă de ce sau de cine ? Faţă de roboţi sau de Dumnezeu ?

— Faţă de Natură ?

— Faţă de el însuşi, de conştiinţa sa.

— Şi tu ce eşti ? Este suficient că eşti conştient că exişti şi că vrei să progresezi ?

Simon spuse :

— Primejdia golemului modern stă în eventuala posibilitate a „omului nou", de a deveni el aidoma maşinii perfecte, lipsit de incertitudini, căutare, lipsit de îndoieli : omul-maşină...

Vlad, însufleţit, decretă :

— Există deja teorii matematice care operează cu concepte voit neclare, aşa-numitele mulţimi vagi, şi care vor fi poate folosite mai tîrziu pentru a înzestra robotul cu capacitatea omenească a unor asociaţii întîmplătoare de idei, cu o memorie afectivă, în sfîrşit : cu un suflet.

— Cine ştie ce se va petrece în sufletul robotului, suspină Verona cu voită ironie.

Filip Nazarie, destul de tăcut, se amestecă :

— Întîlnirea unui cabalist cu un fizician al zilelor noastre este realmente un lucru care dă de gîndit. Eu am stat în timpul războiului multă vreme în Germania, la studii, în universităţi. Mi-a fost dat să aud vorbindu-se despre „supraomul" nietzschean, adică despre cei cîţiva aleşi care vor domina prin forţă pe cei învinşi, rămaşi slugi, sclavi.

Ana spuse cu vehemenţă :

— Diferența între supraom-tiran și supraomul autentic evoluat în mod natural și care va căuta tocmai nu să domine, ci să elibereze omul, este absolută.

— Deci, după dumneata, comunismul e cel care va da la iveală supraomul ?

— În tot cazul, va da posibilitatea masei să se perfecționeze, și nu numai ca pînă acum, cîtorva oameni aleși, elitei, ci mulțimii. Ce s-a făcut pînă acum pe linia verticală, se va face pe una orizontală, pentru toată lumea pămîntului.

— Răsturnînd verticala ? Anihilînd verticala ?

— Va fi probabil, un timp mai lung sau mai scurt greu, al noilor echilibrări din toate punctele de vedere, cu luări noi de conștiință și responsabilități... de năzuinți. Va fi o avalanșă de scriitori, poeți, muzicieni, pictori — toată lumea va încerca. Se va ivi poate, din mulțime, geniul.

— Responsabilitățile cui ?

— Mai ales ale celor ce li se vor da noi drepturi, noi posibilități de evoluare... iar o nouă economie mondială va determina, implicit, unificarea pămîntului...

— Lung plan... De lungă durată.

— Din punct de vedere individual... lung, dar din punct de vedere istoric nu atît de lung.

— În tot cazul, de va reuși omul să creeze un om mecanic, cu toate atributele omului viu, chiar și superioare, îl va crea tot din materialele existente, pe care nu le-a creat el, ele existînd susținute fiind tot de Forța care susține lumea întreagă, cu soare și stele și chiar cu creierul omenesc cu tot, Forța care este și rămîne mister în Eternitate, mister. Nu sînt contra dacă omul ar crea din metal un sfînt.

— Ana, ești mistică.

— Dimpotrivă, materialistă, dialectic — materialistă.

— Ia te uită !

— Nu poate vorbi omul nimic despre ce nu este cu mîinile palpabil, cu ochii vizibil, fără să fie imediat etichetat de mistic. Nu prea de mult riscam să fiu arsă pe rug dacă aș fi spus că microbii există și că imponderabilul poate fi studiat.

— Mistic e numai cel ce crede în Dumnezeu.

— ...și materialist cel ce nu se întreabă cine a creat Existentul ? Cine a creat Forța care susține Existentul ? Să

nu-ţi pui întrebarea aceasta primordială, că şi asta este obscurantism.

— Dar cel ce crede în Eternitatea materială, ce este, mă rog, tot mistic ?

Vlad zise :

— Ultimele date ştiinţifice ar duce la concluzia că totul, absolut totul e susţinut de una şi aceeaşi forţă în nenumăratele ei modalităţi... Forţa unică, manifestîndu-se în infinite modalităţi.

— ...adică... geniu şi cretin... sfînt şi criminal... egali ?

— Nu egali. În modalităţile lor nu sînt egali. Sînt egali în Forţa ce-i susţine. Aceleaşi litere, formînd cuvinte pot descrie şi binele şi răul dar susţinuţi de aceeaşi forţă a creaţiei, a Naturii... Da.

— De Dumnezeu ? întrebă Simon ironic. Sau de Natură ?

— Spune-i cum vrei, că tot nu schimbi nimic prin calificative. Depinde numai dacă te simţi la largul tău smerit, ca tine, sau la larg obraznic, ca mine, spuse Vlad.

— Atunci... omul, omul viu... omul Naturii...

— Omului îi rămîne libertatea de a participa, de a se căzni să intre, prin propria sa libertate de alegere, într-o modalitate nouă, superioară celei actuale.

— Libertatea de a nu rămîne la clişeele vechi... libertatea de a-ţi închipui că poţi alege...

— Libertatea de a colabora cu Natura.

— Cu Dumnezeu ?

— Spune-i cum vrei, că tot nu schimbi nimic.

Se auziră hohote de rîs.

Vlad, ca tot omul care intră în subiectul specialităţii lui, deveni brusc serios :

— Imaginaţi-vă, spuse, un atom de radiu care se poate dezintegra emiţînd o radiaţie alfa. Este principial imposibil să se prevadă momentul emiterii radiaţiei. Ori, imprevizibilul este o formă aproape pură de manifestare a libertăţii, a fanteziei... Nu ?

— Libertatea materiei ?

— Cer iertare, văd că m-am lansat într-un curs de specialitate, totuşi mai trebuie să spun ca să vă dau apă la moară că nu ar fi greşit gîndit că libertatea o putem găsi primordial în chiar construcţia atomului. Fantezia materiei de a se manifesta fie undă, fie corpuscul, e dovada li-

bertăţii iniţiale, primordiale. Atomul poate fi studiat, are legi poate părea amorf, puternic, inconştient, poate distruge, dar poate fi mînuit de om, spre binele omului e dovada libertăţii.

— Adică putem crede că alegerea între bine şi rău există ? întrebă Simon.

— Ia te uită ! Ia te uită ! Alegerea între bine şi rău ! Sărişi inevitabil la etică, scumpul meu, ca să nu spunem la metafizică !

— Deci libertatea alegerii este iniţial dată... adăugă Simon, complet dus pe gînduri. Singur să fi fost în odaie şi nu putea părea mai izolat.

— Libera alegere între bine şi rău... totuşi, constrîns de legi inexorabile, spuse Emanuel Reich, întorcîndu-se uşor către Ana şi, surîzînd, adăugă : „Libertatea în necesitate". Îşi aduseseră amîndoi aminte, sentimental, de prima lor întîlnire la Didona Dragomir...

— Atunci... continuă Simon, tot în semişoaptă, ca pentru el însuşi, să-i spunem : smerenia alegerii, dar alegere.

— Conştiinţa responsabilităţii şi smerenia ar putea fi într-un vocabular nobil omenesc, un echivalent, zise Ana.

— Iată-ne ajunşi de la experiment fizic la pleonasm moral.

— Ceea ce nu uşurează soarta nimănui. Responsabilitatea rămîne act major, fie în morală, fie în laborator. Atomul în fantezia lui, mînuită de mîinile omului, poate face să explodeze pămîntul.

— Dar tot nu aţi definit ce este omul nou ! Cel care va face să explodeze pămîntul, sau cel care va face pace pe pămînt.

— Dacă s-ar accepta tot ce am discutat noi acum, ca o realitate practică, mentalitatea omului nou ar cunoaşte o atare schimbare, aş zice o nouă orientare, de participare cu întregul existent, încît de la sine sentimentul sacralităţii vieţii ar fi iminent. S-ar înlocui astfel de la sine toate religiile care pînă acum au fost în comparaţie şi ură fanatică în numele Domnului...

Omul nou ar înlocui concurenţa prin colaborare...

— Şi dacă nu va reuşi ?

— Mai practic este să credem că va reuşi.

— E un plan grandios „gîndit" de legile evolutive ale Naturii.

— Nu rămîne decît să fie acceptat de om, colaborînd astfel cu Natura. Ar fi salvarea pămîntului.

— Omul nou.

— Nu se poate construi o lume nouă cu oameni vechi, adică cu o mentalitate învechită. Implicit, o lume nouă, socialmente vorbind, va naşte un tip nou de om. Momentul istoric pe care îl trăim e angoasant. Sînt oare oamenii în stare să facă pace pe pămînt ?

— A fost atîta ură dezlănţuită, ca niciodată, ură organizată.

— Pînă una-alta, fizicienii au lucrat, nu la un nou golem asemeni omului, ci la cuptoare electrice pentru a omorî oameni, la bunul plac al unor monştri smintiţi ; iar gloata a acceptat, a aplaudat. S-au găsit pe pămînt suficienţi oameni ca să execute cu entuziasm ordinele nebuniei criminale.

— Vor veni oare acum oameni noi, masa oamenilor, să impună lozincile participării, ale colaborării, ale ajutorului, ale înţelegerii ? Sau ura, în numele unei noi lozinci, fie ea din întîmplare chiar bună ? Cine va stăpîni pămîntul ?

— ...omul nou...

— Am putea conclude tocmai că semnul omului nou va fi că va lupta pentru pace, eroic, aşa cum a luptat pentru ură. Colaborarea benefică devenit un gest natural, inexorabil.

— Nu va fi uşor. Cei vechi vor striga împotrivă, afirmînd că „pe vremea lor" era mai bine ; iar cei tineri, nerăbdători, neînţelegînd dificultăţile mersului istoric, vor pretinde imediate rezultate perfecte. Vor fi revoltaţi că nu li se dă ce li s-a făgăduit, vor lupta pentru interese minore, uitînd ţelul, scopul, cazna...

— În timp ce pămîntul se va roti în spaţiul etern, împlinind aceleaşi legi ca şi cum nu ar fi amestecat cu poporul ce-l ocupă.

— Pămîntul sau Dumnezeu ?

— Zi-i cum vrei, că totuna e.

Capitolul XIV

Emanuel Reich se deştepta întotdeauna foarte devreme, înaintea întregii case şi, după ce îşi făcea baia, în clipa aurorei, în liniştea odăilor, la el în birou, se ruga.

Azî, rugăciunea îi era seacă. Cu încăpățînare, încerca să se adîncească în ea. Credința îi era nestrămutată, dar inima îi era prinsă în griji lumești : Verona nu era fericită. Vlad îl supăra permanent, îl îngrijora. De cînd îi mergea bine, uitase complet de Revoluție, îi părea că acest moment politic este chiar momentul prielnic pentru a-și crea o stabilitate materială, o situație strălucită, a deveni celebru. Nu înțelegea că generozitatea lui temperamentală nu-i era o scuză. La el în birou, la instituția unde lucra, se crease un neîntrerupt du-te-vino al tuturor solicitanților, prieteni, cunoscuți, sau necunoscuți, care îi cereau bani, slujbe, recomandări... Vlad nu refuza pe nimeni. O mîndrie copilăroasă îl făcea să se laude cu ce face, cu ce plănuiește, cu puterea lui. I se dusese vestea de „binefăcător", de „om al zilei". Părea amețit de succes, de laudele ce i se aduceau. Toată lumea îl flata. Azvîrlea banii instituției, influențele. Hotăra lucruri neașteptate, fără a se sfătui cu nimeni. Acum, de curînd, Emanuel Reich primise plîngeri ca : „protejatul dumitale are cam prea multă fantezie și... personalitate". Pe de altă parte, i se recunoștea capacitatea neobișnuită de muncă, realizările efective, spiritul avîntat în viziuni noi, posibilități fascinante în a proiecta în viitor...

Și Ana Stavri era prinsă de dragostea ei pentru Filip, neatentă la ce făcea Vlad. Asista fără să vrea să se amestece. Emanuel Reich nu mai îndrăznea să i se plîngă nici ei. Simon Șora, distant, părea că îl pîndește ca să-l verifice. Singur Filip Nazarie sosea zilnic, după-masa, mult mai devreme ca ceilalți, și lua lecții cu el. Învăța arameeă. Talentul lui în a învăța limbi străine, posibilitatea lui de asimilare, erau uimitoare, de o anvergură absolut rară.

Emanuel Reich își termină rugăciunile rituale într-o încrîncenată răceală — inima îi era în pustiu. Împreună mîinile și, mai mult un suspin decît o șoaptă, murmură ;

— Doamne !

Apoi rămase nemișcat la locul lui, pe „tron", cum continua Vlad să-i spună în batjocură scaunului lui. În față, pe masă, îi stăteau cărțile, dar în dimineața aceea îi era silă de orice. Își aminti că peste cîteva ceasuri, trei, patru, Verona va veni la el. Îi făgăduise. La gîndul că o vedea se înviora. Cine știe, poate vreodată Verona îl va înțelege, îl

va căuta cu mai multă plăcere ca acum, poate vreodată va veni nu forțată de teamă, de interes... ci poate... vreodată...

Emanuel Reich rămase pe gînduri căutînd să-și redobîndească ființa. În casă auzea, ca în fiecare zi, cum încet, încet, viața reîncepea : uși, glasuri, pași, un miros agreabil de cafea și pîine prăjită veni pînă la el în odaie... Luă o carte și începu să citească cu încăpățînare ca să scape de pustiul inimii lui.

Dar, deodată, deveni atent ; în casă se petrecea ceva absolut neobișnuit : uși trîntite, auzi glasul Esterei cu un strigăt violent, sălbatic, apoi pași alergînd, apoi alt țipăt al Esterei, mai grozav...

Emanuel Reich nu avu timp să se ridice să meargă să vadă ce s-a întîmplat, și ușa odăii lui se deschise violent, și, fără să bată, Estera năvăli înăuntru. Emanuel Reich deschise gura pentru a interzice cu asprime ca astfel de lucruri să nu se mai petreacă ; dar Estera, din prag, striga cu groază în ochi :

— Emanuel, Emanuel ! Bella a băut apă tare din camera de baie ! Moare !

Estera Reich, desfigurată, părea gata să-și sfîșie hainele, să-și smulgă părul, își frîngea mîinile. Emanuel Reich se făcu palid ca un mort. Simți rece la rădăcina părului, pe șira spinării. O clipă, nu avu putere să se ridice de pe scaun. Trupul îi refuză ascultarea.

— Estera ! strigă, Estera, nu-ți pierde capul. Am nevoie de tine !

Femeia se potoli ca prin minune. Rămase cu ochii holbați la soțul ei, o privire dementă.

Emanuel Reich se ridică în picioare :

— Estera, fă tot ce trebuie. Dă-i să bea untdelemn. Imediat, untdelemn și cheamă Salvarea, imediat Salvarea. Domnul nu ne va lăsa. Estera, copilul nostru se va vindeca. Du-te imediat, dă-i untdelemn, telefonează la Salvare și la toți medicii cunoscuți și untdelemn...

Estera plecă în goană. Rămas singur, Emanuel Reich se așeză, își ascunse fața în mîini.

— Doamne... Atît de repede m-ai lovit ?!...Atît de aproape de mine ești, Doamne, atît de aproape, că și suspinul și gîndul nespus mi-l cunoști !? Atît de repede ai lovit... atît de tare, atît de tare ?!...

Emanuel Reich sta ghemuit, ca omul care a fost lovit și așteaptă să mai fie lovit.

— Și acum, eu ce să fac, Doamne? Tu îmi știi slăbiciunea și durerea și neputința și groaza și rușinea... Numai tu știi... Dar lovește în mine, nu în copil... copilul e nevinovat... Aș vrea să te implor să-ți fie milă de mine, dar nu îndrăznesc... Nu pot... căci nu ar fi drept și nu aș face decît să adaug un păcat. Nu pot decît să mă înfățișez Ție și să-ți spun că, așa păcătos cum mă aflu, sînt al Tău, neclitit al Tău, păcătos, dar al Tău, și de aceea dă-mi voie să îndrăznesc să-ți cer să ridici acum pedeapsa de pe copil. Mă doare prea tare. Lovește în mine, sufăr numai eu, nu și nevinovații de lîngă mine. Auzi Tu, Doamne, Tu care poți, vindecă pe Bella. Vindecă, Doamne, pe Bella, scapă Doamne pe Bella și lovește în mine.

Cînd se ruga, Emanuel Reich de obicei simțea dacă rugăciunea i-a fost ascultată, dacă ce a cerut se va împlini. Acum însă, prea tulburat, nu primi nici un răspuns. Un gol. Și se simțea singur în acel pustiu. Îi era atît de stranie această lipsă de răspuns, încît rămase așa, copleșit, nemișcat pe scaunul lui și murmurînd mereu și mereu: „Doamne, Doamne, iartă, Doamne, copilul... Scapă copilul...“

Apoi auzi ușile, ușile toate, pași grei de bărbați care duceau o povară, apoi iară uși și apoi liniște, ca de mormînt, liniște. Casa era goală, iar el, rămas singur în golul casei și al inimii lui.

Începu să se plimbe de colo-colo. Nu avea pe cine chema. Era singur.

Neașteptat, soneria intrării sună. Era Verona.

— Da, eu, Verona, eu sînt. Ce s-a întîmplat? Ești bolnav? Emanuel, ești bolnav?

— Nu... nu eu... intră... îți voi spune... Bella... Bella...

Erau în odaia cea mare, față în față, în picioare. Emanuel Reich o privi lung, cu disperare.

— Ce s-a întîmplat? Dumnezeule, ce s-a întîmplat... Vorbește...

— Fetița mea, Bella... din greșeală, a băut apă tare... din sala de baie...

Verona se schimbă la față. Strigă:

— Bella! Unde e?

— La spital.

— Cînd ?

— Adineauri.

— În ce stare e ? Unde e ?

— Încă nu știu. Aștept vești din clipă în clipă.

Emanuel Reich sta în fața Veronei cu capul plecat.

— De ce nu ești acolo, cu ea ? De ce stai aici ? Să mergem acolo...

— Nu pot. Nu trebuie. Nu am voie. Nici nu știu la ce spital se află.

Verona îl privi cu groază și strigă :

— Nu se poate... nu se poate... trebuie să știi... să stai cu ea...

— Verona, nu mă judeca. Tu nu poți ști... îți făgăduisem că voi face orice pentru tine, pentru a-ți salva copilul tău... și iată că...

— Îmi spui asta acum... ca să nu mă pot bucura de copilul meu salvat ?!...

— Ce crud !... Lovești în mine, Verona... fără milă !

— Nu vreau din coincidențe să-mi fac credință, din superstiții înfricoșări...

— Coincidențe ! Superstiții ! Vorbești cu ușurință... cînd eu știu ce spun și ce fac... crezi că mi-e ușor să stau aici... singur, Doamne ! Iartă-mă, Doamne, și fie-ți milă... și ție milă, Verona !

— Dar nu este normal să mă lași să cred că s-a plătit viața copilului meu cu viața copilului tău !

— Nu te-am lăsat să crezi așa ceva... m-am exprimat greșit... m-ai întrerupt... m-ai înțeles greșit... ai dreptate, dar îți spun, clar îți spun : tu nu ai nici o vină. Numai eu. Din slăbiciune am vorbit. Îmi este prea greu. Am căutat blîndețea ta... să nu mai fiu atît de singur... Va trebui să îndur singur, să am puterea să tac... Voi trăi cu speranța că vreodată mă vei înțelege, Verona... Verona, nu mă înțelegi. Mă judeci... mă judeci...

— Fac tot ce pot... tot ce mi-ai ordonat !

— Oh ! Verona, dacă dăruirea ta ar fi fost a sentimentului, totul ar fi fost altfel. Aș fi putut sta lîngă tine, fără să-ți fi cerut nimic, ar fi fost o exaltată prietenie, o romantică exaltare, ne-am fi putut ruga Domnului împreună. Atunci, binecuvîntarea lui ar fi fost cu noi și nu ar fi fost nimic urît. Dar nu m-ai iubit și nu mă vei iubi niciodată...

Acum însă, indiferent dacă am mai trăit sau trăiesc cu tine, sau nu, patima e în mine. Nu mai sînt un om liber. Sînt un om supus patimei mele.

Verona făcu un gest obosit, de neputință.

— Atîta am putut... Nu te pot minți...

— În fața Domnului, o dragoste a doi oameni care îl caută pe El, găsește indulgență... dar iată că eu am căzut în patima dragostei mele. Va trebui, ca să scap, să mi se frîngă și inima și tot ce e pămîntean în mine.

Verona începu să plîngă :

— Doamne, în ce am intrat !

— Cînd te văd frămîntîndu-te, mă tulbur adînc. Oh ! Verona, nu aș vrea ca Domnul să poată crede că te iubesc mai mult ca pe El... Ajută-mă să-mi recapăt liniștea... să pot lucra... să nu greșesc. Te iubesc, dar dacă ai putea înțelege că inima mea nu este o inimă obișnuită, că nu-mi aparține, că înfăptuiesc un furt iubindu-te așa... cu chin...

— Minciuna în care trăiesc...

— Eu, din mînăstire am intrat în căsătorie. E lege...

— Da, da, știu, mi-ai mai spus... dar... acum...

— Dacă ai fi divorțată...

— Eu, divorțată ! Pentru ce ?

Ochii Veronei se măriră de uimire și spaimă :

— Ți-a spus el ? Ți-a spus Vlad ?

— Da, mi-a spus de mult că dorește.

Verona deveni vehementă :

— I se pare ! E refugiul lui să creadă și să-i convingă și pe ceilalți că vrea să divorțeze de mine. De zece ani amenință că va divorța. Niciodată nu a încercat.

— Nu aș dori să gîndești rău despre el din pricina mea.

— Poate vrei să-l admir din pricina dumitale ? Îmi vine să-mi iau lumea în cap.

— Azi am o zi grea. Azi nu ți-aș fi vorbit decît de fetița mea... dar am găsit mai mult amar... lîngă tine...

— Iartă-mă, șopti Verona.

— Inima mea te-a iertat dintru început, oricîtă durere mi-ai pricinui. Nu mi-am închipuit vreodată că aș putea iubi atît de tare ; că o femeie mă va putea abate de la dreapta purtare față de Dumnezeu. Domnul mi-a dat această grea, grea încercare a iubirii mele. Inima, vai, se pregă-

tise să-l iubească numai pe Domnul, credea că îl iubește numai pe El cînd te-am întîlnit pe tine. E greu de dus iubirea mea și îmi dau acum perfect seama, sînt lucid, am devenit lucid, că a fost o ispită, o încercare, o verificare a mea la o răscruce a vieții mele. Și iată că am căzut. Cît de greu ! Dar durerea mea e nespusă și umilirea mea de asemeni. Oh ! Doamne, cum poate fi cineva atît de lucid și de ameţit în acelaşi timp !? Nu aș putea spune că mi-am închipuit vreo clipă că dragostea mea va fi fără suferință ! Oh ! nu ! dar am avut îndrăzneala să-l implor pe Dumnezeu să-mi îngăduie această întîrziere în calea mea spre El... și... mi-am zis că, dacă atîta lumea se simte bine lîngă mine, și mă caută, că te vei simți și tu bine și mă vei căuta... că ne vom ruga împreună, ca să fim iertați... că Domnul mă va tolera.

— Mă simt bine lîngă dumneata și te caut. Ești unicul meu prieten. Eu nu am absolut pe nimeni pe lume.

— Verona, să ții minte : și după moarte voi fi cu tine. Față de familia mea, îmi voi face pînă la urmă datoria. Pînă la urmă și în cele mai mici detalii, dar va fi „datorie". Pe cînd pentru tine, Verona, tot ce fac e iubire, chiar cînd durerea mă sfîșie. Prefer această agonie lîngă tine oricărei plăceri departe de tine. Verona, ce pot face pentru tine ?

— Nimic.

— Vei fi bogată, foarte bogată...

— Văd. Acum sînt bani în casă, dar nu sînt fericită. Nici hainele pe care mi le cumpăr nu îmi fac plăcere.

— Da, o zi grea pentru mine.

— Emanuel, dacă nu m-ai obseda... cu dragostea ta... dacă nu m-ai sperja atît... aș putea sta lîngă tine mai liniștită. Uite, și acum, în loc să ne gîndim la Bella, vorbim tot de... în fine... M-aș ruga și eu... așa, cu biata mea putere... alături de tine, pentru copilul tău. Mila mea e nesfîrșită...

— Accept chiar și mila, dacă asta te apropie de mine. Te rog să mă ierți... dar gîndește-te că sînt într-o mare tulburare. Așteptarea asta... și nici o veste de la spital... Tulburarea de azi m-a făcut să te încarc cu durerea mea dar te văd străină mie. Cîteodată îmi pare că chiar dragostea mea îți repugnă !

Verona îl privi repede și uimită.

— Spune, nu-i așa ? Mărturisește, Verona.
— Mi-e groază că din pricina mea ești în păcat.
— E înfiorător ! Ce pot face ?
— Nimic.
— E și mai înfiorător... dar tu, care nu iubești, căci n-ai iubit niciodată cu adevărat, nici pe Vlad și nici pe nimeni, nici copilul nu ți-l iubești așa cum iubesc unele mame, tu nu mă poți înțelege. Aș vrea totuși să știi că iubirea mea pentru tine e nemărginită și că eu nu trebuia să mai iubesc așa, făptură omenească, că iubindu-te calc o lege și că totuși, chiar de voi plăti cu viața, tot te voi iubi... pentru că nu pot altfel. Nu-i rămîne Domnului decît să-i fie milă de mine.
— Bella !
— Da, Bella. Acum, adineauri, înainte să vii, am cerut Domnului să o vindece. Ea nu este de vină. Domnul să mă lovească direct, nu prin copil. Nu pot îndura. În fața acestui lucru, renunț chiar și la tine. Să nu te mai văd. Prefer să mor, dar Bella să fie vindecată.
Se auzi o sonerie. Emanuel Reich tresări ca electrocutat. Bolborosi :
— Telefonul !? Spitalul ?! Nu, ușa de la intrare ! Cine poate fi ?! Spitalul ! Veşti ? Doamne ! Poate de la spital... Doamne... Doamne !
Plecă grăbit. Se întoarse imediat, urmat de Vlad, Simon Șora și Ana cu Filip. Intrară cu toții în birou.
— Am auzit, doctore dragă, spuse Vlad, am auzit și m-am înfiorat... Am venit să aflăm mai exact și dacă te putem ajuta... Mașina mea este jos, la dispoziția dumitale. Pentru ce nu ne-ai anunțat imediat ? Crezi, doctore dragă, că vreodată voi putea uita că te-ai rugat pentru copilul meu, cînd era bolnav... că ai participat... la durerea noastră... că te-ai rugat pentru copilul meu ?!
Vlad avu o mișcare de a-l îmbrățișa. Instinctiv, îl mîngîie ca pe un copil. Părea înfiorat. Bunătatea lui reală izbucni nestăpînită.
Verona îl privi cu uimire. Era întîiași dată cînd Vlad îi vorbea doctorului Reich așa, își amintea, recunoștea că Emanuel Reich se rugase pentru Marina.
În clipa asta, Verona simți privirea lui Simon așezată asupra ei. Ochii li se întîlniră. Simon susținu privirea Vero-

nei. Privirea lui Simon era gravă, prea gravă pentru tinerețea feței lui. Niciodată nu o privise așa.

— Cine v-a anunțat? îl întrebă Emanuel Reich pe Vlad.

— Didona Dragomir. I-a telefonat ei soția dumitale, ca să apeleze la Salvare. Didona mi-a telefonat la birou. Simon era cu mine... Bineînțeles, doamna mea nu era acasă... Dar, spune-ne, te rog, ce s-a întîmplat... cum s-a putut întîmpla?

— Nici eu nu știu decît foarte vag: și acum nici măcar nu știu unde este și în ce stare se află!

Verona mai observă că Emanuel Reich era foarte mișcat de sosirea și purtarea lui Vlad și a celorlalți. Îi îmbrățișase pe rînd pe fiecare și pentru fiecare găsise cuvinte calde. Fața îi era gravă, severă chiar. Cu Ana rămăsese multă vreme ținînd-o de mînă.

— Vă mulțumesc... vă mulțumesc... Prezența voastră aci mă face să cred că Domnului îi este totuși milă de mine, de-mi trimite mîngîierea prietenilor atît de apropiați mie... mă face să cred că-mi va reda copilul sănătos. E prima clipă, de cînd am aflat de nenorocire, cînd simt o ușurare a durerii, a disperării mele. Aș îndrăzni să spun că, odată cu venirea voastră, o mare speranță mi-a cuprins ființa și o dulce alinare mi-a umplut inima. Domnul nu m-a părăsit. S-a făcut în mine o liniște... prevestitoare... O cunosc. Doamne... în clipa asta vă pot spune că fetița mea Bella, printr-un miracol, va fi redată vieții...

Aci, Emanuel Reich făcu o pauză destul de lungă, în care timp cei din jurul lui rămaseră încremeniți, așteptînd continuarea frazei.

Emanuel Reich surîse ușor, cu timiditate, cu privirea lui albastră strălucind de lacrimi neplînse. Șopti:

— Da, voi ați fost trimiși aici ca să mă scoateți din durere și să am liniștea necesară ca să pot simți puterea... Domnului asupra mea. Vă pot spune și vouă că acum, cu voia Celui de Sus, Bella va scăpa.

— Ai primit vești de la spital? întrebă Vlad.

— Nu de la spital, încă nu de la spital. De la Cel de Sus...

În clipa asta, Emanuel Reich își spuse în taina inimii: „Este bine să le spun și lor fățiș. Le va face bine să vadă și să creadă".

Cei din odaie, cutremurați, îl priveau ca pe un nebun, ca pe un om scos din minți din pricina durerii.

În odaie era tăcere. O lungă tăcere. Nimeni nu îndrăznea să o întrerupă.

Se auzi strident soneria telefonului. Emanuel Reich se repezi ca o furtună. Cînd se întoarse, fața îi strălucea. Zise:

— Era spitalul. Mi-au spus că fata e în afară de orice pericol. Se va vindeca.

Se așeză, căzu mai bine-zis, pe scaunul lui în capul mesei. Ceilalți se așezară în jurul lui, tăcuți. Emanuel Reich șoptea:

— ...da... da... vă mulțumesc că ați venit... că nu m-ați lăsat singur.

Capitolul XV

Doctorul Emanuel Reich a fost mirat și îngrijorat cînd, înainte de ora opt de dimineață, Vlad l-a chemat la telefon, cerîndu-i voie să vină imediat pînă la el, avînd ceva important să-i comunice.

Emanuel Reich trăia într-o permanentă, din ce în ce mai gravă, alertă, din pricina lui Vlad. Se aștepta mereu să facă ceva care ar putea da peste cap lucruri importante. Aprecia vioiciunea inteligenței și toate calitățile acestui om, generozitatea lui dar cunoștea bine și orgoliul, plin de complexe și bruștele lui nestăpîniri. Permanent izbucnea furia că e condus. Așa că, pînă la sosirea lui Vlad, Emanuel Reich nu se putu nici liniști, nici lucra.

Cînd sosi, Emanuel Reich remarcă imediat că Vlad părea jenat și gata să amîne explicația pentru care venise. Căuta să vorbească fleacuri, să pară vesel, iar cînd Emanuel Reich

îl rugă să-i spună imediat și clar cărui motiv i se datorează această vizită „agreabilă dar matinală", Vlad se întunecă brusc și izbucni fără reținere :

— Doctore dragă, viața mea a devenit imposibilă !...

Emanuel Reich îl privi ironic. Vlad arăta bine, se îngrășase chiar prea mult, era ostentativ de elegant îmbrăcat, iar jos, mașina îl aștepta.

— Ai cumva dificultăți cu catedra ?

— Nu, nu, dimpotrivă ! Merge bine...

— Ai cumva dificultăți cu...

— Nu... nu...

— Cu plecarea la Paris ?

— Nu... nu.

— Atunci ?

— Doctore... Verona...

— Ah, da ! Ai prins-o poate în „flagrant delict" ?

— Da ! zise Vlad răspicat.

Emanuel Reich simți un cuțit în inimă. Avu o tresărire lăuntrică. Cunoștea bolnăvicioasa gelozie a lui Vlad, totuși, nu putu rămîne indiferent la o afirmație atît de categorică. Cu un mare efort, nu lăsă să se vadă pe fața lui vreo schimbare. Inima însă îl duru. Se stăpîni și întrebă cu o voce voalată de emoție, dar liniștită :

— Ai putea să-mi povestești și mie ?

— Sigur... desigur... desigur... bineînțeles...

Emanuel Reich îl privi pe Vlad cu o mare atenție. Vlad îi părea suspect. Avea același surîs crispat, jenat și sfidător cu care venise.

— Ascult.

— Ieri, începu Vlad, am fost invitați să petrecem toată ziua la conacul prietenului nostru Vasilescu. Verona, eu și Simon.

— Știu.

— De cum am ajuns acolo, Verona mi-a părut suspectă, primise invitația cu plăcere, ea, care de obicei face mofturi și întîrzie și se răzgîndește. A fost și gata la timp... Am luat mașina cea mare și am ajuns. Omul, gazda, părea încîntat. Ne-a primit cum nu se poate mai bine, iar pentru Verona pregătise tot felul de atenții : flori speciale culese pentru ea, buchete ca de mireasă, apoi mîncăruri speciale, care îi plac ei — azi, cînd se găsește atît de greu chiar și

strictul necesar — și apoi nu știu, zău, cum de aflașe ce-i place... Îl cunoști pe om, adică fizic, cît e de gras, greoi, și nici tînăr nu mai e, dar e bogat, mult, mult mai bogat ca mine, avere serioasă, stabilă, avere reală, și m-am gîndit...

Emanuel Reich îl întrerupse, dînd din umeri, enervat. Îi spuse :

— Vorbești lucruri ce nu se țin în picioare. Ce avere stabilă !!! Toată ziua, în plină revoluție, nu discuți decît de averi stabile. Și apoi, știi bine că pe Verona nu o interesează banii ca pe dumneata... știi prea bine.

— Atunci îi place omul din perversitate... nimfomanie... că altfel...

Emanuel Reich îl întrerupse și mai enervat :

— N-ai putea să povestești fapte, dragă, fără comentarii ? Comentariile dumitale nu sînt nici interesante și nici valoare documentară nu au ! Și nici noi nu sînt.

— Fapte vrei ?... Ei bine, spuse Vlad exasperat că e mînuit ca un țîngău, ei bine... la un moment dat, cînd eram la masă, eu stam vizavi de ea, ea sta alături de gazdă. Ea îmi părea din ce în ce mai stranie, suspectă. Încetase de a mai vorbi, se uita în vid, la mine deloc, și...

Vlad se opri.

— Și ? întrebă Emanuel Reich cu enervare.

— Stai, domnule, ce mă iei așa repede ? Lasă-mă să-ți povestesc sau, dacă vrei, pot să și tac, ca de atîtea ori... Pot și pleca dacă vrei, dacă prezența mea te enervează !

— Vorbește.

— Ei bine, la un moment dat, complet întîmplător, îmi cade șervetul și mă aplec să-l iau... în fine... mă aplec și văd piciorul Veronei lîngă piciorul grasului, gazdei... așa cum nu trebuia să fie... E clar ?

— Mai exact.

— ...foarte aproape... aproape... în fine, peste piciorul lui...

Emanuel Reich se ridică de la masă și începu să se plimbe. Spuse :

— Minți !

— Domnule doctor...

— Ți s-a părut.

— Așa ?!

— Cum, și Verona nu și-a dat seama că te-ai aplecat ?

— Nu. Băuse. Nu mă băga în seamă...

— Ţi s-a părut...

— Ei bine... ei bine... I-am spus lui Simon, care sta alături de mine să se aplece şi să-mi spuie de visez...

— Şi ?

— S-a aplecat şi mi-a spus că nu visez.

Emanuel Reich se mai plimbă de cîteva ori de colo-colo, apoi deodată se opri brusc şi-i spuse răspicat lui Vlad, sacadat. Îşi simţea gîtlejul uscat pînă la durere.

— Mergi acasă... sau la treburi... dar pleacă. Lasă-mă singur... să mă gîndesc. Voi lua o hotărîre şi ţi-o voi comunica.

— Dar... eu...

— Îmi place să fiu ascultat.

— Orbeşte.

— Dacă nu ai nevoie de sfaturile mele, pentru ce vii la mine ?

— Bine. Bine... nu te supăra... Dar mă exasperezi cînd nu mă crezi... Mă forţezi... mă obligi...

Vlad părea speriat, dar Emanuel Reich nu mai avea timp să-l observe. Îi zise :

— Îţi voi telefona. Pînă atunci, du-te, te rog. Te rog foarte serios să taci, să nu faci nici un scandal. I-ai spus Veronei ?

— Da.

— Şi ?

— Ei... ca de obicei, minte, neagă, plînge, jură ! Oh, cum minte ! Cum ştie să mintă !

— I-ai spus că a văzut şi Simon ?

— Nu, asta nu... M-am jenat... am venit mai întîi să vorbesc cu dumneata. Te rog să nu-i spui nici dumneata lucrul acesta... S-ar jena... ar fi... Nici lui Simon să nu-i spui...

— Bine, bine. Du-te, te rog !...

Vlad se întoarse încă o dată de la uşă :

— Te rog serios să nu vorbeşti cu Simon... Făgăduieşte-mi.

Emanuel Reich îi făcu semn cu mîna să plece. Vlad avu un fel de rîs crispat, zicînd :

— Peste cîteva zile voi fi la Paris, Roma, Londra, Geneva. Îmi este necesar să am capul limpede, să ştiu precis

că nu mă înşală, că nu mă va înşela în timp ce voi fi plecat.

— Pentru ce nu o iei cu dumneata ?

— Pentru că... în fine... tocmai ca să fiu liniştit.

Emanuel Reich surîse ironic :

— Pentru că vrei să fii liber s-o înşeli dumneata pe ea acolo.

Vlad rîse ca un copil prins la borcanul cu dulceaţă. Zise :

— Atîta lucru merit şi eu. Poate aşa să mi se mai potolească gelozia.

— Dimpotrivă, te asigur...

— Mă înşală. Sînt absolut sigur. Sînt convins că şi dumneata ştii, toţi ştiţi şi nu vreţi să-mi spuneţi.

Şi Vlad adăugă, văzînd enervarea crescîndă a doctorului Reich :

— Bine... bine... Mă las în voia dumitale. Dar scapă-mă de tortură...

După ce Vlad plecă, Emanuel Reich se plimbă prin odaie enervat, dar abia ocoli masa de două-trei ori şi, deodată hotărît, cu un pas merse la telefon.

— Alo ! Simon...

Simon Şora răspunse imediat. Nu era încă ora nouă.

— Da, eu. Ce e glasul ăsta, doctore dragă ? Ce s-a întîmplat ?

— Te rog să vii puţin pînă la mine, imediat. Se poate ?

Simon Şora sosi vertiginos de repede. Emanuel Reich îl primi fără să se ridice de bun sosit. Îi făcu semn să se aşeze şi de îndată ce-l văzu aşezat şi cu privirea aţintită asupra lui, îl întrebă :

— Ai văzut cu ochii tăi, ieri la dejun, că Verona Axente îşi aşezase piciorul ei peste piciorul domnului Vasilescu, gazda ?

Simon Şora se schimbă la faţă, se înroşi.

— Poftim ?

— A fost adineauri Vlad aici. Înţelegi acum ?

— Nu.

— A fost Vlad acum la mine şi mi-a spus că ieri,. la conac, ţi-a spus să te uiţi sub masă şi că ai văzut şi tu piciorul ei lîngă... peste...

Simon nu-l lăsă să termine. Îşi acoperi faţa cu mîinile. Şopti :

— Ce ruşine ! Vă rog să tăceţi !...

Emanuel încă nu înţelegea. Aştepta încordat. Simon îşi dezveli faţa, îl privi pe Emanuel Reich drept în ochi :

— Minte ! E un ticălos ! E mîrşav ! A inventat tot.

Emanuel Reich, deodată liniştit, luminat la faţă, zise :

— Un bolnav...

Dar Simon izbucni :

— Domnule doctor, te implor, spune-mi, spune-mi drept : Pentru ce Vlad vorbeşte aşa ? Este femeia aceea în stare să facă astfel de monstruozităţi ? Dumneata nu ştii ce candoare, ce puritate era pe faţa ei, mai ales ieri la acea masă. Am observat-o şi m-a emoţionat parcă mai mult ca altădată.

— Scumpul meu, acum te rog să te linişteşti şi nu-l învinui prea tare pe Vlad. Suferă. Gelozia este o boală foarte dureroasă... foarte. Şi acum, te rog să pleci. Am nevoie, trebuie să vorbesc cu ea. Trebuie şi eu să aflu : ori este ea perversitatea personificată, ori el grav bolnav.

Simon se ridică. Emanuel Reich mai adăugă :

— Stai acasă. Voi avea poate încă nevoie de dumneata.

— Da, da. Sigur. Trebuie şi eu să mă lămuresc.

Simon plecă dus pe gînduri. Imediat, Emanuel Reich merse la telefon.

— Alo, Verona, tu eşti ?

Vocea i se făcuse de o tandreţe nespusă.

— Verona, eu sînt, Emanuel ! Dar ce e cu tine ! Plîngi ?

De dincolo, în telefon, Emanuel auzea plînsul Veronei.

— Verona, ce e ? Ce ţi s-a întîmplat ?

Numai plînsul îi răspunse.

— Vino pînă la mine, Verona.

— Nu ! hohoti glasul.

— Viu eu pînă la tine...

— Nu... nu !...

— Vin.

— Să nu vii. Vreau să mor. Asta vreau, să mor. Nu mai pot ! Vlad a înnebunit complet !

— Nu-i adevărat ce spune el, nu-i aşa, Verona ? De ce m-ai minţi pe mine ?... Eu înţeleg orice... dar trebuie să ştiu adevărul... ca să te pot apăra...

— Simt că înnebunesc ! Cum ? şi dumneata crezi... că eu... Oh, adică, de fapt, tocmai dumneata eşti cel care poate crede că eu mint ! Ţi-am dat probe că pot minţi. Dumneata

m-ai făcut să mint şi acum nu mă mai crezi nici dumneata... Vreau să mor !... Nu mai pot !

— Copilul meu... taci... nu mai plînge... Lasă-mă să vin. Eu ştiu cît eşti de pură... el este nebun... e bolnav...

În telefon, hohotele nu conteneau.

— Lasă-mă să vin sau vino tu...

— Vreau să mor... Să nu vii, că mă omor dacă vii. Nu mai vreau nimic, nimic ! Mă dezgustă tot... tot...

— Nu vorbi cu păcat. Nu pune asupra mea altă durere. Mi-aş da viaţa să te ştiu fericită...

— Nu te cred. Nu mai cred nimic... Nu mai vreau nimic ! Am să-i spun tot lui Vlad... tot... ce este... Am să-i spun că am trăit cu dumneata...

— Lasă-mă să vin, Verona. Aşteaptă-mă...

— Nu... nu ! Vreau să stau singură. Vreau să ies în stradă să spun tuturor cum trăiesc... cum mint...

Emanuel auzea hohotele de plîns şi vocea Veronei şi apoi auzi şi ţăcănitul telefonului închis cu violenţă. I se făcu frică. Îl căută în grabă pe Simon la telefon :

— Simon dragă, apelez la tine... te consider atît de aproape de mine... cu toată tinereţea ta... prieten...

— S-a întîmplat ceva rău doamnei Verona ? strigă Simon.

— Da şi nu. I se pare ei că s-a întîmplat şi asta e destul de grav. Puritatea ei nu mai poate suporta suspiciunile... bolnăvicioase... ale soţului ei.

— Vorbiţi cu ea.

— Aci e dificultatea, dragul meu. Plînge şi nu vrea momentan să mă primească.

— Doamne, ce e de făcut ?!

După glasul lui Simon Şora, Emanuel Reich îşi dete seama că o milă şi o revoltă neţărmurite umpluseră fiinţa lui Simon.

— Scumpul meu, te rog, te rog pe tine... te consider copilul meu, prietenul meu... în fine, ai încrederea mea... Mergi tu acolo. Pe tine te va primi.

— Pe mine ?

— Da, te va primi. Nu se aşteaptă... surpriza... şi spune-i că ţi-am spus ce mi-a spus Vlad şi că te-am trimis ca s-o implori să nu se mai frămînte... că nu am crezut nici o clipă...

— Bine.

Glasul lui Simon îi sosi ca dintr-altă lume.

— Îţi mulţumesc, Simon. Aştept telefonul tău. Mă vei ţine la curent.

Şi Simon s-a dus. A sunat. Tasia i-a deschis şi i-a spus:

— Ce bine că aţi venit! Nu ştiu ce e cu doamna! Stă la ea în cameră şi plînge... Poate pentru că domnul pleacă la Paris şi nu o ia şi pe dînsa... Şi Marina a plîns. Vrea şi ea să meargă la Paris, dar ea stă cu mine şi o distrez... Învaţă cîntece ruseşti la balalaică şi din gură cu nişte soldaţi ruşi, prieteni de-ai mei... Unul din ei, Alexei...

— Du-te şi spune-i doamnei că am venit.

Tasia se duse. Bătu la uşa odăii Veronei şi intră. Verona sta pe canapea întinsă, nemişcată.

— Doamnă, a venit domnul Simon.

Verona tresări. Uşa rămăsese deschisă, iar Simon, fără să întrebe, intrase. Tasia plecă.

Verona era pe canapea, lungită pe spate. Simon văzu faţa ei udă de lacrimi, spălată de lacrimi. Faţa avea puritatea statuilor în ploaie. Simon nu spuse nimic. Se aşeză pe canapea chiar lîngă Verona. Îi luă mîna. Verona rămase tot atît de nemişcată, cu mîna ei într-a lui.

— Am venit... nu se putea altfel... am venit şi trebuie să înţelegi că ce s-a întîmplat nu este atît de grav încît să laşi să pătrundă tristeţea în inima dumitale... Inima este făcută pentru alte lucruri... Nu pentru tristeţi de calitatea asta, a măruntelor dezamăgiri.

Verona tăcu, dar îi strînse mîna a înţelegere. Veronei îi era deodată nespus, neaşteptat de bine. Prezenţa lui Simon o liniştea. Privirea lui era de o puritate odihnitoare, vindecătoare. Da, poate acest om avea dreptate: „pentru ce se întîmplase, nu trebuia să lase tristeţea să pătrundă în inima ei!"

Plîngea încă, dar plînsul nu-i mai era disperat.

— Ai făcut bine că ai venit, şopti Verona.

Lacrimile îi udau încă faţa, dar acum se simţea liniştită, aproape fericită. Surîse neaşteptat. Se ridică puţin şi-şi aşeză capul pe umărul lui Simon. El o sărută. Verona se apropie mai tare lîngă el. Simon sărută faţa udă de lacrimi. Simţea pe gura lui gustul sărat al lacrimilor ei. Îşi simţea şi faţa lui udă de lacrimi, dar nu ar fi putut spune dacă era udă

de lacrimile lui sau ale Veronei. Deodată, au fost lacrimi de fericire. Simon o sărută pe gură. Verona răspunse.

Simon se simţea cutremurat de fericire. I se păru că lucrul acesta ar fi trebuit să-l fi făcut din prima clipă cînd o cunoscuse şi, mai ales, din prima clipă în care Vlad o batjocorise, o pîngărise cu bănuielile lui, ea atît de pură, şi că acum, pînă la moarte va sta lîngă ea.

Erau unul lîngă altul, obraz lîngă obraz, gură lîngă gură, şi asta era tot ce-şi puteau imagina ca fericire. Exaltarea lor îi făcu să nu-şi dea seama că timpul trece. Într-un suspin, Verona îi spuse cu groază :

— Şi acum, ai să crezi şi tu ce-ţi va spune Vlad... orice ! Doamne !

— O, tocmai dimpotrivă ! Abia acum s-a topit din mine oribila îndoială care mă chinuia în ceea ce te privea. Acum totul e limpede... Erai nenorocită...

Verona nu înţelese ce fel de „limpezire" putea fi pentru Simon, cînd ei i se părea că abia acum totul se complicase dramatic. Verona tăcu. Se mai gîndi că Vlad va pleca pentru cîteva luni şi că asta, măcar în acest răstimp, îi va fi mai uşor să-l vadă pe Simon. Dar cum va face ca să ascundă iubirea ei pentru Simon, faţă de Emanuel ? Ar fi dorit ca, printr-un miracol, să rămînă singură pe lume cu Simon. Se simţea fericită. Îşi aminti că Emanuel Reich îi spusese că este incapabilă să iubească... crezuse şi ea că era numai senzualitate şi nici un fel de iubire pe lume în inima ei. Acum iubea. O inimă fierbinte îi sta în trup şi o exalta.

Verona tresări auzindu-l pe Simon spunînd :

— Trebuie să-i telefonez doctorului Reich. El m-a trimis la tine. I-am făgăduit să-i dau imediat de veste. Era îngrijorat.

Verona îl cuprinse cu sălbăticie. Îi şopti :

— Nu, nu, să nu-i spui... să nu-i spui. Să nu-i spui că ne iubim...

— De ce să nu-i spun ? O să se bucure.

Verona îl privi cu groază :

— O să-i spuie lui Vlad !

Simon o auzi vorbind, cu mare disperare. El credea că tocmai asta ar fi fost de făcut : să-i spuie şi lui Emanuel Reich şi lui Vlad. Atunci, cu lucrurile limpezite, el şi Verona ar fi

putut fi pentru totdeauna împreună. Totul i se părea simplu și perfect. Fericirea cîștigată. Șopti :

— Vlad mereu spune că vrea să divorțeze, iar doctorul pare să țină atît de mult la tine ! Ne va ajuta...

Verona, de spaimă, simți că e gata să leșine.

— Nu... nu.... să nu le spui... nu trebuie...

— Vlad vrea să divorțeze...

— Nu... nu-i adevărat ! Uite, și alaltăieri seară am avut cu Vlad iar o scenă. Ascultă ! Am venit acasă. Casa era pustie. Am găsit la mine în odaie, pe masă, o scrisoare de la Vlad. Îmi spunea că, după cum știu, pleacă la Paris, dar că ce nu știu e că nu se va mai întoarce niciodată, că va avea grijă să-mi trimită bani și că, mai tîrziu, o va lua și pe Marina cu el. „Astea toate, ca să fii liberă, să faci ce vrei, căci știu că asta-ți este dorința : să te desparți de mine." La sfîrșitul scrisorii, devenise sentimental, îmi vorbea de primul buchet de violete pe care mi l-a oferit... de copilul nostru, de care va trebui să am grijă... de comunism, în care a crezut toată viața... și pe care, fără voia lui, din pricina mea, îl va trăda...

Am citit, am pus scrisoarea din nou pe masă și, amețită, copleșită, m-am așezat pe marginea patului să-mi vin în fire. Atunci, Vlad a ieșit din dulapul cu haine. Se ascunsese. Voia să vadă ce fac, cui telefonez... A căzut în genunchi în fața mea, mi-a cerut iertare, mi-a spus că nici de gînd nu are să stea la Paris, că a scris așa, că nu mai putea suporta gelozia... Eu am tăcut și atunci abia a început scena cea mare, pentru comportarea mea de la conac și că să-i spun drept dacă îl înșel, cu cine, cu cîți, și că mă iartă.

Ascultînd relatarea Veronei, Simon simțea ce poate simți un om căruia i se toarnă neașteptat lături pe cap.

— Atunci, voi vorbi numai doctorului Reich. El ne va ajuta. Trebuie să scapi de Vlad. Trebuie să fii numai a mea !

Verona se zvîrcoli. Îi era groază și de viața ei, și de puritatea lui Simon, cu care nu putea vorbi. Părea fără pată, alb, imaculat. Și îi era groază să nu-l murdărească și pe el cu viața ei, pe care nu o cunoștea nimeni, și pe care nu o mai putea îndura. O clipă, cuprinsă de remușcări, regretă că-l amestecase și pe Simon în viața ei tulbure, dar, fără vrere, își aminti că e fericită, pentru prima dată în viața ei fericită că pentru prima dată iubea. Își spuse : „Vom

rămîne așa în puritatea acestei iubiri care, într-un fel, mă va purifica de toată murdăria în care trăiesc. Nu voi trăi cu Simon, deci nu voi mai adăuga o minciună și nu voi avea remușcări."

Își aduse aminte de Emanuel Reich și, în exaltarea fericirii ei noi, crezu că el o va înțelege și o va ierta, o va libera. Verona își făgădui să nu mai trăiască un timp cu nimeni. În zbaterea ei, cel mai odihnitor lucru rămînea gîndul că Vlad în tot cazul pleca pentru cîteva luni din țară, poate un an, poate pentru totdeauna. Plecarea asta, acum, îi părea un adevărat miracol.

Îi spuse lui Simon :

— Te rog să nu-i spui tu doctorului Reich nimic.

Simon o întrerupse :

— Dar el așteaptă, e îngrozit. Ce să-i spun ? Trebuie să-l liniștesc.

— ...Să-i spui... că m-am liniștit. Atît. Restul nu tu, eu, eu trebuie să-i spun. E datoria mea. Eu trebuie să i-o spun, nu tu. Ar fi urît din partea ta. Eu... eu... Te rog, iar eu chiar acum nu pot. Sînt atît de obosită ! După plecarea lui Vlad va fi mai ușor. De Vlad voi divorța. Simon, lasă-mă să mă bucur de clipa asta a dragostei noastre. Numai noi... numai noi...

Și Verona îl sărută. Exaltat, Simon repetă :

— Numai noi... numai noi...

Verona își da seama cu exaltare de cîtă totală dăruire și încredere era în fiecare gest al lui Simon. Gîndi : „Da, da, cu el se poate să nu trăiesc niciodată și să fiu fericită". Credea că astfel simplifică lucrurile. Și avea nevoie de puritatea unei iubiri adolescentine, de exaltarea poetică a dragostei. Pentru întîia dată în viața ei, iubea. Căci Vlad, de al început, cu toată tinerețea lor, o tîrîse în vîltoarea apetiturilor lui, a pasionalității, a geloziei lui, nu avusese cum și cînd să se îndrăgostească de el.

Cînd Simon se ridică spunînd că trebuie să meargă la Emanuel Reich, că-i făgăduise, Verona sări de pe canapea și spuse cu o spaimă nereținută :

— Vin cu tine !

Simon surîse.

— Bine... bine. Vino. Se va bucura. El te iubește foarte mult.

Şi lui îi era mai uşor să meargă cu Verona. Şopti surîzînd :

— Ce idee bună ! Da, să mergem împreună.

Verona îl privi îngrijorată. Întreaga făptură a lui Simon radia de o bucurie deplină, perfect liniştită. Verona nu înţelegea ce poate simţi şi gîndi acest om, care era atît de naiv, încît să nu-şi dea seama că dragostea lor era un păcat ? Sau fericirea lui atît de mare, încît îl ameţise şi nu mai gîndea nimic ? Dar dacă, rămas singur, se va trezi ? Ce va face ? Oare nu mergea acum la Emanuel Reich tocmai ca să-i povestească tot, cu toate că-i făgăduise că va tăcea ? Verona, înfiorată, se grăbi. Merse în cealaltă odaie şi se îmbrăcă iute. Cînd se întoarse, îl găsi pe Simon lîngă uşă. O cuprinse în braţe, o sărută iar, aceleaşi sărutări exaltate de adoraţie. Părea beat. Se mulţumea s-o sărute şi, ameţit, s-o privească. Apoi, fără să vorbească, o porniră spre doctorul Emanuel Reich. În nici o clipă, fericirea de pe faţa lui Simon, din privirea lui, nu se şterse. Dimpotrivă, acum, pe stradă, o privea neîncetat, adînc.

Cu cît se apropiau de casa lui Emanuel Reich, cu cît creştea spaima Veronei. Cînd au fost deştul de aproape de casa lui, Verona nu mai putu răbda groaza. Spuse :

— Să căutăm un taxi. Te rog, lasă-mă să merg singură la doctorul Reich. Te rog !...

Simon se opri. Pe faţa lui apăru o mare uimire şi o întunecare vădită. Spuse :

— Se petrece, totuşi, cu tine, ceva ce nu înţeleg...

— Vei înţelege... dar, te rog să nu crezi că-mi este uşor. Vlad... mi-e teamă de el, iar doctorul nu va înţelege nici el uşor ! El a luptat să fiu cu Vlad... să am tot ce-mi trebuie... copilul... E... şi habotnic.

— De ce nu-ţi este uşor ? Chiar frămîntările lui Vlad, de care mi-ai vorbit adineauri şi pe care le cunosc de mult, arată calitatea dragostei lui, deci dreptul tău de a-l lăsa, dreptul meu de a te iubi. El pleacă. Noi rămînem. Îi vei scrie că te desparţi de el, că mă iubeşti pe mine. Nu ştiu ce-ţi pare complicat ?!

— E... şi copilul... Marina. Ea o să sufere. Sînt şi interese materiale... ale copilului... Eşti tînăr. Nu-ţi pot strica viitorul cu responsabilităţi de genul ăsta...

Umbra de întunecare de pe faţa lui Simon se accentuă şi nu se mai şterse. În clipa despărţirii lor, înainte de a se sui în maşină, Verona simţi o sfîşiere în inimă : remuşcări, regrete şi teamă de a-l pierde pe Simon. Îl văzu dispărînd fără să se mai întoarcă s-o privească. Verona ar fi vrut să strige, să-l cheme şi să plece la el acasă, pentru totdeauna, în odaia lui de student sărac, dar nu avu puterea. Se ghemotoci în fundul automobilului, nemişcată, împietrită.

Uşa i-o deschise chiar Emanuel Reich.

— Verona, tu ?! Chiar tu !

Intrară în birou.

— Nu putea Domnul să-mi dea mai mare bucurie ca aceasta : să te văd aici ! Trebuie să vorbim, copilul meu. Pînă cînd vei lua în serios perpetua comedie în care te ţine Vlad ?

— Te întreb şi eu : pînă cînd dumneata te vei îndoi de mine şi-l vei crede pe el şi mă vei întreba pe mine şi pe ceilalţi dacă este sau nu adevărat ce spune Vlad ? Să ştiţi că mă împingeţi la nebunii şi atunci... o să le aflaţi de la mine...

Verona se opri, înspăimîntată. I se păru că s-a dat de gol.

Se făcu tăcere. Emanuel Reich era trist şi total nemulţumit de el. „Nu l-aş uita pe Dumnezeu pentru ea, gîndi, dar aş muri fără ea..." O privi aproape cu curiozitate. Da, şi frumoasă şi tînără şi caldă.. Totuşi, simţămîntul lui pentru ea întrecea tot ce se poate simţi pentru o femeie, chiar mai frumoasă, mai tînără, mai aprinsă. Crezuse că era stăpîn al simţurilor lui, într-un fel ascet, nemaidînd importanţă acestor lucruri, dar iată că această femeie devenise însăşi viaţa lui.

Vocea Veronei îl trezi :

— Emanuel !

Şi Emanuel Reich tresări căci, de obicei, Verona evita să-i spună pe nume, numindu-l pur şi simplu „doctore".

— Da, Verona. Ce este ?

— Vreau să te rog ceva.

— Cu plăcere.

— Mi-ai spus că divorţul nu se poate face fără voia mea...

— Exact.

— Ei bine, acum te-aș ruga, te rog, fă-l repede. Fă tot ce trebuie înaintea plecării lui Vlad la Paris!

O nespusă bucurie îl cuprinse pe Emanuel Reich.

— Îți mulțumesc că-mi ceri acest lucru. Într-adevăr, purtarea lui...

— Nu-mi mulțumi, căci nu o fac pentru dumneata, ci pentru mine.

Emanuel Reich nu înțelese și tăcu.

— Aș vrea, de aceea am venit la dumneata, doctore, ca să vorbesc. Totuși, Vlad pleacă pentru mai multă vreme. Nu a vrut să mă ia cu el. Și nici dumitale nu ți-ar fi plăcut să plec cu el, că altfel îl forțai să mă ia. Am înțeles. Te am și pe dumneata și pe el pentru plăcerile voastre...

Emanuel Reich simți iar acea durere în inimă, atît de binecunoscută lui de cîtăva vreme.

— El, Vlad, vrea să fie liber să petreacă, să se răzbune astfel de toate presupusele mele trădări... motiv ca să-și satisfacă poftele... foarte bine... Eu însă vreau să profit de acest lucru și să mă despart definitiv de el... Este copilul... știu. Nu-l pot lipsi pe copil de tot ce-i poate da tatăl lui, avere, prezență. Dumneata mă vei ajuta să fac acest lucru cît se poate mai repede și mai bine gîndit. Asta este cererea mea.

— Bine, Verona.

— Și trebuie să-ți mai spun că doresc ca, în timpul cît va fi el plecat, eu să... să...

— Spune, Verona.

— ...să mă reculeg...

Emanuel Reich tresări. O privi fix.

— Verona, mi-ai făgăduit de la început că nu mă vei lipsi de prezența ta.

Verona se îngrozi. Făgăduise, într-adevăr, dar atunci i se păruse ușor. Făgăduise cînd îi era copilul pe moarte, ca să-l salveze. Acum, această făgăduială îi părea un imens balast. Acum era îndrăgostită, însetată de iubire, de fericire.

— Nu m-am gîndit să nu te văd, Emanuel. Aș vrea însă să pot, pînă mi-oi lămuri viața, să nu mai am această frămîntare pe care tu mi-o cunoști, sau, mai bine-zis, de care nu vrei să ții seama. Și tu ești însurat și eu căsătorită. Nici nu știi cît sufăr între soția ta și Vlad. Ea, Estera, avînd toată încrederea în mine, el, Vlad, toate îndoielile. Bineînțeles,

fără cea meritată. Vreau să mă odihnesc... Ah ! de-am putea fi numai prieteni, așa cum mi-ai spus la început !... Ce mult te-aș fi iubit ! Cîtă nevoie aș fi avut de dumneata !

— Sîntem și prieteni. Pentru tine, sînt în stare de ce nu-ți poți tu imagina. Mă voi supune, Verona. Tu nu știi ce-mi ceri, eu însă știu, și totuși mă voi supune. După despărțirea ta definitivă de Vlad, te vei simți altfel. Vei avea o altă viață. Îți voi ajuta să ai o viață interesantă. Vei putea voiaja.

Verona șopti cu o timiditate înflăcărată :

— Eu mă gîndesc... că... mai bine m-aș călugări !

Emanuel Reich o privi cu uimire :

— Verona, Verona, nu este prima dată cînd spui lucrul ăsta, dar cît ești departe de a te cunoaște pe tine însăți ! Ce spui nu este de tine. Mai repede m-aș teme să nu ai o nouă dragoste ! Te sfătuiesc să nu vorbești nesăbuit. Nu trebuie vorbit cu ușurință ; azvîrlite cuvintele. Cuvîntul are putere, Verona. Chiar și minciunile spuse, au putere. Nu dezlănțui forțe care, chiar de se împlinesc tîrziu și pe căi neașteptate, își au puterea lor. Te sfătuiesc să nu spui că vrei să rămîi singură și că vrei să te călugărești. Pedeapsa adusă de cuvinte nesăbuite, ar fi prea mare !

Verona se gîndi fulgerător : „Nu voi trăi nici cu Simon și acest sacrificiu, va fi o călugărie". Deodată, Verona se înspăimîntă. Simțise neașteptat o dorință fizică, o cutremurare a cărnii la gîndul că ar putea trăi cu Simon. Și pentru întîia dată, își dete seama cu adevărat de drama în care intrase ea și în care îl tîra și pe Simon. Făptura lui îi păru fără apărare. Realiză în aceeași clipă că, cu toate că-l cunoștea pe Simon numai de un an de zile, totuși, Vlad, în acest răstimp, el, care era întotdeauna la pînda prietenilor ca să afle ceva urît din viețile lor intime, judecîndu-i aspru la cea mai mică abatere, niciodată nu-i spusese nimic despre Simon. Oare Simon nu avusese pînă acum nici o dragoste ? Acest gînd o exaltă pe Verona și mai aprins în a-l dori al ei.

După ce plecă de la Emanuel Reich, odată ajunsă acasă, îl căută la telefon pe Simon. Îl rugă să vină la ea. Simon sosi. Fața îi era întunecată. Părea ușor absent.

— Te-am chemat să-ţi spun că am fost la Emanuel Reich şi că i-am afirmat că vreau să profit de plecarea lui Vlad pentru a divorţa... lucru...

Simon nu o lăsă să termine fraza. O cuprinse şi o sărută cu disperare, ca şi cum o pierduse şi acum o regăsise.

Verona îi spuse :

— Dar te rog să-mi făgăduieşti că nu vei vorbi tu nimic cu doctorul Reich : numai eu. Nici dacă te întreabă. Auzi ? Făgăduieşti ?

Şi, în faţa privirii lui uimite, Verona minţi iar :

— Totuşi... totuşi... interesele lor materiale sînt comune, legate. Nu ştiu dacă doctorul doreşte sau nu ca eu să divorţez de Vlad. Trebuie să-l conving. Îi este teamă pentru mine... S-ar speria de ce vreau să fac. Numai eu ştiu cum să-i vorbesc şi cînd. Nu uita, Simon, că am un copil... că tu nu ai avere, că eşti mai tînăr ca mine şi cu o sănătate şubredă şi că, pentru nimic în lume, nu vreau să pun pe umerii tăi copilul lui Vlad, greutatea. Ne va trebui răbdare ca să nu stricăm dragostea noastră. Pînă atunci, te rog, fii prudent... nimeni să nu bănuiască nimic...

Şi Verona îi mai şopti, sărutîndu-l :

— Numai noi... numai noi...

După un ceas şi mai bine, Verona îşi dete seama că pe Simon nu este nevoie să-l roage sau să se lupte ca să-l împiedice de a trăi cu ea. Cu toată dăruirea îmbrăţişărilor lui, Simon părea că nu va încerca acest natural gest al dragostei lui, fără voia ei. Părea că exaltarea dragostei lui îi este suficientă sau că se înfrînge cu bucurie pînă la definitiva limpezire a situaţiei. Părea neîntinat, transparent. Era al perfecţiunii, nu al luptei cu cotidianul omenesc.

Capitolul XVI

— Dragul meu, spuse Emanuel Reich către Vlad Axente, trebuie să înţelegi că purtarea ta faţă de Verona este din ce în ce mai nepermisă, mai haotică. Te-ai dezlănţuit. Pleci la Paris fără ea... ori...

— Dumneata ai spus că e mai bine să plec fără ea!

— În halul în care te afli, obsedat, e într-adevăr mai bine. Acolo vei avea de lucru serios. Şi, recunoaşte că abia aşteptai să-ţi spun că e mai bine să pleci fără ea... În fine... te bucuri că pleci fără ea şi dai vina pe mine. Acolo vei avea mai mult decît probabil aventuri. Ai bani, eşti tînăr, frumos, dar în acelaşi timp frămîntat de o gelozie înjositoare... O nenoroceşti pe Verona... îţi nenoroceşti soţia...

Vlad plecă ochii, o clipă, apoi izbucni neaşteptat de violent:

— Eu cred că ea nenoroceşte oamenii în jurul ei... din... inconştienţă....

O boare de durere umplu fiinţa lui Emanuel Reich, dar numai pe el se învinui. Un surîs de oboseală, durere amestecată cu acceptarea patimii, a dragostei neîmpărtăşite îi învălui inima.

Vlad făcu o pauză şi, dus pe gînduri, şopti:

— De fapt, inconştienţa nu scuză nimic.

— Nici inconştienţa dumitale nu scuză nimic, îi replică Emanuel Reich, respirînd adînc, ca să potolească inima.

Vlad începu să se tînguie:

— Doctore, dar nici chiar dumneata nu ştii de ce este ea capabilă să ascundă, să tacă, să maşineze, să refuze, să explice, să surîdă în loc de a da o explicaţie... Te duce la nebunie, exasperare, dulceaţa ei răbdătoare şi ironică, tăcerea ei încăpăţînată de animal.

Vlad făcu iar o pauză şi adăugă:

— La drept vorbind, eu spuneam de divorţ aşa, ca să văd dacă reacţionează, că declară, în fine, că nu e de acord. Aş... aş... fi preferat să mă mintă decît să tacă în batjocură... ascunzînd cine ştie ce!

Şi Vlad, pornit, adăugă pe un ton teatral, patetic:

— Doctore, dumneata ştii că femeia asta cu care trăiesc de cincisprezece ani nu mi-a spus niciodată că mă iubeşte, nici la început, m-a ironizat tot timpul.

— Ai exasperat-o, şopti Emanuel Reich.

Emanuel Reich auzi parcă glasul Veronei: „... nu l-am iubit niciodată..." ...deci era adevărat, nu-l iubea. Era numai legată de el, nevasta lui, mama copilului lor, ca el de Estera... Oare?! Numai atît?

— Şi ea m-a exasperat.

Se făcu o tăcere adîncă, lungă.

— Ar fi, într-adevăr, mai bine să vă despărţiţi.

Cu o privire lirică, Vlad declară :

— Pe Marina o voi lua eu.

— De mult te căzneşti să o laşi fără mamă. Şi asta tot din gelozie, vrei să te iubească numai pe dumneata.

— Doctore, cînd vei recunoaşte că am dreptate în ceea ce priveşte caracterul Veronei va fi prea tîrziu, nu minte făţiş, tace şi ascunde.

În clipa asta, Emanuel Reich simţi un junghi în inimă. Nu avu timp să gîndească, pentru ce spaima asta neaşteptată în suflet. Primi lovitura de cuţit direct, negîndită. Se uită cu spaimă la Vlad, bărbatul Veronei, femeia de care era pătimaş îndrăgostit.

Vlad încă vorbea cu vehemenţă :

— De la început, de cînd ne-am cunoscut dumneata cu mine, ai trecut de partea ei. M-am bucurat la început, dar acum îţi spun : fii atent, te-a prins şi pe dumneata în mreje-le ei.

Emanuel Reich respiră din nou adînc. Reuşi să spuie :

— Minciuna ta de ieri a întrecut măsura. Am avut o muncă grea pînă am putut-o linişti... pe Verona... Suferinţa ei, revolta ei... în fine... trebuie să ştii că, ceea ce doreai de mult, să divorţezi, se va împlini. Verona mi-a cerut insistent s-o ajut să divorţeze.

Vlad strigă :

— Cum ! ? ! Ea ţi-a cerut ?

— Da. Nu mai poate suporta viaţa pe care i-o inventezi. A înţeles că pentru amîndoi va fi mai bine aşa. Deci azi, Verona va veni, va veni şi Simon... l-am rugat eu să o însoţească, e nevoie de el ca martor, el şi cu mine martori... şi vom perfecta cererea de divorţ. De aceea te-am chemat să vii neapărat.

În ochii lui Vlad apăru spaimă :

— Doctore... doctore, pentru ce să nu amînăm pînă după reîntoarcerea mea ?

— Nu te sfătuiesc să pleci acolo, unde vei avea grave responsabilităţi, legat de această femeie, de care, din prima zi cînd ne-am cunoscut mi-ai spus că vrei să te desparţi, despre care mi-ai spus că-ţi aduce nenoroc, ghinion şi pe care, ajuns la Paris, o vei înşela pe capete... asta ţi-o spun eu.

Vlad rîse stingherit, dar și cu îngîmfare. Îl surexcita gîndul aventurilor posibile la Paris, dar neavînd de gînd să divorțeze, ci numai să se joace cu gîndul unui eventual divorț, căuta încă să argumenteze pentru o amînare a divorțului. O făcu vizibil, speriat, fără însă să fie în stare să se opună.

Emanuel Reich, privindu-l, își zise: „iată un caz clasic de intelectual, capabil să gîndească cu o logică uimitoare în lumea ideilor și absolut incapabil să se descurce în ale vieții. Un neajutorat. Te poate chiar înduioșa prin naivitatea lui, dacă, în același timp, nu te-ar revolta dîndu-ți seama de cît rău poate face în jurul lui și lui însuși. Verona mereu plînsă, iar pe copilul lor, fetița lui, o detracă ținînd-o într-un climat de răsfăț pe care viața, mai tîrziu, nu i-l va putea oferi. Fata asta va visa toată viața la imposibil, va căuta cu disperare un bărbat care să semene cu tatăl ei și care să-i realizeze concret ce i-a făgăduit tatăl ei. Caz clasic pentru o analiză freudiană. Făgăduințele lui el nu le va putea susține... și va învinui din nou toată lumea și mai ales pe Verona... Totuși, bietul om nu are suflet rău. Nu știe că face rău, dar cum să-l critic tocmai eu?!! Îl voi ajuta cît voi putea..."

Ceva mai tîrziu sosiră împreună Verona cu Simon. Imediat, Emanuel Reich le spuse că Vlad acceptă să se înceapă divorțul. Verona șopti cu o îndîrjire voită, nepotrivită ei, un: „foarte bine", iar Simon tăcu. Părea adîncit în gînduri, sentimente tainice.

Vlad sfidă:

— Așa, deci... eu am vorbit numai într-o doară și acum mă văd constrîns. Ați complotat împotriva mea.

O privi pe Verona fix. Ea dădu din umeri a nepăsare și îi întoarse spatele. Simon se înroși. Era vizibil că făcea eforturi să se abțină să nu spună fățiș tot ce crede, tot ce știe. Vlad îl privi și pe el lung și cu uimire. Fu încredințat că este înconjurat de dușmani, trădat de propriii lui prieteni și de soție. Lui însuși nu își găsea nici o vină. Era uimit de întorsătura pe care o lua viața lui, fără însă a bănui cît de cît adevărata realitate și mai ales vinovăția lui. Începură să se zbată între bancuri și obrăznicie. La un moment dat, se întoarse către Emanuel Reich și îl întrebă umil:

— Doctore... ia spune dumneata... nu cumva ai putea să... să...

Emanuel Reich îi şopti :

— Să... şmecheresc... ceva...

Vlad izbucni în rîs.

— Exact, exact... clarvăzător, ghicitor... să... să combini aşa, aşa... un divorţ ocult, fără consecinţe... pînă la întoarcerea mea din străinătate ?!!

— Există, zise Emanuel pe un ton foarte grav, divorţ ocult, dar nici aşa, fără consecinţe, nu se poate. Nu mi-aş lua astfel de răspundere cu un om ca dumneata. Să-ţi iei singur responsabilităţile.

— Păi, pînă una-alta, văd că ţi-ai luat dumneata responsabilitatea : ce mi-e ocult, ce mi-e laic. Dumneata ai hotărît divorţul meu. Hotărăşti, văd, pentru toată lumea.

Verona exclamă :

— Nu el... eu, eu vreau. Eu am hotărît.

— Bravo ! Bravo ! şopti Vlad şi o privi iar şi mai uimit. Ce neaşteptat acces de temperament ! De sinceritate !

Vlad se întoarse apoi către Simon şi îl privi şi pe el lung, cu aceeaşi uimire.

— Şi tu, ce zici ?

Simon spuse rar, clar :

— Spun ce am spus de prima dată, cînd mi-aţi spus că doamna Verona e capabilă şi de crimă : că, cu astfel de părere, e mai cinstită o despărţire.

Vlad începu să se jelească în gura mare, dar nici gluma asta nu avu nici o priză. Verona şi Simon îl priveau fără să clipească, iar Emanuel Reich nu-i mai dădu nici o atenţie, ostentativ îl ignora. Părea pătruns de hotărîrea luată de a perfecta divorţul.

Vlad, stînd în faţa lor, încă mai încerca să glumească ameninţîndu-i că nu le va trimite ilustrate, că nu le va aduce cadouri de pe unde va umbla... Paris... Londra... Roma... dar totul era zadarnic. Nimeni nu surîse. Îl priveau în tăcere. Păreau pregătiţi să-l rabde pînă la capăt, cînd îl vor vedea potolit.

Vlad exclamă :

— Poate nici n-am să mă mai întorc, rămîn acolo cu o contesă ! Să vedem ce vă faceţi fără mine. *Corason, corason...* fredonă.

— Cu atît mai necesar divorțul, declară Verona.

Între timp, Emanuel Reich se așează la masă și redactă cererea de divorț. Întîi iscăli Verona cu o marcată hotărîre, apoi Vlad cu furie. Zise :

— Atît vă spun : să nu mă învinuiți vreodată că eu am vrut. Vă privește ce hotărîți. Împotriva voastră hotărîți, v-o spun pe față. O să regretați.

Simon Șora și Emanuel Reich iscăliră ca martori.

Erau încă la masă, în fața hîrtiei pe care o iscăliseră, destul de taciturni și obosiți, cînd Ana Stavri cu Filip Nazarie sosiră și ei, Emanuel Reich le spuse imediat și lor că Verona și Vlad au hotărît să divorțeze și că tocmai în clipa aceea se iscălise cererea.

Filip arătă fățiș tulburarea lui. Nu se putu abține să nu întrebe :

— Tocmai înaintea plecării profesorului Vlad ? Nu se putea amîna, pînă la întoarcerea lui ?

— Nu, nu, exclamă Emanuel Reich cu hotărîre în glas.

Vlad exclamă pe un ton ironic și exagerat revoltat, din nou clovnesc :

— Tocmai asta am propus și eu, dar n-am cu cine mă înțelege. Nu mi se mai dă ascultare... Nu știu ce interese... ce socoteli tainice... oculte, lucrează împotriva mea...

Emanuel Reich îl întrerupse :

— Vlad, iar începi ? Toată lumea știe ce faci, la toată lumea te-ai plîns, toată lumea cunoaște argumentele divorțului pe care chiar dumneata le-ai...

— Da, da, se auziră glasuri.

— Norocul meu că în lipsă divorțul nu se poate perfecta. Voi putea să-l recuz la întoarcere... vă anunț... iar pînă atunci, multe se mai pot întîmpla ! E lege ! Imprevizibilul...

Și Vlad făcu cu ochiul către toți cei de față. Nimeni nu rîse.

Ana se întoarse către Verona și îi spuse tare, fără înconjur :

— Verona, pentru ce ? Știi foarte bine că pînă la urmă n-ai să poți. E Marina, copilul. O să plîngă. Vlad o să refuze !

Verona se încrîncenă cu glas sumbru :

— Ba da. Am să pot. Așa trebuie. Am să pot.

Se făcu o tăcere penibilă cînd Estera Reich sosi cu tăvile cu cafea, prăjituri, pahare și, ca de obicei, refuză să rămînă cu cei din odaie, pretextînd că o așteaptă copiii.

Mai tîrziu sosi și Didona Dragomir, care, tot ca de obicei, merse mai întîi la Estera Reich cu care părea să fie în cei mai buni termeni. Cînd sosi în odaia de lucru a lui Emanuel Reich, i se spuse și ei, de proiectatul, acceptatul divorț.

Didona Dragomir nu își putu ascunde bucuria. A fost o izbucnire de victorie, atît de fățișă, încît, amețită de bucurie, nici nu observă că cei din odaie o privesc cu jenă și uimire.

— De cînd spun eu că așa o să se termine... Acum e totul limpede... Mă așteptam... iată o veste... care...

— Doamnă Dragomir, o întrerupse Emanuel Reich, nu am impresia că vestea pe care v-am dat-o acum ar fi motiv de veselie... pentru nimeni.

— Vai, desigur că nu... o simplă constatare... în fine...

În fine... fără explicații, îi spuse Vlad și îi făcu cu ochiul, apoi tot el începu să se tînguie :

— Cine o să vadă de mine ! cine o să-mi dea de mîncare !

Ana spuse :

— Didona, cine altcineva.

Didona se fîstîci, bîlbîi :

— Bineînțeles... bineînțeles... eu întotdeauna...

Dar cum bucuria victorioasă a Didonei nu se potolea, ca să o ascundă, se ridică și începu să strîngă ceștile, farfuriile, paharele de pe masă. Le puse pe tavă și zise ieșind :

— O să-i fie mai ușor așa bietei Estera. Cîte are pe cap ! Ce să-i fac, nu mă pot împiedica să dau o mînă de ajutor oriunde mă aflu !

Emanuel Reich se sculă și îi deschise ușa.

După plecarea Didonei, Emanuel Reich și Vlad se retraseră mai la o parte în odaie. Vorbeau în șoaptă. Ana gîndi : „Probabil, ultimele recomandări inutile înaintea plecării lui la Paris".

În cealaltă parte a odăii, la geamul ce da spre stradă, Verona și Simon, unul lîngă altul, priveau afară. Vorbeau în șoaptă.

Ana cu Filip, nu departe de Verona și Simon, și ei unul lîngă altul. Priveau lucrurile adunate într-o vitrină, lucruri foarte diverse prin calitate și gust.

Fără vrerea ei, Ana nu se putea abține să nu se uite destul de atentă la Verona. O mira liniștea neașteptată a Veronei. O vedea surîzînd, ochii ei aveau o strălucire caldă. Oare hotărîrea ei de a divorța o liniștise, o descătușase de o povară îndelung îndurată? Ana se așteptase ca dimpotrivă, să o vadă îngrijorată. Era în joc și viitorul copilului ei, al Marinei. Marina îl adora pe Vlad, iar pe Verona era geloasă. Purtarea Veronei îi păru suspectă Anei. Ceva nesănătos plutea în odaie.

Apoi, Ana văzu cum Simon merge și aduce haina Veronei, cum o ajută să se îmbrace, cum el însuși îmbracă un impermeabil de culoare foarte deschisă. Se pregăteau de plecare.

Apoi, așa îmbrăcați încă, unul lîngă altul, vorbiră aprins în șoaptă.

Cei din odaie, văzîndu-i îmbrăcați de plecare, se strînseră grup lîngă ei. Vlad spuse :

— Plecăm ? E mașina jos. Pe cine duc ?

Filip se apropie mai tare de Ana și îi spuse în șoaptă :

— Ana, uită-te la gulerul pardesiului lui Simon. E pătat de roșu de buze. Îi spunem sau nu ? Îl lăsăm să plece așa ?

— Nu, nu. Taci... lasă-l, șopti Ana.

În clipa aceea, fără voie, privirile tuturor întîrziară pe gulerul lui Simon pătat de roșu de buze. Verona se înroși. Observase și ea pata și observase și că privirile tuturor erau ațintite pe pată. Singur Simon sta în fața lor complet liniștit. El nu putea vedea pata de roșu de buze...

Se făcu în odaie o tăcere neplăcută. Au plecat cu toții în grabă. În ușă, Emanuel Reich le spuse :

— Vă voi telefona tuturor. Înaintea plecării prietenului nostru la Paris ne vom mai întîlni o dată. Vă rog să fiți de acord.

Emanuel Reich încuie ușa în urma musafirilor. Rămase o clipă încremenit în fața ușii închise. Șopti. Își auzi glasul : „Doamne, gelozia și durerea mea e mai gravă ca a lui Vlad ! Dă-mi, Doamne, puterea să nu îl judec ! Ce nebunie m-a cuprins ! Totuși, cred că prin divorțul lor a fost făcut primul pas spre o clarificare. Dar ce ciudat era azi Simon !

Pata aceea de roşu de buze pe gulerul hainei lui apare ca un mister. Eu aş fi garantat de puritatea lui, absolut neobişnuită puritate, şi iată că m-am înşelat. Acest om, care nu vorbeşte despre el nimic ! Credeam că nici nu are ce vorbi... în această privinţă !... a roşurilor de buze...

În drum spre casă, Filip spuse Anei :

— Verona s-a schimbat la faţă, s-a înroşit grozav cînd a văzut pata de roşu de buze pe haina lui Simon. S-a uitat speriată la ceilalţi care priveau şi ei la pată. Nu e bine ! Ana, tu crezi că Vlad are dreptate să fie gelos ?

— Pînă acum, cu ştiinţa mea, Vlad nu a avut motive să fie gelos. Dar, cine poate jura !

— Simon cu Verona !... E absurd ! nu ?

— Ar fi într-adevăr absurd. Nu poate duce la nimic. Nu au puterea necesară pentru o astfel de poveste ! Dragostea lor nu ar rezista la complicaţiile inerente...

— Nu ţi-a spus nimic ?

— Verona e singura femeie pe care am întîlnit-o care ştie să tacă. Tace. Nu minte. Tace. Ascunde. Un instinct animalic al tăceri . E arma ei. În tot cazul, dacă îl înşală sau îl va înşela, Vlad are partea cea mai mare de vină. Omul acesta admirabil — ştii că noi acum, pînă una alta trăim pe socoteala lui ? şi că în zilele astea el a cumpărat trei haine de iarnă, *mouton doré*, una pentru Verona, una Marinei şi una mie ? Verona nu-l înţelege. Cu toată vîrsta lor, sînt amîndoi nişte copii. Lui Vlad i-ar trebui o femeie care să-l conducă, să-i impună. Verona îl exasperează ; iar Veronei i-ar trebui şi ei un bărbat care s-o epateze prin puritate. De fapt, amîndoi caută acelaşi lucru, sînt în căutare de puritate, cinste perfectă, ei neavînd puterea să o realizeze neconduşi... Ei cer de la viaţă lucruri mari, pentru că într-un fel le merită, dar din ce au strică cu mîinile lor. Sînt deştepţi, dar inconştienţi.

— Nu le atragi atenţia ?

— E inutil să vorbeşti unui om împătimit. Apoi, eu nu sînt tipul de om care să le fie exemplu. Pentru ei, povestea mea cu tine, de pildă, este un prost exemplu. Dacă este sau va fi ceva între Verona şi Simon, nu m-aş mira să fiu eu de vină. Şi Simon e mai tînăr ca Verona...

— Dar ea nu are puterea ta !

— Totuşi, Vlad este un om excepţional ! Nu ar trebui să-l lase.

— Da, este, incontestabil, dar te rog, Filip, nu începe ca Didona...

Au rîs amîndoi, un rîs destul de trist.

— De la Vlad, a spus Filip, te poţi aştepta la cele mai valoroase lucruri. Prospeţimea, anvergura viziunii lui intelectuale l-ar putea atrage în orbita unor mişcări de gîndire modernă de mare eficienţă. Acum pleacă la Paris. Va contacta acolo oameni. Se va putea impune făcînd cinste ţării... Perspectivele epocii noastre, ale matematicii, fizicii, se impun în prim-plan. Vlad le cunoaşte, le poate susţine...

Filip şi Ana au mers mai departe tăcuţi. Simţeau, fiecare în felul lui, că Vlad Axente, Verona, Simon, ca orice om, şi ca şi ei înşişi deci, aleargă cursa destinului din ei.

Capitolul XVII

Din gesturile, din intensităţile glasului lui se putea desluşi agreabila exaltare care cuprinsese fiinţa lui Vlad. Dacă nu s-ar fi cunoscut motivele bucuriei lui, s-ar fi putut crede că este îndrăgostit.

În ultimele zile, sosea acasă încărcat cu pachete, valize, truse, maldăre de haine, rufe şi, de fiecare dată, spunea privind lucrurile risipite pe pat, scaune, fotolii, mese :

— Nu vreau să cumpăr în Bucureşti prea multe boarfe căci, de fapt, vreau să mi le cumpăr acolo, dar nici dezbrăcat ca un sărăntoc nu pot merge, să-mi fac ţara de rîs ! Trebuie să mă prezint decent !

Verona îl privi ironic :

— Deci, din patriotism cumperi tu atîtea „boarfe" !

Privindu-se în oglindă, Vlad, îmbrăcat în haine noi, încercînd costum după costum, cravată după cravată, şopti :

— *Le beau Vlad !*

Îşi surîse şmecher, şi îşi făcu cu ochiul.

— Am să înlocuiesc zdrenţele cu haine croite la Paris, iar astea o să-mi servească să fac daruri la lachei, şoferi, chelneri, boy... la toată lumea cadouri... în dreapta şi în stînga cadouri. Ce, credeţi că se supără cineva dacă îi faci cadouri ? Refuză cineva cadouri ? Eu ştiu ce ştiu ! Eu ştiu cum să mă port cu oamenii ca să-i cuceresc : cadouri, cadouri, speranţe şi interminabile şuete la o cafea... aşa, ca doctorul Reich, celebrul meu protector... Verona, Verona, unde pleci ? stai cu mine, nu pleca, ce ? dacă ai cerut divorţ e motiv să nu-mi ajuţi la bagaje !? Cine ştie cînd ne-om mai vedea sau dacă vreodată ne-om mai revedea... Ce vrei să-ţi aduc cînd mă întorc ?

Marina sosi şi ea în odaie. Crescuse neaşteptat de mult. Nu mai era o fetiţă. Semnele adolescenţei se ghiceau în tot trupul ei. Nu era frumoasă. Capul cam mare pentru corp, gura prea mică pentru faţă, dar ochii îi erau superbi, mari, migdalaţi, verzi, cu gene lungi. Un farmec ciudat, sălbatic se desprindea din fiinţa ei. Oarecum, privind-o, ţi se făcea uşor teamă şi nu atît pentru tine, cît pentru ea. O nestăpînită forţă cu complexele orgoliului nesatisfăcut, avid...

Sosi cîntînd, acompaniindu-se la balalaică, un cîntec rusesc : *„Ciornîi glaza"*.

— Unde ai fost ? o întrebă Vlad.

— La Tasia.

— Iar la Tasia.

— Şi de ce nu ?

— N-ai putea învăţa franţuzeşte sau englezeşte, în loc de ruseşte ?

— Învăţ şi ruseşte, tăticule, de ce nu ?

Marina începu să cînte un cîntec în franceză complet deşucheat. Ochii îi străluceau. Vlad o privi cu admiraţie şi rîse amuzat.

— Numai cîntece ?

— Pînă una-alta, da.

În ultimele zile, Marina pîndea pachetele. Orice lucru cumpărat de tatăl ei îi părea bun pentru ea : cămăşile, cravatele, ciorapii, batistele bărbăteşti... Toate le voia. Prin insistenţe obositoare, căpăta cîte ceva.

— Ce faci cu ele, fată ? La ce îţi trebuiesc ciorapi bărbăteşti ?

— Le ţin amintire... sau le dau şi eu cadou... Tu m-ai învăţat... cadouri... cadouri, începu fetiţa să cînte...

Vlad rîse cu duioşie.

— Lasă, fata tatii, că-ţi aduce tăticu mai frumoase de acolo, pe măsura ta. Nu le mai lua pe astea... că doară nu vrei să plece tăticu gol la Paris! Doar fetiţa mică nu vrea să-l facă pe tăticul ei de rîs!

Fetiţa „mică", voinică pentru paisprezece ani, părînd de şaisprezece, începu să bîzîie:

— De ce nu mă iei cu tine?

— O să mergi... o să mergi...

Şi, visător, Vlad mîngîie fruntea şi părul Marinei. Marina se răsfăţă:

— Cînd, tăticule, cînd? Vreau acum.

— Nu... nu acum... mai tîrziu... altă dată... cînd o fi tăticu bogat... foarte bogat... atunci o s-o ia şi pe fetiţa lui... Amîndoi prin lumea întreagă... oraşe mari, necunoscute... Seara la Operă, la Paris...

— Da, ştiu... tăticu în frac... fetiţa lui în rochie albă lungă, coborînd scările de marmură, amîndoi la braţ... iar maşina, ultimul tip, lungă cît o corabie... şoferul un negru cu mănuşi albe...

Faţa lui Vlad era plină de o infantilă îngîmfare.

Marina începu să bîzîie:

— Vreau acum. Eşti destul de bogat.

— Bine... bine, poate că te iau.

— Adevărat, tăticule?

— Da... poate...

Vlad o privi repede, pe furiş, pe Verona. Pentru ea vorbise. Sfida. Marina întoarse şi ea capul către mama ei.

— Şi pe mama nu o luăm?

— Nu, pe ea nu o luăm. Ea rămîne aici, că nu ne iubeşte.

Verona strigă:

— Iar începi?!

Marina dusă pe gînduri, poetizată spuse:

— Mămico aşa tare am să te iubesc cînd ai să fii bătrînă!

Verona tresări, o privi o clipă în tăcere. Marina se întoarse către tatăl ei şi îl întrebă:

— Vlăduţule, cum, mergem numai noi doi?

Verona spuse fără să-i privească :

— Marina, potolește-te. Nu poate acum să te ia. Nu fi proastă !

— De ce ? întrebă Marina, cu o privire de copil candid atît de teatral uimită, încît se văzu bine că se preface.

— Pentru că acolo nu are nevoie de noi... Momentan, nu ne iubește destul.

Vlad izbucni :

— Cum poți vorbi așa copilului ? Cum să nu am nevoie de ea ? Cum să nu o iubesc ?

— Dar tu de ce îi spui că nu o iubesc, de ce vorbești de mine așa ?

— Bă mă gîndesc serios să o iau.

Marina izbucni :

— Tăticule, ia-mă. Vlăduțule, ia-mă.

— Vlad, ce sînt toate poveștile astea cu care o detraci ?

— Cum o detrac ? Dacă e cuminte, o iau.

— Marina, tăticu pleacă poimîine și tu nu ai pașaport... Vlad, o înveți să viseze lucruri imposibile. Nici la școală nu mai este atentă.

— Văd că învață rusește. Tot e bine și asta.

— Învață cîntece rusești, nu rusește. Metoda ta de a-i împuia capul cu visuri irealizabile...

— Seamănă cu tine, șopti Vlad și-i surîse Veronei.

— Marina, înțelege, tatăl tău pleacă poimîine în zorî cu treburi serioase, și tu înțelege, nu ai pașaport.

Marina începu să plîngă ostentativ în hohote. Vlad, categoric, spuse :

— Eu am suferit mult în copilărie de mizerie, nu ca tine, care ai fost bogată. Am umblat desculț iarna pe zăpadă și am răbdat de foame. Am stat acasă fără să mă pot duce la școală, pentru că unica pereche de încălțăminte era la pingelit. Aș fi dorit să dau copilului meu o altă viață, să se bucure pînă la saturare de toate cele... Și apoi, draga mea, și asta este o metodă de educare : prin saturare. Da, prin răsfăț, să ai prea devreme tot ce vrei, îmbuibat pînă la refuz, astfel plăcerile să-și piardă valoarea, și astfel să fii echilibrat. N-ai văzut ce mofturi fac copiii oamenilor bogați ?! Îi imploră să mănînce. Copiii săraci mănîncă fără mofturi...

— Vlad, eşti absurd ! Aşa vrei să-ţi educi copilul ? Nu o să-i mai placă nimic. O blazezi fără să-i dai cu adevărat ceva. Numai visuri irealizabile...

— Auzi, irealizabile ! Ce pesimism ! Ce, nu am făcut avere ? O voi duce în Elveţia la cel mai mare pension. O să-i cumpăr o maşină sport... Acum, la întoarcerea mea în ţară, voi reţine un loc plătit dinainte ! N-ai nici o grijă, fetiţa tatii. De aia pleacă acum tăticu, să cerceteze terenul...

— Marina, ia du-te tu la tine în odaie... am de vorbit cu tatăl tău lucruri care... nu te privesc...

Marina mai bîzîi puţin, de formă.

— Merg la Tasia.

Adună în grabă şi luă vreo două cravate, ciorapi, apoi ieşi din odaie, trîntind uşa.

— Nu te ocupi suficient de ea. Educaţia i-o dirijează Tasia şi Didona, nu tu...

— E preferabilă educaţiei pe care i-o dai tu.

Vlad rîse uşor stingherit. Se apropie de Verona. O privi de aproape, cu ochii lui de catifea neagră, îi mîngîie faţa, părul, şi îi spuse într-o şoaptă caldă :

— Barem de semăna cu tine. Să fi avut frumuseţea ta. Cum îţi închipui că am să divorţez vreodată de tine ?! L-am calmat numai pe rabin înaintea plecării mele. O să mă întorc imediat, abia aştept să mă întorc... Vin să te umplu de bijuterii, de bani, de blănuri, de lux. Nimeni nu-mi poate place ca tine.

O cuprinse. Verona se lipi cald de el. În braţele lui Vlad, îşi aminti de Simon... dar cu el nu va trăi niciodată... Şi fără dragoste... era ca moartă fără dragoste... ca fără mîncare.

Vlad încuie uşa.

Din nou Vlad aduna în valize „boarfele" cumpărate. Verona îl privea :

— Teoria saturaţiei ! Ştiu, ţi-o vei aplica ţie. Ştiu, vrei să trăieşti acum la Paris tot ce n-ai trăit pînă acum... Vrei să te simţi burlac... vrei să te simţi bogat... vrei aventură... vrei, la întoarcere, să poţi povesti despre tine orice şi să te creadă lumea : că ai mîncat la restaurant ochi de privighetoare şi cozi marinate de cîini turbaţi... în fine, că a rămas Parisul cu gura căscată de apariţia ta, de banii tăi, de fru-

muzeţea ta, de bărbăţia ta... iar savanţii vor rămîne uluiţi de ştiinţa ta... revoluţionară...

— De unde ştii tu toate astea ?

— Mi le-a spus doctorul Reich.

Şi Verona rîse, sfidînd.

— A, da !

— Da.

Se făcu o pauză.

— Şi, mă rog, pentru ce ţi-a spus el toate astea ? întrebă Vlad cu o furie reţinută.

— Zice să te las singur, să nu te împiedic, să nu plîng, să nu leşin la aeroport cînd se va înălţa avionul cu tine... Zice că te-aş stingheri. Zice că te vei întoarce îmblînzit. Educaţie prin saturare... aplicată ţie... probabil.

— Multe mai ştie !

— Ştie. Dacă nu ar şti, n-ai fi toată ziua la el, să te sfătuiască.

— Mă uit la tine, Verona, te ascult şi rămîn uimit : oare nu-ţi dai seama de responsabilitatea care a căzut pe capul meu ? Nu, zău, crezi că mă trimite statul ca să mă distrez ?

— Vei găsi timp şi de distracţii. Nici o grije !

— Responsabilitate extremă... zic periculoasă. Voi răspunde de o imensă parte a bugetului statului... Prin acţiune, înţelegerile purtate de mine acolo, se va deschide începutul efortului actual, plănuit, de a transforma ţara noastră într-o ţară industrială. Trebuie să ştii că asta este misiunea ce mi se încredinţează. Voi conduce începutul tratativelor a cumpărărilor de maşini. Responsabilitate imensă, şi tu, după ce mă forţezi să accept divorţul, nu ştiu, zău, ce-ţi veni, asta îmi lipsea înaintea plecării... mă sîcîi cu gelozia ta...

— Eu, geloasă ? Ce, ai înnebunit ?!

— Nici nu ai avea de ce să fii geloasă. Ştii bine că eşti pentru mine — orice aş face — unica femeie pe pămînt. Îţi închipui că voi accepta divorţul ?! Ce, am înnebunit ! Cabalistul te-a învăţat să divorţezi. Vrea să te aibă în totala lui stăpînire.

Vlad rămase dus pe gînduri. Verona îl privi deodată cu o privire speriată. Vlad strigă alarmat :

— Ce te uiţi aşa la mine ?! Iar faci pe misterioasa ? Ce văzuşi, frate ?

— Mi s-a părut... că nu te mai cunosc. Ceva foarte ciudat... zău, Vlad, m-am speriat.

— Adică... *„du déja vécu"* ?

— Dimpotrivă ! Mi s-a părut că nu te cunosc... n-am ştiut cine eşti... ca un vid... nici o amintire... nu ştiam ce cauţi aici...

Vlad strigă :

— Hai, şi mai taci din gură cu prostiile tale. Şi asta te-a învăţat cabalistul ? El te-a învăţat să divorţezi de mine. Vrea să te aibă total în stăpînirea lui !

— Dimpotrivă. El a luptat să rămîn cu tine, să fii bogat. Eu, eu vreau să divorţez.

— Aşa ! Asta e prietenia lui pentru mine !

Vlad era vădit dezagreabil impresionat. Şi el se simţea străin lui. Prea vertiginos se schimbase totul : averea, casa, meseria, prietenii, acum divorţul... Nu mai avea sentimentul natural al continuităţii fiinţei lui.

Dacă un nebun ar putea fi lucid, ar simţi aproximativ acelaşi lucru cînd, într-o oarbă azvîrlire într-o personalitate nouă, i se pare că este Napoleon. De obicei, tranziţiile care transformă pe copil în bătrîn sînt imperceptibile, nu miră pe nimeni, pe cînd la Vlad schimbarea fusese atît de violentă, încît îi era greu să se recunoască în omul nou care luase fiinţă în el. Şi totuşi, acest om nou era tot el. Vanitatea din el, latentă, crescuse şi-i umpluse fiinţa prin victorie : omul sărac era acum bogat, umilul savant, ascuns la el acasă, devenise profesor universitar cu răsunet, omul care din economie lua la tramvai bilet de clasa a II-a, se plimba în propria lui limuzină, iar şoferul cobora să-i deschidă uşa, subalternii îl salutau aplecîndu-se respectuos, dădea bani la toţi prietenii, el, care acum cîtva timp nu ştia cum să-şi plătească datoriile făcute ca să-şi hrănească familia... Va merge la Paris, va descinde într-un hotel de lux, princiar, cel mai scump. Valizele elegante, multe, vor sta grămadă în holul hotelului... Trebuia doar să facă faţă, să reprezinte ţara, să se impună, nu să pară un umil milog... Tocmai cînd se instaura comunismul, el, Vlad, printr-un destin absolut uluitor, ieşea la iveală ca individualitate favorizată...

Îl deşteptă din gînduri sunetul strident al telefonului. Verona merse să răspundă.

— Da, da... eu. Da, numaidecît. Mulţumesc, bine...

Și Verona strigă :

— Doctorul Reich la telefon. Vlad, pe tine te caută.

Vlad, ostentativ, nu se grăbi. Se ridică alene și merse încet, cu demnitate, spre telefon, cu o umbră de plictiseală și aroganță în mișcări.

— Da, eu, da. Diseară ? Bine, doctore, dacă vrei dumneata... Fie cum vrei dumneata. Pot eu să te refuz ?... Mă uimește că te îndoiești ! Așa... La ora nouă trecem să vă luăm. S-a făcut... Sînt, precum știi, la ordinele dumitale, slugă supusă... rob orb !...

Turui totul cu o voce plictisită, tărăgănată, apoi, după ce închise telefonul, adăugă pe același ton :

— Zice că vrea neapărat să ieșim diseară împreună. Zice că nu se poate altfel, că trebuie neapărat. Scamatorii ! Drept să-ți spun, eu aș fi stat acasă cu voi, m-aș fi odihnit... aș fi revizuit anumite hîrtii. Mă miră. El uită că merg acolo cu treburi serioase, nu să mă distrez ! uită că poimîine eu plec și că el poate dormi pînă la ce oră îi convine. Mă tot comandă de parcă aș fi marioneta lui.

— Golemul, vrei să zici.

Vlad rîse.

— Și unde mergem ?

— Dumnezeu știe ! Mergem întîi să-i luăm. El va decide unde mergem.

— Să-i... Pe cine să-i ?

— Pe el și pe soția lui. Vrea să fie și madam Estera cu noi. Așa vrea el... așa comandă el... *„Tien une idée !“* îi voi propune să divorțeze și el de nevastă !

— Vlad, potolește-te. Uiți cît îi datorezi !

— Nu uit. Ai dreptate.

Și Verona spuse, după o ușoară pauză, cu o voce plină de suavitate :

— Atunci... să-l căutăm și pe Simon Șora.. să vină și el. O să ne plictisim mai puțin.

— Și doctorul a spus să-l căutăm și pe Simon... să vină și el... și pe Ana și pe Filip... toată trupa. Zice că vrea să fie cu noi toți.

— Cu atît mai bine ! Să mergem, Vlad ! De ce să nu mergem ?

Verona a telefonat tuturor. Simon spuse că va merge direct la Emanuel Reich, că-l vor găsi acolo. Filip Nazarie

era gripat şi nu putea veni, dar insistă să meargă Ana. El va sta acasă. Va citi, va scrie. Ana va veni.

Pe la ora nouă s-au întîlnit cu toţii la Emanuel Reich. De acolo au plecat în cele două maşini care stăteau în permanenţă la dispoziţia lui Vlad.

Au cutreierat prin noapte prin oraşul slab luminat, căutînd un restaurant mai puţin trist. Majoritatea erau închise sau spuneau că vor închide curînd. Intrau în săli insuficient încălzite ale unor restaurante pustii. Plecau imediat, gonind iar cu maşinile ca să găsească ceva mai potrivit. Sărăcia era strigătoare pretutindeni. Apoi, la unul din restaurante, de altfel tot atît de gol, dar cu un chelner afabil, au hotărît să nu mai piardă inutil timpul şi au coborît cu toţii. Au fost conduşi într-o odaie separată care da pe un gang lung, unde se mai găseau cîteva din aceste „separeuri". Uşile acestor odăi aveau sus cîte un bec slab luminat. Un covor roşu traversa în lungimea lui întregul coridor, pierzîndu-se, în fund, într-un întuneric. Acolo, desigur, erau toaletele.

Odaia în care au intrat era spaţioasă, destul de elegantă şi neaşteptat de bine încălzită. Chelnerul care i-a primit a aprins o mulţime de becuri pe pereţi şi în tavan. Într-un colţ era un cuier unde fiecare şi-a pus paltonul. În mijlocul odăii era o masă cu scaune în jurul ei. Mai într-o parte, o altă masă, mai mică, de serviciu. Ambele mese aveau feţe de masă albe, lungi pînă în podea. În fundul odăii erau ferestre mari, acoperite cu perdele de pluş roşu uzate. Un perete era împodobit cu o oglindă imensă, în care se reflecta întreaga odaie. Din pricina ei, musafirii păreau în număr dublu.

Toată lumea s-a aşezat. Emanuel Reich într-un cap al mesei, iar Vlad la celălalt.

Doctorul, împreună cu Vlad, au ales şi comandat mîncarea. S-a adus imediat ţuică fiartă cu zahăr şi mirodenii. În clipa cînd a plecat chelnerul, Emanuel Reich a profitat de acest răstimp şi a spus, surîzînd, dar suficient de solemn :

— Poimîine, prietenul nostru Vlad Axente pleacă la Paris. Am ţinut ca înaintea plecării lui să fim împreună. Aşa se cuvine şi regret că lipseşte iubitul meu prieten şi elev Filip Nazarie. Sînt datini de mare însemnătate, care trebuie împlinite, şi această masă este tocmai o împlinire. Azi s-a împlinit exact un an, 13 februarie 1945, de cînd a fost bom-

bardată Dresda. 200 000 de morţi. E bine să ne amintim şi să dăm slavă Domnului că s-a făcut pace. Coşmarul a luat sfîrşit. Ar fi bine ca omul să nu mai creeze pe pămînt un alt coşmar. Azi ridic paharul în cinstea celui sărbătorit, Vlad Axente, şi a tuturor celor văzuţi şi nevăzuţi care îl vor ajuta şi păzi.

La ultima frază, Emanuel Reich s-a sculat în picioare. A turnat puţin din paharul lui pe jos, a închis ochii şi a duş paharul la buze. Cei de faţă s-au sculat şi ei în picioare şi după ce au ciocnit, au băut.

— Doctore, o să trebuiască tot timpul mesei să facem tot ce faci dumneata? a întrebat Vlad cu o privire şmecheră, veselă, care putea fi şi o bătaie de joc şi hotărîrea dîrză şi manifestă de a se distra executînd maimuţăreşte orice i-ar ordona Emanuel Reich. Dar doctorul Emanuel Reich îi surîse îngăduitor, ca unui copil răsfăţat şi neştiutor.

— Nu, dragul meu, nu este nevoie să faci tot ce fac eu. Dealtfel, scumpul meu, cred că nici nu ai putea, chiar de-ai vrea, cu toate că n-ar fi fost rău să poţi.

— Ştiu, a mormăit Vlad, şi apoi brusc îşi aminti că pleacă la Paris, că e bogat, în plină ascensiune, şi atunci s-a ridicat el cu paharul în mînă şi cu putere a spus:

— Să trăieşti, doctore. Să ne trăieşti şi să trăim cu toţii. Fii încredinţat că nu uit ce îţi datorez.

Vlad era în picioare, cu paharul din nou plin. A turnat şi el, cu o exagerată seriozitate, din conţinutul paharului, pe jos. Cei de faţă, din nou cu toţii în picioare, au băut, de data asta în sănătatea lui Emanuel Reich.

Ana a observat că Emanuel Reich este emoţionat. Cu toată clovneria lui Vlad, urarea îi făcuse plăcere. „Prea mult sentimentalism nestăpînit" şi-a zis Ana.

Apoi s-au adus aperitivele. Emanuel Reich a oferit mai întîi soţiei lui, Estera, spunînd Veronei:

— Eşti invitata mea... ca şi doamna Didona şi Ana... era poate natural să te servesc întîi pe dumneata, dar respectul cuvenit unei soţii de rabin, şi respectul pe care îl merită această femeie, mama copiilor mei, mă obligă ca primul gest să-l împlinesc către dînsa...

Estera Reich se arăta măgulită. Surîse cu o satisfacţie duioasă.

Ana Stavri observă că, după acest mic discurs conjugal, Emanuel Reich nu i-a mai dat Esterei nici un fel de atenție, și că începu să fie de o mare afabilitate cu Verona, de o căldură și duioșie ostentativ fățișă, cu toate că în seara aceea Verona părea pierdută în visuri lunare, ceea ce nu o împiedica să mănînce neobișnuit de mult chiar pentru pofta ei proverbială.

Ușa odăii se deschise binișor și prin crăpătura ei apăru un cap de bărbat cu fața tuciurie și ochi bulbucați. A rămas așa, cu numai capul vizibil.

— Ce vrei ? a întrebat Vlad.

— Sînt cu muzica, boierule...

— Să ieși imediat... n-avem nevoie.

— Ba avem nevoie, a spus Emanuel Reich cu pondere. Și, întorcîndu-se cu tot trupul către ușă, porunci :

— Puteți veni.

Au intrat trei bărbați, doi cu vioară și unul cu țambal. Au intrat cîntînd. S-au oprit lîngă ușă, făcînd temeneli pînă în pămînt, continuînd să cînte.

Vlad Axente, o clipă, a fost enervat că Emanuel Reich îl contrazisese, dar foarte repede cîntecele lăutarilor îl amuzară. Cei din jurul mesei tăceau. Încet, frigul care îi pătrunsese afară se topea în căldura bună a odăii. Căldura, muzica, lumina, aperitivele, țuica, începură să-și facă efectul. Ana Stavri își dădu seama că începuse și ea să bea cu plăcere. Îi era sete de alcool. De altfel, observă că toți beau cu însetare.

Au dat și lăutarilor țuică fiartă și foarte repede toți cei din odaie au fost bine dispuși. Cînd a apărut mîncarea, fripturi la grătar și murături, cartofi prăjiți, totul neașteptat de abundent față de greutatea cu care se găsea mîncare în acele zile, s-au auzit exclamații de satisfacție.

Emanuel Reich era cel care da tonul de veselie. Ridica des paharul, îndemnîndu-i astfel pe toți la băutură. Ana gîndi : „o să-i îmbete prea repede". Mișcările lui erau ale unui om hotărît să chefuiască cu orice preț împreună cu ceilalți, dar, în același timp, ceva misterios se degaja din gesturile lui, ca și cum, ridicînd paharul, ar fi oficiat ceva foarte important.

Într-adevăr, așa cum prevăzuse Ana, foarte repede cei de la masă fură amețiți, gesturile și glasurile, rîsetele, cîn-

tecele erau din ce în ce mai aprinse, mai dezlănțuite. Toți vorbeau deodată și nu cu vecinul, ci cu întreaga masă.

Vlad, cel mai surexcitat, îl privi pe Emanuel Reich brusc, fix, ca și cum pînă în clipa aceea nu l-ar fi văzut. Îl apostrofă :

— Doctore, ești aici ?

— Da...

— Mă uit la dumneata și nu-mi vine să cred că te cunosc, numai de cîteva luni. Probabil că într-o altă încarnare mi-ai fost tată !

Fără să-i răspundă, cu o simplă azvîrlire a privirii lui albastre, Emanuel Reich se adresă celorlalți :

— Și acum, să bem în cinstea profesorului Vlad Axente. Pleacă departe, are nevoie de urările noastre sincere. Eu, din parte-mi, îi urez succes și tot binele.

Într-un gest spontan, Vlad și Emanuel, plecînd de la locurile lor, s-au îndreptat unul către altul și s-au îmbrățișat. Aveau paharele în mînă. Picături din paharul lui Emanuel s-au vărsat pe haina lui Vlad. Emanuel Reich a spus :

— Te rog să mă ierți dacă te-am supărat cu ceva. Te rog să mă ierți pentru greșelile știute și neștiute...

Vlad i-a răspuns :

— Acest lucru trebuia să-l fi spus eu mai întîi, nu dumneata, iubite doctore. Și acum, din toată inima, te rog să mă ierți. Știu că te-am supărat mult, dar dacă ții la mine cît de cît, știu că mă vei ierta.

— Din toată inima.

Erau sincer emoționați amîndoi ; dealtfel, ca toți cei de față. Văzîndu-i îmbrățișați, lăutarii au început să cînte : „Mulți ani trăiască".

Vlad Axente s-a căutat în buzunarul hainei, a scos portmoneul care era doldora de bancnote noi și a început să le azvîrle în aer spre lăutari. Bancnotele s-au risipit, au zburat, au plutit în aer ca porumbeii albaștri. Lăutarii, în genunchi, în patru labe, le adunau frenetic, fără să se întrerupă din cîntat „Mulți ani trăiască". Cei de la masă s-au ridicat din nou și au cîntat cu toții în cor „Mulți ani trăiască". Glasul Esterei se înălța mai clar ca al celorlalți. Fără vrere, toți o priviră, pînă și lăutarii, cu plăcere. Emanuel Reich îi surîse cald :

— Bravo, Estera !

— Trăiască doamna Estera !

Emanuel Reich i-a spus Veronei :

— Tu de ce nu bei, Verona ? Vrei să creadă Vlad că nu te bucuri că pleacă ?

— Dorești să creadă că mă bucur !?

— Să bem în cinstea doamnei Verona Axente, frumoasei doamne Verona Axente...

Închină mai întîi paharul cu Verona, apoi cu Estera, se aplecă în fața lor, apoi și în fața Didonei și Anei la fel, cu paharul ridicat. Anei i-a spus :

— Ana, scumpa mea, din toată inima sînt cu tine. Nu-l uit nici pe Filip, să-i spui că tot timpul i-am simțit lipsa. Acum beau în sănătatea lui.

Ce ochi albaștri avea !

Vlad Axente azvîrli din nou un teanc de bancnote în aer. O clipă umplură odaia cu zborul lor amețit de porumbei, nu albi porumbei ai păcii, ci albaștri ai bogăției.

Emanuel Reich privi cu satisfacție cum Vlad azvîrle banii. Vlad îi spuse :

— Știu că te temi de mine, dar cred că mă judeci greșit. Nu am înțelegere din partea dumitale... dealtfel de la nimeni, și asta mă exasperează, mă scoate din sărite, mă face să fiu altfel decît sînt în realitate. Nu vreau să te dezamăgesc, dar vreau să fiu sincer în clipa asta : prea mă comanzi ca pe un copil !

— Nu te comand, te apăr pe tine, pe Verona, copilul vostru, pe mine și familia mea. De multe ori m-am gîndit că era mai bine să te fi lăsat sărac, dar și așa erai capabil să faci o nebunie. E în firea ta, iar acum timpurile sînt severe, încă nu știi cît de severe. Și totuși, toate ar fi bune dacă nu vei ruina rezultatele cîștigate. Poți ajunge la o situație socială excepțională... ai toate atuurile de partea ta.

Ana Stavri gîndi că intervențiile lui Emanuel Reich nu explicau nimic, și se mai întrebă pentru ce Emanuel Reich îl alesese pe Vlad Axente pentru a se realiza și pentru ce se izolase de problemele și posibilitățile altor oameni ?

Era oare Vlad atît de folositor societății sau Domnului, pentru a întrebuința limbajul lui Emanuel, încît să-l fi determinat să-l aleagă pe el în a-l proteja, recomanda, a-l ridica ? Nu ar fi fost mai natural, mai eficient, ca Vlad să

fi rămas profesor la Universitate, să fi rămas acasă la el, lucrînd în specialitatea lui, să fi publicat cărți de pildă ? Era oare nevoie de atîta bănet dat pe mîna lui, bani ai statului, pe care îi mînuia acum la bunul lui plac, era oare nevoie de atîta pierdere de timp pentru lucruri în afara specialității lui în a organiza instituția cu zeci și zeci de funcționari, pe care o conducea ? Nu ar fi putut face altcineva munca asta, iar Vlad să fi rămas la adevărata lui chemare ?

Emanuel Reich spuse :

— Vlad dragă, îți spun drept, sînt destul de înspăimîntat la gîndul că vei fi singur acolo, cu marile tentații ale banului, ale puterii. Grea responsabilitate, periculoasă responsabilitate mi-am luat asupra mea, scumpul meu, din pricina ta. Ți se pare că te comand, cînd de fapt soarta mea este în mîinile tale. Îl rog pe Dumnezeu să nu-mi arate vreodată că am greșit în alegere. De tine, Vlad, depinde acum întreaga mea viață. Mă poți dărîma... te poți dărîma. Am mai multă experiență ca tine... ascultă sfaturile mele. Fii prudent, mai ales în mînuirea banilor ce îți vor fi încredințați. Nu înseamnă că dacă îi ai în mînă sînt ai tăi !

— Ia ascultă, doctore, pentru ce ai nevoie de mine, dacă ești atît de priceput în toate, căci văd că numai de cînd mă cunoști pe mine îți merge, slavă Domnului, și dumitale bine. Nu pricep de ce nu te-ai îmbogățit pe cont propriu înainte de a mă cunoaște pe mine ?

Emanuel Reich îl privi cu uluire.

— Scumpul meu, e ca și cum ai întreba pe un chirurg de ce nu se operează singur de vreo apendicită ?! Cum nu înțelegi nici atîta lucru...

— Înțeleg... înțeleg... totuși...

— Înțelegi și totuși gîndești lucruri necunoscute cu gînduri vechi. Mare greșeală. Dacă nu știi ce este cabala, puterea rugăciunii, mai bine taci. Iar dacă ai acceptat-o, accept-o fără să o judeci cu valori străine ei.

Ana auzea ce vorbeau ei și o mare dezamăgire o cuprinse auzindu-l pe Emanuel Reich vorbind așa. Nu era voie... nu trebuia... și apoi... nici o viață nu trebuie să depindă de o altă viață... nimeni de altcineva.

Ana îl privi pe Emanuel cu uimire, apoi îi privi pe toți și, cu toate că era și ea amețită de alcool, gîndurile îi erau neașteptat de limpezi, exagerat de acerbate, de lucide.

Acum erau toți așezați în jurul mesei și așteptau un nou fel de mîncare. Se făcuse o clipă de tăcere deplină... fiecare adîncit în gîndurile lui și nimeni nu-și da osteneala să spargă tăcerea, mulțumiți că pot sta puțin liniștiți. Erau nemișcați ca într-un panopticum, ca păpuși de ceară, la cele două capete ale mesei, față în față, Emanuel Reich și Vlad Axente contrastînd ostentativ, ca într-un tablou compus din efecte exagerate. Ochii lui Emanuel Reich, electric albaștri, priveau dominatori. Ființa lui spunea: „Vreau". O forță incontestabilă emana din el. În schimb, ochii de catifea neagră ai lui Vlad erau adînci, grei, senzuali. Obișnuit, senzualitatea nu se urcă pînă la ochi, dar la Vlad era caracteristica feței lui: senzualitatea lui densă urcase pînă la ochi. Privind la acești doi oameni, nimeni nu ar fi putut înțelege ce-i leagă.

În clipa asta, cu toată distanța pe care o punea masa între ei, cu toate discursurile de prietenie, împăcare, și toate îmbrățișările lor, încă păreau că se sfidează.

Estera Reich se îngrășase. Fanată, cu riduri mărunte în jurul ochilor, cu părul vopsit blond, așezat numai bucle în jurul capului, cu cercei mari la urechi, cu gura puică și rujată, cu privirea decolorat albastră, cu genele țepene de rimel și sprîncene smulse și așezate înalt, părea un înger stil baroc îmbătrînit. Mîinile ei grase, cu inele strălucitoare care o strîngeau, făcînd pernițe și gropițe la toate degetele, erau așezate comod pe masă. Estera Reich, soția marelui rabin Emanuel Reich aștepta cu o vădită satisfacție să sosească mîncarea.

Simon Șora, mai angelic, mai pur ca niciodată, transparent și invulnerabil, ai fi putut, privindu-l, jura că știe precis ce este bine și ce e rău, ce sens are viața și că va avea și puterea să se conformeze ei.

Toți acești oameni, inclusiv Ana Stavri, o priveau fără vrere pe Verona. În clipa asta, dusă pe gînduri, Verona era foarte frumoasă. Poate a fost clipa de cea mai mare frumusețe a ei, pe care niciodată nu o atinsese și nu o va mai atinge. Era patetic de frumoasă, nespus de dulce și fără apărare. Ea nu simțea privirile lor. Sta pierdută în gîndurile ei, părea că nu se va mira de nimic, că nu va ști să refuze nimic. O priveau toți nestingheriți, beneficiind de frumusețea

ei oferită lor, așa cum beneficiau de căldura odăii, de cîntecele lăutarilor, de lumina lămpilor, de mîncărurile de pe masă, într-o destindere absolută. Nimeni nu vorbea, nimeni nu era stingherit de tăcerea asta, fiecare simțind că nimeni nu dorește să vorbească sau să-l audă pe celălalt vorbind. Fiecare era mulțumit de clipa asta de odihnă.

În liniștea suspendată în golul care plana asupra lor, Anei îi păru că acești oameni adunați așteptau un verdict, să afle soarta lor care de pe acum era pecetluită, dar pe care încă nu o aflaseră. Vor avea oare puterea să facă față destinului lor? Viața căpăta valori noi, instabile încă. Vor avea oare puterea să se orienteze în această viață care își căuta un echilibru, care avea de luptat cu vechiul pentru a instaura noul?

Ana băuse mult și prea repede și totuși, amețită de băutură, o nestăvilită dorință o împinse să bea din nou. Ameți mai tare și se complăcu în amețirea acestui ceas. Lipsa autocontrolului crea asupra ei un vid al ființei. Gîndi: „Oh! ce mare diferență între vidul creat voit, vid al purității, pentru a face loc unei forțe superioare și vidul murdar al beției, al alcoolului, vidul slăbiciunii de caracter, al sclaviei, al deteriorării!"

Ana observă cum, asemeni unui tainic joc, cei din jurul mesei, cînd unul cînd altul, se ridicau și, forțați de lichidul prea abundent băut, plecau pentru a se reîntoarce după cîteva minute. „Merg la toaletă", își spuse Ana, apoi gîndi că neapărat va trebui să meargă și ea și să intre și ea în jocul ăsta absurd al closetelor. Se ridică. Odaia începu să se învîrtească agreabil în jurul ei. Văzu în oglinda mare de pe perete o mulțime de oameni pe care îi cunoștea, Vlad, Estera, Emanuel, lăutarii... Oamenii ăștia erau și în odaie și în oglindă. Erau dubli.

„Ce ar fi, își mai spuse Ana, să merg să vorbesc cu cei din oglindă?", își surîse cu indulgență. „Și cînd dormim și visăm, ne amestecăm în întîmplări care nu există decît în imaginația noastră, dar dacă sufăr sau mă bucur în vis este dovada realității visului. Totul este realitate, devine implacabilă realitate în conștiința omului. Posibilele deșteptări, succesive, nu sînt decît dovada realității eterne... Realitatea iluziei..." șopti Ana.

Odaia încă se învîrtea în jurul ei. Ana, așa, în picioare, mai bău din pahar. Încă stăpînă pe ea, voia să experimenteze marginea conștiinței ei. O abdicare voită a luciditații.

Amețită, reuși să meargă spre unde credea ea că se află toaletele.

În gangul lung, slab luminat, înaintă cu precauție într-un echilibru precar. Într-adevăr, găsi acolo toaletele. După cîteva minute ieși. În gangul lung, slab luminat, văzu la cîțiva metri o siluetă masivă care, la apariția ei, se desfăcu în mod ciudat în două. Două trupuri care se despart: Verona și Simon.

Ana trecu pe lîngă ei, clătinîndu-se, fără să aibă nici puterea, nici luciditatea să deslușească ce gîndea. Nu privi spre ei. Trecu ca o umbră, cu privirea fix înaintea ei. Își zise: „Sînt beată, mi s-a părut. Dar dacă mi s-a părut, nu este și asta o realitate posibilă? Dar ce-mi veni să văd așa ceva !!"

O spaimă, un fior o cuprinse. Intră din nou în odaia cu lăutarii, cu cheful, cu oglinda. Muzica era asurzitoare, fumul țigărilor dens. Fără vrere, îi căută din ochi pe Verona și Simon și nu îi găsi la locul lor. Îi căută și în oglindă. Nu erau nici acolo.

„Deci, nu erau ei nici în gang. Nu puteau fi ei. Mi s-a părut. Coincidențele pămîntului. Sînt beată !"

Ana bău din nou. Văzu în odaie pe Vlad, care dansa cu Estera. Și ei lipiți unul de altul formau un trup masiv. Estera și Vlad erau și în oglindă.

Ana îl căută din ochi pe Emanuel Reich. Era și el și în oglindă și în odaie, în capul mesei. Avea pe buze un surîs misterios, obosit, surîsul unui om care nu se mai poate bucura de victorie. O veste bună, un bilet de loterie cîștigător, căpătată pe patul morții...

„Sînt beată, complet beată, și beția asta nu îmi folosește la absolut nimic".

Vlad se apropie de Ana. Rămase în fața ei. Era mai înalt ca de obicei:

— Dansăm? o întrebă.

— N-am dansat în viața mea, bîigui Ana.

— Sîntem destul de beți ca să putem dansa fără să știm.

Ana se ridică, se sprijini în brațele lui Vlad. El o întrebă:

— Nu știi unde e Verona ?
— O fi în oglindă.
— Ana, ai înnebunit ?
— Nu.
— O fi la toaletă !
— O fi, spuse Ana și o trecu un fior de groază. Apoi, deodată, strigă :
— Vlad, uite-i. Sînt în oglindă. Dansează.
Îi văzu și în odaie și în oglindă, tot așa înlănțuiți cum îi văzuse în gangul lung, slab luminat, care ducea la toaletă.
„Probabil că ei sînt și acolo, și aici, și în oglindă și că dansau și acolo în gang. Parcă eu nu dansez cu Vlad și aici și în oglindă !"
Aruncă privirea spre oglindă și se văzu într-adevăr acolo dansînd cu Vlad. I se păru un lucru uluitor.
„Totuși, cred că este o diferență între cum dansa Verona și Simon în gang și cum dansează ei acum aici. Acolo nu era muzică."
Dar Ana, amețită de alcool, nu-și putea formula exact diferența între a-i fi văzut înlănțuiți în gang și acum în sală, dar fiorul în trupul ei încă exista.
„Parcă eu nu sînt acum în brațele lui Vlad ! Ce idee stupidă să stai în brațele unui străin, în fața tuturor, și să te miști inutil !"
În totală inconștiență înălță fața și se lăsă sărutată pe gură de Vlad, și numai în clipa cînd, fără vrere, răspunse sărutării, căpătă deodată o dezmeticire completă și cunoscu diferența între înlănțuirea Veronei și a lui Simon în gang și a lor acum, aici, cînd dansau.
Se rupse de Vlad și merse grăbit, cu toată incertitudinea pasului, la Emanuel Reich :
— Emanuel, mergem imediat acasă ! Nu știu ce se întîmplă ?
— Da, Ana, mergem.
Amețeala alcoolului puse iar stăpînire pe ea. Îl văzu pe Vlad azvîrlind în aer bancnote albastre, care zburară prin odaie, îi văzu pe lăutari în patru labe căutînd, adunînd banii pe podea. Se împingeau, se îmbrînceau. Vlad, înalt, trist, îi privea.

Ana nu şi-a mai amintit cînd au părăsit restaurantul. Aerul rece de afară o izbi în obraz. Apoi cineva, nu ştia cine, i-a ajutat să se urce în maşină, apoi să urce cele trei etaje ale casei ei.

Rămasă singură în faţa uşii casei ei, nu sună. Se aşeză jos pe trepte, incapabilă şi nevrînd să se ridice, să sune sau să scoată cheia din poşetă.

Sta pe trepte, fără nici un gînd, nici o nerăbdare, în calmul unei triste acceptări a vieţii.

Mai apoi, şi-a auzit glasul. Aşa aşezată pe treptele casei cînta : „Mulţi ani trăiască".

Atunci, înfiorată, a găsit puterea să se ridice şi să sune. Cînd Filip i-a deschis uşa, Ana a căzut peste el. Filip a prins-o.

— Sînt beată.

— Nu face nimic, i-a răspuns Filip şi, ridicînd-o în braţe, a dus-o în casă. Ana repeta mereu :

— Sînt beată.

Şi Filip răspundea mereu :

— Nu face nimic. Apoi o întrebă : Dar ce a fost ?

— A fost înmormîntarea fantomelor. Toţi cei adevăraţi cine ştie unde erau ?! Poate în oglindă. Am mîncat şi am băut cu ei. Eram şi eu în oglindă.

— Hai, taci ! Să-ţi ajut să te culci.

— Pot să mă culc şi îmbrăcată ! Aşa se îngroapă morţii : îmbrăcaţi. Ce ridicol ! Morţi îmbrăcaţi în pămînt... dar pe mine, aşa să mă îngropaţi. Vă rog. Nu vreau la crematoriu. Vreau în pămînt... cînd o fi să fie !

Îmbrăcată în alb. Mireasa Domnului în care am crezut...

În clipa morţii Doamne

Să stai cu mine

Eu toată viaţa am fost a Ta.

— Acum dezbracă-te. Te ajut. Şi culcă-te.

— Să ştii că m-am sărutat cu Vlad !

— Cum te-ai sărutat cu Vlad !? Ce vorbă este asta ?!

— Sînt beată... eram beată... dar este adevărat. Şi Simon cu Verona... s-au sărutat.

— Ce a fost ?

— Am sărbătorit plecarea lui Vlad la Paris şi am comemorat pe cei 200 000 de morţi de la Dresda, de anul trecut.

— Cum şi ei ? Ce, partuză ?
— Cu totul altceva. E mai grav.
— E grav cu tine şi cu Vlad ?
— Aş ! da' de unde ! E grav cu Verona şi Simon ! Ce facem !?
— Nimic. Hai, culcă-te. Dormi.
— Sînt beată.
— Nu face nimic. Dormi.
— Aş vrea să plîng şi nu pot.
— Nu face nimic. O să plîngi altă dată.
— Da. Am să plîng altă dată.

Ana, înainte de a adormi, a fost din nou, brusc, cuprinsă de o luciditate ciudată, de cîteva clipe numai, ca o lumină aprinsă şi stinsă de vînt. S-a ridicat în perne şi cu vehemenţă a decretat :

— Nu e bine. Nu e bine.
— Ce nu e bine ?
— Cu ei... orice efect are o cauză...
— Cu cine nu e bine ? Care ei ?
— Ei toţi. E rău. O să fie rău.
— Nu cobi.
— Am văzut cu ochii mei.

Ana tăcu şi adormi căzînd în acest nou vid al somnului fără vise, fără frămîntare, fără durere, nici bucurie, fără gînd, acel vid total pe care de-am şti ce este moartea l-am putea, poate, asemui morţii.

Poţi oare să nu mai ştii absolut nimic de tine, de viaţă, de gînduri, de sentimente, de durere, şi totuşi să exişti ?

Capitolul XVIII

A doua zi după plecarea lui Vlad la Paris, Emanuel Reich, cînd s-a deşteptat, înainte de a deschide ochii, i-a fost în trup gust de cenuşă. Pleoapele i-au rămas închise, acoperind conştiinţa. Sub pleoape şi-a simţit ochii plini de

lacrimi. Şi-a zis: „pe cine plîng? Cine a murit?" Şi tot gîndurile lui i-au răspuns: „Pe tine te plîngi. Tu ai murit!" Şi-a simţit inima bătînd şi i-a fost milă de propria lui inimă. Şi Emanuel Reich s-a înfricoşat. A căutat să-şi adune puterea prin încurajări: „Nu trebuie să mă sperii. Toţi murim în fiecare clipă. Din clipa în care ne naştem, începem să murim şi ne umplem zilele cu tot felul de lucruri ca să uităm această moarte inevitabilă. Tot ce facem e ca să uităm moartea; iar eu sînt pe pămînt dintre puţinii oameni care ştiu că fiecare dintre noi poate învia în el însuşi, şi astfel să ia legătură cu Eternitatea din el. Dar iată că, ştiind, nu am puterea să înfăptuiesc în mine această naştere din nou, viaţa vie, apa vie, înviere fără de moarte. Iată că şi eu, prins în ameţeala vieţii, trăiesc irosind fiecare clipă spre moarte. Trăim, ne distrăm, răbdăm suferinţa, ca să omorîm viaţa. În adînc, inima mea este a bucuriei, a purităţii, dar la suprafaţă înfiorător de dureroasă, este a acelei femei pe care o iubesc. Durerea asta înăbuşă adîncul inimii mele. Ea, Verona, femeia, mă desparte de adevăratul meu suflet, de Dumnezeul meu, pe care îl port prizonier în mine. Şi nu o pot învinui pe ea, numai pe mine. Numai pe mine. Oh! Doamne, răbdarea ta este infinită şi păcatul meu fără margini. La ce foloseşte că ştiu aceste lucruri, dacă nu am puterea să întrec robia mea? Sînt încă al lumii şi a pieirii, visînd să fiu al veşniciei. Vreodată se va împlini oare iubirea mea către Tine? Şi cînd, Doamne, cînd? Este oare răbdarea Ta nemărginită? Cît mă vei mai aştepta? În Eternitate?

Emanuel Reich îşi simţea fiinţa sfîşiată de tendinţe contradictorii. El, călăul, el victima.

În ajun, Verona nu-i telefonase şi nu venise la el. Pentru întîia dată uitase de făgăduinţa făcută la început: că nu îl va lăsa fără să vină la el sau să-i dea de veste... asta cînd copilul îi fusese pe moarte... acum însă...

O aşteptase toată ziua încremenit în aşteptare. Îşi impusese să nu o caute el. Durerea de a nu o vedea era amestecată cu spaimă.

În ajun, plecase Vlad la Paris. Fuseseră cu toţii la aeroport, grupul întreg, spre seară, destul de tîrziu, cînd se simţea întunecarea pîndind din înaltul cerului.

Erau acolo și el, Emanuel Reich cu Estera, Simon Șora, Verona, Marina, Ana, Filip și Didona ; funcționari de la institut, prieteni, admiratori, elevi... Pentru Emanuel această clipă putea părea o victorie : limuzine, flori, aeroport, bagaje elegante, lume, voiaj, afaceri de milioane în perspectivă. Oamenii aceștia toți erau conștienți că el, Emanuel, era creierul, puterea acestei victorii, toți mînuiți de el. Dar ce simțea Emanuel Reich, acum victorios, era spaimă. Acești oameni, adică Vlad, îi putea scăpa din mîini, putea nărui totul, atrăgînd după el dezastrul... Și totuși, pe el, pe Vlad, îl alesese, lui îi dase puterea lui... adică, cinstit vorbind, nu lui, ci Veronei... pentru ea totul... pentru Verona îl alesese pe Vlad... și, într-un fel minor, își plătea totuși, astfel, și o datorie față de Vlad... față de „golem", cum îi plăcea lui Vlad să se numească în batjocură.

Aeroportul era luminat de faruri puternice. Fîșii de lumini orbitoare alternau pe cîmp cu imensități de întuneric, întunericul aerului și al pămîntului. Sus, cerul sumbru acoperit de nori, va fi toată seara fără stele.

Cîteva clipe înaintea plecării avionului, Marina făcuse o scenă penibilă tatălui ei, de se adunaseră oameni străini să vadă ce se întîmplă. Fără să dea drumul cîinelui pechinez ce-l avea în brațe, îl luase de gît pe Vlad și-i cîntase, întîi pe rusește, apoi pe franțuzește, cîntece de dragoste, apoi izbucnise în hohote de plîns gălăgioase, cerînd să o ia imediat cu el, că altfel se sinucide, că nu o va mai găsi la întoarcere... O scenă ridicolă, în care Vlad, flatat că plînge cineva atît de tare după el, și că are atîta lume în jurul lui, își luase un aer important, sever chiar, dar, prea inteligent ca să nu își dea seama de calitatea întregii scene, credea că, făcînd din cînd în cînd cu ochiul celor de față, scapă de orice eventuală critică...

Cînd Emanuel Reich l-a îmbrățișat, Vlad i-a șoptit :

— În fine, scăpăm puțin unul de altul. Revederea va fi cu atît mai emoționantă. Sper, doctore dragă, că n-o să-ți fie prea greu fără mine, și nici mie fără dumneata. Cînd mă voi întoarce, doctore dragă, în semn de admirație, sînt capabil să-mi las un cioc, ca dumneata.

Emanuel Reich simțise că-i fuge pămîntul de sub picioare și nu pentru că îl batjocorea, ci pentru că asta dovedea inconștiența lui Vlad. Ce va face acest om rămas sin-

gur ? Emanuel Reich era îngrozit. Se simţea prins într-un vîrtej. A privit spre Verona. Verona vorbea cu Simon Şora. Păreau amîndoi foarte atenţi la ce discutau. „Bine că nu plînge şi ea !“ îşi spuse Emanuel Reich şi inima lui cunoscu o duioşie intolerabilă.

Sus, în capul scărilor, înainte ca uşa avionului să se închidă, Emanuel Reich l-a văzut pe Vlad cum s-a întors şi a salutat ridicînd o mînă. În celălalt braţ avea un imens buchet de flori.

Avionul a decolat şi Emanuel Reich a găsit putere în inima lui să-i binecuvînteze plecarea. Era datoria lui de preot.

În clipa în care avionul a decolat, Vlad a fost cuprins de beţia orgoliului satisfăcut : „În fine, şi-a zis, iată-mă propriul meu stăpîn ! Realmente acest om mă ţine, după ce m-a ajutat, căci este incontestabil că m-a ajutat, într-o mediocritate naturală lui, dar care pe mine mă înăbuşe. Şi-a ales un golem mai puternic decît el. Îl voi pune în faţa unor lucruri împlinite şi care îl vor ului. Dacă va avea puterea să mă urmeze, bine, dacă nu, pace bună. Voi acţiona singur şi... şi... iar pe el îl voi plăti împărăteşte. Deja a ieşit, graţie mie, din sărăcie. Ce poate dori mai mult ? Bani. Vrei bani ? Iată bani. Era sărac, acum este şi va fi bogat, graţie mie.“

Avionul se înalţă.

După ce avionul a dispărut, Emanuel Reich s-a dus lîngă Verona. Acum, Verona rămăsese în Bucureşti numai cu el. Bărbatul acestei femei plecase. Cererea de divorţ se făcuse. Acolo, departe, în oraşe străine, Vlad, ameţit, o va înşela pe săturate.

Verona l-a poftit pe Emanuel Reich şi pe Simon Şora în limuzină, să-i conducă acasă. Ceilalţi toţi, grăbiţi, se urcau în diferite alte vehicule. Estera se urcă cu copiii ei, cu Marina şi Didona într-altă maşină. După ce Emanuel Reich i-a văzut plecînd, a acceptat să meargă însoţit de Verona şi Simon, spre casă, unde ajunşi, a ţinut cu tot dinadinsul ca ei să urce la el sus. S-a rugat să rămînă cu el o clipă, dar Verona, total absentă, părea că nu înţelege despre ce e vorba. Emanuel Reich o privea cu îngrijorare. Oare suferea de plecarea lui Vlad ? Ajunşi sus, Verona abia acceptă să se aşeze şi refuză cu vehemenţă să bea o cafea.

— Sînt obosită, repeta, vreau să merg acasă.
— Să te conduc ? Maşina e jos. Te aşteaptă.
— Nu, mulţumesc. Mă va conduce Simon.

Şi Verona a plecat imediat, urmată de Simon. S-a grăbit, jenată, părea că vizita asta fusese făcută din greşeală, într-o casă necunoscută şi din care scuzîndu-se nu ştia cum să plece mai repede. Emanuel Reich nu găsi nici o explicaţie grabei. Întristat profund, i-a condus pînă la uşă :

— Pe mîine, i-a spus Veronei, sărutîndu-i mîna. Verona nu a răspuns ci a plecat cu aceeaşi grabă şi aceeaşi privire pierdută.

Rămas singur, Emanuel Reich şi-auzi inima bătînd a pustiu. Şi casa era pustie. Estera, copiii, Verona, Simon şi Vlad plecaţi. El era singur. S-a dus în birou şi după ce a aprins toate luminile, a făcut ordine printre cărţi, apoi a început să citească.

Ajunşi jos, Verona i-a spus lui Simon :

— Vreau să iau puţin aer, să umblu pe jos. Vrei, Simon ?
— Sigur. Să dăm drumul maşinii.

Şoferul se arătă încîntat să fie lăsat acasă, şi maşina dispăru imediat, iar Verona cu Simon o porniră amîndoi pe jos, strîns de braţ. Se întunecase. Strada era pustie.

— Verona, ce imensă fericire ! Numai noi doi. Acum sîntem liberi.

Verona gîndi : „Ce bine ar fi să fim într-adevăr liberi". Îi era poftă de dragoste, dragoste cu Simon. Acasă la ea nu era nimeni. Ar fi putut fi cu Simon, dar se temea de Simon. El spusese că vor aştepta pînă cînd va fi complet despărţită de Vlad şi căsătorită cu el... Simon era capabil să refuze orice compromis. Refuzul lui Simon, intransigenţa lui, o făcu să-l dorească mai mult, şi în acelaşi timp să-i pară rău că Vlad este departe. Avea nevoie de dragoste. Se strînse lîngă Simon.

Aerul era blînd. Se desprimăvăra. Pe jos noroi. Trotuarele desfundate, inegale, pline de băltoace. Mirosea a pămînt ud, a zăpadă ce se topea. Forţele naturii erau, şi în adînc şi la suprafaţă, de neînfrînt. Pomii vor înverzi, vor înflori. Mugurii denşi, plini, erau gata să se spargă. Pînda naturii era ameţitoare, implacabilă. O putere afirma viaţa

spre dezlegări inexorabile, iremisibile, a unor învieri tainice, învierile Eternității.

Simon și Verona, în întunericul de catifea al nopții, lipiți unul de altul, înduioșați, umblau fără să simtă oboseala. Băltoacele, trotuarele desfundate, luminile slabe ale felinarelor le păreau poetice. Umblau în tăcere. Cînd și cînd, șopteau cuvinte de dragoste. Cînd și cînd, floare albă, obrazul Veronei i se apleca pe umărul lui. Cînd și cînd, gurile lor se căutau. Erau cuprinși în misterul naturii, care se deștepta la viață...

Ceva mai tîrziu, Estera Reich, încîntată de plimbare, a sosit acasă cu copiii. De la aeroport, fuseseră împreună cu Marina și Didona să se plimbe cu mașina la șosea. Și pe ei noaptea dulce, plină de miresme îi îmbiase. După plimbare, au condus-o întîi pe Didona acasă, apoi Estera cu copiii au condus-o pe Marina acasă la ea, unde a primit-o Tasia. Estera a așteptat pînă a văzut-o intrînd și închizînd ușa.

Dîndu-i socoteala de plimbare Emanuel Reich o întrerupse și o întrebă repede :

— Cum, Verona nu era acasă ?

— Nu. Încă nu. Era numai Tasia. Dar Verona va sosi curînd acasă. Am văzut-o pe drum spre casă. Era cu Simon Șora.

— Pe jos !?

— Pe jos. Nu se grăbeau, mergeau agale de braț. O fi vrut femeia să ia aer. Nu-i puțin lucru să-ți plece bărbatul și tu să rămîi singură... dacă aș fi fost eu în locul ei...

— Estera... am de lucru...

— Ar fi trebuit să iei și tu aer. O seară splendidă... dar te-ai încuiat iar singur în casă... de ce n-ai venit cu noi la șosea ?

— Iartă-mă, Estera, dar am de lucru. Noapte bună... Eu mai rămîn...

A doua zi, Emanuel Reich a căutat-o pe Verona la telefon și nu a găsit-o. Apoi a așteptat să fie el chemat, dar zadarnic. Da, a trecut o zi întreagă. A stat în casă pîndind un semn, o chemare, o vizită a Veronei. A mai căutat-o de cîteva ori la telefon și nimeni nu a răspuns ; iar Verona nu îl chemă.

Capitolul XIX

Trecuseră poate trei săptămîni de la plecarea lui Vlad la Paris. Era noapte. O noapte de primăvară. Martie. În casa rabinului Emanuel Reich toată lumea dormea într-o liniște deplină. Nici respirațiile adînci ale somnului nu se auzeau.

În întunericul și liniștea acestei nopți, deodată, sună strident, fără întrerupere, telefonul.

Ca atins de foc, Emanuel Reich a sărit din pat, și amețit de somn, a mers să răspundă. Era Parisul. La celălalt capăt al firului vorbea Vlad, Vlad Axente.

— Alo... alo... Casa Reich ?

Auzind vocea lui Vlad în noapte, Emanuel Reich se sperie.

— Da, da, eu sînt ! Vlad, ce s-a întîmplat ?

— Doctore dragă, dumneata ești ? Te rog să mă ierți, dar neapărat a trebuit să vorbesc cu dumneata.

— Ce s-a întîmplat ? S-au încurcat lucrurile ?...

— Nu, nu, merg bine, foarte bine chiar. Nu despre asta e vorba... Te rog, doctore, dacă ții la mine cît de cît, să nu mă iei în derîdere... dar înțelegi...

— Nu înțeleg... Spune, te rog !...

— Uite, doctore, ce este. Te rog să mă înțelegi... Uite, de cînd am sosit aici, am fost cuprins de o certitudine... otravă care nu-mi dă pace...

— Spune, te rog...

— Uite, doctore, clar și simplu : sînt absolut sigur că între Verona și Simon există o intrigă amoroasă.

Vlad nu primi nici un răspuns. Avu impresia că vorbise în gol, că legătura telefonică fusese întreruptă.

— Alo... alo... strigă exasperat. Alo !

— Te aud, scumpul meu, te aud, îi spuse Emanuel Reich într-un tîrziu, cu un glas domol. Și... afară de această nebunie, altceva nimic nou ?

— Doctore dragă, doctore, te implor să nu mă iei în derîdere... e intolerabil ce mă frămînt ! Mă omoară gelozia și, de data asta, sînt sigur... auzi, sînt sigur, sigur ! Doctore, nu doresc nici dușmanilor mei să simtă ce simt eu. Să te

ferească Domnul să simți, doctore, ce simt eu acum... Femeia asta m-a înnebunit... nu-i este milă de mine! Pentru ce nu mi-a spus și ea, ca tot omul, la plecare, că mă așteaptă... că n-are să mă înșele...

— Ai înaintat cerere de divorț.

— Dumneata, doctore, îți bați joc, pentru că de atîtea ori mi s-a părut, și acum nu vrei să mă crezi, nu vrei să mă mai iei în seamă... Dar îți jur că ce simt acum îmi dă certitudinea că este adevărat ce spun... Cum de am plecat? Cum de nu mi-am dat seama cînd eram la București? Era vizibil, era flagrant, era... Simt că nu mai pot suporta și că las totul baltă și mă reîntorc... Iau avionul și mă reîntorc... Doctore, te implor, nu mă lăsa! Sînt aici, la Paris, și nu mă pot bucura de nimic. Am căutat să uit... să mă amețesc...

— Cu alte femei...

— Ei bine, da, cu alte femei! Sînt splendide! Un gen cu totul nou pentru mine... Dar nu mă pot bucura... mă omoară bănuiala... adică certitudinea că Verona și cu Simon, elevul meu, într-un fel copilul meu, fratele meu mai mic... El este, de fapt, potrivit cu Marina, fata mea, iar eu îl bănuiesc că mă înșală cu soția mea.

— Repet, ai cerut divorțul.

— Fleacuri... Doctore, nu a mai rămas pe lume decît să te bănuiesc și pe dumneata cu Verona... Altfel, am gustat din toate îndoielile... Să știi că iau avionul și mă întorc. Las totul baltă și mă reîntorc.

Emanuel Reich îi auzea glasul, glasul străbătînd mii de kilometri, strigîndu-și nebunia peste țări... Era singur în odaie, cu glasul acesta care, în noapte, striga, tocmai ce n-ar fi vrut niciodată să audă!... Verona! Nu o văzuse de trei zile. Îl evita. Plecase lîngă București, la Snagov, la o mînăstire poetică de maici, cică să se odihnească. Plecase fără să vină să-l vadă. Îi telefonase Tasia că a plecat. O condusese acolo Simon Șora. De trei zile nu o văzuse. Începea a patra zi. În inima lui Emanuel Reich, tristă și înfricoșată, i-a fost milă de el, dar de data asta și de Vlad.

— Dragul meu, îi spuse, te rog să te liniștești. Crede-mă că nu te iau în derîdere. Și, cu toate că sînt absolut încredințat că ce mi-ai spus este o aberație, totuși, voi face tot ce trebuie ca să aflu, îți făgăduiesc, și... te voi chema apoi eu telefonic, să te liniștesc complet. Mîine noapte, probabil...

Trebuie să fii liniştit. Ai responsabilităţi mari, nu uita ! Şi caută, liniştit ori ba, să fii serios, nu te avînta. Sînt banii, interesele statului. Te implor !

Vlad rîse uşor, poate uşurat.

— Spune, doctore, i-ai mai văzut ? N-ai observat nimic suspect ?...

— Nu, nu, nimic...

— Bine, bine. Aştept. Îţi mulţumesc. Ah, alo, doctore, vezi, te rog, să nu afle ei, că eu... că ei...

— Nici o grijă. Noapte bună. Fii liniştit !...

Au închis fiecare telefonul. Între ei s-a lăsat tăcerea masivă, materială, a acelor mii de kilometri care îi despărţeau. Emanuel Reich hotărî că, după acest telefon al lui Vlad, avea suficient motiv ca să o caute pe Verona. La gîndul că o va vedea, inima îi luă foc. A fost conştient, înspăimîntat, de imensa putere ce o avea dragostea lui. Dragostea lui, făcută patimă, pusese stăpînire asupra lui şi-l mîna ca pe un sclav orb. Efectiv nu putea trăi fără Verona. Îşi simţea inima pînă în gît dureroasă, rană mortală. De trei zile nu o văzuse. Emanuel Reich îşi aşeză mîna pe inimă. O simţi bătînd violent. Şopti : „De s-ar potoli ! Poate moartea o va potoli ! Sau... nici moartea !!"

În întuneric, surîse, un surîs nevăzut de nimeni, un surîs umil, dezarmat, învins.

Nu se mai întoarse în căldura patului. Intră la el în birou, făcu lumină şi începu să umble de colo-colo. Îşi reamintea totul cu stridentă putere, fiecare clipă de cînd o cunoscuse pe Verona. Căută să facă planuri de viitor, dar totul era inutil : Verona nu-l iubea şi nu îl va iubi niciodată. Atunci la ce-i mai folosea viaţa ? Să o vadă măcar, să o vadă, măcar să-i spună el că o iubeşte... să-i spună că o iubeşte...

Noaptea trecu greu. Apoi încet se lumină de ziuă, o lumină diafană de început de primăvară. În nici o clipă în orele acestea de aşteptare, Emanuel Reich nu gîndi că între Verona şi Simon ar putea, într-adevăr, exista ceva. Planurile şi durerile lui erau în afara acestei bănuieli.

Lumina zilei, clară, apoi baia călduţă, o cafea fierbinte, hainele şi rufele curate, scumpe şi noi, îl împrospătară. Se simţi din nou stăpîn. Valorile umane îi erau prea cunoscute ca să nu-şi dea seama de propria lui calitate şi putere.

Gîndi : „Marea magie este să fii conștient de propria ta putere, pe care s-o întrebuințezi așa cum se cuvine, după un plan stabilit, iar nu să bîjbîi orb de la naștere pînă la moarte, în întunericul inutilului efort, nu să bîjbîi ca mine acum. Să poți formula un plan și să ai puterea să-l împlinești clipă de clipă. Libertatea autocîrmuirii tale. Căci dacă, pentru a clădi o casă, ai nevoie de un plan dinainte hotărît de arhitect, cu atît mai mult o viață de om trebuie să aibă un plan dinainte hotărît. Noi, oamenii, trăim ca turmele care merg la pășune. Mergem, mînați de bucurii și dureri, dar centrul conștient al planului lipsește ! Dar mie la ce-mi folosește, dacă am „plan" și nu am puterea să-l desăvîrșesc ? Ce grea mi-e această sfîșiere, acest război dus de mine în inima mea ! Oh, slăbiciunea care mă abate de la drumul ales de mine ! Iartă, iartă, Doamne și nu mă pedepsi prea aspru pe cît aș merita ! Tolerează-mă, Doamne ! Nu mă părăsi... Știu că trăiesc o ispită, dar iartă-mi slăbiciunea recunoscută de mine, dușmănită de mine, care mă face să lucrez împotriva voinței mele și mă omoară. Doamne, mai pot să cer să se împlinească planul ales de mine, al destinului meu, ales de mine, să fiu al Tău cînd eu, de fapt, acum nu o vreau decît pe ea, pe Verona... Sînt propriul meu dușman."

Emanuel Reich își dădu seama că sfîrșitul acesta, nu gîndit ci implorat, nu mai făcea parte dintr-un „plan" ci din slăbiciunea lui. Se simțea și el „mînat ca turma la pășune". Și tristețea, masiva, măreața tristețe a omului care-și da seama că, din vina lui, nu poate participa la „planul" divin al vieții, îi copleși ființa. Tristețea era asupra lui, înaltă, legîndu-l parcă inutil cu nemărginitul. Emanuel Reich își simți grandoarea și nimicnicia. Fiecare bătaie a inimii lui păreau lacrimi prelingîndu-i-se pe inimă, calde ca picături de sînge. „Pe cine plînge inima mea ? Pe mine mă plînge. Durerea mea o plîng, că l-am trădat pe Domnul..." Fraza asta devenise, de cîteva zile, laitmotivul vieții lui. Îi ținea loc de rugăciune. Înlocuise rugăciunea. Inima lui superbă cunoscu o clipă de totală smerenie. Se supuse propriului său destin, neînvinuindu-l pe Dumnezeu, învinuindu-se numai pe sine. Își acceptă, totodată, și slăbiciunea, dar si durerea de a greși, știind că greșești. Era umilit de propria lui conștiință a greșelii lui și a imposibilității lui de a se desface din păcat. Revolta și sila erau întoarse asupra lui însuși. Nu

voia să-şi găsească nici o scuză. Cerea numai iertare, pentru că ştia că greşeşte. Avu o clipă de toleranţă pentru toată lumea şi pentru el însuşi, o clipă de răbdare pentru păcatele trecătoare împlinite în Eternitatea răbdătoare. Se simţea etern, el însuşi în veşnică devenire. Era o sfîşietoare dramă, remediabilă numai în Eternitate.

Emanuel Reich se plimba de colo-colo prin odaie. Îşi aşeză cărţile pe birou, se uită prin nenumărate hîrtii scrise de el, prin notele luate pentru eventuale studii de specialitate. Îşi spunea : „O să se facă iar ziuă. Din nou o zi. Voi telefona Veronei şi-i voi vorbi. Îi voi auzi glasul. Apoi îi voi vedea ochii. Şi o zi va mai trece. Apoi va trece încă o zi, iar una dintre aceste zile va fi ultima zi a vieţii mele. Voi cunoaşte ultima mea răsuflare şi oare nici atunci gîndul Veronei nu-mi va lăsa gîndul la Domnul ? Oare tot la ea mă voi gîndi atunci ? Mă va ierta Domnul ? Va muri oare în mine şi ea odată cu mine ? Durerea îmi este prea grea. Vlad, omul de la Paris, suferă de gelozie. Eu sufăr din neîmpărtăşită dragoste. Aş dori o clipă, o clipă măcar ca această femeie să mă fi iubit. Poate, apoi, totul ar fi fost mai uşor. De cînd a plecat Vlad se ascunde de mine. Azi se vor împlini patru zile, azi vor fi patru zile de cînd n-am văzut-o, de cînd nu m-a căutat, cînd ştie că aştept un semn de la ea ! Pentru ce ? Să aflu de la Tasia şi Marina că a plecat fără să-mi telefoneze ?"

Cînd se făcu ziuă şi Emanuel Reich se hotărî, după ce de o mie de ori se uită la ceas, să telefoneze Veronei, dar în clipa cînd vru să formeze numărul ei de telefon se răzgîndi şi, brusc, cu violenţă, făcu legătura cu Simon Şora.

— Da, eu, Emanuel Reich. Ştiu, e devreme, nu te speria, dar te rog iar, scumpul meu, să vii pînă la mine.

Simon Şora, speriat, nu îndrăzni să-l întrebe nimic. Sosi în goană. Emanuel Reich îl primi.

— Scumpul meu, îţi mulţumesc. Graba dumitale îmi dovedeşte că nu-ţi sînt indiferent. Chemarea mea a fost auzită de dumneata. Am nevoie să stau puţin de vorbă cu dumneata.

Simon Şora şi-a simţit inima bătînd. Verona îi interzisese să vorbească cu Emanuel Reich, dar iată că acum se afla din întîmplare în faţa acestui om. Îi era acută nevoia

de a se destăinui lui. Pentru ce să se ascundă. Verona, fără explicații, amîna mereu să vorbească cu Emanuel Reich.

— Scumpul meu, îi spuse Emanuel Reich, nu a trecut multă vreme de cînd te-am chemat tot așa, în goană, și ai venit și m-ai ajutat. Azi, într-o problemă aproape identică...

Simon Șora exclamă cu spaimă :

— I s-a întîmplat ceva rău doamnei Verona ?...

— Eu cred că nu i s-a întîmplat nimic și mai ales nimic rău, dar repetarea la infinit a aceleiași situații poate fi și ea o întîmplare și chiar rea...

— Nu înțeleg... Eu însumi voiam...

— Vei înțelege.

— Eu însumi... în fine... nu am pe nimeni pe lume decît pe dumneata cu care aș putea vorbi...

— Poți conta pe mine. Te rog să asculți ce am eu de spus. Acum cîteva ceasuri, în plină noapte, mi-a telefonat de la Paris Vlad...

— Vlad ?

— Da. Sînt numai cîteva săptămîni de cînd a plecat. Are acolo mari responsabilități. Îmi este teamă de el, de nebuniile lui. M-am speriat cînd l-am auzit așa, noaptea, dar, scumpul meu, să nu crezi că ce-ți voi spune... în fine... omul e apucat acolo din nou de nebunia cunoscutei lui gelozii. Ții minte cum, acum cîtva timp, a afirmat că dumneata i-ai spus... că dumneata ai văzut cum soția lui, Verona... acolo, la conac, la Vasilescu....

— Da, știu... țin minte... sigur... țin minte.

Simon Șora surîse, neașteptat de luminat la față. Își amintise de ziua aceea, de sărutările Veronei, primele sărutări...

— Ei bine, tinere, îi spuse Emanuel Reich surîzînd și el, de data asta Vlad mi-a telefonat de la Paris ca să-mi spună că are presimțiri precise... știi, „informații precise de ordin ocult..." că între dumneata și soția lui există o intrigă amoroasă. M-a rugat să cercetez și să-i comunic rezultatul cercetărilor mele... și...

La ultimele cuvinte, expresia de pe fața lui Simon Șora îl opri pe Emanuel Reich să mai vorbească.

— Simon nu te supăra, am fost brutal, dar asta e. Pentru asta mi-a telefonat. Nu te supăra. Iartă-l. E bolnav. Totuși, eu trebuie să-l liniștesc, să-i spun că am cercetat și

apoi să-i telefonez. Ce să-i spun ? Cum să ies din încurcătură ? Te întreb : ce să-i spun ? ca să mă creadă.... are acolo mari responsabilităţi...

Simon Şora avea ochii absolut ficşi, ca de sticlă. Devenise palid. O transparenţă sidefată i se aşeză pe faţă. În clipa asta, Emanuel Reich fără vrere îl privi şi el fix. Simon Şora îi spuse rar şi deslușit, cu ochii tot aţintiţi asupra lui :

— Să-i spuneţi că este adevărat... că între soţia lui şi mine există o intrigă amoroasă.

Emanuel Reich, cu un efort vizibil, se reculese. Pleoapele îi clipiră repede. Surîse chiar :

— Te răzbuni, tinere ! Te-ai săturat de nebuniile lui... Ar fi într-adevăr o lecţie bună pentru el...

— Nu, nu m-am săturat şi nu mă răzbun. V-am spus că doresc să vorbesc cu dumneavoastră, domnule doctor, tocmai despre „intriga amoroasă" dintre mine şi doamna Verona Axente, voiam să vă vorbesc. Nu am pe nimeni pe lume cu care aş putea vorbi. I-am spus şi doamnei Verona Axente că doresc să vorbesc cu dumneavoastră...

— Şi ?

— Şi m-a împiedicat. Nu a vrut. S-a înspăimîntat... m-a pus să-i făgăduiesc că nu voi vorbi cu dumneavoastră. S-a speriat îngrozitor cînd i-am spus că trebuie să ştiţi şi dumneavoastră... zicea că o să vă spună ea, că e datoria ei să vă spună.

— Trăieşti cu ea ? îl întrebă deodată Emanuel Reich pe Simon Şora. În glas a fost parcă strigăt înăbuşit.

— O, nu ! răspunse Simon Şora cu acelaşi surîs luminos, exaltat. Cum era să trăim împreună cînd e încă soţia lui Vlad Axente ?... Ne iubim numai... n-aş putea face o mîrşăvie. Îl aştept pe Vlad şi îi voi spune şi lui.

Paloarea feţei lui Emanuel Reich a fost atît de vizibilă încît Simon îl întrebă cu grijă :

— Vă este cumva rău ?

Emanuel Reich îşi aşeză mîna pe inimă. Zise încet, încet de tot :

— ... Inima... cîteodată îmi simt inima...

Îşi aminti plînsul lui tăcut în noapte, lacrimile prelingîndu-i-se pe inimă, calde ca picături de sînge. „Pe cine plîng ? Pe mine mă plîng. Durerea mea o plîng..." Deci,

acest tînăr avusese puterea care îi lipsise lui. El nu trăise cu Verona. Era pur.

Fulgerător, în mod absurd, i se păru că poate Verona i-a spus lui Simon că trăiește cu Emanuel și că acum spusele lui Simon sînt o înfierare. Își dete seama de absurditatea presupunerii lui, dar simțămîntul rămase același: fusese pălmuit. Oare lovitura asta va fi suficientă ca deșteptarea să fie totală, exemplul acestui băiat, suficient ca să-l hotărască să se dezlege de păcat?

Îl auzi pe Simon Șora spunîndu-i cu grijă:

— Poate că ar trebui să chem un medic... Merg să chem un medic...

Emanuel Reich îl privi pe Simon Șora cu o uimire uriașă.

— Și ea te iubește?

Simon Șora surîse din nou, surîsul lui de înger dezarmat și inatacabil. Spuse:

— Da.

— Îți dai seama ce vorbești?

— Da.

Emanuel Reich ridică vocea amenințător:

— Soția profesorului, amicului, protectorului dumitale!

— Nu simt că fac lucru cu păcat, dimpotrivă. Eu nu-l pot considera pe Vlad Axente demn de această femeie pe care o amenință mereu cu divorț, între ei nu mai este de mult nimic. El a acceptat divorțul. Gelozia lui nu este o scuză. Dumneata știi toate acestea. Nu ai dreptul să mă învinuiești, dumneata știi cît este de pură, de neatinsă...

— Știu... șopti Emanuel Reich.

— Ea trebuie salvată din viața pe care o duce, pe care Vlad i-o creează. Ea va divorța realmente, o să se perfecteze divorțul și se va căsători cu mine... Dealtfel, vă repet, imediat ce Vlad se va întoarce, îi voi spune și lui totul pe față.

— Te vei căsători cu Verona?

— Da.

Deodată, Emanuel Reich se înroși. Vinele gîtului i se umflară, ochii i se măriră, supranaturali. O forță uriașă crescu în el extravagantă, forța unui titan în trupul unui biet om.

— Dumnezeule, mă întreb care dintre noi e mai nebun : dumneata, Vlad, sau...

Nu-şi termină fraza. Începu să se plimbe prin odaie cu furie.

— Zici că o iubeşti, dar nu-ţi dai seama că o vei nenoroci ?!

— Pentru ce ?

— Cum pentru ce ? Crezi că naivitatea în care te complaci la o vîrstă nepotrivită va fi o scuză suficientă cînd o vom vedea nenorocită ?

— Pentru ce nenorocită ?

— E cu cincisprezece ani mai în vîrstă ca dumneata... are un copil, o fată, da, o fată cu care ar fi potrivit să te căsătoreşti, nu cu mama ei. Cu ce vrei s-o întreţii pe Verona şi pe copilul ei ?

— Peste un an termin medicina.

Emanuel Reich rîse în hohote mari, dureroase.

— Iubire... iubesc... mă iubeşte... o iubesc... ne iubim... şi n-ai nici cu ce o întreţine măcar. Şi pînă vei cîştiga destul ca s-o întreţii, o va întreţine Vlad la el acasă, cu banii lui şi cu gelozia lui... Scumpul meu, sufletul are nevoie de trup, iar amorul de pîine...

— Atunci...

— Atunci... vorbiţi de iubire şi nici nu ştiţi ce înseamnă asta ! Dacă ai iubi-o cu adevărat, te-ai fi gîndit mai întîi la fericirea ei, la viaţa ei, nu la fericirea dumitale...

— Spune că e fericită... că abia acum, de cînd eu...

Din pieptul lui Emanuel Reich se înalţă un geamăt de durere înăbuşită, lurerea unui leu care este gata să sară, să sfîşie.

— Ah ! e fericită... fericită... zice că e fericită, fericită prin dumneata, dumneata, care eşti în stare s-o laşi nemîncată şi nici să nu observi că-i e foame... Dumneata, care n-ai văzut că este o biată femeie inconştientă, o făptură fără apărare... Ai sedus-o cu inconştienţa purităţii dumitale, ai zăpăcit-o cu visuri...

— Pînă acum a fost într-adevăr nenorocită. Asta nu este tot „foame" ? Să vrei să fii fericită şi să nu ai cum...

Emanuel Reich se potoli ca prin minune. Se aşează pe scaun, epuizat. Îşi puse iar mîna pe inimă. Şopti :

— Ai dreptate... o să trebuiască să consult un medic. Mă doare inima. Mă doare tare... inima...

Simon Șora se apropie de el :

— Sînteți bolnav... și nu ați spus nimănui nimic... Pot merge eu cu dumneavoastră la doctor. Nu am pe nimeni pe lume, domnule doctor, decît pe dumneavoastră. Acum, că v-am spus tot, mă simt ușurat. Și eu sînt frămîntat mereu de problemele grave ale „foamei", dar vom vorbi altă dată. Acum, vă rog să-mi făgăduiți că nu-i veți spune nimic doamnei Verona. S-ar supăra că v-am tulburat. Vă stimează prea mult... și îi este și teamă de dumneavoastră. Și nici profesorului Vlad nu cred că este momentul să-i spunem... să-l tulburăm. Mai tîrziu...

— Cînd ? întrebă Emanuel Reich în șoaptă. Cînd ? După moartea mea ? Și o incomensurabilă tristețe i se așează pe față.

Simon Șora îl privi uimit. Vru să-i ia mîna. Emanuel Reich se feri.

— Credeți că sînteți chiar atît de bolnav, n-ați vorbit niciodată așa ?...

Tîrziu, într-un suspin, Emanuel Reich șopti :

— Da. Foarte bolnav. Te rog să pleci. Am nevoie să mă odihnesc. N-am dormit az-noapte... Du-te... vom vorbi altă dată.

— Îmi făgăduiți...

— Du-te ! Îți poruncesc să pleci !

Și-i făcu semn cu mîna spre ușă. Simon Șora îl mai privi o dată. Emanuel Reich sta nemișcat, cu ochii închiși. Părea atît de singur, de izolat, purtînd o taină numai a lui, încît Simon Șora nu mai îndrăzni să spună nici un cuvînt, nici să mai întîrzie.

Emanuel Reich, în sinea lui, șoptea : „Du-te, și cer Domnului să nu te mai văd niciodată !" Dar, odată cu numele Domnului, își aduse aminte că e preot și, într-o cazną supranaturală, îl binecuvîntă în inima lui pe Simon Șora, pe dușman. O transpirație rece îi umezi fruntea. Gîndi : „Fii binecuvîntat, dar du-te acum și să nu te mai văd niciodată. Dumnezeu să te aibă în paza și lumina lui. Doamne, el e nevinovat și eu păcătos. Amin !"

Speriat de expresia de pe fața lui Emanuel Reich, Simon Șora plecă repede.

De-ar fi întors încă o dată capul, ar fi văzut că pe fața rabinului Emanuel Reich curgeau lacrimi. Transpirație și lacrimi. Ca în agonie.

Într-adevăr, în clipa aceea, el, în inima lui omenească, omul de pînă atunci, murea.

Capitolul XX

Simon Șora, îngrozit că Emanuel Reich este atît de bolnav, că el îi provocase o criză de inimă și că, fără premeditare, călcase făgăduiala făcută Veronei de a nu spune nimic doctorului Reich despre dragostea lor, speriat și că Emanuel Reich nu voia să cheme un doctor, odată ajuns în stradă rămase împietrit, nemaiștiind ce să facă. Tot ce crezuse el că este simplu, ușor rezolvabil, nobil și pur, îi părea acum insuportabil de încîlcit și dubios. Pentru ce nu judecaseră ceilalți oameni ca el? Nu erau lucrurile clare? El o iubea pe Verona și Verona îl iubea pe el. Împreună erau fericiți. Deci, Vlad, care era nenorocit lîngă Verona, și o nenorocea și pe ea, și acceptase să divorțeze, trebuia să divorțeze, trebuia să dea încă Veronei și Marinei cîtva timp întreținerea, era natural să le dea. Verona fusese soția lui, iar Marina copilul lui, iar Vlad era acum bogat. El, Simon, mai întîi i-ar fi spus că nu a trăit cu Verona și că nu va trăi cu ea pînă nu se va perfecta divorțul, pînă nu se va căsători cu ea, că o respectă după cum îl respecta și pe Vlad. Între timp, va termina studiile, încă șase luni și va fi doctor, va găsi de lucru. Apoi, era firesc să-i fi spus mai întîi totul lui Emanuel Reich și ar fi fost tot firesc ca el să-i fi ajutat să limpezească viețile lor, nu să facă criză de inimă și să nu vrea să stea de vorbă și să priceapă că planurile lui erau bune, iubirea lui bună și că venise la el ca la un prieten.

Simon își aminti că de la început, cînd îl cunoscuse pe Emanuel Reich, spusese și lui Vlad și Anei că nu îl înțelegea, că va avea răbdare să-l înțeleagă, iar acum își da seama

că, deși îl frecventa de atîta vreme, doctorul rămăsese pentru el un mister. În această dimineață misterul se agravase. Ce ascundea acest om ? Oare Verona îl înțelegea pe Emanuel Reich ? Și atunci, pentru ce spaima ei de a se destăinui, de a destăinui dragostea ei pentru el, Simon ? Pretindea că nu este bine să vorbească pe față cu Emanuel Reich și nici cu Vlad. Ei avînd interese comune... că mai tîrziu... Oare ce aștepta Verona ca să lămurească lucrurile ?

Simon Șora hotărî să vorbească el cu Verona deslușit, și... să-i mărturisească cu orice risc că își călcase făgăduința făcută ei, că nu va vorbi fără știrea ei, cu Emanuel Reich.

Într-adevăr, Verona îngrozită de situația ce și-o crease iubindu-l pe Simon, fiindu-i teamă de Emanuel Reich, plecase la o mînăstire. Un instinct de animal care, făcînd pe mortul, crede că scapă de pericol. Nu mai voia să audă, să știe nimic. Închiriase o odaie la mînăstire. Plecarea îi părea scuză suficientă să rupă orice legătură cu îndatoririle ei cotidiene. Didona Dragomir, fericită că va avea la întoarcerea lui Vlad cu ce o pîrî pe Verona, o încurajase să plece, să meargă să se odihnească la mînăstire, că va avea ea grijă de casă și de Marina. Deci, Didona Dragomir rămăsese cu Marina și Tasia acasă, iar Simon Șora o condusese pe Verona la mînăstire.

Ce poetică plimbare ! Profitaseră că Marina care, de obicei, era atît de dornică pe plimbări e nu puteai scăpa de ea, de data asta insistase chiar să stea acasă, așa că plecaseară numai ei doi.

Odată ajunși acolo, cu toată exaltarea dragostei lor, Verona îi repetase că dorește să rămînă singură în atmosfera de liniște a mînăstirii, ca să se odihnească de toate frămîntările morale din ultimul timp, dar nu-i spusese că se teme de Emanuel.

Acum, Simon își punea tot felul de întrebări : „Oare Verona nu neglija casa și pe Mariana din pricina lui ? Fata avea poate nevoie de mai multă supraveghere, căldură maternă ! Să fi avut oare Vlad dreptate cînd afirma că Verona nu era o mamă bună ! Marina era mai toată ziua cu Tasia și Didona, iar Verona cu el, Simon... Și oare Verona, în amețitoarea ei exaltare, era conștientă de responsabilitatea pe care și-o lua iubindu-l pe el, Simon ? Dacă avea dreptate Ema-

nuel Reich spunînd că le strică viața, a Veronei și a Marinei ? Astfel se explica izbucnirea de furie a acestui om care luptase să le scoată din sărăcie, din anonimat. El, Simon, căsătorindu-se cu Verona, Marina va deveni copilul lui. Va avea oare puterea și cu ce să o crească ? Dacă Vlad refuza să le întrețină pînă va fi el capabil să cîștige suficient ? Din ce în ce se găseau mai dificil locuri de lucru și cîștiguri bune ! Viața în toiul Revoluției nu era ușoară. Într-adevăr, dacă Emanuel Reich avea dreptate ?"

Simon Șora, după ce o condusese pe Verona la mînăstirea Pasărea, se întorsese imediat în București, unde avea treburi urgente. Verona spusese că va rămîne acolo numai trei-patru zile... Azi era a treia zi... Poate că se reîntorsese...

Simon grăbi pasul. O ! de-ar putea vorbi cu ea ! Să se limpezească lucrurile... Să ia împreună cu ea hotărîri definitive... Verona părea că trăiește într-un vis... Va fi oare capabilă să ia hotărîri.... nu numai să accepte zi de zi întîmplările vieții ? Trebuia ca Verona să fie de acord, cu toate riscurile... În fine, trebuia mai întîi să-i spună că Emanuel Reich este grav bolnav, că nu vrea să cheme doctorul... Nu-l putea lăsa așa, singur. Ce ochi îngrozitori avusese cînd se supărase, ce izbucnire de furie...

Simon ajunse acasă la Verona. Sună. Tasia îi deschise.

— Doamna... e acasă ? întrebă Simon într-o doară.

— Chiar acum a sosit. Era obosită. S-a culcat.

— Spune-i, te rog, că sînt eu și că trebuie să-i vorbesc.

Și Simon, văzînd ochii mirați ai Tasiei, ezitarea ei, adăugă :

— Domnul doctor Emanuel Reich nu se simte bine...

— Da... da.

Tasia făcu doi pași spre odaia Veronei, dar se reîntoarse către Simon Șora :

— Nu știu ce să mă fac... și poate trebuie să vă spun dumneavoastră... poate dumneavoastră o să-i spuneți doamnei. Mie îmi este teamă să-i spun.

— Ce e ? Ce s-a întîmplat ?

— Să vedeți... Marina... Marina s-a îndrăgostit.

— Marina ?... Marina, copilul ?

— Păi asta zic și eu : e un copil și s-a îndrăgostit.

O clipă, Simon nu îndrăzni să o întrebe pe Tasia de cine se îndrăgostise Marina. S-a temut ca nu cumva Marina să se

fi îndrăgostit chiar de el. Își aminti de cuvintele lui Emanuel Reich, el spusese că ar fi potrivit cu Marina... nu cu Verona !

Tot ce se întîmpla în jurul lui îi părea atît de încîlcit... Orice era posibil. Depăși absurditatea acestui gînd și întrebă :

— Vai, Tasia... dar de cine ?

— Să vedeți... eu am prieteni... soldați ruși... eu sînt basarabeancă, știu rusește. De un băiat... de un soldat rus. Îl cheamă Yuri Smolianoff... E foarte fin... băiat cu suflet, rușii au suflat... e foarte drăguț... un copil și el... doi copii... le stă așa de bine împreună cînd cîntă la balalaică ! Marina are talent... Vor să se căsătorească și să plece împreună în Rusia... la Kiev... de unde e Yuri... dar el e încă în armată... și în Rusia e încă mizerie mare... ca după război...

Deodată, Simon își simți gîtul strîns de o emoție cumplită și ochii i se înfierbîntară : Marina și Yuri erau copii, și ei, ca și el, trăiau în himeră. Ce poveste ! Marina cu un soldat rus, ea, de patrusprezece ani, el de douăzeci. Vorba doctorului Emanuel Reich : „Cu ce vor trăi ? Ce vor mînca ?“ Îi veni să strige ca și el. Se stăpîni și spuse cu glasul strangulat :

— Dar nu se poate, nu se poate, Tasia !

— Le-am spus și eu, dar nu vor să înțeleagă. Marina zice că o să-i spună domnului profesor cînd se întoarce dînsul de la Paris, că dînsul e bogat și o să-i dea bani și voie să plece cu Yuri în Uniune... și că mai tîrziu o să cîștige Yuri... se întorc aici și îi dă domnul profesor de lucru... Marina zice să nu-i spun doamnei Verona... că doamna nu o înțelege și o s-o certe... o să-l gonească pe Yuri și că atunci se omoară... bea otravă... se spînzură...

Simon se îngrozi de tot :

— Ce facem, Tasia ?

— Asta vă întreb și eu ?... Să vedeți ce drăguți sînt... parcă ar fi doi îngeri... Copii ! Ce știu ei ce e viața ! Copii !

Simon gîndi : „Sînt numai cu cîțiva ani mai în vîrstă ca el și vreau să mă căsătoresc cu mama Marinei, și nici eu nu știu cu ce o voi hrăni. Mi-e teamă că doctorul Reich are dreptate... că sînt iresponsabil... dar dragostea mea... dar atunci, dragostea acestor doi copii... Dragostea e o scuză ?!

Gîndurile îi erau amețite. O amărăciune otrăvită îi era în inimă !

— Bine, Tasia... o să vedem... Poate vorbesc eu cu Marina...

— Nu... că nu vă iubește... Marina a vorbit cu Didona.

Simon tresări.

— Și ?

— Știu și eu !! Cred că dumneaei este de acord. Văd că tot șușotesc !

— Și doamna Didona nu i-a spus doamnei Verona ?

— Încă nu. Și poate ar fi mai bine să nu știe încă dumneaei, că află Marina și nu ne mai spune nimic... nu mai aflăm nimic.

— Poate să vorbesc eu cu doamna Didona.

— Nu știu, zău, ce să mai spun !

Simon gîndi : „Dacă nu era bolnav, vorbeam cu doctorul Reich".

Tasia plecă, dar se întoarse imediat din drum și spuse în șoaptă confidențială :

— Poftim, am găsit scrisoarea asta... E poate bine să o citiți și dumneavoastră.

Tasia îi dete scrisoarea și plecă.

Simon desfăcu și citi :

„Yuri, iubitul meu,

Situația noastră e foarte gravă. Sînt foarte nenorocită. Eu te voi iubi toată viața. Nu admit să trăiesc fără tine. Dacă nu se va putea altfel, mă voi omorî. Te rog să te omori și tu. Măcar așa să fim împreună. A ta pe veci.

Marina."

O milă acută cuprinse inima lui Simon. Scrisoarea Marinei parcă o scrisese el către Verona. Aceeași durere, aceeași neputință de a accepta partea încîlcită a vieții...

Tasia se întoarse. Simon puse repede scrisoarea în buzunar.

— Doamna vă așteaptă.

Simon merse la Verona. Ea îl întîmpină, îl îmbrățișă, îl sărută.

— Ai venit ! De unde ai știut că m-am întors ? N-am putut sta departe de tine ! Tocmai voiam să-ți telefonez să vii. Dar ce e cu tine ?

Simon o cuprinse și el, dar fără să o sărute își așează fruntea pe umărul ei, copleșit de tot ce simțea. Verona îi căută fața.

— Ce s-a întîmplat ?

— O ! Verona... nu știu ce să-ți spun... Am crezut că o să fie... simplu... clar... că tocmai iubirea mea va rezolva totul și iată că...

— Că ce ?

— Nu știu cu ce să încep !

— Repede... repede, Simon ! Ce s-a întîmplat ?

— ...azi de dimineață...

— Acum este de dimineață.

— Mai devreme... foarte devreme... aproape în zori, mi-a telefonat doctorul...

— Emanuel !

Numele lui a fost mai mult strigăt decît rostit. Nu-l văzuse de trei zile, azi era a patra... Oare era atît de grav, încît să tragă consecințe ? Întotdeauna se temuse de Emanuel, de el, care îi salvase copilul...

Simon zise :

— Da, el. M-a chemat. Mi-a spus că i-a telefonat Vlad de la Paris noaptea, că...

— Că ce ?

— Că are certitudinea absolută, presimțiri certe, că între tine și mine există o intrigă amoroasă !

Verona exclamă, chiar ușor amuzată :

— De data asta a nimerit-o. Și tu ce i-ai spus ?

Brusc, Verona deveni atentă, îngrijorată.

— Ce să-i spun ? Adevărul.

Verona îl privi cu groază, înăbuși un strigăt :

— I-ai spus... I-ai spus, Simon, i-ai spus ?

— Sigur. M-a întrebat... i-am spus.

Uluită, revoltată, Verona gîndi că puritatea, cinstea lui Simon, care îi păruse atît de fascinantă la început, acum, cînd viața ei depindea de Simon, îi păru periculoasă, deplasată. Verona își frînse mîinile. Întrebă cu vocea strangulată :

— Ce i-ai spus, Simon, ce i-ai spus ?

— Că ne iubim.

— Și el ce a zis ? Ce a zis ?

— Întîi a urlat la mine că sînt inconştient, iresponsabil, că te voi nenoroci, că te voi lăsa să mori de foame pe tine cu copil cu tot, apoi i s-a făcut rău... inima, a zis... şi m-a dat afară... M-am speriat, părea foarte bolnav... am venit să te rog să chemi tu un doctor... să nu-l lăsăm...

Verona sta încremenită de dezastrul făcut de Simon. Ea, numai ea avea dreptul să-i spună lui Emanuel sau să-i ascundă... Simon făgăduise că nu-i va spune... Acum ce mai putea face ? Nu mai avea putere să lupte cu patimile lor. Voia să fie răsfăţată, iar nu aşa mereu lovită de egoismele lor... chiar şi Simon...

Văzînd privirea Veronei, Simon se îngrozi şi el profund şi şopti :

— În clipa asta, Verona, am impresia că te-am pierdut... şi că nu înţeleg de ce ?

Verona gîndi : „O ! Doamne, prea multe lucruri nu înţelege ; oare puritatea trebuie neapărat să fie naivitate ?!"

Totuşi, Veronei fiindu-i teamă că-l pierde, se azvîrli de gîtul lui :

— Numai pe tine te iubesc... de cînd te iubesc simt că trăiesc. Nimic nu ne poate despărţi, nimic pe lume ! Mai bine mor !

Simon îşi aminti de scrisoarea Marinei către Yuri. Spuse :

— Nu înţeleg ce v-a apucat pe toţi. Pentru ce să te desparţi de mine, pentru ce să mori ? Abia acum, cînd s-ar fi putut limpezi totul ! Mai bine mergi la doctorul Reich, care e foarte bolnav, hotărăşte-l să cheme un medic, mergi şi linişteşte-l. Explică-i, lui, nu mie, că nu te vei despărţi de mine, că dragostea noastră e bună, că eu te voi aştepta pînă te voi putea lua de soţie...

Verona strigă :

— Taci, taci ! Tu nu ştii... tu nu ştii...

— Ce să ştiu ? Verona, ce să ştiu ? De ce nu vorbeşti, pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu vorbeşti deslușit ? Nu eşti de acord cu mine ?

Simon îşi aminti cu groază că Vlad o învinuia pe Verona că tace... o tăcere înfiorătoare... adîncă... inertă... congenitală... că minte... minte...

Simon rezumă :

— Vlad vrea să divorţeze... Zice că eşti nenorocirea vieţii lui. Şi mie mi-a spus-o, mi-a repetat-o... Pleacă fără tine la Paris, te înşală acolo, o ştii prea bine... telefonează de acolo că are presimţiri... Doctorul se supără pe mine şi face o criză de inimă tocmai cînd eu eram acolo şi voiam să vorbesc serios, deslușit cu el... Lucrurile trebuie clarificate... Ce aştepţi, Verona, ce aştepţi ? Te torturezi, strigi că n-ai să te desparţi de mine. Ţi-e teamă de Vlad, că nu va înţelege ? că se va opune ?

Simon îşi aminti că şi Marina şi Tasia şi Didona tăceau, lucrau în ascuns, se fereau una de alta şi acum nici el, prins în intrigă, nu mai îndrăznea să-i spună Veronei că Marina s-a îndrăgostit.

Pipăi în buzunar scrisoarea, dovada unei realităţi absurde...

Nemaiputînd îndura încîlceala, Simon spuse Veronei :

— Tasia mi-a spus că şi Marina s-a îndrăgostit şi m-a rugat să nu îţi spun.

Verona îl privi pe Simon în aşa fel, încît avu impresia că poate el este nebun, nu ceilalţi.

— De cine ? De tine ?

— Nu. De un soldat rus. De Yuri.

Verona avu un suspin de uşurare.

— Auzi, mucoasa ! O să-i treacă ! Trebuie să mă îmbrac şi să merg la Emanuel Reich. Nu l-am văzut de trei zile. Zici că e bolnav !

[illegible], gîndi Simon, e cel mai bun lucru de făcut. Numai el o poate linişti, sfătui ce este de făcut cu Marina şi tot el o să priceapă de la Verona, şi nu de la mine, că nu ne jucăm... că am un viitor în faţa mea...

Verona nu-l asculta. Începu să-şi caute hainele prin dulap. Simon o privi o clipă, atent, foarte atent, apoi, ca să nu o stingherească, se duse la fereastră. Rămase aşa întors cu spatele la odaie privind afară.

Verona nu-l mai băgă în seamă. Începu să se dezbrace în grabă. Gîndea : „Trei zile nu am fost la Emanuel, azi e a patra... poate s-a răzbunat... sau a căzut un blestem... s-a împlinit un blestem."

Verona era încă stăpînită de frică şi furie, groază de supărarea lui Emanuel şi furie de Simon şi Marina : „Auzi, Simon, ce încurcătură ! Cum a îndrăznit să-şi calce cuvîn-

tul, sub pretextul adevărului, al purității, al cinstei... să se mărturisească lui Emanuel... iar Marina, auzi mucoasa... să se îndrăgostească ! Ar merita cîteva la popou, să se învețe minte... la cincisprezece ani !"

La gîndul că ar putea să afle și Vlad, și să afle și că o neglijase, o trecu o transpirație ! Da, de cînd se îndrăgostise de Simon, neglijase absolut totul... pe Marina, casa, pe Emanuel...

Simon, cu spatele la odaie, cu fața la fereastră, vedea grădina jos. Pomii aveau frunze tinere abia înmugurite, de un verde transparent. Fremătau, cuprinși de vîntul ușor de primăvară, ca de fiori. Suavitatea lor pură îl înduioșă adînc. Simon s-a simțit frate cu transparența lor, cu freamătul lor...

În spatele lui o auzea pe Verona cum se dezbracă, auzi pantofii trîntiți, auzi hainele.

Simon își lipi fruntea de răcoarea geamului. Rămase nemișcat.

De cînd devenise conștient că se îndrăgostise de Verona și că o dorește din întreaga lui ființă și hotărîse totuși că nu va împlini gestul pînă cînd Verona nu va fi numai a lui, departe de casă și poftele lui Vlad, își înfrînsese dorința. Avusese mai ales de luptat împotriva Veronei, care părea a nu înțelege refuzul lui de a trăi cu ea. Avusese chiar momente de milă față de ea, care părea să nu înțeleagă reticența lui. Cum să fi trăit cu ea, cînd ea sta în casă la Vlad, mînca cu el la masă, și aveau același dormitor, același pat ? La gîndul că ar fi putut-o împărți cu Vlad, se cutremură. De n-ar fi fost decît intimitatea în care ea trăia cu Vlad și îi era suficient ! Oare gelozia lui era mai absolută ca a lui Vlad, care bănuia mereu și totuși accepta să o împartă ?!

Simțind-o în spatele lui, în odaie, aproape de el pe Verona care se dezbrăca, dorința lui Simon deveni mai puternică decît orice gînd, întrecînd orice altă simțire, gîndul că ar putea-o pierde, îl înnebuni. Dorința fizică îl otrăvi. Îl duru trupul ca sub o tortură.

Cîteva clipe se abținu cu violență să nu se întoarcă cu fața la Verona, să nu încuie ușa și apoi să împlinească dureroasa exaltare. Pentru ce amîna ? Ce prejudecăți, ce opreliști obscure îl rețineau ?

Îi păru că dacă acum nu împlinește dragostea lui, niciodată nu va mai întîlni o asemenea intensă clipă a dragostei și că va fi pecetluit pe viață de înfrîngerea dorinței, o înfrîngere hotărîtoare, grea pînă la o istovire esențială a trupului, a vieții.

Hotărî să nu mai aștepte, și cu orice risc, să împlinească chemarea, să ia asupra-și toate riscurile vieții, să depășească orice opreliști. Un argument i-a fost și că, odată gestul împlinit, va fi mai de la sine, acceptarea dragostei lor de către toată lumea : Vlad... Emanuel...

Lucru împlinit, lucru ireversibil.

În clipa cînd voi să se întoarcă, fără să mai aștepte, auzi vocea Veronei. Verona îl chema.

Simon se întoarse hotărît cu fața la ea. Întîlni privirea Veronei. O privire rece total străină exaltării lui. Rece.

Simon primi răceala Veronei ca un duș de gheață. Se uită cu disperare la Verona. O apucă de umeri și se uită așa la ea, ochi în ochi, dar Verona nu simți nimic. În clipa asta Verona nu-l dorea. Era preocupată, îngrozită de tulburarea spaimei ei. Nu știa cum se va descurca cu Emanuel Reich.

Un tremur se prelinse prin trupul lui Simon. Își aminti freamătul pomilor de afară... Cu un efort omorîtor, se stăpîni. „Nu ea ci eu am să mă călugăresc, chiar de nu va afla ea, niciodată, că ea a fost de vină."

Se simțea într-o izolare ciudată care i se pecetluia în timp cu o înstrăinare de tot ce fusese el pînă în acea clipă ca și cum s-ar fi descoperit neașteptat el cel autentic din adîncul lui ca și cum din adîncul lui răsărise ființa lui esențială aparținînd unei alte lumi, decît a frămîntărilor de pînă acum. Mirat dar lucid acceptă schimbarea lăsînd pentru mai tîrziu explicațiile posibile cît și consecințele.

Au plecat în grabă nemaischimbînd nici un cuvînt, fiecare adîncit în gîndurile lui. Verona își iuțea mereu pasul. Din cînd în cînd șoptea : „Doamne, Doamne" fără să-l mai privească pe Simon.

Simon însă o privea lung, fix. Uimirea lui se făcuse gravă. Acum știa că nu va accepta haosul, distrugerea — oricît ar fi iubit-o, oricît ar fi dorit-o. Puternica puritate din el refuza compromisul. Puterea îi era tocmai a purității, o exaltată puritate.

În drum au întîlnit un taxi. Verona a tresărit și a oprit mașina. S-a urcat în ea. I-a spus lui Simon :

— Du-te acasă. Stai acasă. Îți telefonez eu imediat, după...

Verona i-a mîngîiat fața în grabă. S-au despărțit.

Rămas singur, Simon știu din nou, de data asta, cu o claritate fără iertare, că ceva esențial omenesc, murise în el, dar în mod ciudat, nu se simțea sărăcit, frustrat, ci dimpotrivă, o liniște caldă, benefică, îi cuprinsese inima. Era îmbogățit cu o treaptă mai înaltă a valorilor omenești din el. Nu se mai simțea un înger cu aripi tăiate, ca acum cîteva ceasuri, ci om stăpîn pe puterea dată lui de natură. Era viu, liber și integru. Neimplicat în fapte obscure, pe care ființa lui le refuza în mod natural cu îndîrjire.

Verona a ajuns la Emanuel Reich. A urcat alergînd scările celor trei etaje. A sunat. Ușa a deschis-o fata din casă, care o cunoștea atît de bine, încît a lăsat-o să intre fără nici o ezitare. Verona a bătut la ușa odăii de lucru a lui Emanuel Reich.

— Intră.

Era vocea lui. Verona a intrat. Se opri în prag. Emanuel s-a ridicat. Era așezat la locul lui. Ochii lui albaștri o priveau fix. Ochii, atît de vii acum cîteva zile, erau acum ca de piatră aburită și parcă orbi. Verona, fără nici un cuvînt, înaintă repede și se așeză la locul ei, pe scaun în stînga lui Emanuel. Nu se aștepta ca fața lui să o emoționeze atît de tare. Credea că va fi stăpînă, și că, îl va îmbuna, cu mîngîieri, că ea îl va certa pe el, și că într-un fel sau altul va aranja ea lucrurile. În definitiv, ținea foarte mult la el, la prietenia lui... Nu-l mințise... nu trăise cu Simon... se plimbase numai cu el... Iar acum, trei zile, numai trei zile, azi era a patra, nu-i dăduse de veste... dar fusese singură la mînăstire... Trebuia să o ierte și să aranjeze lucrurile cu Marina... Încrederea Veronei era între teamă și superstiție.

Dar acum, văzîndu-l, se simți dezarmată. Încet îi luă mîna, o trase așa pe masă spre ea, aplecă fața, își lipi buzele de mîna lui, așa cum făcuse și prima dată cînd venise la el, și începu să plîngă. Plîngea încet.

Emanuel simţea cum i se udă mîna de lacrimile ei. Verona rămase aşa, plîngînd. Emanuel o întrebă rar :

— Pentru ce nu mi-ai spus tu ? Pentru ce a trebuit să aflu de la el ? Pentru ce m-ai înjosit, trădat şi înjosit... Pentru ce te-ai ascuns ? De trei zile nici nu ştiam unde eşti, ce s-a întîmplat. Te-am aşteptat clipă de clipă, cuprins de presimţiri rele. Dacă aveai ceva pe suflet, de ce nu ai venit să-mi spui ?

— Mi-a fost frică.

— De mine, Verona ? De mine ?...

După o ezitare, Verona şopti printre lacrimi :

— La mînăstire am fost singură tocmai ca să mă reculeg. Nu ştiam ce să-ţi spun. Nici eu nu mai înţelegeam nimic. N-am trăit cu el... îţi jur... şi pentru mine a fost ceva neaşteptat... Auzi ?... Nu am trăit cu el ! Ne-am plimbat numai.

Emanuel o opri :

— Taci.

— Îţi jur.

Nu se auzeau decît hohotele ei de plîns.

— Ascultă, Verona : zici că nu ai trăit cu el. Te cred. De ce să nu te cred ? Dar îţi dai seama că aş vrea să fiu eu în locul lui ? Îţi dai seama că aş vrea să nu fi trăit cu tine şi să fiu în locul lui ? Să mă iubeşti. Îţi dai seama că abia acum am înţeles cît de inutil, cît de nimic e ce mi-ai dat, cît de inutil cu ce m-am ameţit, amăgit, cît de inutile clipele în care m-am crezut fericit.

— Ţi-am dat tot.

— Nu mi-ai dat nimic. Am luat. Am fost laş în faţa iubirii mele şi am luat ce nu mi se cuvenea. Uite, Verona, aş fi preferat să trăieşti din întîmplare cu el şi să mă fi iubit pe mine, şi vii şi-mi spui că „n-ai trăit cu el !" Doamne, cum încurci valorile şi ce mică îţi este măsura cu care măsori iubirea mea ! Ştii bine că am făcut tot ce am putut ca să nu te desparţi de Vlad, ca să ai un bărbat al tău, copilul tău să aibă un tată, un cămin. M-am luptat să-ţi dau prin el bogăţie, strălucire socială... dar eşti, din inconştienţă, total dezinteresată... nici măcar pentru copilul tău, şi nu îţi pasă de ziua de mîine. Nu te-ai gîndit, ca altă femeie, să ceri bijuterii, bani, ştiu, dar dezinteresul tău

e inconştienţă... iar acum te zăpăceşti în plimbări romantice cu ţîngăul...

Verona tresări. Pentru ce o insulta pe ea şi pe Simon ?

— Eu zic... că tocmai pentru că sufeream că trăiam aşa... în adulter... eu şi dumneata... am vrut ceva pur.

O privire de batjocură apăru în ochii lui Emanuel.

— Vrei să spui că ce era între noi era impur... şi că prin ţîngău te-ai purificat ?

Veronei i se făcu spaimă. I se păru că abia acum, cînd începea să devină conştientă de riscurile ce le lua, se angaja faţă de Simon. Şopti încet :

— Da.

— Nu, Verona. Nu iubeşti pe nimeni. Nici pe Vlad, nici pe Marina, nici pe tinerel şi nici măcar pe dumneata nu te iubeşti. Eşti numai însetată de romantism, rămăşiţe de exaltare adolescentină pe care nici Vlad, nici eu, nu le putem înfăţişa... Eşti stăpînită de o senzualitate inconştientă...

Verona rămase absolut nemişcată. Emanuel o întrebă :

— Vrei să laşi tot, bărbat, copil, situaţie socială, prietenia mea şi să pleci cu el în mizerie, mizerie de lungă durată, şi să înţelegi prea tîrziu că i-ai nenorocit pe toţi în jurul dumitale, rol de femeie fatală, şi să vezi că l-ai nenorocit şi pe el. Asta vrei ?

— Şi pe el ?

— În primul rînd pe el. Ai crea o situaţie inextricabilă dacă nu te vei reculege.

— Am să las tot şi am să mă omor, sau am să mă călugăresc.

— Alt romantism demodat ! Nu este pentru prima dată cînd ameninţi că te vei călugări. Te asigur că nu ai puterea să o faci. Nu ajunge să mergi la mînăstire şi să îmbraci un costum ca să te călugăreşti. Se cer alte puteri. Eşti în stare, vorba lui Vlad să ai o intrigă amoroasă cu grădinarul mînăstirii. Dar bagă de seamă că, vorbind aşa, atragi consecinţele. Cuvintele rostite au puterea lor. Sînt vii, şi odată spuse, îşi fac drumul lor şi cîteodată foarte ciudat drum. Cuvintele reprezintă voinţa omului, exteriorizată. Este poruncă şi pecetluieşte. Timp de trei zile m-ai lăsat fără ştiri. Te-am rugat, ţi-am explicat de la început, de cînd era Marina bolnavă, să nu mă laşi în aşteptare. Am nevoie de linişte

ca să pot lucra, nu obsedat de tine. Vlad, la Paris, face probabil nebunii. Dumneata, aici, altele. Mergem spre dezastru. Eu ce să-i spun acum lui Vlad ? Adevărul ?...

Verona tresări. Ridică faţa înspăimîntată.

— ...sau să-l mint şi cînd o veni să vadă dezastrul căminului său ? Sau îţi închipui că Vlad nu te iubeşte ?

— A consimţit la divorţ...

— Să fim serioşi ! Ştii prea bine că nu vrea să divorţeze.

— Trăieşte acolo, cu tot felul de femei.

— Ai prefera să se plimbe cu una singură, să se sărute şi să se dorească cu una singură ? Se culcă cu ele şi nici nu le mai ţine minte.

— ...Şi totuşi a consimţit la divorţ.

— El mi-a povestit că niciodată nu i-ai spus că îl iubeşti... niciodată nu i-ai spus că suferi, că te îngrijorează... l-ai exasperat, l-ai înnebunit... Dealtfel, trebuie să recunoşti că tu pe Vlad îl iubeşti... din orgoliu nu recunoşti. Cînd se va întoarce, imediat te vei culca cu el. Ştii bine că aşa vei face... sub diferite pretexte... E uşor de ghicit... Te cunosc suficient ca să pot afirma aceasta şi... aş mai afirma că dacă nu ai trăit cu Simon, e, desigur, numai hotărîrea lui, nu a ta. Să nu crezi că sînt clarvăzător. Te cunosc. Dealtfel, mi-a spus-o chiar el : că nu vrea, pînă nu se căsătoreşte cu tine, că el, auzi, el nu poate face o astfel de mîrşăvie. Adolescentul acesta dovedeşte că e mai puternic ca mine, dar în acelaşi timp că nu te cunoaşte ! Fără să fii rea, eu chiar aş putea spune că eşti bună şi caldă, dar cît rău poţi face în jurul tău !

Veronei i se păru că este angrenată în întîmplări fatale, în care nu are nici o vină. Zise :

— Sînt conştientă... ştiu că nu te am decît pe dumneata... dacă te superi pe mine...

De fapt, ce dorea Verona era să fie lăsată în pace, să nu fie trasă la răspundere şi toată lumea să fie mulţumită. Era din naştere obosită. Vitalitatea îi era numai de suprafaţă şi în plăceri.

— Nu te obosi, Verona... dar ce vrei acum de la mine nu se poate. Nu te pot ajuta ca să nenoroceşti pe toată lumea... Ţi-am mai spus că inconştienţa nu scuză nimic. Eşti prima ta victimă... urmează ceilalţi.

Înspăimîntată, Verona își dete seama că nu mai poate urmări ce gîndește Emanuel și că, în același timp, el îi ghicește gîndurile. Îl simți zdrobit de durere, dar mai puternic ca ea.

Verona, cu ochii țintă la el, îi spuse :

— Nu știu ce să mă fac... Marina... Marina...

Emanuel Reich tresări speriat.

— Ce s-a întîmplat cu ea ? Ce e ?

Verona îl privi fix pe Emanuel Reich, ca fascinată, reuși să spună :

— Marina... s-a îndrăgostit și ea.

— Marina... Marina... copilul ?

— Da.

— De cine ?... tot de el ?

Ochii Veronei se măriră îngroziți, amețiți. I se păru că poate Emanuel știe ceva ce nu știe ea.

— Nu... nu de Simon... De un soldat rus. Un prieten al Tasiei, de Yuri Smolianoff.

— Cum ai aflat ?

Fără ezitare, Verona minți :

— Mi-a spus Tasia.

Verona îl privi atît de fix și cu atîta spaimă superstițioasă, încît Emanuel Reich înțelese logica gîndurilor ei. Se înspăimîntă și el. Zise :

— ...și te-ai gîndit că poate m-am răzbunat că ți-ai călcat cuvîntul de a nu mă lăsa fără vești, singur ? Te-ai gîndit, Verona ?

Verona se înroși. Plecă fruntea.

Emanuel Reich strigă :

— Dumnezeule, ce mi-a fost dat să trăiesc !

Capitolul XXI

Ana îl privi pe Filip cu grijă, îl vedea citind atent, dar în același timp, într-o mișcare inconștientă se freca pe stomac și, din cînd în cînd, se îndoia în două într-o legănare ușoară, să-și aline durerea :

— Ce, Filip, nu îți este bine ?

Filip se întrerupse din citit, o privi uimit și ușor jenat :

— Mi-ar fi foarte bine de nu mi-ar fi atît de foame. Iartă-mă. Nu mi-am dat seama ce fac. E foarte interesantă cartea asta.

Și Filip rîse cu rîsul lui splendid.

Ana îl privi atent. O pătrunzătoare privire, pînă în adîncurile ființei lui Filip.

La puterea și frumusețea lui, transparența căpătată prin foame îi da o înfățișare stranie, supraomenească. Ana simți o crispare în inimă la gîndul presimțit că acest om ar putea strica darurile căpătate de la naștere. O crimă ce se putea înfăptui printr-un dezechilibru de respectare a forțelor ce îi constituiau ființa. Măsura și puterea ținerii în frîu, în stăpînire a darurilor.

Fără preconcepută hotărîre, Ana îi spuse :

— Nu suferi numai de foame, suferi în orgoliul că ești nemîncat. Slăbiciunea trupului îți este o dovadă a nereușitei tale sociale. Ești flămînd pentru că ești sărac, pentru că nu ai nici un rol în țara în care trăiești, nici o importanță recunoscută... ești nerăbdător...

Filip prinse privirea Anei. O privi și el atent. Făcu ușor un gest afirmativ cu capul, acceptarea învinsului. Ana continuă cu același ton semi-inconștient, sau mai bine-zis supraconștient sosit dintr-o intuiție ce i se impunea :

— ...suferi că ești slab, Filip, dar eu mă tem ca nu cumva, vreodată să te văd îngrășîndu-te peste măsură și să nu-ți pese...

— Ce vrei să spui ?!

— Nu știu... dar ține minte ce ți-am spus...

— Parcă m-ai amenința.

— Poate că îți atrag numai atenția... de ți-ar folosi... în timp util...

Ana se ridică tăcută și merse în cămară. Se uită cu spaimă la golul din rafturi : încă un pumn de mălai, un strop de ulei, zahăr aproape deloc... Dacă îi da acum de mîncare pe săturate lui Filip, mîine ce îi va mai da ? Ea răbda ceva mai bine, dar Filip se chinuia. Slăbise de i se măriseră ochii.

De cînd plecase Vlad Axente la Paris, începuseră ei să sufere de foame. Verona era la Sovata la băi, le spusese

Tasia, așa că nu prea mai aveau unde cere ajutor, iar ea și Filip nu cîștigau încă nimic. Scriau cu sîrguință, dar hîrtiile rămîneau acasă.

Era anul de secetă din 1946. Stăpînea foamea. Era foamete în țară. Cei avuți mai găseau cîte ceva de-ale mîncării și asta cu greu, cu alergătură multă, cu suprapreț excesiv, dar pentru cei săraci, ca ea și Filip, spaima și foamea erau chinuitoare. Filip se scula noaptea și în ascuns bea apă să-și domolească foamea. Dimineața, cu puțin mălai făceau mămăligă. O mîncau fierbinte dar goală, și încă nu pe săturate. Păstrau o parte pentru prînz. Tăiată felii o prăjeau în untdelemn, iar pe ultima felie puneau o amăgire de zahăr. Desert.

Seceta cumplită cuprinsese țara. Se murea de foame. Oamenii se umflau, cădeau și nu se mai ridicau. Mai ales copiii mureau. Fugea lumea de colo-colo, într-altă parte a țării, crezînd zadarnic că acolo va găsi mîncare. Ca un blestem, după război, pămîntul care fusese îmbibat de sînge, acum se usca din lipsă de ploaie. Seceta începuse de cu iarnă. Pămîntul rămăsese dezgolit de zăpadă, țeapăn de îngheț. Grîul însămînțat în toamnă degerase. În primăvară, pămîntul uscat ca osul n-a putut fi arat, nici grîul însămînțat, iar sămînța azvîrlită, ultimă nădejde, s-a uscat și n-a rodit. A crăpat pămîntul ca guri însetate care așteptau să bea, dar cerul implacabil n-a lăsat binecuvîntarea ploii să cadă. Lacrimile oamenilor se uscaseră și ele. Era numai groază în ochii lor fierbinți, iar frunzele pomilor care au încercat să înverzească s-au îngălbenit în toiul verii. Animalele au murit și ele de foame și n-a fost nici mîngîierea florilor în acel an.

— Eu cred, a spus Filip, că totuși ar fi bine să mergem la țară, la părinții mei. Acolo mai au ceva provizii...

— Du-te tu. Eu ce să caut acolo ? Ei nu mă iubesc. Pentru ce să mănînc rezervele lor ?

— Fără tine nu plec.

— Poate că pentru o lună ar fi bine să pleci.

— Fără tine nu plec. E inadmisibil. Dacă nu vii caut loc într-o fabrică aici. Lucrătorii mai capătă ceva de mîncare.

— Singură poate mi-ar da lumea mai ușor.

— Nu plec. Degeaba. Plecăm amîndoi la țară și acolo om vedea! Te rog să vii cu mine. Nu zic îți ordon, îți zic; te implor.

— Bine, vin.

— Promis?

— Promis.

— Mă ocup de bilete.

Cîteodată, Anei îi părea că e atît de descătușată de orice sentiment apăsător, că nu ar mai fi nevoie să moară ca să se reînnoiască. Bineînțeles că astea erau gînduri trecătoare și își da imediat seama că realitatea viitorului ei era probabil cu țeluri de reînnoire, altele decît ce putea concepe mintea ei omenească. Nu ajunge să fii fără dușmănie sau fără gînduri preconcepute sau sentimente obsesive ca să afli țelurile Eternității în care ești cuprins.

A doua zi, Ana s-a trezit chemată la telefon de Emanuel Reich.

— Ana, eu sînt.

— Emanuel... scumpul meu... Ești în București. Credeam că ești plecat. Ce s-a întîmplat?

— Da... e foarte devreme... dar întreabă-mă mai bine ce nu s-a întîmplat.

—Vorbește-mi, te rog, mai deslușit.

— Nu pot la telefon.

— Să vin?

— Da, Ana. Te rog să vii.

— Mă îmbrac și vin.

Ana a rămas cîtva timp nemișcată lîngă telefon. Nu se împlinise un an de cînd, tot așa, dis-de-dimineață, Emanuel, pentru prima dată, o chema la el în grabă. Vocea lui, acum ca și atunci, era cuprinsă de un patetism intens. Într-un fel o speriase și acum, ca și atunci... Trebuia să meargă imediat. Nu-i putea spune că, slăbită de nemîncare suficientă, îi era greu să vină... dar Ana mai gîndi că îi va spune că ea și Filip duc foamete de cînd Vlad plecase... Desigur, Emanuel o va ajuta.

Ana s-a îmbrăcat în grabă. Două tramvaie îndesate cu oameni îngrijorați. Parcă se înghesuiau nu oameni, ci îngrijorarea lor. Pe fețele tuturor se citea spaima. Ana vedea că oamenilor ăștia și celor ce umblau pe trotuare le era

foame şi groază de ziua de mîine, groază că le va lipsi pîinea cea de toate zilele.

Ana se simţea slabă, transparentă şi ea de nemîncare şi mai ales nu putea uita că lui Filip îi era foame.

I-a deschis Emanuel. Nu îl văzuse de mai bine de trei săptămîni, dar i se păru că trecuse un an, că ceva se repeta sau mai grav, că ceva se încheia.

Acum erau aşezaţi la locurile lor. Ana văzu pe faţa lui Emanuel o crispare dîrză, dar speriată, vehemenţă ciudată, dacă se poate spune o vehemenţă încordată. Să fi fost şi la el tot foamea ce îl tulbura ? Foamea ? Care foame ? În tot cazul părea pustiit şi el de secetă, ca ţara întreagă.

— Ana, îi spuse Emanuel imediat ce s-au aşezat, sînt foarte nenorocit.

Ana simţi un şoc în inimă. Îl privi uluită :

— De ce ?

— Pentru că sînt singur pe lume.

Ana murmură încet, ca pentru ea :

— Nevastă, copii, prieteni, admiratori...

Cu claritate Ana îşi aminti prima zi a întîlnirii lor la Didona Dragomir. Atunci acest om îndrăznise să spună : „Eu nu sînt singur niciodată" — dar Ana tăcu — nu-i aminti şi lui acea clipă de început.

— Am mai vorbit noi despre posibilele singurătăţi. Eşti singur cînd nu te înţelege nimeni, cînd nu mai ai cu cine vorbi, cînd te doare şi trebuie să nu plîngi, cînd ţi-e teamă de vizitor, groază de trecut, te îndoieşti dureros de prezent şi trebuie să taci... Singur cu tăcerea ta.

Emanuel făcu o pauză şi şopti în continuare cu aprindere, ca şi cum tot ce spusese pînă acum nu fusese decît o pregătire a ce va urma :

— Cine ştie ce face Vlad acolo... departe !

— Ai aflat... ceva...

— Tu, Ana, ştii aproape... tot... Vlad a plecat şi am certitudinea că acolo va face prostii...

— Nu se va mai întoarce ?...

— Nu, nu despre asta e vorba. El se va întoarce... e legat... cu toate că acum a făcut o mică pasiune... pentru una din cocotele hotelului şi este exaltat de satisfacţiile ce i le dă orgoliul, azvîrle banii, dar asta nu are importanţă...

se va întoarce, e foarte legat de țară, de casă... Nu îți poți imagina orgoliul lui infantil... minciunile ce le poate născoci... Își va da drumul la toate fanteziile ca să-și dovedească puterea. Va căuta să uite că eu exist. Nu se vrea „golem", mi-a spus-o în față după ce a acceptat să-l ajut.

— Nu i-ai explicat...

— Nimeni, cînd face prostii, nu le face din neștiință, ci din incapacitatea de a se stăpîni... E inutil să „explici". Trebuie ca omul să simtă... pe propria lui piele. Durerea te așteaptă...

— Ce e de făcut ?

— Tocmai de aceea te-am chemat.

— Dacă... eu...

Emanuel o privi adînc :

— Și Verona mă necăjește.

— Verona !

Emanuel întinse mîna, apucă mîna Anei. Imensitatea ochilor lui albaștri o copleși ca o povară tristă.

— Ana, sînt nenorocit.

— Spune, Emanuel, spune.

— Verona mă necăjește. Fuge de mine. Se ascunde.

— Pentru ce ?

— Tocmai aici este... greu... Înseamnă că ce face nu este bine.

— Dar ce face ? E la Sovata la băi.

— Pretext ca să fugă de mine.

— Emanuel, te rog, vorbește deslușit.

— Deslușit : e îndrăgostită de Simon Șora. A dat astfel totul peste cap.

— De Simon ? întrebă Ana.

— Da... de tinerel !

Ana ameți, i se păru că, beată, se află iar în gangul lung, slab luminat, cu covorul roșu pe jos și că, în acea penumbră, un trup masiv se desparte în două : Verona și Simon. Deci, ce văzuse ea atunci era adevărat, nu iluzie. Noaptea aceea de beție dezlănțuită, cîntecele lăutarilor, bancnote zburînd azvîrlite în aer, de trînta lăutarilor, să adune banii de pe jos, oare pentru ce o organizase Emanuel, pentru ce o tolerase ? Totul era misterios, periculos. Nu așa trebuie trăit !

Ana se cutremură. Acasă, Filip suferea de foame. Pretutindeni se simţea drama foamei ţării întregi, iar Emanuel îi vorbea de Vlad, Verona, Simon... de amorurile lor...

Ana şopti :

— Verona vroia să divorţeze de Vlad...

— Asta numai după ce s-a îndrăgostit de tinerel.

— Aminteşte-ţi, Emanuel, că şi dumneata ai fost de acord ca ei să divorţeze.

— Ca să plece Vlad acolo liniştit. Apoi, un divorţ e cu totul altceva decît să se zăpăcească cineva cu amoruri dezastruoase.

— Într-adevăr... Simon...

— Verona îl va distruge pe el, pe Simon, pe Vlad, pe Marina şi pe mine.

— Pe dumneata ?

Emanuel, înainte de a răspunde, vizibil se frămîntă.

— Tot ce am făcut era ca să aibă ei un cămin, să scape de mizerie. Singur, Vlad nu ştie să se descurce... Acum, Verona a înnebunit complet.

— Vlad avea deci dreptate... cînd o bănuia ?

Emanuel tresări :

— Fac şi eu ca Vlad : oare ştii tu, Ana, ceva precis şi nu-mi spui ?

— Adică ce ?

— Dacă Verona a avut... amanţi ? Pentru ce era Vlad atît de tulburat, bănuitor ?

— Eu credeam că ştii dumneata ce nu ştiu eu şi că acum îmi vei destăinui totul !

Emanuel Reich se cutremură. O cutremurare vizibilă a trupului întreg. O clipă, ameţit, nu îşi putu da seama ce vrea să spună cu adevărat Ana... Oare Ana ştia... îi spusese Verona... oare...

Dar Ana continuă cu pondere :

— Verona părea să aibă atîta încredere în dumneata... Credeam că ţi-a mărturisit, tot aşa cum ţi-a mărturisit şi de Simon.

Emanuel avu o respiraţie adîncă, un suspin de descătuşare :

— Nu mi-a mărturisit ea de Simon. Am aflat eu. Nimeni de la ea nu va şti niciodată nimic... ce făcea sau ce nu făcea înainte, sau ce face acum ! Nimic !

— Ştie să tacă. La un moment dat, intră într-o tăcere încăpăţînată, un fel de hibernare morală !

— Da, ştie să tacă, dar acum s-a dezlănţuit periculos. Nu se ascunde, se făleşte ostentativ cu nebunia ei, sub pretextul infantil că nu trăieşte cu el.

— Nu trăieşte cu el ?

— Crezi că asta e important ?

— Totuşi... este. Emanuel... este important.

— Dar starea de suflet e mai importantă. Dacă l-a mai înşelat pe Vlad înainte, nu vom afla niciodată... nici dacă îl înşală acum pe Simon... în tot cazul pe Simon îl va înşela cu Vlad, căci cu Simon ce o exaltă e lirismul, puritatea băiatului. O cucerire rară... dar ea are nevoie şi de pămînt, nu numai de cer şi îngeri. Legătura ei cu pămîntul, cu trupul ei, e gravă... o covîrşeşte... Nu ai văzut ce mîncăcioasă este ? Şi este şi fără voinţă morală sau ambiţii sociale. Se susţine cu un orgoliu infantil ; dar trupul ei, firea ei are un apetit neobişnuit, inconştient, cu care se mîndreşte, nedîndu-şi seama că sofisticaţiile ei sînt mai prejos posibilităţilor ei adevărate. Dacă l-a mai înşelat pe Vlad înainte, nu vom şti niciodată, dar pînă la Simon casa era casă. Acum însă, acolo în casă domnesc Didona, Tasia şi haosul. Totul e lăsat pe mîna lor.

Emanuel făcu o pauză şi spuse desluşit :

— Marina, şi ea s-a îndrăgostit.

— De Simon ? strigă Ana înspăimîntată.

— Nu, nu de Simon, de un soldat rus prieten cu Tasia, de Yuri Smolianoff. Băiatul a trebuit să plece cu regimentul lui şi Marina ameninţă că se sinucide. Nimeni nu ştie nici dacă Marina, copilul, a trăit sau nu cu el. Tasia şi Didona o păzesc să nu golească cutia cu somnifere.

— Şi... Verona ?

— E la Sovata... preocupată de propriile ei amoruri.

— Amoruri, la plural ?

— Amor la singular, să-i zicem. Didona însă e periculoasă. Va profita de zăpăceala Veronei, o va ajuta să se zăpăcească, îi facilitează să se zăpăcească. Abia aşteaptă să se întoarcă Vlad şi să-i povestească tot. Şi între Verona şi Marina maşinează Didona care visează să se căsătorească cu Vlad. Vrea să o cucerească pe Marina de partea ei... îi admite nebunia cu Yuri, şi îi ascunde Veronei ce face Marina.

E o intrigantă pătimașă, înnăscută. Merge cu intriga exagerînd-o... pînă la a-și periclita interesele... Nu se poate opri. Pe ea nu o pot întreba nimic. Am putut afla de la Tasia că Verona e plecată la băi la Sovata. Tasia s-a mirat că nu sînt cu Verona. Le spusese că e cu mine.

—Verona e într-o criză de romantism adolescentin...

— Deplasat. Poate plăti cu o viață întreagă de greutăți.

— Nu ești prea sever ?

— Vei trăi și vei vedea. Nu sînt eu sever, viața e severă.

— Și totuși... Verona e bună, caldă, umană. Va avea întotdeauna prieteni.

— Văd că o iubești.

— Da. Repet, e caldă, umană, înțelegătoare, chiar dacă între timp, din cînd în cînd, te uită complet... și își face de cap, se întoarce apoi tot atît de „fidelă".

— Nu are puterea să discearnă valorile valabile ale cotidianului. Pentru ce patimile sînt fierbinți. Cotidianul călduț.

— În felul ei, fără a avea putere de concentrare ca să dea ceva la iveală e o poetă a vieții.

— Ana îți dai seama cît e de dezinteresată ? Nu știe nici ce bani i-a lăsat Vlad ! O lasă pe Didona să mînuiască totul. E în stare să cadă în mizerie fără să-și dea seama și fără să-i pese. Nici la Marina, la viitorul Marinei, nu se gîndește !

— Ce e de făcut ?

— Repet : tocmai de asta te-am chemat.

Emanuel Reich tăcu iar îndelung.

— Spune, Emanuel, spune.

— Ar trebui să o cauți, să vorbești cu ea, să-i explici...

— Adineauri mi-ai spus că explicațiile nu servesc la nimic cînd e în joc patima.

— Trebuie încercat totuși totul... Măcar să știm ce face, unde este, unde îi este partenerul... dacă se afișează cu el... dacă sfidează...

— Vlad... știe ?

— Pînă acum i-am ascuns... dar dacă Vlad află, e dezastru. Ana, te implor, caut-o tu pe Verona și ține-mă la curent. Știu că ții și la mine.

— Și la Vlad, adăugă Ana, dusă pe gînduri.

— Am vrut să înalț totul pînă la sublim și iată că... îmi pare că sublimul a coborît la un sub nivel împuternicind

toate scăderile umane posibile... cotidianul trăit în mizerie sufletească... Ana, sînt foarte nenorocit.

Ana tăcu.

— Ana, sînt foarte nenorocit.

— Emanuel, am să vorbesc ca dumneata : Domnul e mare.

Înfiorat, Emanuel Reich se ridică în picioare. Ana de asemeni. S-au așezat imediat.

— Ana, am o rugăminte. Te rog să mă ajuți.

— Eu ?

— Da.

— Voi merge la Verona, am făgăduit, acum nici eu nu mai am liniște... trebuie să merg. Asta vrei să-mi ceri ?

— Bine... bine... ai să mergi, dar nu despre asta e vorba.

— Spune, Emanuel, spune.

Se făcu tăcere foarte lungă, apoi Emanuel spuse încet și rar :

— Te rog să te rogi pentru mine.

Și Emanuel adăugă într-o șoaptă stinsă, ca un suspin de moarte :

— Pentru despătimirea mea.

Ana se înspăimîntă. I se făcu frică. O spaimă cum poate simți un om care își dă seama deodată că a întîrziat în cimitir și că s-au închis porțile. Va înnopta cu morții, cu mormintele, în frigul stafiilor. Pentru ce deodată acest fior rece de sfîrșit neașteptat ?

— Ce pot înțelege din vorbele dumitale, Emanuel ?

— Nu este nevoie să înțelegi. E nevoie să-mi stai alături. Știi că ai putere. Nu ești inconștientă. De la început mi-ai spus că ai cunoscut stări de înălțare supraomenească. Ele conferă putere, nu le poți trăi fără consecințe. Conferă putere. Te rog să-mi stai alături. Ai puterea să te rogi pentru mine.

— Chiar dacă nu știu ce vrei ?

— Te poți ruga și pentru un necunoscut, chiar și pentru un păcătos.

— Dar pe dumneata te cunosc, fără însă a ști exact ce vrei. Dacă ce vrei nu este bine ?

— Știi suficient ca să-ți fie milă de mine. Sînt în pericol să mă prăbușesc... ar fi bine să fiu descătușat, eliberat de... grijile ce mă apasă. De la început am spus că am ne-

voie de liniște... și iată că liniștea mi-a fost periclitată... liniște nu am. Nu doresc decît despătimirea mea, Ana. Asta în tot cazul este bine.

— Despătimire de Vlad, de...

— Da, de Vlad, de Simon și de Verona... și de Verona. Liniște, Doamne, pentru omenirea întreagă, liniște, și liniște și pentru mine. Roagă-te, Ana, roagă-te să capăt puterea descătușării... a descătușării, descătușarea, descătușarea mea de patimă, să fiu iar liber. Ana, prietena mea, sora mea, să stai cu mine... tu să nu mă lași. Pe cine pot ruga decît pe Dumnezeu și pe tine, să te rogi alături de mine Domnului, Ana ?

Emanuel sta așezat pe scaun, pe scaunul lui, pe „tron". Emoția lui era mare, glasul fierbinte. Privirea i se mări de lacrimi.

Ana se ridică și se apropie de el, lîngă el în picioare. El îi prinse mîna și Ana văzu lacrimile acelea adunate în ochi cum se revarsă pe fața lui.

— Nu mă lăsa, Ana. Sînt la limită. Am nevoie de tine. Va fi un ajutor dat lumii, liniștirea mea. Ar fi bine să fiu iar valabil... liber... Doamne, nu slugă... patimilor...

— Atît de tare te tulbură ce fac acești oameni ? Ai uitat că ești dintre ființele care nu au voie să se tulbure nici chiar în fața morții ?

— Atîta pot să-ți spun, Ana, dar tu să mă înțelegi și să nu uiți niciodată clipa asta. Ție, numai ție ți-am vorbit. Atîta am vorbit. Atîta am voie să vorbesc, dar să nu uiți niciodată că sînt nenorocit. Orice ți s-ar spune vreodată, tu să nu uiți clipa asta, lacrimile mele. Au curs, le-ai văzut și tu, ești sora mea, omul cel mai aproape mie. Ne leagă ce e mai sfînt pe lume : sacra responsabilitate de a fi om pe pămînt. Ar fi bine să poată muri omul și din dragostea aproapelui ca Gristos... nu numai din păcatele lui, ca mine...

Mîinile Anei și ale lui Emanuel erau strîns legate, cu putere legate.

— Chiar de am greșit, Ana tu să nu mă judeci. Mă voi judeca singur. Rog Domnul să nu mă pedepsească pe cît m-am judecat eu însumi de sever. Nu pledez ca să acopăr, să atenuez, să șterg greșeala, ci numai și numai ca să rog să fiu acceptat de tine, prin tine de Dumnezeu, ca om al Domnului... Tu ești martorul meu, unicul meu martor... al

durerii mele. Da, m-am legat... de... ei... prea tare... i-am amestecat cu viaţa mea prea profund... m-am amestecat cu viaţa lor aşa... cum nu este permis... Sînt acum responsabilităţi acumulate. Cu legea de „cauză şi efect" nu te poţi juca. Nu poţi opri uşor ce s-a declanşat.

Erau încă unul lîngă altul, mînă în mînă. Ana în picioare, lîngă el. În spatele lui Emanuel, geamul lăsa lumina zilei albă de vară uscată să pătrundă. Se vedea acolo cerul de un albastru metalic neîndurător. Şi ochii lui Emanuel erau albaştri, iar durerea lui fără îndurare. Pe faţa lui, lumina acelei zile de vară se aşezase necruţătoare şi ea. Emanuel îi păru bătrîn. Cutele feţei, părul uşor rărit, urmele acumulate ale suferinţei erau vizibile. Părea vulnerabil. Un sentiment ciudat de milă cuprinse inima Anei :

— Emanuel, să nu fii prea sever nici cu dumneata.

— Ana, nu am nevoie de avocat, de pledoaria ta, pledoaria milei. Roagă-te numai, roagă-te, Ana, să vie lumină asupra mea... fie chiar în mormînt.

— Ce cuvinte, Emanuel. Ce cuvinte !

— Nu sînt cuvinte... goale ! Au sens, Ana, au sens. Simt în clipa asta că ce am vorbit noi are sens înalt. Mai tîrziu, mai tîrziu... vei înţelege... Te implor să ai puterea să mă înţelegi, nimeni pe lume nu va avea puterea să mă înţeleagă, în afara ta.

Ana zise :

— Nu ştiu în ce „cauză şi efect" am intrat, dar omeneşte vorbind nu poţi trăi pe pămînt fără să te implici... Îmi doresc mie, îţi doresc dumitale, să nu greşim. Vorbesc, şi am impresia că mă rog, că vorbele mele sînt rugăciune. Nu te pot controla şi în acelaşi timp nu te pot refuza. Nu cunosc decît cuvintele tale, nu şi gîndurile tale. Nu cer nimic. N-am cerut niciodată nimic, nici acum nu cer. Mi-ai spus, mi-ai ordonat la un moment dat să cer, asta dintru început, şi am refuzat să cer. Acum cer : să-mi spui dacă iei asupra dumitale toată răspunderea a ceea ce doreşti să se împlinească prin rugăciunea mea ?

Emanuel închise ochii copleşit :

— Bine, Ana, bine. Accept.

— Atunci voi dori din adîncul inimii ce e bine să se împlinească. Refuz violentarea destinului. Nu pot dori să

se întărească greşelile nimănui ! Dumnezeu să te lumineze, să te despătimească.

— Eşti şi mai severă ca mine, Ana îţi dai seama ?

Din nou Ana ştiu că ce vorbeşte sînt ordine aduse la suprafaţă din adîncul cel mai tainic al inimii.

Ana zise :

— Mă doare înfiorător tot ce mi-ai spus, dar nu pot dori să continue, să se amplifice rătăcirea.

Emanuel se ridică.

— Ana, te-am obosit fioros. Mai stai. Nu pleca. Te rog să bem o cafea împreună.

Ana se aşeză. Emanuel o privi.

— Ai slăbit, Ana.

— Filip a slăbit mai tare. Nu prea avem ce mînca de cînd a plecat Vlad.

— De ce nu mi-ai spus ?

— Credeam că eşti la Sovata cu Verona.

Emanuel închise ochii o clipă, ca şi cum l-ar fi durut ceva.

— Nu. Nu sînt cu Verona. Sînt aici, cu tine.

— Filip munceşte foarte mult. Dacă va reuşi să pătrundă, îşi va face imediat un nume. E un incontestabil talent, mă bucur pentru această ţară că va avea în el un mare talent, mondial valabil. Va cîştiga. Pînă una-alta o să plecăm la ţară, la părinţii lui. Vrea să intre într-o fabrică lucrător, dar cu toate că pare atletic, nu este puternic mă tem pentru el. Prea sensibil. Am acceptat de aceea să plecăm la ţară, la părinţii lui.

— Admiţi tu să stai cu părinţii lui ? Periculos lucru !

— Îi e foame lui Filip şi nu vrea să plece fără mine. Acolo e ceva mîncare.

— O să-ţi fie greu. Pînă una-alta îţi pot da eu în locul lui Vlad.

— Să-mi dai ceva acum şi îmi mai dai şi după ce mă reîntorc.

Emanuel Reich care ajunsese la uşă se opri în prag, se întoarse către Ana. Faţa îi era extrem de palidă.

— Deci, Ana, mă părăseşti. Ana, mă părăseşti şi tu. Pleci şi tu.

— I-am făgăduit lui Filip. Îi e atît de foame. Şi de ce părăsire ?!? Mă întorc la tine Emanuel cît de curînd. Cîteva săptămîni.

— Ţine minte ce îţi spun acum : mă părăseşti şi tu. Voi rămîne absolut singur. Îmi este, desigur, dată această singurătate... Te-aş ruga însă, de vei putea, mai tîrziu... mai tîrziu, repet, mult mai tîrziu să nu mă judeci greşit, măcar tu să nu fi aspră cu mine, orice s-ar întîmpla, orice ai afla, orice ţi s-ar spune, orice ar vorbi lumea, tu să ştii că eu am suferit cel mai tare, eu am luptat şi ţi-am fost frate. Trăim în Eternitate, Ana, nimic nu este pierdut chiar de greşim.

Capitolul XXII

Ana nu a putut sta cu Filip la ţară, la părinţii lui, nici trei săptămîni. Îşi dădu seama de la bun început că intrase într-un fel de balamuc particular în care nebunii se autoadministrau.

Din prima seară, la masă după ce sunase un gong şi s-au adunat cu toţii : Diana, mama lui Filip, Ionaş, tatăl lui Filip, cele două surori gemene ale lui Filip, Lia şi Lila, cu cei doi logodnici ai lor, apoi Filip şi Ana s-au luat la ceartă imediat, o ceartă din care Ana nu a înţeles absolut nimic ; nici motivul, nici scopul certei, nici cine cu cine ţine sau cine ar avea dreptate. Strigau nelămurit toţi deodată. S-a întrebat Ana chiar dacă nu cumva se ceartă din pricina ei sau pur şi simplu se dezlănţuiseră într-o descărcare tonică, mecanică, temperamentală care le făcea bine şi plăcere ! I se păru totuşi că ar fi putut fi vorba de alegerea preventivă a unei meserii potrivite pentru Filip : inginer, doctor sau poet. Filip participa şi el. Ana nu-l văzuse niciodată în postura asta. Îl privi cu uimire.

Anei îi era foame. Era mîncare pe masă şi Ana se bucură să-l vadă şi pe Filip mîncînd pe săturate.

Diana a servit personal pe toată lumea, mîncarea preparată de ea, pe Filip întîi, pe Ionaş apoi, la rînd pe ceilalţi toţi, pe Ana cea din urmă, împingîndu-i farfuria de la distanţă într-o alunecare pe care Ana o opri la timp ca să nu-i cadă mîncarea în poală. Sosul o stropi totuşi pe rochie, dar Ana nu s-a putut supăra de întîmplarea minoră, căci cei din jurul mesei erau în toiul răcnetelor şi nimeni nu o băga în seamă. Se trînteau farfuriile, se răsturnau paharele cu apă şi vin, se pocneau tăvile... La urmă, spre uimirea Anei, Diana a azvîrlit în Filip cu roşiile de pe masă care, coapte fiind, au plesnit spărgîndu-se pe pieptul lui gol, împroşcînd zeamă.

Filip s-a sculat şi a plecat urlînd :

— E infernal !

Iar Diana a strigat către Ana :

— Ce stai ?! Aleargă după el ! Să nu se sinucidă. Să vie să mănînce, să-l îngraş că l-ai lăsat schelet !

În zilele ce urmară, mama lui Filip, cuprinsă de o gelozie oarbă, nesuportînd să asiste la iubirea lui Filip pentru Ana şi înţelegerea lor liniştită, întrecu măsura persecuţiilor clasice ale soacrei faţă de noră. De data asta a fost acerbat veninul geloziei prin ridicol : diferenţa de vîrstă între Ana şi Diana, mama lui Filip, între soacră şi noră deci, fiind neobişnuit de mică, se crease în plus de banala gelozie şi o competiţie de la femeie la femeie. Erau rivale. Şi dacă Dianei, mama lui Filip, nu-i trecuse prin minte să trăiască cu fiul ei, voia însă cu orice preţ să fie adorată de el, ca fiind femeia cea mai reuşită de pe glob. Se voia posesoarea desăvîrşitei lui admiraţii. Prezenţa oricărei alte femei o isteriza şi cu atît mai mult cea care fusese aleasă de Filip, fiul ei iubit.

Era frumoasă mama lui Filip, frumoasă ca el. Semănau. Aceeaşi impunătoare apariţie de victorie, de statui în mişcare.

Acolo, la ţară, în căldura cotropitoare a zilelor de vară seacă, în afara oamenilor de serviciu, toată lumea, adică Diana, Ianoş, Filip, surorile gemene, Lia, Lila, cu logodnicii lor, umblau aproape goi şi desculţi, ca pe plajă.

Lumea asta era supusă Dianei. Ea conducea lipsa lor de voinţă. Diana şi Filip erau vîrful familiei, ceilalţi, în

umbră, îl priveau pe Filip cu fascinație ca animalele dresate pe dresor ; iar pe Ana cu o curiozitate bolnăvicioasă.

Aveau și plăcerile lor inocente : jucau dame, tric-trac, pietre și alte jocuri de societate, umplînd astfel agreabil viața lor plicticoasă. Ionaș la maximum de desfătare, sorbea dintr-un pahar anume, proprietatea lui personală, vin roșu, muind în licoarea colorată, biscuiți pe care îi mînca plimbîndu-se gînditor.

Diana și Filip, urmați de Ana, coborau la vale, în goană, drumul pietruit și, ajunși jos, se azvîrleau în apele Dunării care, maiestuoasă, curgea chiar la poalele dealului unde era clădită casa.

Înotau ca zeii apelor. Ana îi vedea acolo, departe, plutind în valurile Dunării.

Ana, mai glacilă, necrescută pe malurile Dunării, neînvățată să înfrunte puterea apei, nu se avînta. Îi privea cu admirație și ușoară teamă. I-ar fi plăcut ca Diana să știe că nu pusese stăpînire pe Filip, pe fiul ei, ci că dimpotrivă, îl va ajuta după măsura puterilor ei, să-și trăiască viața cu vigoarea cu care ea, Diana, îl înzestrase. Ar fi dorit să poată vorbi cu Diana, dar femeia, în nebunia ei amoroasă pentru fiul ei, era inabordabilă. Respingea orice apropiere cu hotărîri sălbatice.

Ceva mai înaltă ca Ana, o privea de sus cu dispreț. Era geloasă și pe talentul Anei, geloasă că și Ana scria. Ar fi vrut ca fiul ei să fie recunoscut ca unicul scriitor al lumii, acoperind timpurile prezente, trecute și viitoare cu numele lui.

Povestea la masă, ca o sfidare față de Ana, privindu-și fiul care părea că nu ascultă spusele ei, cufundat în paginile unei cărți așezată lîngă farfuria din care mînca, cum că ea, Diana, însărcinată fiind, îl citise pe Dostoievski și hotărîse să nască un fiu scriitor, cu talent pe măsura lui. Astfel se născuse Filip.

Diana și Filip ieșeau după baie, din fluviu, strălucind în soare, plini de apa care se prelingea pe trupurile lor în stropi limpezi. Filip se lungea pe nisip lîngă Ana. Imediat, Diana se lungea de cealaltă parte, lîngă el. Îl lua de mînă, îi netezea stropii de pe corp. Furios, Filip se ridica și așa ud, o lua pe Ana în brațe și pornea pe deal cu povara lui

spre casă. Diana se ridica în picioare și îi privea dispărînd. În ochii ei pustiul era imens.

— Ce faci, Filip ? șoptea Ana îngrozită.

— Tu să taci. Să priceapă că te iubesc.

— O iubești și pe ea.

— O iubesc. E mama mea. Să facă diferența între ea și tine.

Urcau astfel dealul, drumul de piatră, pînă sus. Ana sta în brațele lui Filip, legănată de pasul lui hotărît. Rămînea în urmă fluviul uriaș și Diana cu nepotolita ei durere.

Urcau. Vegetația susținută de umezeala fluviului nu se uscase oarecum, ca în restul țării. Smochinii erau plini de fruct. Bîzîiau albinele, cîntau greierii, cîntec amețitor.

Filip culegea, din mers, smochine. Erau calde de soare și dulci. Le punea în gura Anei : jumătate ei, jumătate lui.

Filip nu se oprea, urca din ce în ce mai încet, pînă sus, în legănarea dulce, în plin soare orbitor și mireasma florilor. Șoptea :

— Ce bine ar fi pe pămînt de nu s-ar afla atîți nebuni ! Îți mulțumesc că ești frumoasă și te rog să rabzi, să nu plecăm încă, să-mi potolesc foamea.

— E ceartă de cînd am venit eu !

— S-au certat neîmpăcați toată viața !

— Tatăl tău... Ionaș...

— Mama îl respectă și îl disprețuiește în același timp. E unica lor legătură.

— Te-au făcut pe tine... împreună... Recunoști că este o reușită... o legătură...

— Probabil fără plăcere, rîse Filip.

— Nu fi crud.

— Nu te amesteca... Ana, iubita mea cu ochii verzi,.. Nu te amesteca.

— Dar mama ta are dreptate să fie supărată ! Ce mamă nu ar suferi să-și vadă băiatul încurcat cu o femeie cu douăzeci de ani mai în vîrstă ca el ?

— Ar trebui să priceapă că tu nu mă „încurci" nu mă degradezi, dimpotrivă, că este o șansă că m-ai acceptat...

— Ar trebui să priceapă, mai ales, că nu am pus stăpînire pe tine. Nu sînt „proprietarul" tău, dar vorba lui Emanuel : omul cuprins de patimă nu înțelege ce i se spune, nici măcar binele lui.

Diana, îi scria lui Filip, zilnic, chiar în timpul cît au locuit acolo, imense scrisori. I le punea sub pernă.

Avea și ea talent literar. Incontestabil, pe ea o moștenise Filip nu numai la trup, ci și la scris, dar pe cînd talentul lui era viguros creator, de ample proporții, ea nu avea putere decît pentru o corespondență bolnavă, adresată numai fiului ei. Filip neglija să mai citească lungile ei epistole de dragoste și disperare că superbul ei fiu s-a îndrăgostit de o femeie, în speță Ana, ci se uita rapid printre rînduri și le strîngea apoi teanc într-un sertar. „Ai gonit îngerul de lîngă tine?" îi spunea Diana în scrisori, „mîna mea nu te mai sprijină", „În dezastrul tău voi muri odată cu tine prăbușită în pustiul inimii mele".

Casa de pe deal, văruită toată alb, dominînd de sus imensul peisaj al Dunării ce curgea grav printre dealuri, era clădită fără etaj, dar mare, întinzîndu-se vast pe teren în multiple odăi cu ferestre și coloane. Fusese, în timpul războiului, aspru bombardată de pe Dunăre. Mai existau odăi întregi, mai erau odăi cu pereți dar fără tavan, mai erau și odăi cu pereții dinspre Dunăre lipsă, odăi pe care Diana le amenajase pe niște terase cu mese și fotolii de paie, ghivece cu leandri înfloriți, de unde puteai sta și privi grandiosul peisaj al Dunării pînă departe în zare.

Într-una din odăile fără tavan, Diana așeză ostentativ patul Anei, șoptind cu glas neutru:

— În vara asta nu va ploua, poți locui aici.

Iar lui Filip îi alese o odaie perfect întreagă și departe de odaia Anei.

Filip, înalt, superb, a privit aranjamentul valizelor, a paturilor și, fără nici un cuvînt, cînd totul a fost gata, a luat valizele toate și le-a mutat viceversa: în odaia cu tavan valizele Anei, în odaia fără tavan valizele lui.

Tot fără un cuvînt, Diana a luat cu o hotărîre imediată valizele lui Filip și le-a mutat într-altă odaie, de data asta o odaie cu tavan. Totul în tăcere, ca într-un dans misterios.

Noaptea, cu o lanternă în mînă, Diana controla grădina, odăile, în neastîmpărul neadormit. Dacă Filip nu era la el în odaie, ci la Ana, Diana, începea să-l strige neîntrerupt în noapte, foindu-se prin grădină, prin încăperile casei dărîmate, cu lanterna în mînă, urmată de haita de cîini ai curții dezlegați pe timp de noapte și care lătrau.

Se auzea de colo-colo, mai aproape, mai departe, glasul Dianei care chema, apoi plînsul ei, hohotele ei nebune și iar și iar numele lui Filip, clamat fără încetare printre hohote, ca un strigăt de chin.

Ana repetă înspăimîntată :

— Mergi, Filip, te implor, de o liniștește.

— Tu să taci. Te-am rugat să rabzi.

Nu dormea nici Filip, nici Ana, pînă înspre zori.

Tîrziu se auzea pasul și glasul lui Ionaș care reușea să o ducă pe Diana în casă. Se topea în noapte plînsul Dianei și numele lui Filip strigat spre stele. Se așternea iar tăcerea tristă a nopților de secetă.

A doua zi, la masă, Filip i-a spus Dianei :

— A fost cam multă gălăgie azi-noapte !

— Credeam că te-ai dus să te înec în Dunăre, disperat de viața ce ți-ai ales. Nu erai la tine în odaie.

— Eram la Ana. Am dormit la ea.

Ana a vrut să o ajute pe Diana la gospodărie, măcar la spălatul vaselor. Cînd a văzut-o în pragul bucătăriei, Diana a dat-o afară cu vocea strangulată de furie. A ieșit după ea și s-a plîns imediat lui Filip, cu o sfidare vehementă, în fața Anei :

— Nimic nu este în stare să facă, nici măcar să spele un vas.

— Face destul în București.

— Te lasă să mori de foame, sărăntoaca !

— Contez pe tine, mamă, să ne dai provizii cînd om pleca.

— Să plece ea... să plece imediat, a spus, strivindu-și furia între dinți.

— Om pleca amîndoi, cînd om pleca.

Diana, cu un dispreț total, o arătă pe Ana, mișcare teatrală de tragedie antică.

— O vezi ? Intrusa ! Uite cum ne privește ! E neclintită. E ca de piatră ! Poți să-i spui orice, în față, să o insulți, nici nu clintește, nu pleacă, nu fuge, nu plînge. Bravo, puterea nesimțirii !

În timp cît o auzea vorbind, Ana își aminti fără vrere de oamenii care mureau de foame, copiii morți de foame, umflați și morți, pretutindeni foame... pretutindeni morți. Și de Emanuel își aminti, de lacrimile lui neînțelese își

aminti... Se simţea într-adevăr neclintită. Furia Dianei îi părea jucărie faţă de durerea lumii. Îi era milă şi de Diana, dar mai ales milă de Filip. Nu voia să-l vadă suferind de foame, frecîndu-se pe pîntec şi bînd apă ca să-şi potolească durerile foamei...

Filip întîlni privirea Anei. Ana îi surîse uşor a răbdare. Filip o luă de mînă.

— Mamă, să te potoleşti. Să înţelegi că o iubesc, că voi rămîne toată viaţa cu ea : chiar dacă m-aş căsători din întîmplare cu altcineva... Şi dacă e neclintită, e ca să am eu ce mînca. Îi este grijă de sănătatea mea. Nu vrea să mă vadă fugind de la tine, de neînţelegerea ta, şi să sufăr iar de foame... Ei îi e mai milă de mine decît ţie...

— Deci, o alegi pe ea ! Între ea şi mine o alegi pe ea !...

— Ce să aleg ! Ce vorbe nesăbuite ! Nu aleg nimic. Realitatea nu este în alegere. Se impune. Nu te-am ales de mamă, m-ai născut !

— Să plece, să plece, să nu mai văd mutra ei de martoră candidă cu care mă sfidează ! Îmi sfidează durerea...

— Ai răbdare, repet, o să plecăm amîndoi.

— Tu să nu pleci... să nu pleci, să stai cu mine... ea să plece...

— Voi pleca cu ea după ce te hotărăşti să ne dai ceva provizii, iar de nu, stăm aici pînă ne trimit americanii alimente...

Filip rîse chiar amuzat de idee şi continuă :

— Nu vreau să mă îmbolnăvesc şi nici să o pierd pe ea. Viitorul meu e lîngă ea. Ei i-ar fi mai uşor să se descurce fără mine, te asigur.

— Am să mă omor, să te scap de mine !

Diana, acoperindu-şi faţa cu mîinile, fugi în casă.

— Mergi, Filip, şi o linişteşte. Suferă.

— Merg.

A dispărut şi Filip în urma ei. A rămas Ana singură. Se înşera. Ridică privirea spre cer. Încă nu se luminaseră stelele. Era clipa încremenită, de cenuşă, a unui cer care nu voia să dea ploaie. Neîndurător, de piatră albastră... Anei îi era greu în inimă. Ar fi voit să plîngă, dar nu avea lacrimi. Avea numai o încăpăţînare grea. Nu ştia unde îi erau rădăcinile. Se simţea pretutindeni. Fără contur. Respiră adînc vastitatea aerului. Sta încremenită pe pămînt. Îşi aminti

cum îi acoperise Filip trupul cu trupul lui, riscîndu-şi viaţa, ca să o ferească pe ea de moarte, în ziua aceea de primăvară, cînd mitralierele au împroşcat moartea în oamenii care cereau dreptate. Nu ştia ce va fi mîine, dar ştia că trebuie să rabde şi, în mod misterios, tainic, i se mai părea că astfel, răbdînd, cuprinsă într-o lege a naturii care o depăşea, îşi împlinea perfect datoria vieţii. Atît.

Seara nu a putut mînca. Erau toţi în jurul mesei, ca în prima seară. S-a aşezat şi Ana. Diana părea potolită. Străină întîmplărilor cotidiene. Ce-i putuse spune Filip de o potolise ? Chiar la un moment dat, Ana a surprins o privire lungă a Dianei, aşezată asupra ei, o privire uşor uimită, întrebătoare, parcă o vedea pentru întîiaşi dată fără să poată înţelege ce caută acolo, cine este. Cînd întîlni privirea Anei, întoarse capul. I-a împins ca de obicei farfuria cu mîncare, ca la cîini, dar parcă cu mai puţină furie, cu teamă. Farfuria a alunecat pînă la ea, a prins-o la timp să nu-i cadă în poală, şi iar văzu privirea Dianei care a urmărit mersul farfuriei pe masă. Cînd Ana a oprit farfuria, Diana a avut o uşoară tresărire. Dar Ana nu a putut mînca. De fapt, se simţea obosită şi în oboseala ei îşi simţea nervii zdruncinaţi. Îi era şi vag teamă ca nu cumva Diana să-i fi pus şoricioaică în mîncare.

Cînd s-a terminat masa, o masă de data asta vorbită în şoaptă, fără urlete de îţi era teamă să nu afli că prin vreun colţ mai întunecat al odăii se află un mort, Ana a băut apă cu puţin vin şi la sfîrşit a luat o bucată de pîine şi a pus-o în buzunar.

Cînd s-a ridicat de la masă, Filip s-a apropiat de ea, a prins-o de umeri şi au plecat aşa din odaie.

Ajunşi afară, Filip i-a dat şi el o bucată de pîine şi două bucăţi de zahăr. Văzuse deci că Ana luase cu ea în buzunar pîine, văzuse că ea nu putuse mînca.

S-au plimbat îndelung. Era o noapte de catifea neagră, caldă, ţintuită sus de stele. Jos în vale se simţea puterea Dunării, respiraţia apelor. Răcoarea învăluise ţinutul malurilor ei. În întunericul nopţii Filip — ca să o hrănească şi să o mîngîie — a cules ca de obicei smochine şi le-a dat Anei. Fructul era încă plin de puterea soarelui.

În noaptea aceea din nou Filip a rămas cu ea ; aşa s-a odihnit în braţele lui.

Tîrziu, neputînd dormi, Ana a văzut trecînd silueta Dianei prin faţa geamului. Şi Ionaş era cu ea. Aveau două lanterne cu ei. Le-a văzut siluetele în jocul luminilor felinarelor. Cîinii zburdau, lătrînd uşor a bucurie.

Diana, în noaptea aceea nu a plîns, n-a strigat, s-a foit doar, ea şi Ionaş.

Lîngă Ana, Filip dormea adînc. Arăta mai bine. Nu mai era scheletic. Era emoţionant de frumos.

Umbrele de afară s-au mişcat pînă tîrziu. Ana nu a îndrăznit să privească pe geam, să nu fie văzută şi nici să-l deştepte pe Filip, să-l întrebe ce se întîmplă. Era un ritm ciudat de du-te-vino liniştit, harnic, concentrat, de marionete jucînd sus pe dealul Dunării un act sălbatic, misterios al vieţii, în noaptea de vară, în lumina lunii şi a felinarelor.

Abia dimineaţa, cînd a ieşit, au înţeles ce fusese noaptea : în odaia de alături erau adunate pachete cu mălai şi făină, macaroane, zahăr, orez şi ulei. Filip a spus :

— Ce ne-a dăruit e ca să înţelegem că trebuie să plecăm. O dare afară generoasă. Merg să caut locuri la autobuz. Tu fă bagajele. Învelește în haine alimentele, pune şi cărţi deasupra, să nu se vadă oamenii ce avem. Nu va fi uşor. Foamea în ţară nu s-a potolit.

O dimineaţă de tăcere. Diana şi Ionaş nu s-au arătat. Gemenele Lia şi Lila, sub umbra leandrilor înfloriţi, pe terasă, jucau tric-trac cu logodnicii lor. Priveau cu ochii lor de păpuşi mari peisajul din jurul lor, pe Ana şi Filip, cu naturala uimire a celor numai pe jumătate conştienţi.

Sosi ora plecării. Oamenii care lucrau la grădină au dus bagajele pînă la autobuz. Ionaş îi conducea.

Lia şi Lila l-au sărutat pe Filip cu timiditate, iar Anei i-au dat mîna uşor, ca în vis, şi au şoptit deodată amîndouă, ca un singur glas :

— Drum bun.

Iar Diana, pentru întîiaşi dată, a stat în faţa Anei, dreaptă, statuară, şi fără să-i întindă mîna dar privind-o drept în ochi, i-a spus :

— Vezi de el. Ai răbdare şi vezi de el !

— Da, a spus Ana, cu gîtul strîns de emoţie.

Diana nu a întins mîna nici către Filip. Filip e cel care a luat mîna Dianei, care atîrna nemişcată şi a sărutat-o. Era mîna mamei lui.

Au plecat. Ana și Filip au plecat. Au lăsat în urma lor lumea de pe dealul cu casa albă ce privea cu ochi orbi, a ferestrelor fără geamuri spre Dunăre. În clipa asta, Ana își aminti din nou de Emanuel, cu o imensă grijă. În curînd îl va revedea. Tristețea omului cel mai viu din cîți întîlnise și care se stingea. „Și tu mă părăsești, Ana".

Acum, în curînd îl va revedea. Îi era dor și grije de el.

Autobuzul în care s-au suit era plin de aburi de benzină de te usturau ochii și cînd a pornit mașina a sunat hodorogit a fiare vechi. Era ticsit de țărani și de tot felul de drumeți, toți îngroziți de foametea ce se impunea, fiecare purtînd boccele, saci, pachete, valijoare cu cîte ceva de-ale mîncării, procurate cu cazna. În autobuz mai erau și rațe și găini, toate cu labele legate în sfori și cîrpe, așezate pe jos, ori sus pe portbagaje, de unde își făceau nevoile la întîmplare, în capul oamenilor. Orăcăiau, măcăiau speriate în somnul lor însetat, înfometat, la fiecare zdruncinătură a autobuzului. Scuturați de goana autobuzului cu arcuri desfundate, Ana și Filip, așezați pe bănci de lemn tare, stăteau neclintiți. Din cînd în cînd beau apă dintr-un termos.

Primul orășel de provincie. Case mici în plin soare de miez de zi și vară fără ploaie. Totul prăfuit. Obloanele trase și la case și la magazine, prăfuite și ele. Mașina alerga hodorogind.

Alt orășel și iar alt orășel, la fel de pustiit și plin de praf de parcă era mereu același orășel mumificat prin care mai trecuseră o dată.

În piața unuia dintre aceste orășele au oprit să ia benzină. O piață pietruită cu spațiul lărgit din pricina pustiului, înnobilat de catifeaua cenușie a prafului, a uscăciunii. Dormeau locuitorii sau erau morți? Dintr-una din case, poate primăria, a ieșit un om. Purta agățată de gît o tobă. S-a postat în mijlocul pieții și a bătut. S-au deschis cîteva obloane, din case au ieșit cîțiva oameni. S-au adunat în jurul omului cu toba. Omul a strigat:

— Onor populație, au luat foc pădurile. Sînteți chemați să stingeți focul.

Apoi omul a adăugat, pe cont personal, părăsind tonul oficial, un fel de răcnet de disperare:

— E prăpăd!

Autobuzul s-a pregătit să plece din nou. Ana și Filip, coborîți o clipă să-și destindă amorțirea trupului, s-au suit cu gloata înspăimîntată la locurile lor.

Au plecat mai departe, spre București, cu autobuzul supraîncărcat cu oameni obosiți, în mirosul de benzină și găinaț, în măcăitul rațelor, orăcăitul găinilor, lighioane deranjate în somnul lor precar.

Un oraș, alt oraș...

Au trecut și printr-o pădure care luase foc.

Copacii vii ardeau. Trunchiul lor era de jăratic roșu, iar coroana în flăcări despletite ce urcau spre cer. Lumina și căldura incendiului era în concurență cu cea a soarelui. S-a făcut în autobuz o fierbințeală de cuptor. Nu mai era aer. Mirosea a benzină încinsă. Oamenii își azvîrleau priviri piezișe, îngrozite. Șoferul avea capul umflat de efort și spaimă. Pe fața lui sudoarea curgea lăsînd dîre. Cămașa udă se lipise de el. Nu trebuia oprit. Benzina autobuzului putea lua foc. Trebuia gonit, scăpat de iadul focului întîmpinat...

Hodorogit, sunînd a fiare vechi, autobuzul alerga vîjîind prin pădurea care ardea în flăcări mari, necruțătoare.

Capitolul XXIII

Emanuel era singur la el în birou. Nu citea, nu scria, nu gîndea. Sta copleșit de propria lui deznădejde. Îi părea că trăise inutil, că nu mai avea pentru ce trăi.

Era singur. Estera cu copiii plecaseră la munte, în răcoarea Carpaților, printre brazi, goniți de căldura înăbușitoare a Bucureștiului. El rămăsese acasă.

Emanuel tresări. Îl trecu un fior rece. Sunase cineva la ușa intrării. Cine putea fi ? Verona ? Verona, sub diferite pretexte, nu mai venise la el de cîteva săptămîni, iar în urmă nici măcar semn de viață nu-i mai dăduse ; iar Ana

abia plecase și de s-ar fi întors neașteptat i-ar fi telefonat. Bucureștiul era pustiu. Toată lumea plecase.

Emanuel merse și deschise. Se cutremură. În fața lui sta un om al preoției. Și-l reaminti. Îl mai întîlnise... pe vremuri... de mult...

— Emanuel Reich ?

— Da.

— Am sosit acum... Trimis. Pot intra ?

— Desigur.

Îi făcu loc fără alt cuvînt.

Intrară în birou și se așezară. Emanuel pe scaunul lui, în capul mesei celălalt la o parte, cu spatele la geam. Lumina de afară, orbitoare, îl învăluia. Așa îl văzu Emanuel. Dar în lumina zilei.

De statură înaltă, clădire osoasă, foarte brun, palid, ten măsliniu, omul rămase un timp nemișcat și tăcut. Emanuel aștepta. Își simțea inima bătînd tare.

— Sînt trimis special pentru a te vizita.

— Am înțeles.

— Aș putea întreba, de pildă, ne interesează unde îți sînt lucrările făgăduite și pe care le așteptăm... Traducerea Cabalei în speță și... celelalte lucrări ?

Emanuel spuse rar, răspicat :

— Le-am vîndut... de mai bine de un an. Nu mai aveam ce da familiei de mîncare.

— Dar noi... la noi nu te-ai gîndit ? Să ne ceri nouă ajutor nu te-ai gîndit ? Nu ți-a fost teamă că se vor pierde ? Că ne păgubești pe noi vînzîndu-le ?!

Emanuel spuse scurt :

— Fusesem dat afară din rabinat.

Se făcu o lungă tăcere. Străinul, cu glas moale, gînditor, afirmă :

— Știi că putem pedepsi, dar că nu părăsim.

— Nu am îndrăznit.

— Orgoliu ?

— Poate.

Se făcu iar o pauză, pauza a doi oameni care nu cutează să înfrunte esențialul.

— Nu va rămîne oare nimic de pe urma ta ?

— Nu pledez... dimpotrivă... aştept acuzarea... astfel voi afla că nu m-aţi părăsit... că mai există om printre voi care vrea să ştie ce fac... Chiar de aş fi invinuit că am greşit... m-ar uşura.

— Spovedanie ?

— M-ar uşura, repetă Emanuel şi îl privi pe om drept în ochi.

— Să se fi năruit oare totul în jurul tău ?

— Da. Tot. Voia Domnului însă...

Omul îl întrerupse cu violenţă :

— Să nu amestecăm voia Domnului cu păcatele omului. Ştii bine că şi Domnului îi e greu să ajute cînd omul nu-i dă prilej. Există chiar libertatea de a păcătui. E respectată. Ar fi vorbit despre libertate... cred că mă înţelegi... şi omul striga deodată repetînd : Cred că mă înţelegi.

— Ştiu... ştiu...

Şi Emanuel îşi aminti de toate cuvintele lui, spuse altora în deplină luciditate, cuvinte care nu-l împiedicaseră să greşească. Şopti :

— Voiam să explic...

— Explicaţii ? Poţi oare explica pentru ce ai făcut tot ce ai făcut ? Şi ce ai făcut din tot ce ţi-a fost dăruit de Domnul ?

— Într-adevăr... decît să explic, aş prefera să dau socoteală, imediat. Să nu mai îndur uscăciunea în care mă aflu. Sînt singur. Sînt pustiit.

— Ţi-e milă de tine. Dar ţie, nu ţi-a fost milă de Domnul, strivit în inima ta. Oare ?

Emanuel rămase gînditor îndelung. Încă se îndoia dacă va accepta să fie judecat de un om.

— Ba da, neîncetat... acum îmi dau seama că nu mi-a mai rămas decît rugăciunea.

— Şi nu îţi ajunge ?

— Mi-e uscată rugăciunea. Aci e chinul.

— Pentru ce ai preferat, cînd erai puternic, să ceri în loc să te rogi ? Să hotărăşti în loc să te smereşti ? Ai vrut să reuşeşti nu ca să ajuţi, ci să-ţi satisfaci ambiţiile, patima...

— Şi totuşi, acum... nu mai cer... nu mai cer...

— Eşti sigur ? Cred că te amăgeşti încă asupra ta însuţi... Te lupţi cu tine însuţi ca să nu ia viaţă, să nu învie

în tine din nou, o dorință pe care știi că nu o poți împlini nici stăpîni.

— Poate... poate...

— Răspunde : ai refuza dacă ți s-ar da acum, ce ai dorit acum un an, ce dorești încă ? După suferința zadarnică în care te zbați ai avea acum puterea să refuzi ce ai dorit să capeți... ai avea puterea să refuzi de ți s-ar oferi ?

Emanuel închise ochii.

— Nu aș vrea să mă mint nici măcar pe mine însumi.

— Vorbește, Emanuel, vorbește. Te omoară tăcerea.

— Pînă acum am tăcut. M-am învățat să tac.

— Ar fi bine să poți vorbi. Îți ordonăm să vorbești. Vorbește.

— Da.

Omul trase scaunul lui mai aproape de Emanuel. Îl întrebă în goană, cu respirația scurtă. La fiecare întrebare, Emanuel Reich răspundea :

— Da.

După intensitatea întrebării, acel „da" era cînd șoptit, cînd răspicat, cînd timid, greu, ori avîntat a sfidare... la urmă ca un geamăt strangulat fără a mai aștepta întrebarea strigă : „da, da. Asta a fost, asta am făcut !" Se lovi în piept, în inimă.

Cel care sta așezat în fața lui, s-a ridicat și cu un strigăt mare a căzut în genunchi și s-a rugat cu glas tare :

— Doamne, iartă-l pe omul acesta care e al nostru, al Tău, al preoției și crede în Tine. A păcătuit dar își recunoaște păcatul. Iartă-l. Nu-l pedepsi pe cît îi sînt remușcările de mari. Iartă-l că a păcătuit mai mult decît e voie.

Emanuel Reich a rămas pe scaun cu geamătul lui ieșind din piept sfîșietor, căutînd descătușare. Încă mai șoptea acel „Da" al consimțămîntului, al răspunderii. În adîncul inimii lui lovită știa că este al Domnului.

Lacrimi i-au curs pe față. Străinul a zis :

— Dacă aș putea cu dureroasa mea neputință să-ți ușurez păcatul...

— Primesc pedeapsa, a fost răspunsul lui Emanuel. Îmi va fi pedeapsa mai ușoară de dus decît pustiul încercat pînă acum. Nu mai pot duce întunericul din mine.

La urmă, Emanuel s-a aplecat asupra omului îngenuncheat, i-a luat mîna, i-a sărutat-o și l-a ajutat să se ridice. I-a șoptit :

— Nu te obosi cu mine, frate ! Puterea ta e mică față de păcatul meu. Nu trebuie să te istovești !

Omul s-a ridicat :

— Cum a putut o ființă ca tine, dăruită, un om al Domnului, să se lase dus de pofte și gînduri lumești ? Tu, tu, speranța noastră. Cum de nu ai putut păstra puritatea cerută în care ai fost crescut ? Bucuria sfintei renunțări la păcat ? Pentru ce nu ai stat la înălțimea darurilor tale ? Te-ai mulțumit cu satisfacții mărunte. Vai, vai, nouă ! Cine va curăța păcatul tău ?

— Eu.

— Iei asupra ta ? Tu ? Poți ?

— Îți mulțumesc că ai venit. E prima clipă cînd am simțit că nu sînt singur... Și, cu toată spaima, sînt pregătit pentru judecata mea. Voi plăti cu bucurie...

Nu au mai întîrziat. Fără nici o tranzacție, omul s-a pregătit să plece. Emanuel Reich l-a condus pînă la ușă, așa cum o făcuse cu sute de oameni, de sute de ori, oameni care pe vremuri veneau la el să ceară ajutor.

În prag, la despărțire, s-au îmbrățișat, tot în goană. Parcă se grăbeau spre un sfîrșit îndelung așteptat... o țintă apropiată...

— Îți mulțumesc.

Emanuel Reich s-a întors la el în birou. A privit în jurul lui cu uimire și, fără să gîndească, a îngenuncheat pe locul unde fusese îngenuncheat străinul :

— Pe Tine nu te voi trăda, Doamne, dar simt că voi muri. Omul din mine suferă prea tare ca să mai trăiască, dar pe Tine nu Te voi trăda. Sînt încă prea legat de trup, cu trupul voi plăti. Ce e sfînt în inima mea e neatins, curat, etern curat și al Tău. Mintea mea e conștientă de lupta urîașă pe care am dus-o în timpul acestei vieți a mele. Sînt istovit. Eu nu mă pot accepta. Primește-mă, Tu, Doamne.

Păcatul meu cel mare e că nu Te servesc pe cît Te iubesc, dar vezi, Doamne, și dacă voi muri din durerea pe care o simt în inima mea pămînteană, că te-am întristat, în clipa morții mele tot la Tine mă voi gîndi, tot Ție am să-ți cer să stai cu mine și am să-ți spun că te iubesc.

Capitolul XXIV

De îndată ce a ajuns în București, Ana îl sună la telefon pe Emanuel Reich.

Nimeni nu-i răspunse. Gîndi: „Să fie plecat din București? Desigur, pe căldura asta! O fi cu Verona la Sovata!"

Sună din nou, cu încăpățînare. Într-un tîrziu, o voce obosită îi răspunse: era Estera Reich.

— Doamnă Estera, e Ana, Ana Stavri.

Se făcu o tăcere, un gol care îi păru Anei imens. Apoi, vocea de cenușă a Esterei se auzi din nou:

— Doctorul e bolnav... grav...

Ana simți un fior:

— Doamne, ce are?... Ce s-a întîmplat?

— Poate că treceți să-l vedeți... cu toate că nu primește pe nimeni.

— Trec. Vin imediat. Vă rog, spuneți-i că vin... că m-am întors chiar acum de la țară... vin imediat.

Niciodată Ana nu se grăbise ca acum. Alerga parcă să-l salveze.

Cînd a ieșit în stradă, o căldură uscată o izbi în față. În București era și mai cald ca la țară. Înăbușitor. Zidurile, betonul orașului se încinseseră. În tramvai, oamenii înghesuiți aveau priviri destrămate. Păreau că nu știu unde se duc.

I-a deschis Estera ușa. Fața îi era umflată, desfigurată de spaimă și plîns. Nu avea bucle în jurul obrazului ei de păpușă fanată. Era legată strîns la cap, ca și cum ar fi fost tunsă sub basma.

— Moare Emanuel, a șoptit și au năpădit-o lacrimile.

— Ce e? Ce s-a întîmplat?

— Moare... moare...

— Dar ce e... ce e?

— A făcut o intervenție chirurgicală la gît... un nimica toată... un polip... de acolo i s-a tras... are un chist hidatic... în plămîn... o infecție generalizată... Dumnezeu mai știe ce are... nu poate fi operat... e inima slabă... o infecție generalizată...

Cînd a intrat la Emanuel în birou, Ana a rămas înmărmurită în prag. De emoţie, nu a putut înainta : Emanuel Reich era aşezat, nu pe scaunul lui, pe „tron", ci mai la o parte, pe unul din scaunele musafirilor. Sta rezemat, cu mîinile pe masă şi atît de slab, de străveziu, că părea micşorat, umbra lui. Era îmbrăcat în halatul de mătase pe care i-l dase Ana. La gît se vedea gulerul cămăşii alb ca un pansament. Nu se mişcă, ridică numai privirea, cuţit în inimă. Era privirea unui om mort, golită de putere pămînteană, dusă pe altă lume. Dacă ai fi suflat asupră-i s-ar fi stins.

Privirea asta a lui Emanuel se aşează îndelung asupra Anei, în tăcere. Din ochii lui lipsiţi de viaţă, două lacrimi se prelinseră.

Ana, cutremurată, fără să se mişte din prag, şopti :

— Emanuel...

Mîna lui, aşezată pe masă, se ridică imperceptibil şi făcu semnul tăcerii. Ana încremeni. Îi păru că încercase să vorbească cu Emanuel mort.

Vocea lui Emanuel şopti :

— Şezi.

Ana înaintă şi se aşeză în faţa lui. Îi despărţea masa, dar Ana ştiu că-i desparte moartea. Nu îndrăzni să întindă mîna şi să atingă mîna lui. Îşi plecă fruntea, rezemată de masă ; ascunsă în mîini şi plînse. Plînse aşa, fără reţinere, în faţă lui. Gîndi : „Las' să vadă că plîng. De ce să nu ştie că plîng ? Cînd va fi mort, nu va mai şti că plîng. Să plîng acum, aşa, în faţa lui, să ştie."

Şi plînse.

Apoi îi auzi glasul, glasul lui Emanuel în agonie :

— Ana...

Ana ridică faţa.

— Ana... am păcătuit... am păcătuit.

Ana spuse în şoaptă, dar violent :

— Dacă ai păcătuit... dacă recunoşti... există iertare... Emanuel, există iertare. Nu trebuie să te învinuieşti. Domnul e bun... e învăţat să ierte.

Se făcu iar tăcere. Apoi, Emanuel şopti, verdict, ca un „amin" la sfîrşit de rugăciune :

— E prea tîrziu...

— În Eternitate nimic nu e prea tîrziu.

— Voi fi... iertat... poate... în Eternitatea de dincolo...

Omul era atît de istovit, încît Ana înţelese într-adevăr că pentru aici, pe pămînt, era prea tîrziu.

Şi Ana plînse mai departe, fără reticenţă aşa, în faţa lui, cu obrazul plecat, îngropat în palmele ei pline de lacrimi.

Deodată, neaşteptat, auzi glasul lui, devenit puternic, ca un bocet :

— Ana... Ana... Ana... Ana...

Nu o chema. Era un geamăt de durere, o spovedanie, o pecetluire a unei legături cu ea, Ana, indestructibilă, a înţelegerii lor dincolo de clipă.

— Ana... Ana... Ana...

Apoi se făcu o tăcere cumplită. Geamătul se stinse pe buzele lui. Totul fusese spus.

Şi Ana plînse mai departe. El o lăsă să plîngă. Poate că-i făceau bine lacrimile ei. Muiau uscăciunea durerii. De ce să nu plîngă ? Era tot ce-i putea da. El, Emanuel, cît mai era încă, trebuia să ştie că ea, Ana, îl plînge... plînge moartea lui timpurie... că o doare că îl pierde... să ştie Emanuel că îl iubeşte... Poate că într-adevăr îi făcea bine plînsul ei, căci nu o opri cu nimic din plîns. A stat nemişcat, primind îndelung ofranda lacrimilor care, tăcute, curăţau păcatul ştiut numai de el.

Într-un tîrziu, Ana şopti cu sfiiciune, era datoria ei să îndrăznească :

— Să o caut pe Verona ? Să-i spun să vină ?

Emanuel nu tresări, dar vizibil i se adună o putere în trupul lui istovit şi zise :

— ...nimeni... să nu vină... nimeni. Să nu vină.

— Bine. Stai liniştit. Eu... Emanuel... îţi mulţumesc că m-ai primit... îţi mulţumesc că mi-a fost dat să te mai văd. Te-am iubit. Te voi iubi mereu. Eşti în inima mea. În inima mea eşti fără păcat. Rămîi în inima mea aşa fără păcat. Sînt cu tine. Eşti cu mine.

Atunci, Emanuel a mai privit-o o dată, adînc.

Ana s-a ridicat şi a plecat.

Capitolul XXV

Plecînd de la Emanuel, Ana merse direct la Verona, cu toate că știa că dinadins Verona nu o căutase în ultima vreme, că tot dinadins, nu-i scrisese la țară și că se ferea de ea, așa cum făcea de cîte ori era îngrozită de complicațiile vieții ei. De obicei, Ana, discretă, o lăsa în voia ei, așteptînd o reîntoarcere fără comentarii. Știa că prietenia lor rămîne neștirbită. De data asta însă, Ana simțea că era datoria ei să o caute și cît de neîntîrziat, înfiorată de despărțirea ei iremediabilă de Emanuel.

Ana se grăbi spre Verona. „A participa cu oamenii nu înseamnă a fi indiscret", își zise Ana, ca să atenueze sentimentul dezagreabil ce-l resimțea mergînd neanunțată. Era o violentare a celor mai banale legi mondene, dar cîtuși de puțin ale prieteniei. Fusese prea amestecată în cele întîmplate, ca să nu fi căpătat dreptul „de a ști", „de a afla", și poate „de a ajuta".

Se întorsese oare Verona de la Sovata? Aflase oare că Emanuel este pe moarte? Fusese un timp, și nu de mult, cînd Verona era aproape zilnic la Emanuel. Pentru ce Emanuel spusese cu ultima suflare a vieții lui să nu vină „nimeni", deci nici Verona, sau mai bine-zis mai ales nu Verona?

Pe Ana însă o primise. O așteptase poate... dorise să o mai vadă o dată înaintea morții lui.

Înfiorată de agonia dramatică a lui Emanuel, Ana se grăbi spre Verona. Știa că nimic nu mai era valabil pentru vindecarea lui Emanuel, dar poate că i se mai putea ușura moartea. Anei i-ar fi fost imposibil să se întoarcă pur și simplu la ea acasă, unde o aștepta Filip și să reînceapă mărunțele griji cotidiene, îndepărtînd astfel gîndul morții dar inexorabile a lui Emanuel. Voia să știe, să afle, să capete o explicație a dramei.

Exact cu un an de zile în urmă, tot în august, pe aceeași căldură, după ce văzuse ruinele arse ale casei ei bombardată, Ana mersese tot neanunțată la Didona Dragomir. Acolo, în acea zi memorabilă, îl cunoscuse pe Emanuel Reich. Acum se despărțise nu de ruinele casei ei, ci de

ruina unui om, a unui prieten: Emanuel Reich era în agonie.

Umblînd, Ana ducea greutatea morții lui Emanuel. Moartea lui Emanuel îi era infinit mai dureroasă Anei mai importantă ca pierderea caselor ei. Era conștientă de aceasta. Casele se puteau, într-un fel sau altul, reclădi, acolo sau într-altă parte, atunci sau mai tîrziu, recuperarea lor era posibilă în viitor, dar viața lui Emanuel, prezența lui pe pămînt, nu. Murind, lăsa un gol tangibil și de neîmplinit.

Pentru ce să moară înainte de vreme Emanuel și pentru ce să moară strigînd: „Am păcătuit", el, care făcuse atîta bine în jurul lui, el, care putea fi atît de cald prieten, eficient în participarea cu viața altui om?

Dar Vlad? Se întorsese oare Vlad și îi interzisese Emanuel și lui să vină să-l vadă? Nu putuse Vlad face nimic pentru a-l salva de la moarte? Vlad era bogat acum...

Cu toată căldura înăbușitoare a străzii, Ana se înfioră: rece pe șira spinării; grăbi mai tare pasul pe trotuarul învins de fierbințeala soarelui ce stăpînea toată ziua. Se simțea în căldura asta foametea, sărăcia, speranțele realizabile sau irealizabile, așteptările nebune a zilei de mîine care pîndea inexorabilă cu necunoscutul ei latent. Totul apăsa în căldura soarelui aprins cu o greutate invizibilă dar necruțătoare. Victoriile posibile erau încă violente întrebări.

Acasă, Filip desigur o aștepta, nerăbdător.

Era și el la pîndă zilei de mîine. Tot ce lucrase la țară era valabil. Teanc de manuscrise. Acum, Filip căuta oameni care să-l înțeleagă și să-l publice. Voia, putea să se afirme. Era clipa prielnică lui de a se afirma în incontestabilele lui admirabile posibilități. Pierderea lui Emanuel va fi și pentru Filip o lovitură gravă din toate punctele de vedere.

Da, Emanuel Reich va muri. Agonia începuse. Ana văzuse ochii lui care se stingeau, ochii lui odinioară atît de vii, vor fi îngropați în pămînt.

Ana sună la ușa Veronei. Tasia îi deschise.

— Doamna e acasă?

— Da, acasă, de o săptămînă, dar să știți că nu vrea să mănînce.

— Cum nu vrea să mănînce? E bolnavă?

— Nu e bolnavă, dar zace și nu mănîncă. Poate de căldură.

— Spune-i, te rog, că am venit.

Tasia se întoarse după cîteva clipe:

— A spus să urcați la dînsa.

Ana urcă. În odaie la Verona erau perdelele lăsate și atît de întuneric, încît Ana rămase în prag. Așa rămăsese și la Emanuel în prag...

— Vino, spuse Verona.

Ana înaintă precaut. Ochii i se obișnuiră cu întunericul odăii. O văzu pe Verona întinsă pe pat. Înaintă și se așeză lîngă ea:

— Te-ai întors, șopti Verona, nu ca o întrebare, ci ca o constatare.

— Da, șopti Ana înfiorată, m-am întors.

Ana făcu o pauză, apoi spuse:

— Am fost acum la Emanuel...

— Moare, șopti Verona.

— Da, moare.

În penumbra odăii, Ana văzu fața Veronei scăldată în lacrimi, abundente dar liniștite.

— Tu, nu ai voit să-l vezi?

— Nu e voie. Bine că ai fost tu. Îți mulțumesc.

— De ce tu, nu?

Întîi, Verona tăcu, apoi se înălță puțin și o privi pe Ana cu ochii mari deschiși. Din ochi, lacrimile curgeau, apoi, tot fără să răspundă întrebării, se ridică cu hotărîre din pat, merse pînă la dulap, luă din raft un pachet învelit într-o batistă de mătase albă și i-l dădu Anei. Primindu-l, Ana își reaminti amețitor pachetul cu „caseta" de argint învelit tot în mătase albă, pe care o dusese acum un an, din partea Veronei, lui Emanuel.

— Citește, îi spuse Verona.

Cu un gest al mîinii, Verona trase un colț al perdelei. O rază violentă de lumină înjunghie întunericul. Ana se așeză pe un scaun în lumina asta care căzu orbitoare pe batista albă. Desfăcu pachetul: erau scrisori. Un teanc de scrisori. Recunoscu scrisul lui Emanuel.

Şi Ana citi cu înfrigurare, ameţită de ce afla, ameţită de durerea ce se desprindea vie din rîndurile scrise în chin. Fără vrere, Ana reţinu crîmpeie din teancul paginilor:

„Verona, Verona, scumpă Verona, iată că îţi scriu iar îndemnat de o forţă mai puternică decît mine şi te numesc *scumpă*, căci foarte scump plătesc rătăcirea mea (...) n-am ştiut că va fi *cîntecul lebedei*, căci sufletul meu va fi ucis tocmai acolo unde m-am dus după forţă de viaţă. (...) m-ai lăsat să mă apropiu de tine, m-ai încurajat găsind uneori cuvinte duioase la adresa mea şi am fost fericit că tocmai prin aceasta voi putea să-ţi fiu de folos (...) Sînt cel mai mare păcătos şi mă voi căii repede şi radical (...) Nu renunţ nici acum la salvarea ta, căci te iubesc cu adevărat (...) Dar tu ai preferat să-mi înfăţişezi dragostea mea ca un *păcat* (...) mi-ai ucis sufletul şi a înăbuşit în mine tot ce am avut mai de valoare (...) nu ar fi fost mai omenesc, mai moral, mai frumos şi util să-mi fi spus: «Sînt îndrăgostită de Simon Şora şi nu pot suferi apropierea altuia?» (...) Dacă nu mă poţi compătimi, nu rîde de mine. Am pierdut firul meu de iniţiat şi nici cu maestrul meu nu mă mai pot întîlni în halul în care mă aflu. Este o consecinţă o poziţiei pe care ai luat-o faţă de mine. Sînt deci un simplu muritor pierdut în durerea mea, care invidiază vîntul care îţi mîngîie obrazul, şi care sărută pămîntul pe care calci. (...) Robul tău, sclav al slăbiciunii sale. (...) Sînt momente cînd cred că am înnebunit! Ce bine ar fi să fie aşa! Atunci nu te-aş mai supăra cu nimic, iar eu la rîndu-mi aş scăpa de chinurile mele de iad! Şi, şi mai dureros este că nu se poate îndrepta nimic, din ce a fost stricat! (...) Voi rămîne o epavă nenorocită tocmai la finele vieţii mele şi mi-e teamă că şi nenorociţii mei copii vor avea de suferit consecinţe grele din cauza mea, că tatăl lor nu mai poate fi ce a fost, nici ca tată, nici ca om, dar mai ales fără putinţa de a mai lucra pentru binele altora (...) Şi mă doare şi de Vlad care, pe lîngă că te-a pierdut definitiv m-a pierdut şi pe mine şi ca atare va pierde totul în consecinţă. (...) Se vede că ai avut dreptate spunînd că tu nu ai adus decît nenorocire oamenilor, şi de data aceasta şi mai mult căci le-ai sustras un om care alinase multora durerea şi tu l-ai nimicit (...) Lasă-mă dragă Verona să scriu cît de mult căci sufletul meu este infectat

şi aceasta este puroiul care se scurge(...) Nu mă deplînge căci nu mă mîngîie plînsul tău, dar nu rîde de mine, căci aceasta ar fi insultarea unui muribund, o profanare a unui suflet care nu o merită, pentru că şi acum te iubeşte mai mult decît te-au iubit toţi la un loc pînă acum (...) Mi-e ruşine de mine şi dacă vrei mi-e şi milă de mine, o milă amestecată cu amărăciune (...) Şi acum te iubesc dincolo de mine şi dincolo de închipuirea ta, căci tu nu poţi imagina o iubire atît de profundă şi complexă şi de aceea voi sta de veghe pînă la venirea lui Vlad în ţară şi voi face tot posibilul să te salvez (...) Poţi să fii mulţumită căci ai doborît un gigant (...) În tot cazul scrie-mi aşa cum ne-am înţeles căci nu renunţ la salvarea ta nici acum căci te iubesc cu adevărat (...) Am hotărît astă-noapte să vorbesc cu Simon şi să-l conving să se întoarcă la tine, căci numai aşa se poate rezolva această dureroasă problemă, cu toate refuzurile lui categorice. Nu te voi părăsi pînă nu îţi voi face o situaţie acceptabilă şi cred că numai unindu-te cu Simon Şora o poţi avea (...) căci eu te iubesc dincolo de mine şi chiar dincolo de tine (...) Mîine dimineaţă am o întîlnire cu Simon Şora. Hotărîtoare ! (...) Hotărît că nu te iubeşte, căci recunoaşte că totul a fost la el o confuzie pornită dintr-un orgoliu (...) Astea sunt cuvintele lui proprii spuse sincer şi hotărît chiar azi de dimineaţă (...) El s-a dus la poştă cu scrisorile şi cu telegrama mea şi s-a bucurat că îl chem acasă pe Vlad. (...) Îndepărtează-mă de la tine, lasă-mă să înţeleg cît de profund mă urăşti, lasă-mă să simt cît de profund dezgustător este un om care nu este nici tînăr, nici frumos, lasă-mă să mă înec în durerea mea şi să-mi scot din cap că tu poţi să fii prietenă cu cineva care nu are trup, decît suflet şi atunci cred că mă voi vindeca... poate ! (...) nu tu ci eu însumi m-am nenorocit, n-ai nici o vină dar milă tot poţi să ai pentru mine (...) Am fost în Paradis căci trăiam pentru binele altora şi am fost gonit de acolo tot printr-o femeie, prin tine, pentru că am îndrăznit să mă întorc la viaţă, pentru că am îndrăznit să mă întorc în viaţă, pentru că am îndrăznit să cred că în fundul mocirlei sînt comori nestemate (...) Robul tău, sclav al slăbiciunii sale (...) Dacă îmi vei mărturisi că îl iubeşti pe Simon Şora cu adevărat, uite în secunda aia mă voi vindeca pe loc (...) Să dea bunul Dumnezeu să rămîn pro-

fet mincinos dar foarte curînd te vei convinge că îţi va lipsi puterea mea (...) Nu-i aşa Verona dragă, că sînt aiurit ? Eu am făcut odată un tron de lemn pentru un nebun care şi-a închipuit că este Napoleon, fă şi tu un tron de fată-morgana pentru acela care suferă pentru tine o nebunie cumplită şi distrugătoare. Spune-mi numai că te-ai întors la mine şi lasă-mă să cred că am pentru ce trăi (...) Este poate ultima mea scrisoare către tine. Consider-o deci ca cererea unuia care moare şi îşi exprimă ultima sa dorinţă : întoarce-te la mine, Verona, sufletul meu (...) De ce n-ai fost sinceră cu mine de la început cînd ţi s-a aprins inima pentru Simon (...) ca să te feresc de suferinţe, să te pot salva de urgia lui Vlad (...) I-am arătat lui Simon Şora scrisoarea mea către tine în care îţi spuneam că vreau să rezolv definitiv legătura ta cu el. Să fi văzut ce faţă a făcut. Mi-a zis că el personal îţi va scrie, să-ţi scoată din cap prostiile... mă voi răzbuna însă crud murind, lăsîndu-te fără mine acum, cînd vin timpuri grele, ameninţătoare (...) Am primit mai multe scrisori de la Vlad. Cînd le vei citi ai să-ţi dai seama ce mare este tragedia dezlănţuită prin prostia ta. Eu nu-i răspund lui Vlad decît potolindu-l, însă la întoarcerea lui îi voi spune făţiş părerea mea. Dar probabil va afla purtarea ta înaintea sosirii lui, căci în Bucureşti toată lumea cunoaşte tragi-comedia ta cu Simon (...) fiindcă te iubesc îngrozitor de mult, te iubesc şi acum şi iubirea mea nu va înceta decît dacă inima mea va înceta să bată (...) Ai reuşit să rămîi fără Vlad, fără Simon, fără de mine şi fără de nimeni, căci după cum văd şi aud vorbindu-se, nimeni nu mai ţine cu tine. Nimeni, dar absolut nimeni. (...)

Vlad mă învinuieşte pe nedrept că l-am spoliat de toată averea sa (...) dar eu am fost un ticălos cu Vlad, într-o măsură maximă pe care nu o cunoaşte, căci nu i-am spus adevărul. Am voit cu orice preţ să te salvez, căci ştiu că în momentul în care l-ai pierdut pe el, ai pierdut totul : ai pierdut pe fetiţa ta, te pierzi şi pe tine (...) Vlad îşi pune acum problema mult mai grav decît şi-a pus-o cînd era în Bucureşti (...) Scrisorile lui Vlad sînt pentru mine chinuitoare. Le vei citi şi vei vedea cît de adevărat este în ceea ce îţi spun (...) Pe mine mă vor chinui şi mai departe scrisorile lui Vlad, vizitele cunoscuţilor tăi binevoitori care vin la

mine să afle ce este cu Vlad, ce este cu tine, ce este cu voi amîndoi, şi mă ucid cu ale lor întrebări (...)

Ce păţesc cu Vlad e de necrezut. Se ascunde. E firesc să nu-mi pomenească de grandomania lui, de viaţa de maharajah şi de risipa de bani ce o face acolo. Dar aflu de la alţii lucruri mult mai grave, cum că ar fi încheiat contracte în străinătate fără acoperire reală şi fără validare în ţară, doar din abuzul lui de putere. Asta poate duce la cine ştie ce anchete şi verificări de gestiune. Doamne! (...) Probabil că, după cum aud eu aici ce face el acolo, el aude ce faci tu aici cu Simon. Şi îşi poate imagina că este cu consimţămîntul meu, sub acoperirea mea. (...) Distanţa între oameni poate exagera realitatea, cu toate că nu cred ca de data asta să fie vreo exagerare. Dimpotrivă (...) Caut să nu afle Vlad exacta realitate, căci va lăsa acolo totul baltă şi se va reîntoarce înnebunit (...)

De ce m-ai minţit cînd ţi s-a aprins inima pentru Simon Şora şi ai continuat să mă tolerezi după ce suferisem atîta pentru tine, devenind nemernic, mincinos şi trădător faţă de Vlad iar acum vrei să cred că te-ai pocăit şi ai devenit sfîntă peste noapte? (...) După Dumnezeu cea mai iubită fiinţă, Verona, înainte de toate mă prostern în pulbere la picioarele tale şi îţi cer iertare pentru tot ce am făcut, spus sau scris în tot timpul de cînd ne cunoaştem, şi să ştii că sînt destul de pedepsit prin faptul că tu ai suferit şi acest lucru mă va durea toată viaţa mea şi va fi rană veşnic arzătoare în adîncul sufletului meu, o rană fără leac căci eu nu voiesc să mă vindec (...) Cînd te-am cunoscut, trupul şi sufletul amorţite s-au trezit la viaţă împinse de privirile tale, de vocea ta (...) şi te-am îndrăgit pe viaţă şi pe moarte (...) Dar mai mult decît ochii tăi, luceferi pentru mine, mai mult decît glasul tău, muzică divină pentru mine, mai mult au făcut lacrimile tale să te iubesc peste putinţa mea. (...) şi nu uita, Verona dragă, că tu aveai veşnic lacrimile în ochi (...) Văd însă cu groază ce vine, văd şi nu mai sînt în stare nici măcar să încerc să opresc evenimentele. Nu pot încerca, nu mai am putere, mi-ai zdrobit-o tu, fiinţă iubită (...) Eu nu mai am altă dorinţă decît să mor şi să-mi îngrop durerea cu mine împreună în liniştea morţii, în bezna groapei odihnitoare. (...) Nu voi face uz niciodată de oferta ta de-a mă lăsa lîngă

tine, căci după concepţia ta ar fi un *păcat*. Nu voi face uz de acest lucru deoarece eu ţin cont de poticnirea inimilor, a inimilor altora (vezi *Romani* XIV 21—25 şi *Corinteni* XX Cap. X. Verset 29 etc.). (...) Am soţie pe care o iubesc în felul meu, am copii de care atîrn cu tot sufletul meu şi totuşi sînt atît de singur în lume, ca un copil găsit părăsit în colţul străzii. Sînt singur în lume şi numai cu durerea mea nemărginită (...) Vreau să-ţi spun ultimul motiv pentru care nu pot primi oferta ta în care mi-ai arătat toată generozitatea ta şi înţelegerea profundă pe care o ai pentru suferinţele mele. Nu o pot primi cu toate că mi se rupe inima, mi se stinge sufletul de dorul tău. Nu pot primi pentru că trebuie să sufăr şi eu, dacă tu, fiinţă iubită, eşti în suferinţă cu Simion Şora. Ce măreţ este să suferi alături de fiinţa iubită. Este poate mai înălţător decît să fii fericit alături de ea. Şi în fine ce rost ar mai avea această apropiere a mea de tine, dacă ar rămîne o patimă simplă, umană ? Ce rost ar avea să-mi desfăt trupul în timp ce sufletele — al meu şi al tău ne-ar fi în agonie ? (...) voi căuta să nu afle niciodată sărăcuţa de soţia mea ce s-a întîmplat cu mine, căci ea nu ar supravieţui acestei lovituri grozave, căci ea mă iubeşte, sărăcuţa, simplu, dar cu tot sufletul ei curat. (...) Şi este cea mai mare durere să nu pot spune nimănui în lume păsul meu şi să fiu nevoit să port singur toată povara suferinţei. (...) *Pămîntule, nu acoperi sîngele meu şi să nu rămînă nici un loc nestrăbătut de strigătele mele* (*Iov* XVI. *18*). Verona dragă şi nefericită Verona, eu nu pot să zic «a mea nefericită Verona», căci eşti nefericita altuia, a lui Simon, care nici nu simte şi nici nu vrea să ştie de nefericirea ta din pricina lui. (...)

Verona, providenţa Divină te-a adus în calea mea ca să mă ucidă. Şi ce dulce va fi moartea adusă de mîna ta ! (...) Mă doare efectiv inima acum, am un mic acces de anghină. De ce nu este atacul mai tare ? De ce nu este ucigător ? (...) *Se bucură cu bucurie mare şi sînt fericiţi că au găsit un mormînt.* (*Iov* II 20—22) (...) Şi tocmai fiindcă te iubesc nemărginit de mult, vreau să-ţi dau ultima şi cea mai mare dovadă a dragostei mele, renunţînd definitiv la tine (...) Nu fi supărată pe mine, Verona. Ai de-a face cu un nenorocit confuz, care nici nu mai ştie ce vrea. Aş dori să scriu o scrisoare lungă cît toată viaţa şi în ea

să-mi îngrop sufletul pentru vecie! Ce interesant ar fi să mor într-un acces de inimă şi să fiu găsit mort asupra acestei scrisori, scrisoare adresată ţie, iubită Verona. (...) Mie Cabalist-Iniţiat nu îmi este dată putinţa să mă refugiez în moarte de boala-amor care este fără de leac. Eu nu pot, nu am voie a-mi trimete sufletul înaintea Tronului de Har, decît cînd va fi chemat de Cel de Sus. (...) Scrisoarea asta este scrisoarea de adio, de sufletul meu propriu care îl voi îngropa nu ştiu încă în ce, şi voi scăpa de el pentru totdeauna. Şi fiindcă este greu să iei rămas bun de la sufletul tău propriu, de aceea scriu aşa de mult, parcă aş mai putea aştepta o minune cerească ca să nu-mi moară sufletul. (...) Pentru tine eram şi sînt şi acum gata să-mi dau viaţa şi am şi dat-o, căci ca să nu te mai supăr cu prezenţa mea am conceput un plan şi planul acesta înseamnă descompunerea mea lentă dar sigură sau în orice caz dispariţia mea de pe orizontul vostru, evaporarea mea (...) Eu consider relaţiile mele cu Vlad rupte definitiv şi irevocabil. Nu mai vreau nici mierea lui, nici a sa otravă. Dacă mă va mai consulta la reîntoarcerea lui, îl voi sfătui să te îmbrăţişeze cu toată dragostea şi să caute, dacă îi este posibil, să recîştige dragostea ta, să caute să nu te mai chinuiască pentru trecut, căci altfel îţi va îndepărta sufletul şi mai mult şi iremediabil. Îi voi defini toate sarcinile lui din toate punctele de vedere şi îl voi face să ştie ce crede toată lumea despre el şi în ce pericol se află din pricina aceasta. De ar da Dumnezeu să se cumineţească odată şi să devină un om serios cum se cade pentru situaţia lui şi calităţile lui intelectuale. Eventual aşa ar mai putea duce o viaţă normală şi tu să faci ceva din viaţa ta pentru el şi pentru copilul vostru şi poate chiar şi pentru propriul tău suflet (...) Singura mea fericire poate să mai fie să te împaci cu Vlad şi el cu tine şi să vă văd ducînd o viaţă liniştită şi fără griji (...) Sînt praful de pe picioarele tale, al tău şi numai al tău pe vecie (...) Vreau să mă crezi că cele scrise de Simon Şora îl privesc pe el personal. N-au fost ştiute de nimeni cu atît mai puţin ar fi putut să fie scrise de acord cu mine (...) Am păcătuit grav contra ta, iubito, şi nu am nici o scuză decît faptul că eram foarte amărît. Nu te mira, însă de acest lucru, căci afecţiunea mea pentru tine este atît de puternică, încît mi-a luat

minţile. (...) Tu, scumpă, îmi ceri mie scuză ? (...) În numele lui Dumnezeu, eu te implor, dacă ai puţină milă de sufletul meu zdrenţuit şi mult chinuit, scuză-mă tu pe mine pentru tot, dar absolut tot ce ţi-am făcut neplăcut de cînd ne cunoaştem (...) căci tare sufăr, sufăr peste putinţă. (...) Scumpă fiinţă, îţi vorbesc simplu şi fără dedesubturi. Am constatat că eşti incomparabil mai nobilă la suflet ca mine şi mult mai cumpătată în suferinţă ca mine, care ar trebui să stau pe o treaptă mai ridicată, iar eu, vai de mine, am fost brutal, plictisitor şi repugnător în toate (...) Iată că ai posibilitatea de a face un gest mărinimos : să mă ierţi tu pe mine. (...) Dacă bunul Dumnezeu ar avea milă de mine ar face să te împaci cu Vlad (...) să pot să vă văd cu ochii mei liniştiţi şi într-o armonie odihnitoare (...) Va fi înălţător, dacă ne vom ridica deasupra micimilor vieţii, deasupra lucrurilor cenuşii de toate zilele (...) prin iertarea ta şi continuarea prieteniei. (...) Te implor, în numele lui Dumnezeu şi în numele mîntuitorului răstignit pe cruce, pentru mine ca şi pentru tine, să asculţi glasul meu care de data asta este din fundul unui suflet profund reculeş şi să nu-ţi faci deocamdată alt plan, decît să te întorci la Vlad (...) Îţi sărut mîna şi sufletul cu gîndurile cele mai curate şi te voi iubi pe viaţă şi pe moarte, pînă ce biata mea inimă va înceta să mai bată (...) Al tău ucisul şi, de vrei, al tău înviatul."

Ana termină de citit. Înveli scrisorile în batista albă de mătase. Aşeză pachetul pe masă cu grijă, ca pe ceva viu, cu suflet : acolo era cuprinsă toată durerea unui om. La el acasă, Emanuel murea, omorît de durerea cuprinsă în scrisori.

Îl văzuse în agonie. Plătise cu viaţa rătăcirea lui.

O recunoştinţă dureroasă umplu inima Anei, că-i fusese dat să-l vadă înaintea morţii lui, şi să-i spună că-l iubeşte, că nu îl va uita, că în faţa ei, el Emanuel, era fără păcat.

Ar fi dorit acum, cunoscînd păcatul, ca şi atunci cînd a stat în faţa lui necunoscînd păcatul, să-i spună că există iertare. Plata morţii e totală. Plătise cu viaţa.

Acum însă nu-i putea spune aceasta decît numai în taina adîncă a inimii ei. O dezlegare misterioasă a unui păcat iertat în taină de inima Anei. Indiferent că absolvirea era gîndită fără glas, Ana ştia că iertarea era valabil

acceptată. Era absolvirea omului din mormînt care nu mai poate face nimic pentru el.

Acum în aceeași odaie cu Ana sta Verona, „pe viață și pe moarte iubită Verona", cu fața scăldată în lacrimi. Emanuel murea. Plînsul ei, era și el iertarea păcatelor, slăbiciunilor. Prohodul lacrimilor.

Ana șopti :

— Deci, asta a fost.

— Da, asta a fost.

— Verona... Verona... nu l-ai iubit nici o clipă !

— Nu, nu l-am iubit... așa cum a vrut el... nu s-a putut. Mi-a fost groază de la început. Nu de el, ci de mine groază. Am fost cuprinsă de o spaimă sacră, spaima păcatului, a sacrilegiului. Cu oricine s-ar fi putut, dar nu cu el. Era preot... era... în fine, nu știu să explic, dar știu ce am simțit... la atingerea lui... dar a fost prea tîrziu : păcatul se consumase ; iar cînd am văzut patima în care căzuse... groaza mea a crescut... a crescut cu fiecare zi ce trecea.

— Dar de ce ai acceptat... cum de nu ți-ai dat seama... la timp ?

— Doamne... de ce am acceptat ? ! Într-un moment de disperare, de singurătate... de slăbiciune. Vlad mă înnebunea... Nu vreau să pun vina pe Vlad, dar nici departe de vinovăție nu este el de tot ce am făcut și fac. El nu poate crede decît ce vede cu ochii, deci nu îl poți convinge decît că păcătuiești, el nu poate crede că n-ai păcătuit, deci, chinul îndoielii rămîne... Apoi, pentru Emanuel aveam o imensă recunoștință... n-am vrut să fac ce face Vlad și să nu fi crezut că îmi ajutase la vindecarea copilului meu... găsisem un sprijin în el, nu aveam în acea clipă pe nimeni altcineva... numai pe el... Dragostea lui imensă...

— Titan.

— Da. Și apoi... sînt atîtea motive pentru care o femeie se culcă cu un bărbat ! Poate că eram și fascinată la gîndul că este un magician... poate... fascinația...

— Și ?...

— La acest nivel, nivelul sexualității, diferențele, calitățile rămîn omenești. Sînt ale senzualității, ale potrivirilor. Numai depășirea sexualității e diferită și importantă.

— Poate că ai dreptate.

— Întotdeauna m-a cutremurat faptul că acest act, care este și trebuie să fie sacru, e totuși atît de ușor o rușine, un act făcut în taină, un sacrilegiu...

— Și... Vlad ?

— Pe Vlad l-aș fi putut iubi toată viața. El ar fi trebuit să fie omul vieții mele și poate că socotelile din urmă... dar împreună, el cu mine, rezultatul e dezastruos pentru amîndoi... Ironia, batjocura îmi este apărarea... l-am înșelat din batjocură, din furie, revoltă reținută... o supapă la constrîngerile lui violente... cotidiene...

Ana nu îndrăzni să o întrebe de cine vorbește, cu cine îl înșelase prima dată... cu Emanuel ? Adineauri, despre Emanuel vorbise altfel... Dealtfel, tot ce vorbea cu simplitate dovedea totuși că o experiență exista, trădau cuvintele ei...

Verona continuă. Ana nu o întrerupse :

— Pe Vlad l-am batjocorit, îl batjocoresc cu fiecare frază, cu toată că sînt conștientă de reala lui valoare, de autentica lui dorință de elevație. Mă exasperează scăderile lui morale, incapacitatea lui de a corespunde cu aspirațiile lui... și, de aci, implicit, nevoia lui de a nu avea încredere în nimeni, de a minimaliza totul și pe toată lumea... căutînd în oameni o perfecțiune inumană. Se răzbună pe toată lumea de incapacitatea lui de a se menține la un nivel înalt, ironizînd fără preget tocmai fiindcă el este incapabil să realizeze ceea ce așteaptă zadarnic de la propria lui făptură... Cred că el, în locul Sfîntului Toma, nu s-ar fi convins de realitatea Mîntuitorului, nici atingîndu-i rănile. El nu s-ar fi convins decît fiind el Mîntuitorul.

— Iar îți bați joc acum de el, Verona.

Verona surîse un surîs dezarmat și plin de lacrimi.

— Nu am puterea să-l suport... ne vom sfida în continuare.

— Și Vlad... știe... a bănuit vreodată ceva de legătura ta cu Emanuel ?

— Vlad, care bănuia pe toată lumea, absolut pe toată lumea, de Emanuel nu a bănuit niciodată nimic. Cred că de i-aș fi spus, nu m-ar fi crezut.

— Nu știe deci nimeni...

— Nimeni. Numai tu cu mine și cu Dumnezeu.

— Și nu îi vei spune lui Vlad ?

— Lui Vlad ? Ce, ai înnebunit, Ana ? Să-l batjocoresc pe Emanuel în mormînt ?

— Şi totuşi, poate că Vlad ar trebui deşteptat din in- Conştienţa lui infantilă şi... arogantă. Nu are suflet rău... e chiar foarte aproape de o noblețe sufletească neobişnuită... de o elevaţie... e însetat de elevaţie...

— E chiar bun şi generos. A dat bani la toată lumea, decretă Verona.

Ana nu-şi dădu seama dacă Verona ironizează iar sau vorbeşte serios. Putea oare glumi într-o asemenea clipă ? Glasul ei fusese atît de grav şi în acelaşi timp parcă neatentă la ce spune, cu gîndurile duse...

Ana o privi cu o atenţie totală. O contopire de o clipă cu sufletul Veronei. Şi atunci îndrăzni, în şoaptă, să întrebe :

— Ce e cu Simon ? Verona, ce e cu Simon ?

Nu formulă mai clar întrebarea. Citise doar scrisorile lui Emanuel. Cu întrebarea deschisese numai o uşă. Aşteptă în prag.

Neaşteptat, Verona se ridică puţin, înălţă faţa şi lacrimile începură iar să curgă, izvor nesecat, cu abundenţa lor limpede, necăznită :

— Ne-am despărţit, spuse Verona.

— Cum despărţit ? Şi cu el ai trăit ?

— Nu, cu el nu am trăit.

— Dar din scrisorile lui Emanuel reiese că...

— Emanuel nu a înţeles... Nu i-am putut spune ce a fost, nici nu m-ar fi crezut. La atîta patimă, patima lui Emanuel, dramatica lui patimă... nu se mai poate explica nimic. Nu am avut cum să-i explic că...

Verona se opri brusc. Părea înspăimîntată.

— Emanuel te învinuieşte... îl învinuieşte pe Simon că te-a părăsit, că nu te-a iubit, că Simon...

— Pe nedrept. Emanuel n-a ştiut ce s-a petrecut. El crede că numai el a iubit, că numai el a suferit...

— A plătit cu viaţa.

— Şi Simon a plătit.

— Simon ? Cu viaţa ?

— Da. Simon se călugăreşte.

Deslușit, făptura lui Simon îi apăru Anei în gînd :

— Gestul îi seamănă, şopti. Ce romantism... ciudat... Acum, în timpul Revoluţiei comuniste.

— Astfel de hotărîri nu depind de evenimente istorice, prielnice... poate dimpotrivă. Să nu judecăm...

— Trebuie să recunoaştem că nu e momentul istoric cel mai prielnic, cel mai uşor...

— Poate fi cel mai folositor. El aşa zice. În tot cazul, dacă nu ştii tot, tot ce l-a determinat, gestul lui pare exagerat.

— Important e ca gestul, deci hotărîrea lui să nu fie dintr-o nevoie de ameţire, de consolare, un sacrificiu făcut în tinereţe. Simon e foarte tînăr... să nu regrete mai tîrziu...

— Asta a fost şi teama mea... să nu fie un gest al deziluziei... de aceea am avut îndrăzneala să-l întreb... i-am spus că sper să nu se călugărească din deziluzie amoroasă, din pricina mea... Mi-a răspuns — surîzînd — cunoşti surîsul lui, ca să nu am nici o grijă, căci din pricina mea ar fi rămas laic, nu din pricina mea se călugăreşte, că nu e o consolare, ci o chemare, o autentică chemare. Are planuri grandioase... care îl vor consola, sper... sper... să mă uite...

— Suferi ?

— Da. Mi-e dor de Simon, inexprimabil dor, cu toate că sînt fericită că am avut puterea... că Simon a avut puterea...

— Emanuel e în agonie.

— Ştiu. Simon se călugăreşte.

— De ce plîngi, Verona, de ce plîngi iar atît !? Pe cine plîngi ? Pe Emanuel, pe Simon ?

— Nu plîng, curg lacrimile aşa, de la sine. Nu ştiam că plîng.

— Ba da, plîngi...

— Şi ce este cel mai greu de dus, cu toate că cel mai dulce, sfîşietor de dulce, e că ştiu că dacă l-aş chema pe Simon ar veni. Dar nu îl voi chema, îl iubesc prea tare ca să-i batjocoresc viaţa. Căsătoria cu mine nu i se potriveşte. Călugăria i se potriveşte. Călugăria îl va consola, autentic consola... Dar ştiu că mă iubeşte, asta e consolarea mea. Sacrificiul meu şi al lui e poate pentru a păstra curat, integru, ceva care nu poate exista curat decît prin renunţare...

— Nu îl mai vezi pe Simon ?

Verona o privi pe Ana cu spaimă :

— Nu aș vrea să fac cu Simon ce am făcut cu Emanuel să am puterea să nu-l mai caut. Ajunge o dată. Simon are putere pentru cu totul altceva, decît pentru o „intrigă" amoroasă, complicată, oricît de tare m-ar fi iubit. Să-l fi încărcat, sub pretext că-l iubesc, cu povara vieții mele, cu violența lui Vlad, cu soarta copilului meu, toate astea în timp de Revoluție ? Era să-l distrug și pe el și pe toți din jurul meu : întîi pe Simon iubindu-l, pe Vlad tatăl copilului meu, apoi pe Marina, copilul meu... Într-un fel am vrut poate, renunțînd la Simon, la dragostea mea pentru el, fericirea noastră împreună, să-mi plătesc păcatul comis cu Emanuel. Eu i-am spus lui Simon că nu se poate nimic, eu, eu, i-am spus, nu el. Nu el nu a renunțat, așa cum l-a învinuit Emanuel că nu m-a iubit, el, Simon, pur și simplu a avut puterea să se supună. Mi-a spus că oricînd îl chem vine. Atît, dar nu mă caută. E liniștit în acceptare... ceea ce dovedește că a înțeles cu adevărat valoarea sacrificiului. Respectă valoarea sacrificiului.

Ana o privi cu uimire pe Verona. Tocmai ea să fi avut puterea de a hotărî, de a înfăptui un atît de grav și complet sacrificiu ?!

— M-a îngrozit atît de tare ce am făcut cu Emanuel, că nu am putut accepta dragostea lui Simon, trăită așa, pe plan de adulter. Poate astfel am redat vieții un om ca Simon, după ce am omorît un om de valoarea lui Emanuel, un om al libertății, subjugîndu-l. Pentru Emanuel nu mai pot face nimic, decît poate în fața conștiinței mele să renunț la Simon. Poate că exagerez... nu trebuie să cred că sînt sublimă, poate foarte curînd am să mă culc cu orice bărbat ce mi-o place dar cu Simon nu. Cu Simon nu. Nu știu dacă mă înțelegi, căci de fapt nici eu nu mă înțeleg. Caut să-ți explic ție, dar probabil că în fond argumentez pentru mine. Am nevoie să fiu convinsă că e bine ce fac... asta îmi pare mie realitatea...

Lacrimile curgeau pe fața ei, nestăvilite. Îi era oare durerea tot atît de limpede pe cît îi erau lacrimile ce curgeau pe fața ei ?

Ana își aminti lacrimile ce le plînsese ea acum un ceas în fața lui Emanuel, în fața agoniei lui Emanuel. Ana o

lăsă pe Verona să plîngă. Pe cine plîngea ? Pe Emanuel în agonie, pe Simon, sau își plîngea propria ei durere ? Toate la un loc. Se poate și așa.

— Și acum, ce ai de gînd să faci ?

— Nimic. Stau. Se întoarce Vlad. O să-mi facă scene retrospective sau imaginare, fără să poată afla ce e cu mine. Da, se întoarce Vlad. Îl aștept. Efortul pe care l-am făcut în urmă mi-a conferit o putere, puterea răbdării, a tăcerii... E și copilul, Marina. Îl adoră pe Vlad.

— Marina ce face ?

— Pentru mine, o durere în plus. Poate că o merit. Am fost atît de hărțuită în ultimul timp. Marina se ferește de mine. Îl așteaptă pe Vlad. Bietul Yuri a plecat și nu se va mai întoarce niciodată, chiar dacă a scăpat viu de pe front... O să le treacă și lor amorul... O să ne treacă la toți... dar pînă una-alta e greu, oh ! cît de greu !

Capitolul XXVI

Seara, cînd Ana s-a întors acasă a găsit odăile pustii. Filip era plecat în oraș.

I-ar fi fost mîngîiere să fi putut vorbi cu el, chiar de nu i-ar fi povestit ce aflase, putea totuși auzi glasul lui, vedea privirea înaripată de toată puterea tinereții lui exaltată. Dragostea lui Filip îi îmbogățise viața.

Ana umblă prin pustiul odăilor cu amintirea grea a tot ce trăise în după-amiaza aceea : lacrimile ce le plînsese în fața lui Emanuel în agonie... lacrimile Veronei plînse pentru Simon care se călugărea. Îi răsări apoi în mod neașteptat în minte ruinele calcinate, făcute zgură a tot ce fusese odată casa ei... își aminti de toate despărțirile, de toți morții își aminti... Un rechizitoriu al vieții ei... un control a posibilităților ei...

La începutul serii, cu toate gîndurile triste, un adînc amplu îi sta în inimă nemișcat... Totul devenise simpla amin-

tire a durerilor demult petrecute sau petrecute chiar în vis. O distanțiere evidentă între faptele întîmplate și ea. Participarea îi era acum fără amestec esențial. Inima, cuibărită în adîncul ei misterios, avea liniștea pietrei de mormînt, caldă numai de soarele ce fusese ziua în înaltul cerului.

Și totuși Ana știa că mai important ca orice durere era să rămînă vie în ființa ei, sacra putere care susține eterna realitate a vieții.

Amintirea extazului trăit pe vremuri îi da certitudinea că într-adevăr odată cu acel extaz o schimbare esențială și de netăgăduit se înfăptuise. Un suflu vast și liniștit care cuprindea gustul Eternității se așezase în ea și o stăpînea.

Primea tranzitoriul neîntrerupt al faptelor cotidiene fără acerbarea nerăbdătoare a celor ce se confundă permanent cu clipa. Și totuși era mai aproape de oameni ca niciodată. Participare fără confundare.

De fapt ce i-ar fi putut povesti lui Filip ? Verona nu era singura care știa să tacă ! Și ea, Ana, știa să tacă.

Dar avea oare dreptul să tacă ? Să-l lase pe Filip străin de dramele oamenilor ? Periculos lucru naivitatea inconștienților, neparticiparea cu omenescul ! În orgoliul lui neînfrînat, la Filip tendința neparticipării, sau mai bine-zis a unei participări pur intelectuale, livrească, sau simplu senzuală, era un pericol de uscare sufletească, de eventuală sterilitate, de înstrăinare, el titan în posibilități.

Înaintea plecării lor, a ei și a lui Filip la țară, Filip dusese teanc de manuscrise unor redacții, pentru lectură. Probabil acolo se afla acum, în discuții. Dar pentru ce atîta întîrziere, fără să-i telefoneze ? Probabil că fusese nevoit, sau îi plăcuse să prelungească convorbirile cu acei oameni, care în curînd îi vor fi colegi sau colaboratori. În tot cazul succesul lui va depinde mult de ei. Îl vor înțelege oare ?

Tot ce scrisese Filip avea o valoare incontestabilă. Ana recunoscuse în el o vigoare neobișnuită. Era mîndră la gîndul posibilului lui succes. Desigur, inevitabil succes.

Adîncită în gînduri, în griji, în planuri, în presupuneri, îndoieli și speranțe, la începutul serii. Ana nu simțea cum trece timpul. Dar mai tîrziu își dădu seama că se făcuse noapte, tîrziu și că Filip nu se întorsese, nu-i telefonase. Atunci, a fost cuprinsă de îngrijorare pentru Filip.

Își aminti cum, la începutul legăturii ei cu Filip, atunci cînd încă nu hotărîse să rămînă cu el în casă, într-o seară, cînd plecase de la Ana foarte tîrziu și cum a doua zi sosise la ea, bandajat la cap. Îi înmînase Anei o cravată, cea pe care o purtase în ajun, țeapănă de sînge uscat pe ea.

„—Asta e cravata mea și ăsta este sîngele meu, i-a spus Filip, și tu ești de vină că era să fiu omorît.

— Eu ?! de vină !... Filip, ce s-a întîmplat ? întrebă Ana înspăimîntată.

— Cînd am plecat de la tine, gonit de tine, gonit de încăpățînarea ta, seara tîrziu... că te încăpățînezi să mă trimiți cu punctualitate la gazda la care locuiesc, în lașitatea ta de-a nu-ți lua responsabilitatea...

— Și ?

— Și... Știi prea bine că străzile sînt periculoase noaptea. Ai uitat că trăim în plină Revoluție... și te răsfeți...

— Și ?

— Și umblînd așa pe străzi, străzi neluminate, am auzit o femeie strigînd ajutor. O atacaseră niște oameni... Am alergat acolo... Rezultatul a fost că m-au atacat pe mine. Femeia a fugit, eu însă a trebuit să lupt... Unul era șchiop, umbla în cîrje. Cu cîrja mi-a tras în cap... Pricepi ce ridicol... ce scenă de coșmar, de «grand guiniol». Alt individ mi-a pus un revolver în piept... I-am sucit mîna. Am tras de trăgaci să descarc. Revolverul n-a pornit. Nu avea gloanțe... dar sîngele curgea din capul meu, intra în ochi, mă orbea... Am fugit... am sărit un gard... la spaimă omul devine acrobat, zise Filip rîzînd, rîsul lui de tinerească victorie.

De nu ar fi fost cravata plină de sînge și capul bandajat plin de sînge uscat, Ana ar fi putut crede că Filip fantazează ca să o forțeze să-l accepte în casă cu ea.

Filip a mai spus :

— Și la noapte, dacă iar ai să mă gonești, iar am să plec, iar am să-mi risc viața. Și tu ai să fii de vină de tot ce mi se va întîmpla rău...

Filip o privi adînc, apoi surîse și privind-o cu tandrețe, adăugă :

— ...rău și bine."

Din noaptea aceea se mutase definitiv la Ana.

Trecuse un an, dar străzile erau tot periculoase de întunecată neliniște.

Oare pentru ce întîrzia acum Filip, fără să-i telefoneze ? Grija Anei crescu din ce în ce mai acută. Ana continua să se plimbe.

Liniştea ei de la începutul serii se transformase într-o grijă penibilă pentru Filip. Dar nu avea nimic altceva de făcut decît să aştepte. Gîndurile o duceau cînd la Emanuel, cînd la Simon, la Verona, la ei toţi, cînd la Filip. Mereu şi din nou la Filip cu o grijă din ce în ce mai grea.

Foarte tîrziu, foarte obosită, aşezată într-un fotoliu, închise ochii, şi pe nesimţite, aţipise. Un somn uşor ca o ceaţă. Poate că era trează şi numai ameţită de oboseală, de grijă...

În cotropirea oboselii uită pe cine aşteaptă. Aşteptările toate, răsăriră în nervii ei ca o realitate dureroasă... Poate că îl aştepta pe Filip... poate că îl aştepta pe Ion... cît îl aşteptase pe Ion, învăţase tehnica aşteptării...

Obişnuinţa aşteptării, a anilor de aşteptare, se făcură simţită ca o realitate ciudată... Aştepta... cu o încordare densă de o penibilă teamă...

Încet, o revoltă o cuprinse fără a o trezi complet din halucinaţia clipei. Pentru nimeni în lume nu trebuia să-i fie aşteptarea ţel în viaţă şi să o tulbure. Liberă, descătuşată, voia să fie ; iar aşteptarea numai speranţa unei nobile deşteptări a adîncurilor inimii. Să aştepte... Nu pe Ion, nu pe Filip... pe nimeni... pe nimeni, zadarnica aşteptare a oamenilor care, şi aşa într-o zi au să plece definitiv... Nimeni nu scapă de plecarea definitivă fără întoarcere... Inevitabilele despărţiri... De ea însăşi, de inima ei... nu se va despărţi niciodată... de inima ei trebuia să aibă grijă...

Peste măsură obosită, Ana voi totuşi să se deştepte complet, să scape, să scape din crispare, din durerea acestei aşteptări, a grijei pentru Filip, dar nu reuşi...

Pe urmă somnul alunecă într-o altă durere... nu a mai fost durerea ei ci durerea lui Emanuel în agonie, aşa cum îl văzuse, aştepta... aştepta... o aştepta pe Verona... În vis Ana i-a strigat : „Nu e voie, nu e voie, nu e voie să aştepţi aşa... Emanuel cum ţi-ai permis să suferi atît ?"

Şi Emanuel desfigurat de paloarea agoniei spunea : „Ştiu, toate lucrurile sînt de împrumut. Şi Simon e de împrumut... şi Verona e de împrumut... şi dragostea lor e de împrumut."

Ana în şoaptă i-a spus : „Şi Filip e de împrumut."

Emanuel a zis : „Domnul e Etern".

Somnul Anei se adînci. Poate numai cîteva clipe, dar suficient ca să treacă totul într-un vis pregnant, atît de pregnant încît pecetluit în ființa ei, nu-l uită niciodată ; sta în genunchi în fața unei judecăți. Îi văzu pe acei oameni care o judecau. Unul din ei s-a ridicat și a spus : „Căutam un om drept".

Așa îngenuncheată, capul plecat pînă la pămînt Ana gîndi : „Oh ! de aș putea fi eu acel om !"

Atunci, cineva îi luă mîna stîngă, i-o ridică și îi puse un inel pe degetul inelar, ca într-o tainică logodnă.

Cutremurată, Ana se trezi. Realmente ar fi vrut să fie ea acel om drept. Cu smerită năzuință dori acest lucru.

În odăi lumina lămpilor pălise. De afară, imperceptibil, zorile albe se lipiseră de geamuri și Filip încă nu venise ; iar Ana nu putea face nimic decît să aștepte... să aștepte, să aștepte iar...

Și cînd într-adevăr se făcu de tot ziuă, poate era șapte, Ana, încremenită în fotoliu, cu o oboseală care o durea pînă în oase, auzi ușa intrării deschizîndu-se. Întîi cheia în broască, apoi ușa. Ana nu se mișcă. Aștepta.

Filip intră în odaie, ochii iradiind lumină. Era viu, nevătămat, splendidă apariție.

Ana încă încremenită în fotoliu, îl văzu cum înaintează doi pași și cum, ajuns în mijlocul odăii, îngenunche în fața ei cu capul plecat.

Ana se înfioră. Ce putuse face, de trebuia să ceară iertare în genunchi ?

Apoi, fulgerător, înțelese :

— Filip, m-ai înșelat.

Filip zise :

— Dacă s-a ținut nebuna de mine !

— Filip, te implor, ridică-te. Fii serios !

— Mă scol dacă mă ierți.

— Te-am iertat.

— Zău ?! Adevărat ?!

— Hai, Filip, fii serios.

— Nu ești supărată ?

— Nu.

— Vai, ce fericire ! Îmi era atît de frică. S-a ţinut nebuna de mine. Nu am putut scăpa. Tot timpul m-am gîndit la tine. Nici o plăcere... sau minimă.

Filip se ridică. Era de o victorioasă frumuseţe în transparenţa stranie a odăii luminată de zori şi de lămpile palide. Părea o arătare şi el de vis.

Ana şopti :

— Mi-a fost teamă. Nu am dormit toată noaptea. Să fi ştiut numai că eşti sănătos... ar fi fost mai uşor.

Filip făcu o faţă dezolată.

— Cum era să-ţi telefonez ! M-am tot uitat la telefon ! dar de îţi auzeam glasul, nu mai puteam sta acolo... înţelegi !

— Da, înţeleg.

Rîse uşor şi Ana.

— Nu ştii ce rău îmi pare. Dacă nu mă iertai, mergeam şi o omoram pe tîmpită.

— Nu trebuie să mă consolezi, insultînd-o. Nu este ea de vină. Şi... asta o să se întîmple... mereu. Eşti prea frumos ! Eşti periculos !

Filip rîse un rîs ponosit :

— Şi am să fiu peste toate şi bogat !

Scoase din buzunar un teanc de bancnote :

— Nu le azvîrl în aer, ca Vlad, porumbei albaştri. Poftim, Ana, totul e al tău. Mi-a fost teamă să nu-i vadă nebuna. I-am ascuns, cu toate că realmente nu pentru bani s-a ţinut după mine. Se ştie că sînt sărac. Mă bucuram să ţi-i aduc... după atîta sărăcie... Să vezi... mai întîi am mers cu toţii la un restaurant... Şi-au dat seama că mă enervaseră... Voiau să mă împace... s-a băut... s-a băut mult... am întîrziat... apoi a fost prea tîrziu să-ţi mai pot telefona... de-ţi auzeam glasul nu mai puteam sta departe de tine...

— Mi-ai mai spus... Deci, a plăcut ce ai scris... de ce te-ai enervat ?

Filip se întunecă. I se încleştară maxilarele, deveni deodată nu înger ci o fiinţă cu toate tarele primitive ale omului.

— Uite ce e, să ştii că am trecut printr-o mare furie... şi asta m-a ameţit mai tare ca alcoolul băut...

— Furie ?

— Da, furie. Îţi poţi imagina că nişte incompetenţi s-au apucat să-mi critice romanul... din punct de vedere

comunist, ca și cînd ei ar fi fost capabili să priceapă... ei cred că despre comunism, pentru comunism, nu se poate scrie decît în lozinci plicticoase, antiartistice pe care cititorii le refuză... Vor să scrie toată lumea cum le place lor, ei fiind însă incapabili să scrie decît plicticos. Nici nu bănuiesc ce este sensibilitatea artistică, inspirația, omoară inspirația. Înțeleg să nu te lase să scrii contra, dar prin lipsa lor de gust vor omorî tocmai posibilitatea de a promova comunismul. Vor steriliza arta... Am crezut că îmi retrag manuscrisul. Am amenințat. S-au speriat... de fapt ei nu doresc să promoveze o literatură, ci să arate ce pot ei ca... funcționari comuniști. Drept să-ți spun, în clipa asta mi-am dorit o libertate în care să fiu lăsat să demonstrez că se poate scrie pentru socialism fără lozinci, fără plictiseală...

— Liniștește-te, Filip. Potolește-te.

— Am iscălit contractul. Banii ăștia sînt avansul. Sper să fiu scutit de a mă conforma gustului lor, și... Vom fi bogați... O să cumpărăm mobile, covoare, argintărie... O să epatăm lumea... să vezi gelozie. Regele și regina...

— O să cumpărăm și mîncare, și lemne pentru la iarnă.

— Ce prozaică ești. Vai ce bine că m-ai iertat. Ana, să mă crezi: mi-a fost tot timpul dor de tine! E oare posibil așa ceva?

— Probabil că da...

Filip o privi atent:

— Ana, nu înțeleg de ce nu ești supărată... de ce nu ești geloasă... Nu mă iubești?

— Cred că te iubesc mai mult decît îți poți tu imagina. Nu te pot împiedica de la nimic... ești liber... te iubesc dincolo de mine... În noaptea asta mi-am dat seama; iar acum mi-e teamă ca nu cumva, luat de cine știe ce apetit, să nu te legi de vreo femeie care să te degradeze.

— Pe mine?

— Ești vulnerabil, ești vulnerabil. Te poți împotmoli în lucruri secundare.

— Ești tristă, Ana. Nu trebuie să fii tristă. Te iubesc numai pe tine. De ce ești tristă? Vrei să plîng, ca să mă ierți cu adevărat? Să-ți demonstrez remușcările mele?

Ana îl privi în tăcere. Avea într-adevăr ochii atît de lucioși! Ana spuse rar:

— Azi am fost la Emanuel. Este grav bolnav.

— Emanuel, bolnav ?

— E pe moarte.

Ochii lui Filip se măriră a spaimă :

— Ana ! Cum să moară ! Era în plină putere...

— Da, era în plină putere, dar acum moare.

— De ce moare ? Ce i s-a întîmplat ? Ce are ?

— Nu știu ce. Important nu e cum îi zice bolii, importantă e realitatea morții lui.

— Trebuie salvat. Încercat totul.

— S-a încercat totul.

— Și eu... m-am distrat nepermis...

— Nu-ți face remușcări. Nu știai că e bolnav. E inutil. Hai, hai, Filip...

Filip o cuprinse în brațe :

— Nu te am decît pe tine. Te rog să mă ierți. Te rog. Te rog să mă ierți necondiționat... în Eternitate să mă ierți... sînt capabil de atîta slăbiciune, apetituri, încît mi-e teamă ca vreodată să nu te superi cu adevărat pe mine... iar eu nu te am decît pe tine pe lume... Vezi și astă-noapte...

— Filip, termină. E penibil să ne reamintim. Nu trebuie să ne încărcăm cu inutilități. De nu.ar fi gîndul lui Emanuel, nu știi ce bine dispusă aș fi... că te-ai întors întreg...

Ana îl mîngîie. Într-un fel, îi era milă de el. „Nu sînt proprietăreasa lui", își aminti că acesta era legămîntul ce și-l luase asupră-și. Legămîntul era în inima ei, valabil.

— Du-te în baie și te spală, pînă pregătesc ceaiul.

— Să mă spăl, ca să nu-ți fie silă de mine ?

Ana rîse :

— Da, ca să nu-mi fie silă. Și nu te mai răsfăța. Ah ! stai... trebuie să știi că Simon...

Filip se opri locului. Strigă speriat.

— Simon ? Ce este și cu Simon ?

— Nimic rău. Simon se călugărește.

— Glumești ?

Filip se apropie de Ana.

— Nu glumesc. Auzi ce glumă ! E adevărat.

— Dar pentru ce, pentru ce ?

— Crede că va fi mai folositor așa.

— Socialmente ?

— Vrei tu să glumești, dar nu se prinde. Da, socialmente.

— Deci, nu era îndrăgostit de Verona ?!

— Poate că este... poate că tocmai de aceea...

Filip rămase dus pe gînduri.

— Simon... călugăr... E grav ce vrea să facă. Tocmai acum, cînd bisericile vor trece, trec, printr-o iminentă criză.

— Poate că tocmai de aceea se crede folositor... de mult se pregătea... a terminat și Teologia... nu-i lucru obișnuit. Poate că simte că este de datoria lui să lupte fățiș, ca să se treacă de la superstiție, frică, obscurantism, nu la un ateism uscat, orgolios și nesatisfăcător, un ateism care nu explică nimic, declarat ca o victorie — penibilă victorie — a minții omenești, ci să se treacă la un respect față de viață, o sacralizare a vieții... Nu trebuie batjocorit trecutul bisericilor, au avut rolul lor, ci trebuie mers mai departe.

— Și Simon se simte dator... capabil...

— Au existat întotdeauna oameni care au luat asupra lor tocmai ce e greu. Întotdeauna pionieratul, pînă la martiraj, și-a găsit adepți. Dialectica materialistă ar trebui să funcționeze în orice problemă, deci și în privința religiei. Comuniștii, dacă vor interzice religia, vor ieși pur și simplu inevitabil la iveală tot felul de superstiții, noi credințe obscure, subversive, lipsite de noblețea tradiției. Ortodoxismul, la timpul lui, a avut un rol fertil în cultura țării, nu trebuie uitat, și dacă acum pare depășit, trebuie căutată o nouă așezare. Și acum, după prelegerea mea, du-te de te spală. O să bem ceaiul. Azi e „a doua zi" de cînd ai plecat, și o oră destul de înaintată.

— Da.

Filip o mai privi o clipă cercetător, apoi dispăru.

Rămasă singură, Ana își aminti de ea însăși. Se simțea vie, puternică. Închise ochii și se găsi întreagă. Își aminti visul : „căutăm un om drept". Da, nu-i era dat să-l oprească pe Filip de la viață. Își juca și el soarta. Destinul lui era în mîinile lui, nu în ale ei.

Cînd Filip se întoarse din sala de baie, masa era pusă, ceaiul pregătit. Ana, bucuroasă, zise :

— Merg să aduc apa clocotită și pîinea prăjită.

Se sculă și vru să iasă din odaie. Filip o chemă ușor :

— Ana.

Ana se opri.

— Ana, vreau să-ţi spun că sînt fericit, că îţi mulţumesc pentru toate, pentru această miraculoasă înţelegere a ta, pentru libertatea ce mi-e hărăzită lîngă tine, pentru iertarea ta...

Filip făcu o pauză, o suspensie a respiraţiei. Ana, oprită locului aşteptă să audă ce vrea Filip să-i mai spună. Şi Ana auzi :

— Lîngă tine totul este perfect. Singurul lucru care îmi lipseşte este că eu, foarte mult aş dori să am copii.

Ana avu o cutremurare. I se păru că a primit o lovitură decisivă, un ordin absolut al despărţirii ei de Filip. O durere atroce i se aşează în trup, nu în inimă, ci în tot trupul. Închise ochii şi îşi spuse ei însăşi, în şoaptă : „Am înţeles, şi acum, rabdă, cum te-ai lăudat, rabdă".

Da, verdictul fusese dat definitiv.

Aceasta a fost adevărata clipă a despărţirii ei de Filip. O clipă de o claritate fără remisiune, neştiută de nimeni şi nici de Filip. Despărţirea, verdictul despărţirii îl primi tainic în adîncul inimii. Ea nu putea avea copii. Filip se culcase în noaptea aceea cu o altă femeie, dar asta nu o putea despărţi de Filip ; dar faptul că el dorea copii, că-i spusese Anei că dorea copii, el neştiind că Ana nu putea avea copii, o dezlega pe Ana de iluzia Eternităţii dragostei lor.

Oprită locului, neputîndu-se mişca, Ana acceptă verdictul. Îşi mai zise : „Bineînţeles că despărţirea nu va fi imediat. El nu ştie. Filip nu ştie. E suficient că eu ştiu. Momentul efectiv al despărţirii se va alege de la sine. Clipa despărţirii va veni de la sine, la momentul potrivit. Dar eu ştiu, eu ştiu. Am înţeles." Inima Anei îşi mai zise : „Aş fi dorit ca Filip, să nu intre în banal, să-şi fi născut în inima lui, o suficientă putere, tenace, ca să dea la iveală, nu o sumă de copii, posibil mediocri, ci o sumă de cărţi valabile pentru toţi oamenii pămîntului. Dar nu poţi cere nimănui ce nu este capabil să dea."

Ana auzi glasul lui Filip :

— Ana, ce-ai încremenit aşa în uşă ?! Te doare ceva ?

— Nu, nu mă doare nimic. Dimpotrivă, mi-e bine. Merg acum să aduc ceaiul.

Apoi s-au aşezat la masă şi au băut ceaiul. Filip mîncă cu poftă. Ana bău ceaiul cu însetare.

Deodată, Ana a fost cuprinsă de o obscură, dar puternică, senzație. Se ridică și automat merse spre telefon. Făcu un număr bine știut.

— Alo ! aci Ana Stavri. Vă rog, aș dori să știu cum se mai simte doctorul Emanuel Reich.

Și Ana auzi :

— Doctorul Emanuel Reich a murit acum cîteva minute.

Își aminti numai, din înmormîntarea prietenului ei Emanuel Reich, de acea după-masă în care frunzele de început de toamnă ale pomilor din cimitir fremătau puternic în soare și în vînt parcă vrînd să se desprindă din strînsoarea pămîntului care îi pecetluia în nemișcare și gloata oamenilor îmbrăcați în negru, care umblau încet, în tăcere, în urma coșciugului și mîna, mîna Veronei strîns legată de mîna ei, a Anei.

Umblau încet, ea și Verona. Mergeau spre groapa ce aștepta deschisă trupul celui ce fusese Emanuel Reich.

Mîinile Anei și ale Veronei, singurul lucru viu din ființa lor. Strînsoarea era ca de piatră conștientă. Asta fusese, asta era.

Nu au avut puterea să meargă să o condoleze pe Estera Reich, soția lui Emanuel Reich.

Durerea lor era numai a lor. Neștiută de nimeni. Nici lacrimi nu au avut. S-au strecurat nebăgate de nimeni în seamă prin mulțime și au părăsit cimitirul. Nici pe drum nu au vorbit. Totul fusese spus.

Capitolul XXVII

La aeroport, cînd a sosit Vlad Axente, era lume multă adunată pentru a-l primi. Sus, în ușa avionului, Vlad a apărut, oprit o clipă în capul scării, tînăr, plin de farmec, excesiv de elegant îmbrăcat. Părea că, de sus, își privește victoria. Cu toată distanța, ochii lui negri, cu sprîncenele nobil marcate, s-au văzut deslușit.

A fost întîmpinat mai întîi de oficialitățile Ministerului de care depindea și de personalul întreprinderii pe care o conducea. Dar, imediat, ochii lui o căutară pe Verona. Cînd

au fost față în față, a îmbrățișat-o de ochii lumii, fără să o sărute, formală îmbrățișare, pretext ca să-i poată șopti :

— Simon nu este în întîmpinarea mea. Deci, ce am auzit n-au fost minciuni. Bravo mie !

Apoi, în grabă :

— Apropo de minciuni, unde este doctorul Emanuel Reich, celebrul meu protector ? Ar fi fost natural să se deranjeze !

Verona a înălțat capul, l-a privit în ochi :

— Emanuel Reich a murit.

— Ce spui ? Cum ? Iarăși fantazezi, iarăși minți...

— Nu mint. E adevărat.

— Cînd ?

— Acum două săptămîni.

— Ce l-a apucat ?

— L-a apucat moartea.

Cu toată lumea adunată la aeroport, Vlad rămase o clipă pe gînduri, apoi, neașteptat, Verona îl auzi șoptind ca în transă :

— Destinul meu îmi favorizează, prin moartea lui, și libertatea necesară să pot acționa acum pe măsura posibilităților mele.

— Doamne ! șopti Verona înfiorată, înspăimîntată.

— Asta nu înseamnă că nu-mi dau seama de tot ce a făcut pentru mine. Dumnezeu să-l ierte și pe el și pe mine că nimeni nu-i fără păcat. Eu — din partea mea — îl iert. Să mă ierte și el pe mine dacă poate.

Vlad se iută în jurul lui :

— Unde e Marina ?

— Aici, lîngă tine

— Vai, ce mare și frumoasă te-ai făcut, mai să nu te recunosc.

Se îmbrățișară emoționați, îndelung.

Apoi, Vlad privi cu vădită satisfacție cum i se încarcă valizele, enormul bagaj. Îi spuse Marinei :

— Ți-a adus tătucu o mulțime de surprize.

Și întorcîndu-se spre Verona, îi spuse și ei pe un ton aspru :

— Și ție ți-am adus, cu toate că nu meritai.

Verona nu se putu abține să nu surîdă, gîndind : „Nu s-a schimbat, e același". Și mai gîndi : „Poate că este lucrul

cel mai greu să-şi schimbe cineva firea ! De ce să-l judec ? Poate că şi eu sînt aceeaşi !"

În maşină, spre casă, Marina în faţă lîngă şofer, Verona şi Vlad în fundul maşinii, unul lîngă altul.

— Deci, presimţirile mele s-au adeverit. Şi să nu crezi în presimţiri ! Eram sigur că între tine şi Simon... că aţi înnebunit, cu toate asigurările doctorului că nu-i adevărat...

— Ce ar fi dacă am schimba subiectul şi am vorbi de succesele tale erotice de la Paris ? S-a dus vestea !

Vlad nu se putu abţine să nu surîdă.

— Succesele mele nu au importanţă, dar nebuniile tale te asigur că au.

— Le dai tu importanţă.

— Şi tu nu ?

Verona simţi un cuţit în inimă. Senzaţia în trup îi aminti de moartea lui Emanuel, de Simon... Un sentiment de spaimă o cuprinse.

Era în maşină lîngă Vlad, dar nu ştia spre ce merge...

Vlad începu să vorbească aşa, ca pentru el, dar destul de tare ca Verona să audă :

— Deci, Simon, Simon, bunul meu prieten, la care poate m-am gîndit că mi-ar plăcea să-mi fie fiu, poate mai tîrziu ginere, care vorbea ca omul care se apropie de sfinţenie, care îmi făcea mie morală, m-a minţit, m-a înşelat, m-a batjocorit cu propria mea femeie, s-a degradat, a degradat cel mai sfînt sentiment. Parcă mi-a murit cel mai bun prieten... de încredere...

Verona îl întrerupse :

— Linişteşte-te, lucrurile stau altfel.

— Cum altfel ?! Nu mă enerva. Nu începe cu pledoaria !

— Cu Simon Şora n-am trăit şi cînd şi-a dat seama ce se întîmplă, a hotărît să se călugărească.

Întîi, Vlad avu o nemişcare ca de piatră, o înţepeneală, apoi se întoarse încet către Verona :

— E adevărat ?... sau inventezi ?

— E adevărat.

Faţa lui Vlad se schimbă. O cutremurare vizibilă. Întîi ochii i se măriră, apoi plecă pleoapele. Mai tîrziu şopti :

— Şi tu ?

— Am fost de acord.

— Nu te mai iubește ?
— Ba da, dar tocmai de aia... am fost de acord.
— Și... acum...
— Dacă mă accepți, voi rămîne cu tine și cu Marina.
Vlad luă mîna Veronei :
— Sînt cutremurat, șopti.
— Și eu.
Vlad o cuprinse pe Verona de umăr, un gest de desăvîrșită protecție. Ea își lăsă capul pe umărul lui :
— Mai tîrziu ai să-mi povestești...
— Da.
— Unde e ?
— La Mînăstirea Antim.
— Îl mai vezi ?
— Da, la slujbă... cînd merg la biserică.
— Suferi ?
— Da. O să ne treacă.
— Nu te mai iubește ?!
— Ba da. Dar așa am hotărît.
— Auzi ce putere a avut băiatul ăsta !... Și eu îl judecam... sînt un ticălos... Auzi... ăla a murit și Simon se căluge rește... și toate astea în lipsa mea... !!
— Ar fi bine să nu judeci pe alții pînă nu știi tot...
Marina se întoarse către ei. Îi văzu așa, Verona cu capul pe umărul lui Vlad. O gelozie surdă o frămîntă. Ar fi vrut să fie ea lîngă tatăl ei. Să poată vorbi cu el :
— Vlăduțule, spui că mi-ai adus multe lucruri.
— Da.
— Și cărți ?
— Și. I-am adus și Veronei, mămichii, o mulțime de frumuseți. Nu știu dacă le merită...
— Nu le merită.
Vlad rîse, emoționat. O strînse mai tare pe Verona lîngă el.

Capitolul XXVIII

Vlad îi telefonase Anei și o invitase pe ea și pe Filip la masă :

— Dacă vreţi să veniţi... numai dacă vreţi.
— Vrem.
— Aţi citit gazetele ?
— Da.
— Şi tot vreţi să veniţi ?
— Tocmai de aceea am vrea să venim.
— Aţi citit insinuările, învinuirile, presupunerile, exagerările, minciunile...
— Da.
— Puteţi veni fără nici o teamă. Voi, Slavă Domnului, nu aveţi nici un amestec, nu vă pîndeşte nici o implicaţie. Spun toate astea pentru că lumea a început să mă evite preventiv. Dacă veniţi, mi-ar face plăcere...

A sosit mai întîi Ana. Filip urma să vină ceva mai tîrziu. Avea o întîlnire importantă la o editură.

Ana l-a găsit pe Vlad singur. Verona era în oraş, Marina la şcoală.

Intrînd în birou la Vlad, primul lucru pe care Ana l-a văzut a fost o scrumieră mare, plină de mucuri de ţigări, teanc de mucuri, aşezată lîngă nişte cești de cafea goale. Ana s-a speriat. A privit lung scrumiera, l-a privit pe Vlad. Vlad a rîs stingherit.

— Una caldă una rece. Asta îmi lipsea ca să-mi fie viaţa interesantă. Sînt în pericol. Mă pîndeşte un mare proces. E inevitabil. Învinuirile ce mi se aduc nu sînt drepte. Să ştii, Ana, ţi-o spun cu toată sinceritatea, dar tocmai aceasta, că învinuirile nu sînt juste, mă sperie, îmi dă certitudinea că-mi caută cu tot dinadinsul vină, că soarta mea este dinainte hotărîtă. Probabil că marile schimbări ale ţării necesită înlăturarea unor oameni, a unor organizaţii învechite. Pentru a schimba mentalitatea, e necesară o schimbare totală. E necesar să înlături anumiţi oameni de sînt sau nu vinovaţi. De nu au vină, le găseşti vină. Logic. Acum mi-a venit mie rîndul. Cine pe pămînt nu are vină ? Şi de nu ţi se găseşte altă vină, atunci ţi se pune în spate, ca un păcat, indiferent de atitudinea ta personală, vina că te-ai născut într-o anumită clasă socială. Exact aşa. Parcă ţi-ai fi ales părinţii ! Oameni de valoare, şi care desigur ar putea deveni oameni folositori, sînt înlăturaţi implicit. Cred că asta, această luptă cu duşmani imaginari, va fi poate partea cea mai întunecată a Revoluţiei... dar probabil că este inerentă Re-

voluției în începuturile ei. Revoluția franceză l-a decapitat pe Lavoisier și pe alții. E știut. Acum, întîmplător, mi-a venit mie rîndul.

Ana, îmi pare bine că sîntem singuri și putem vorbi. Ai rămas unicul om cu care pot vorbi... înainte era și Simon... pe el l-am pierdut... era, să nu mint, și Emanuel... și pe el l-am pierdut... cu toate că... nu ne potriveam... deloc... dar apropo, ce face Filip ? De ce nu a venit ? Vreau să-l văd.

— Vine sigur.

— Învinuirile ce mi se aduc, repet, nu sînt drepte, dar e drept că în fața lui Dumnezeu sînt un păcătos... păcate pe care numai eu le cunosc. Sînt un păcătos. Îți spun : dacă e să plătesc, pentru ce știu eu, numai eu, cu ce am păcătuit, accept, am să plătesc. E natural să plătesc. Deci nu pentru ce sînt învinuit de asta sînt nevinovat. Repet. Voi plăti însă pentru păcatele mele știute numai de mine.

Cu o ființă atît de grandioasă toate surprizele sînt posibile.

— Și rele ?

— Da, dar și bune. Extrem de bune... Eu aștept.

Eu nu am furat. Ana auzi. Eu nu am furat. Nu sînt un hoț. Nu am furat banii. Nici de la Stat nici de la nimeni. E o înscenare. E nevoie de un țap ispășitor și ascultă-mă pe mine, nu voi fi singurul. Reabilitări „post-mortem" vor fi, dar eu nu accept această soartă. Ascultă Ana, crezi că sînt atît de dobitoc, încît dacă aș fi furat și aș avea bani în străinătate să mă fi mai întors în țară !

— De ce ești atît de sigur de pedeapsă ?

— Sînt. Îmi este dat să plătesc. Văd, simt, e inevitabil și grav. Pușcăria poate însemna moartea. Moartea... Ana... moartea.

Vlad se cutremură.

— Nu cobești Vlad ?

— Nu. Ascultă, voiam un sfat de la tine... nu am cu cine vorbi... decît cu tine. Ce zici, nu ar fi mai bine să mă sinucid ca pedeapsă ? Vorbesc foarte serios, crede-mă. Pentru greșelile mele, păcatele mele știute numai de mine ?

Ana văzu iar scrumiera imensă plină de mucuri. Deci, Vlad nu dormise... Vlad era palid. Nu glumea.

— Vlad, eu cred că asta nu ar fi o pedeapsă, ci o evadare, o lașitate, un păcat în plus. Iar de e vorba de pe-

deapsă acceptată și dacă este inevitabilă, va fi să rabzi ce va veni. Și... ar mai exista o pedeapsă, dacă o putem numi pedeapsă, poate mai repede aș numi-o disciplină...

— Ce ?

— Ar fi să te schimbi. Schimbîndu-se, omul devenind un alt om, își schimbă implicit și soarta. E cel mai mare efort pe care îl poate înfăptui un om. Tu știi prea bine că sinuciderea e ultima lașitate, ultimul păcat.

— Deci, mă sfătuiești să rabd... nedreptățile ce mi se fac. Auzi, să mă facă escroc înainte de judecată... înainte de proces, de pledoarie în gazete, să citească toată lumea...

— În tot cazul, cea mai mare nedreptate ți-ai face-o singur prin sinucidere. E prea mare misterul nașterii noastre ca să ne hotărîm moartea. Rabdă, Vlad, rabdă viața, nimeni nu își cunoaște sfîrșitul.

Vlad se plimbă iar de colo-colo. Aprinse iar o țigară :

— Dar dacă aș putea fugi, ce zici ? Am posibilități. Ați refuza să mă urmați, tu și Filip ?

— Eu răspund de mine, nu și de Filip, iar în ce mă privește nu accept.

— Și nu l-ai împiedica pe Filip ?

— L-aș putea sfătui să nu facă așa ceva, dar nu îl voi împiedica niciodată să-și aleagă soarta.

— Ia te uită... ia te uită...

Vlad o privi o clipă, apoi își reîncepu plimbarea prin odaie. Azvîrli țigara începută și după cîteva clipe aprinse una nouă. Se opri iar în fața Anei :

— Spune-mi, te rog, tot ce zice Verona este adevărat... adică, ce zice ea despre Simon... știi povestea cu renunțarea... și cu călugăria... ?

— Du-te acolo la biserica unde slujește și îl vezi. Cum să mintă, cînd spusele ei pot fi controlate ? El este intrat în pregătire... pentru călugărie...

— Te întrebam nu de călugărie... te întrebam dacă este adevărat că Verona nu a trăit cu el în lipsa mea ?

Ana îl privi cu uimire și cu nespusă milă :

— E adevărat. Nu a trăit cu el, dar Vald, scumpul meu, ți-ar părea sacrificiul lui, al ei, renunțarea lor, mai puțin valabilă dacă ei ar fi trăit împreună ?... Eu aș zice că tocmai dimpotrivă...

— Eu zic că-i e mai uşor Veronei să-mi rabde ticăloşiile săvîrşite de mine la Paris, devergondările mele în văzul tuturor, decît mie să rabd să nu cunosc nevinovăţia Veronei, de care mă îndoiesc. Aş îngenunchea în faţa ei de aş fi încredinţat că spune adevărul. Dar să lăsăm comentariile, eu vreau să ştiu precis, absolut precis dacă a trăit sau nu cu Simon.

— Mi-e milă de tine, dar nu mă pot împiedica a-ţi spune că pentru a afla adevărul acesta nu-ţi rămîne decît să-ţi ghicească Didona în cafea.

Vlad rîse, stingherit, uşor enervat.

— Bate-ţi tu joc de mine, bate-ţi. Didona a dispărut odată cu atacurile din gazete. Didona, buna mea prietenă, admiratoarea mea ferventă, logodnica mea *in spe*, care aştepta de ani de zile cu neclintire să divorţez de Verona, a dispărut! Ce de oameni dispar! Emanuel mort, Simon călugăr! Didona însă a avut timp să-şi ia în primire cadourile ce i le-am adus de la Paris şi să-mi debiteze toate intrigile posibile şi imposibile pe care dealtfel eu le-am ascultat cu însetare: Simon, Verona. Marina, Yuri, bietul copil... cam devreme a durut-o. Mi-e nespusă grijă de Marina... un proces al meu... pentru viitorul ei...

— Nu prea ai pregătit-o pentru viaţă. Iată un păcat real.

Vlad o privi pe Ana clipind din gene a neputinţă, şi continuă:

— Da, Didona a dispărut. Dacă se potolesc lucrurile se întoarce pretextînd că a fost bolnavă. Uite, Ana, pe ea nu am întrebat-o de Verona, nici cu cafea nici fără cafea. Nu a fost nevoie, ea s-a grăbit să-mi afirme că e la mintea cocoşului, că ştie o lume întreagă că Verona a trăit cu Simon. Dar Didona minte sfruntat. Nu o poţi crede. Emanuel Reich, e cel care spunea că Didona merge cu intriga pînă la a-şi periclita interesele. Ar fi fost capabilă să spună că i-a văzut cu ochii ei... ca să mă cucerească... Biata Didona, cine ştie dacă vreodată va mai avea ocazia să-mi ghicească în cafea... de voi face sau nu puşcărie... să-mi spună că mi-a prevestit ea totul... că Verona e de vină de toate cele... că dacă o ascultam pe ea... Didona...

Vlad rîse amuzat, uşor înduioşat. Se opri iar în faţa Anei:

— Hai, Ana, în lipsa Didonei, ghicește-mi tu în cafea.
— Nu fi nebun.
— Ghicește-mi dacă Verona a trăit cu Simon, asta știu că știi... să ghicești... Hai, Ana, hai, curaj, spune drept.
— Pot să-ți ghicesc și în ceașca goală, și chiar fără ceașcă. Auzi : Verona nu a trăit cu nimeni de cînd ai plecat, și pînă te-ai întors.
— Sigur ?
— Eu pun capul.
— Pentru ce merge mereu să-l vadă la biserică ?
— Îi face bine.
— Pentru ce se culcă cu mine cu plăcere ?
— E natural. Ești singurul om de care e legată.
— Ești infernală. Nu vrei deloc să mă consolezi.
— În cafea ?
— Niciodată nu am să aflu adevărul, e îngrozitor.
— Adevărul pe care vrei să-l afli tu e tare mărunt, tare înjositor, tare mediocru, tare de rușine și nu e de tine ! Ai merita să vrei să afli un adevăr mai nobil, mai fertil, un adevăr esențial.
— Știi bine că în realitate asta doresc, dar obsesiile mă tot întorc din drum și uit ce vreau cu adevărat. Apoi, implicit, vine nostalgia paradisului pierdut...
Defectul cel mare al meu, cred eu este că am nevoie de un om integru lîngă mine, iar Verona, cu toate calitățile ei, mă îndeamnă la rău, la batjocură, mă exasperează.
— Cam des uiți ce dorești cu adevărat, uiți esențialul. Paradisul tău a devenit un adevărat labirint.
— Spun drept, îl invidiez pe Simon. Întotdeauna l-am apreciat... dar dacă a avut puterea ce-mi lipsește, să se desprindă de patimă pentru a trăi ce-i pare lui esențial... apoi...
— Da, Simon a avut puterea să renunțe la patimă, să trăiască ce-i pare lui esențial.
— Spun drept Simon îmi este un exemplu.
...Vlad surîse :
— Nu ca să mă călugăresc dar vreodată la Paris, te asigur că nu mă voi mai răsfăța la „Moulin-Rouge."
Vlad, plimbîndu-se, de data asta fără să se oprească, fără să o privească pe Ana, ușor stingherit, o întrebă :

— Spune, Ana... Filip... nu te înşală ? nu se culcă cu toate femeile ce-i ies în cale ?

— Cîteodată da, cîteodată nu.

— Ai aflat ?

— Da.

— Şi atunci, tu ce faci ? Nu este pentru tine o suferinţă insuportabilă ?

— Suferinţă da, dar nu esenţială. Mă doare mai tare cînd îmi pare că el nu va avea puterea să reziste, mai tîrziu, cînd va cunoaşte gloria, bogăţia unor tentaţii mărunte, decît de a se culca cu cîte o femeie, timpul cînd va ceda unor iluzorii succese lumeşti, decoraţii date lui de oameni mai mediocri ca el, sau va cădea sub influenţa vreunei femei de nimic, care îl va ameţi... mediocrizîndu-l... secătuindu-l de talent...

— După ce a fost cu tine ?

— Da. De pildă, una mai tînără, mai vînjoasă !

— Spune-i, atrage-i atenţia. Nu-l lăsa să cadă. Păcat de el. O fiinţă excepţională... Orgoliul lui e imens, va lupta cu puterea care a fost aşezată asupra lui. Uite, spuneam că n-am cu cine vorbi şi iată că am minţit. Cu Filip se poate vorbi... cu toată tinereţea lui. Da spune-i, atrage-i atenţia.

— Ştiu de la Emanuel Reich că e inutil să încerci să convingi un om care e împăcat dacă nu caută el singur să înţeleagă, care nu încearcă să facă singur efortul unei autodepăşiri. Uite, ascultă, Vlad, îţi spun ţie acum, cu toată gravitatea posibilă, solemn îţi spun, că tu ai putea să faci saltul calitativ. Eşti la o răspîntie grea şi te pierzi în lucruri mai minore decît ceea ce ai putea realmente face... La ce foloseşte că ţi-am spus ? Vlad, auzi ?

Vlad continuă plimbarea lui, fără să răspundă. Mai tîrziu şopti :

— Tu, despre tine ce crezi ?

— Eu cred despre mine că am făcut un anume salt, conştient, voit, asta la un moment dat al vieţii mele, cu multă suferinţă inutilă, dar că pînă acum nu am avut puterea să merg şi mai departe, să desăvîrşesc „saltul". Şi nu din vreo patimă lumească. Cred că dintr-o slăbiciune care se complace, în climatul cîştigat pînă în prezent. Sînt nemulţumită de mine. Momentan, mă autoaştept, dar fără să fie nevoie ca altcineva să-mi atragă atenţia. Sînt conştientă, nu am aţipit.

Într-un fel, sper să nu mor înainte de a reuși încă un salt calitativ. Sper, cred că nu am să adorm pe drum.

— Dar știi în ce constă saltul calitativ de care vorbești ?

— Asta nu știe nimeni precis pînă nu realizează acel salt.

— Ești mistică ?

— Nu. Sigur nu. Sînt realistă.

Această posibilitate de autodepășire, nu aș putea-o numi evoluție sau maturizare, sau să cred că se adaugă ceva, cum ar fi să mai înveți o limbă străină, sau să cînți la vioară, ci, mai curînd, o curățire, o degajare din obsesii interioare care ne întunecă, ne robesc, ne țin în sclavia unor sentimente, apetituri care în ultimă analiză nu au importanță. O simplitate conștientă, nobilă, curată, o smerenie activă. Atunci, în om se poate întîmpla să se iveaască în acea liniște puteri mai adînci, fertile, norme neobișnuite, dar normale totodată. În tot cazul, sublimul în om este și rămîne un mister, ca dealtfel și nașterea și moartea. Un necunoscut, ce ne-a fost dat și în care sîntem constrînși să existăm.

— E foarte important un exemplu pe care ni-l poate da un om, să vezi cu ochii tăi o reușită, acolo unde tu încă te căznești. De pildă, trebuie să recunosc că, în cazul lui Simon, dacă el realminte a avut puterea sacrificiului purității, să iasă dintr-o patimă, fără să se degradeze, ci dimpotrivă, înnobilîndu-se, recunosc că îmi va ajuta mie să rabd mai ușor învinuirile ce mi se aduc pe nedrept. Într-un fel, ăsta ar fi motivul pentru care aș vrea să știu dacă a trăit sau nu cu Verona. Mi-ar plăcea ca acest prieten al meu pe care l-am iubit mult, să fi avut puterea să dea exemplul moralității pe pămînt. Ana, tu știi că poate mă așteaptă pușcăria... într-un fel e o moarte și cîteodată chiar moarte adevărată. O autoputrezire. Voi muri oare în pușcărie, fără să mă fi autodepășit ?

Capitolul XXIX

Ana și Filip își dăduseră întîlnire cu Verona la biserica Antim, la o oră destul de tîrzie. Așa hotărîse Verona. Îi

rugase să vină, să nu o lase singură, și au acceptat. Acolo, în acea biserică, îl vor vedea desigur și ei pe Simon. Acolo își făcea el veacul și stagiul în acea biserică-mînăstire. Acolo locuia acum, într-una din chiliile mînăstirii.

Ana acceptase gîndind că este bine pentru liniștea Veronei să-l mai vadă pe Simon un timp, așa, în biserică. Era o concretizare indiscutabilă, o sacralizare a hotărîrii lor de a se despărți.

De obicei, îndrăgostiții găsesc mii de scuze, de argumente ca să amîne o despărțire ; la Simon însă, hotărîrea părea atît de definitivă, încît numai pentru Verona mai trebuiau imagini care, întipărite în inima ei, subliniau hotărîrea despărțirii. Verona avea încă nevoie să știe că sacrificiul ei fusese făcut pentru un țel înalt care depășea obișnuitul. Nevoia de romantism la Verona era, aprigă, de neînvins. Se hrănea din romantism.

Îi spuse Anei :

— L-am văzut. În lumina lumînărilor era de o paloare care m-a înfiorat. Am stat în strană și am plîns.

— De ce te mai duci, Verona ? Umbli la răni nevindecate. Doare.

— Durerea asta îmi face bine. Mi-e înălțătoare. Am atîtea motive pentru a plînge ! Cînd îl văd în fața icoanelor, în fumul de tămîie, în lumina lumînărilor, știu pentru ce a făcut gestul despărțirii. De l-aș vedea, de pildă, cu o altă femeie, cred că aș merge acasă și m-aș spînzura. El e singurul om care nu m-a dezamăgit.

Verona rămase un timp pe gînduri, apoi adăugase într-un suspin :

— Și Vlad a fost să-l vadă. Nu voia să creadă că este adevărat că ne-am despărțit. Zicea că mint. S-a dus să se convingă. Dar l-a văzut acolo. A venit acasă foarte îngîndurat !

— Simon e călugăr ? E îmbrăcat în rasă ?

— Încă nu. E încă „civil". E încă în stadiul de probare.

Ana exclamă :

— Dacă nu e îmbrăcat în rasă de călugăr, Vlad nu va crede că hotărîrea lui Simon de a se călugări este adevărată. Nu va crede în despărțirea voastră !

Verona rîse amar :

— Exact. Pînă în ultima clipă va crede că e vorba de o înscenare, o camuflare a noastră. Totuşi, am vorbit, chiar în biserică. Prietenia lor era foarte importantă pentru ei amîndoi. Îşi duc şi ei, şi unul şi altul lipsa... dar nu se mai poate... nimic... pentru nimeni. Fiecare suferă în felul lui. Uite, mie îmi pare că Simon suferă numai pentru că mă vede pe mine suferind şi că altfel e fericit acolo, şi că mă lasă să-l văd tot din milă. Pe el, prezenţa mea nu-l tulbură. E complet dăruit călugăriei. E parcă alt om. Da, îi este milă de mine! Din milă mă lasă să-l văd... Oare, numai atît? Oare, odată cu sacrificiul făcut, i-a trecut şi iubirea? Ce grozav! Să-i fie numai milă de mine, că mă vede suferind? E atît de fericit acolo, totuşi cred că dacă aş plînge, dacă l-aş ruga, poate că s-ar întoarce la mine dar numai şi numai din milă, ştiu. Ce putere!

— Doamne! Verona! să nu-l chemi înapoi ca să-i încerci iubirea! Ce dezastru ar fi! Ce înjosire. Tu nu ţi-ai ierta-o niciodată şi nici el nu ţi-ar ierta-o. Să cîrpeşti ceva ce-a fost întreg!

— Nu, n-am să-l chem... dar poate... aş fi vrut să ştiu că-i e încă greu fără mine. Emanuel spunea că Simon nu mă iubeşte... că este un om care nu poate iubi...

— Nu-l amesteca acum pe Emanuel. Ţine-ţi inima în frîu. Şi dacă e vorba de suferinţă, nu uita că şi Vlad suferă acum, şi că nu are pe nimeni cu cine se sfătui. Nu-i este uşor să te vadă îndrăgostită de Simon şi în acelaşi timp să trăiască în spaima unui posibil proces infamant.

Da, Ana şi Filip acceptaseră să se întîlnească cu Verona în biserică, să nu o lase singură. Atît pentru Verona, cît şi pentru Vlad.

Cînd au intrat în biserică, au fost cuprinşi de atmosfera de linişte, atît de deosebită de cea de afară, în acele zile de revendicări, de reînnoiri violente, de zilnice răsturnări, învinuiri, procese, delaţiuni. Ieşeau la suprafaţă oameni care făcuseră într-adevăr puşcărie grea pentru victoria comunismului, suferiseră torturi, martiri ai comunismului, suferinţi care realmente, nu trebuiau uitate; dar existau printre ei şi cei care nu gîndeau atît la victoria, limpezirea viitorului, cît la răzbunarea trecutului, a suferinţelor lor personale. A „învăţa minte" pe cei ce chinuiseră le era lozincă. Victoria

nu le era suficientă. O camuflată răzbunare le părea datorie incontestabilă și devenise fățișa lozincă. Erau mînați prea mult de amintirea suferințelor și nu de bucuria izbînzii, a viitorului ce trebuia construit. Nu mai erau capabili să discearnă printre oameni, pe cei ce trebuiau îndepărtați, neutralizați, de cei ce le puteau fi aliați. Nu știau că foarte curînd vor trebui să fie și ei eliminați, îndepărtați tocmai din pricina încăpățînărilor lor obscure, demodate, și că, în curînd, lupta se va da cu cei ce se încăpățînau, să mențină încremenită, mumificată o Revoluție ce se voia permanentă.

Tocmai acest lucru îl intuise Simon Șora cînd vorbea de nevoia bisericilor, să fie conduse de spirite suple, mobile, care să înțeleagă nevoia de o adaptare potrivită actualității lor istorice, fără distrugătoarea idee că numai prin ură se poate merge înainte.

Gîndurile, oricît de geniale și generoase ar fi ele, luate și prelucrate de minți mediocre, se colorează inevitabil de mediocritatea celor ce le mînuiesc.

Cristos l-a avut pe Savonarola, printre alții, ca prototip de neagră oroare, comuniștii, savonarolii lor.

Simon Șora știa că pentru salvarea sacralității vieții în inimile oamenilor epocii lui, trebuia ca bisericile să accepte depășirea unei mentalități de supunere oarbă, total demodată față de programul făcut în cercetarea științifică.

Nu trebuia distrusă nevoia omenească de a respecta Existentul în manifestările lui, ci transformată biserica într-un instrument, într-un fel sau altul încă indispensabil făpturii omenești.

Demodați și cei care credeau că comunismul a fost propovăduit de Cristos, dar cu totul alături cu drumul și cei care credeau că nevoia omului de a respecta Existentul în grandiosul ei mister, poate fi anulată.

Simon Șora credea că dacă simțămîntul sacrului față de viață dispare, dispare și respectul necesar eticii umane, eticii sociale.

Ana și Filip l-au zărit pe Simon imediat, de îndată ce ochii li se învățaseră cu umbra bisericii. Era în față, spre altar, într-o strană, nemișcat. Avea ochii închiși sau poate numai pleoapele plecate.

Verona, Ana și Filip s-au așezat ceva mai la o parte. Apoi, Verona a mers și s-a închinat la icoane.

Ana și Filip au văzut-o cum, după ce s-a închinat, a mers și s-a oprit în fața lui Simon. El s-a ridicat în picioare. Într-adevăr, Simon părea mai slab și mai palid ca de obicei. Nu și-au dat mîna, dar o clipă au vorbit, Verona s-a întors și s-a așezat la locul ei lîngă Ana. Avea lacrimi pe obraz.

Era destul de tîrziu. Slujba Vecerniei era pe sfîrșite.

Cînd au ieșit din biserică toți trei, afară îi aștepta Simon. S-a alăturat lor. Întîi au plecat Ana lîngă Verona, Simon lîngă Filip ; mai tîrziu, pe drum, pe negîndite, Verona a trecut lîngă Simon, iar Filip lîngă Ana. Au mers așa mai departe. Se întuneca ușor, ca o cenușă diafană. Pomii aveau frunze de aramă. Pe jos, căzute, alergau purtate de vînt cu un zumzet de metal. După aerul din biserică dens de tămîie și fum de lumînări, aerul de afară era de o claritate ce prevestea frigul.

Umblînd, Verona și Simon vorbeau neîntrerupt, ca și cum ar fi avut ceva de hotărît. Oare nu fusese spus totul ? Ana îi privi cu o strîngere de inimă. Îi era milă și grijă.

— Crezi, întreabă Filip, că vor rămîne la hotărîrea lor de a se despărți ?

— Eu, personal, cred că da. Simon e de nezdruncinat. Verona însă ar vrea să știe totuși precis că ea a fost marele, singurul amor al vieții lui Simon... ar vrea să știe că Simon suferă de despărțire... nu pricepe liniștea lui Simon... E lovită în orgoliu...

— Și Vlad ar vrea să știe precis că ei nu sînt capabili să se despartă și că e imposibil ca Simon să se fi hotărît...

— Probabil.

— Dar pînă cînd va dura tortura asta a revederilor zadarnice ? a îndoielilor ?

— Probabil pînă cînd Simon va fi îmbrăcat în rasă !

— Da, atunci, nu va mai fi posibil să umble așa la braț cu Verona în înserare, el îmbrăcat în rasă...

Nu era frig, dar începutul de toamnă se făcea simțit. Au umblat destul de multă vreme. O ușoară oboseală și plăcerea de a fi împreună în aerul curat al înserării, îi făcuseră fără să-și dea seama, să încetinească pasul. Umblau

agale, Filip ţinînd-o pe Ana de braţ, Verona rezemată de braţul lui Simon.

Ajunseră lîngă grădina Cişmigiu, pe strada Schitu Măgureanu, care cobora la vale. Strada era destul de prost luminată de felinare cu becuri slabe. Din grădina Cişmigiu sosea boarea pomilor, umezeala molcomă a lacului.

Şi deodată, neaşteptat, neobservat, îi ajunse din urmă Vlad. Poate îi urmărea de mult, poate se ascunsese în calea lor, dar pasul lui, ce se apropiase violent, hotărît, îi făcu pe toţi patru să se oprească, să se întoarcă. Verona încă la braţ cu Simon, scoase un uşor ţipăt şi se desprinse de Simon. Vlad, ca fulgerul, se repezi la ea şi o pălmui, strigînd :

— Mincinoaso, eşti o mincinoasă, eşti o mincinoasă.

Vlad nu se uită la Simon, dar Simon cu groază se apropie un pas de el şi îl întreabă cu o uimire de nedescris :

— Vlad, ce ai făcut ?

Strada era pustie. Vlad, după faptă, rămase încremenit şi privi speriat spre Verona care, deodată, o luă la goană la vale, neaşteptat intră în grădina Cişmigiu şi dispăru.

Simon începu să alerge în urma Veronei. Dispăru şi el.

I se auzi glasul strigînd într-o disperare fără margini, „Verona, Verona", dar, cu toate că alergase în goană, nu o mai găsi. I se păru că aude paşi, frunze călcate, hohote de plîns. Verona dispăruse în imensa grădină plină de alei, întuneric şi boschete. Simon o mai strigă de cîteva ori, încă alergînd de colo-colo un timp chemînd-o „Verona, Verona", dar rămase un glas fără ecou în liniştea nopţii. Deodată Simon se opri şi din goană şi din inutila chemare. Rămase locului. Se uită cu uimire la liniştea din jurul lui. Simţi tăcerea grădinii cu umezeala ei rece, cu frunzele toate gata să cadă liniştite. Pe jos mirosea a toamnă putredă. Pomii puternici îşi înălţau crengile spre cer, iar deasupra lor cerul imens acoperea totul sub o tainică oblăduire.

Simon se simţi cuprins în vastitatea atotcuprinzătoare, implorabilă, cuprins în legea pomilor şi a cerului, cuprins în tăcerea lor. În piept inima îi bătea puternic, de sine stătătoare, liberă, şi îi părură mai aproape de inima lui şi pomii şi imensitatea cerului decît oricare altă poveste a lui, a Veronei sau a altcuiva pe lume. De oameni, parcă nu-l mai lega absolut nimic, nici un fel de poveste, de intrigă sau întîmplare decît numai mila, o imensă milă pentru toate dramele,

slăbiciunile, patimile, descătușat de contingența cotidianului, macazul vieții fusese schimbat spre o Eternitate ce i se făcu simțită în toată ființa lui, mila însă rămăsese aceeași și pentru Verona și pentru Vlad, aceeași milă pentru amîndoi, pentru oricine și milă chiar pentru el însuși, el cel al trecutului cel ce suferise de toate slăbiciunile și faptele omenești, mila îi deveni aproape abstractă dar gata să ajute. Îi era milă de omenirea întreagă.

Se așeză pe o bancă. Transpirase. Simțea umezeala frunții și a întregului trup cum i se lipea rece de el.

„Pînă acum mila mi-a fost numai slăbiciune. Din milă am făcut numai rău. Vlad are dreptate. Sîntem niște mincinoși. Ne mințim pe noi înșine. Pe mine mă mint. Dacă am ales mînăstirea, alegerea trebuie să-mi fie deplină... sau îmi este deplină."

Grădina și cerul erau total liniștite, Simon se simți cuprins în binecuvîntarea lor.

Spațiul imens al nopții cu cerul asupra lui i se așezase în inimă ca o putere ce-i aparținea. Se simți pregătit pentru a răspunde acestei puteri. Fără cuvînt, fără alt gînd, hotărîrea întregii lui ființe i se făcu simțită.

Smerit, dar hotărît, părăsi încet grădina și se întoarse în acea seară la mînăstire, în chilia lui. Fusese ultima lui întîlnire cu Verona.

Verona alergă mult timp fără țel, înnebunită. Auzise glasul lui Simon, dar nu se opri. Nu știa ce vrea. Alerga, voia parcă să creeze o cît mai mare distanță între ea și tot ce fusese. Voia, poate, să fie singură, departe. Își aminti și de Emanuel, de durerea lui. Alergă mai departe pe aleile grădinii șoptind: „Iartă-mă, iartă-mă, Emanuel, iartă-mă și nu mă pedepsi prea tare". Alergă, apoi, frîntă, cu respirația care o sufoca, se așeză pe o bancă. Se uită în jurul ei. Era deplin întuneric, deplină tăcere. I se făcu frică. Dacă porțile grădinii fuseseră închise... Aleile erau pustii. Băncile goale... Căută o ieșire. Ajunse la o poartă. Era ferecată în lanțuri și lacăte. O porni din nou înspăimîntată, prin imensa grădină. Alergă la o altă poartă. Aici, găsi poarta descuiată. Merse mai departe pe străzi neștiute printre oameni neștiuți. Ajunse în fața mînăstirii lui Simon. Nu voia nimic. Nu voia nici măcar să știe că e acolo. Trecuse prin fața zidurilor mînăstirii fără gînd. La o fereastră era o lumină

slabă, galbenă. Poate era fereastra odăii lui Simon... poate altcineva veghea... Nu se opri. Merse mai departe. Nu-i era dor de nimeni. Auzi parcă aievea glasul lui Simon strigînd-o. Avea certitudinea că era ultima oară cînd îi aude glasul Chemarea aceea, numele ei strigat în noapte, ca o durere la care datoria ei fusese să nu răspundă, i se întipări în întreaga fiinţă...

Apoi spre dimineaţă s-a întors acasă. Era frîntă de oboseală. Din poartă a văzut casa cu toate ferestrele luminate. De sus şi pînă jos, casa luminată cu toate lămpile ei. Ca de sărbătoare, sau cine ştie ce tainică întîmplare. Casa astfel luminată o deşteaptă dintr-un vis ciudat, visul nopţii în care alergase fără ţintă, prin întunericul unei grădini, unde pierduse un om, cel mai scump om.

A găsit poarta şi uşa casei larg descuiate şi deschise. A intrat şi a urcat scările. Cînd a ajuns sus, în dormitor, l-a găsit pe Vlad.

Era aşezat pe marginea patului. Nu îşi scosese pardesiul. Înfăşurat în pardesiu, sta nemişcat cu faţa răvăşită.

Cînd a văzut-o pe Verona, fără să se mişte, a privit-o lung şi i-a spus :

— Te-ai întors ! Credeam că n-ai să te mai întorci... Te aşteptam...

Capitolul XXX

Era profesoară la liceul unde învăţa Marina Axente, fiica lui Vlad şi Verona Axente.

Numele acestei fiinţe nu trebuie divulgat, căci şi această fiinţă inuman de rea, şi care avea un nume de om acum a murit, timpul ei a putrezit.

A murit destul de tînără ca vîrstă, dar a trăit suficient ca să aibă timp să reverse în jurul ei cît de mult venin a putut.

A murit de cancer, acea boală care a putut fi numită *„la maladie de la tristesse“* dar care, de data asta, ar putea fi numită „boala veninului“.

La urmă, cînd a fost înlăturată din învăţămînt şi partid, a fost convinsă şi a strigat încrîncenat că este persecutată

de propriii ei tovarăşi, care nu au înţeles-o şi pentru care, zicea ea, s-a sacrificat o viaţă întreagă.

Auzi, să o scoată din învăţămînt sub pretext de abuz de putere, ea, care clarificase prin severitatea ei atîtea minţi fragede ale elevilor, atîtea idei greşite, educaţii greşite !

Lăsase prin testament ca, după moartea ei, să fie arsă la crematoriu, iar cenuşa să-i fie depusă lîngă cenuşa unor eroi comunişti. Era încredinţată că răutatea ei merită această onoare.

Dar bătrîna ei mamă a ars în taină nu trupul ei, ci testamentul ei şi a chemat preotul şi l-a rugat să-i cînte prohodul şi să-i facă nişte dezlegări de iertarea păcatelor ştiute şi neştiute înainte de îngropăciune : „că tare a mai fost rea, săraca, şi mult m-a mai chinuit şi pe mine. Dumnezeu să o ierte de o putea, că eu de mult am iertat-o".

Cine ştie, poate această postumă iertare a mamei ei, a păcatelor ştiute şi neştiute, să fi ajutat ca pînă la urmă răutatea inimii ei să fi putrezit fără urmă în pacea pămîntului.

Există obiceiul ca, postum, să se reabiliteze unii oameni recunoscuţi buni, judecaţi şi pedepsiţi greşit ; nu ar putea oare fi iertaţi, postum, alţii care au făcut mult rău ?

Căci au existat, din păcate, nu numai martiri şi sfinţi ai comunismului şi ai altor crezuri, ci şi oameni care prin întunecata lor răutate nu au făcut decît să degradeze pe cît le-a stat în putinţă comunismul. Au speriat şi îndepărtat o lume prin veninul acţiunilor lor.

De fapt, aceştia au fost adevăraţii duşmani ai comunismului, iar nu cei cărora le-a trebuit un timp ca să-l înţeleagă şi să-l accepte.

Acele minţi întunecate de orgoliu şi venin nu au făcut decît să dea drumul tuturor refulărilor din fiinţa lor mărginită, clamînd că acţionează în numele a mai binelui pe pămînt.

Propaganda făcută de faptele sterile ale acestor oameni, cărora li s-a dus vestea, a fost virulent repulsivă.

Ea, era profesoară de meserie. Era o fiinţă rea, urîtă şi plină de complexe chinuitoare. Era profesoara Marinei. Feţele fragede ale elevelor de liceu îi întărîtau răutatea. Prospeţimea lor o scotea din fire. O iritau privirile ochilor lor abia deschişi la viaţă. Se lupta cu îndîrjire să atingă

bucuria adolescenților. Găsea tot felul de pretexte ca să facă din legi nobile, lozinci încrîncenate, care îi serveau să acopere răutatea ei virulentă. În răutăți nu avea complexe. Era inventivă. Era și foarte mîndră de vigilența ei neobosită. Și celorlalte profesoare le era teamă de ea, nimeni nu îndrăznea să spună ce gîndește.

În ziua aceea, plecînd de acasă spre școală, găsise în cutia de scrisori, ca în fiecare dimineață, gazeta zilei. O deschise și o răsfoi în goană. Nu voia să întîrzie nici o secundă de la ore, și nici nu întîrziase niciodată, citi deci numai titlurile articolelor. Dar deodată tresări și deveni atentă... Axente... Vlad Axente... Axente... proces... escrocherii... fraude... deturnări de fonduri...

„Ia te uită, își zise, ce extraordinar ar fi... Oare Marina Axente din clasa mea de dirigenție... să fie fiica escrocului ?... Auzi, ce obrăznicie, să fii fiica unui escroc !... dușman... Ce neobrăzare... I-aș explica eu cine sînt dușmanii comunismului și ce merită acești dușmani... Auzi, ticăloasa, să aibă un asemenea tată !... Și... după cîte îmi pare, are și pretenții de sexapil... dă din șolduri cînd iese la tablă... și ce privire are... sigur că va fi o stricată... E capabilă de pe acum, dacă are un asemenea tată, să umble cu bărbați... Îi voi explica eu... o voi lămuri ei !"

Se opri locului cu respirația întreruptă și citi cu însetare, cu un ciudat simț al victoriei, învinuirile, bănuielile enunțate pentru un eventual proces...

Ajunsă în cancelarie, nu spuse nimănui nimic. Ascunse gazeta. Erau capabile colegele profesoare, mai puțin vigilente ca ea, să o împiedice să-și facă datoria. Ar fi putut spune că pînă nu e nimic sigur, că numai pentru bănuieli și cercetări, nu se poate acționa... dar ea știa că o lecție de morală proletară este oricînd bine venită, folositoare, constructivă. Oricînd. Ai, n-ai dreptate !

Intră în clasă victorioasă, cu catalogul și gazeta în mînă. Avea ceva important de făcut. Simțea că trăiește. Avu chiar o agreabilă senzație în sex.

Strigă catalogul, apoi îl așeză cu pondere pe catedră, și fără să-l închidă, fără să ridice ochii, spuse răspicat :

— Axente Marina.

Marina se ridică.

— Cum îl cheamă pe tatăl dumitale ?

— Axente Vlad.

— Ah! da!... Ei bine, vino te rog aici şi... poftim, citeşte-ne şi nouă ce scrie... azi în gazetă... Poate că n-ai citit încă azi gazeta... E bine ca omul să fie la curent cu realităţile vieţii actuale, mai ales în ziua de azi, cînd e datoria noastră sfîntă să fim la curent cu acţiunile mîrşave ale unor duşmani ai poporului...

Marina înaintă spre catedră.

— Hai, mişcă-te, şi nu te mai uita aşa la mine. Sau ce... crezi că eşti Don Juan, să mă dai gata cu sexapilul dumitale?

Marina, ajunsă la catedră, luă gazeta din mîna diriginţei, care i-o dădu cu grijă, deschisă la pagina cu articolul eventualului proces...

— Citeşte în gura mare, să audă clasa.

Marina începu să citească, apoi se făcu albă ca varul, scăpă ziarul din mîini şi vru să fugă din clasă. Se prăbuşi peste bănci leşinată.

Se auziră strigătele colegelor... strigăte de spaimă, apoi cuvîntul „apă", repetat ca un bocet de vocile întregii clase, vocile tragediei... voci pure de adolescente: „...apă... apă... apă..."

Capitolul XXXI

În faţa patului Marinei, care avea febră de 40° şi delira, Vlad Axente luă definitiv hotărîrea fugii lui din ţară.

Gîndul îl frămîntase imediat după întoarcerea lui de la Paris, de fapt imediat ce îşi dădu seama că îl pîndeşte un proces.

Învinuirile erau foarte încîlcite, dar din ce în ce mai virulente. Scuzele, argumentele lui erau ale unui om cu o mentalitate total nepotrivită cu actualitatea politică a ţării. Explicaţiile, din punctul lui de vedere, nu se potriveau cu realităţile concrete, ele fiind cu totul altele decît cele pe care Vlad îşi argumenta pledoaria. Acolo, la Paris, hotărîse multe, prea multe lucruri fără a lua în seamă părerile altora, care erau mai la curent cu schimbările sociale din

țară, și nici acele hotărîri luate de el nu puteau dovedi o corectitudine perfectă, o limpezime a cinstei lui, fără greș. Ce îi păruse lui acolo inteligente și dibace mînuiri de fonduri, se dovedeau în clipa de față obscure, dubioase.

După precaute tatonări, Vlad, dîndu-și seama că nici Verona, nici Ana cu Filip nu l-ar fi susținut, sau urmat în hotărîrea lui de a pleca din țară, luă de unul singur, tainic, această decizie.

Realmente, tatonările ce le făcuse nu găsiseră la cei mai apropiați oameni ai lui nici o înțelegere. Net, clar, erau absolut împotriva perspectivei evadării ca soluție.

Vlad Axente și-a spus, ca să capete curajul necesar, că, odată ajuns acolo, la adăpost, scăpat de spaima unui proces ce părea dintru bun început hotărît, proces care îl putea costa viața, va căuta să explice, ce făcuse, pentru ce procedase astfel, și să dovedească cinstea lui și că Statul nu fusese lezat financiarmente, ci dimpotrivă, și că pînă la urmă acest lucru va fi clar.

Vlad mai luă hotărîrea să caute să-și schimbe firea, să se stăpînească în violențele, grandomaniile lui, să se smerească și astfel să-și răscumpere o parte din greșelile morale. Vlad recunoștea că nu fusese bine, nici prudent, că tocmai cînd în țară era foamete, sărăcie, Revoluție, din toate punctele de vedere restricții, el se lăfăise, cheltuind cu nesocotință în destrăbălări. Acesta era un lucru de care Vlad se învinuia cel mai mult. Tot acest lucru, probabil, își spunea Vlad, contribuise și ca Verona să fi făcut ce făcuse în lipsa lui.

Ca întotdeauna de cîte ori hotăra să se domine, credea că-i va fi ușor să realizeze o schimbare temperamentală esențială și că astfel va începe o viață nouă. Bineînțeles că imediat gîndurile lui adăugau: dacă i se vor oferi condițiile necesare, favorabile.

Avea vaste planuri de viitor. Acolo, departe, la adăpost, va putea lucra și se va putea impune în specialitatea lui. Oameni ca el sînt repede apreciați. Își făcuse relații, se va putea descurca.

De acolo, de îndată ce situația i se va limpezi, va trimite tot ce îi va fi posibil ca să ușureze materialmente viața Veronei și a Marinei.

Iar înainte de plecarea lui, îi era posibil să le lase suficienți bani ca ele să poată trăi o vreme comod, iar mai tîr-

ziu va lupta să le aducă şi pe ele acolo cu el ; sau dacă situaţia lui se va limpezi, se va reîntoarce. Se vedea de pe acum ministru... reabilitat.

Fuga o pregătise cu bani grei. Fiind în pericol şi cu renume de om bogat, i se ceruse dublu de cît auzise că se cere de obicei. Plătise fără să se tocmească. Dăduse însă numai jumătate din preţ, restul urmînd să fie plătit după ce ar fi ajuns la destinaţie. Plătise cu un sens al victoriei certe, încredinţat că procedează ca un om deosebit de abil.

Hotărîrea, la căpătîiul Marinei bolnave, îi fusese fierbinte şi legămînt. Marina era bolnavă din pricina lui. O remuşcare surdă ce nu ştia cum să se răscumpere, îl prinsese într-o încleştare dramatică : „Bietul copil, cu ce o fi el de vină de greşelile mele ? Eu, numai eu sînt de vină ! Trebuia să-mi dau seama că nu trebuia să procedez aşa cum am procedat. Voi răscumpăra. Nu trebuia să mă întorc. Trebuia de acolo să clarific lucrurile. Aici voi fi pus la stîlpul infamiei, exemplu, şi cred că şi familia mea va avea de suferit. În clipa de faţă, exemplificările sînt esenţiale."

Da, trebuia să plătească, trebuia să riște, să facă gesturi care să-l uşureze de păcat. Asta îşi şoptise la căpătîiul patului Marinei, el pentru el, numai el şi cu conştiinţa lui. Va plăti.

Planurile lui, hotărîrea lui îi păreau deschiderea spre o viaţă nouă. Trebuia să riște, fără precupeţiri, să fie liber ca să dovedească tuturor care vor afla mai tîrziu de fuga lui, că avusese curajul riscului total pentru o răscumpărare. Şi nu ca duşman al înfăptuirilor din ţară, ci numai ca avocat al propriilor lui greşeli. În tot cazul, chiar de ar avea de adus critici mişcării revoluţionare din ţară, o va putea face cu mai mare eficienţă de acolo, de departe, decît din ţară, timorat, unde mereu ar risca să sufere fără să se poată apăra. Dacă, la Paris, Roma, în fine, în Occident, avusese curajul devergondării, al desfrîului, acum va avea curajul răscumpărării. Va duce o viaţă sobră, exemplară.

Luat de impetuosul avînt temperamental al firii lui, Vlad Axente crezu cu desăvîrşită sinceritate că ce gîndeşte este cinstit salvator, posibil eficient. Ca întotdeauna, era realmente sincer chiar în contradicţiile lui. Mai tîrziu va arăta lumii ce poate el. Va dovedi adevărata lui valoare umană.

Mai tîrziu... Asta voia, numai asta voia. Să se autopedepsească, să nu-l pedepsească alţii...

Ca să-şi desăvîrşească autohipnoza, îşi mai zise chiar că abia ajuns acolo, reînnoit, va putea arăta lumii cum poţi fi un adevărat comunist, un adevărat patriot. În exaltarea lui tainică, tot ce gîndea îi părea valabil.

Parlamentările evadării le dusese cu cele mai subtile precauţii, în desăvîrşit secret, ca nimeni să nu poată bănui ceva din hotărîrea lui de evadare. Aşa numea el trădarea plănuită : „evadare".

Totul fusese minuţios gîndit, minuţios împlinit, cîteva mici voiajuri cu conferinţe de specialitate în diferite oraşe ale ţării etc.

Existaseră oameni care, voind să plece din ţară, fuseseră prinşi, omorîţi. De aceea, Vlad, care aflase de dificultăţile celor ce nu reuşiseră să fugă, îşi luase toate precauţiile pentru reuşita evadării.

Se felicită pentru incontestabila lui inteligenţă. Un fior de copilăroasă îngîmfare îl cuprinse ca la o victorie certă împlinită. Ce aventură !

Ajunse la Constanţa seara. Avea cu el numai o servietă. Nu trase la nici un hotel. Se plimbă îndelung pe chei, apoi într-o oarecare cîrciumă mai petrecu vreo două ceasuri pînă ce se întunecă de tot.

Atunci merse spre plajă, la locul ştiut. Se duse agale, ca un om ce se plimbă poetic pe malul mării.

Cu mintea plină pînă la refuz de planuri de viitor, înainte spre mare. Ajunse pe plajă. Acolo, departe, se zărea o lumină slabă care îl aştepta.

Vastitatea cerului, a mării, îl cuprinse. Se auzea vuietul valurilor care se spărgeau în mal. O putere a naturii covîrşitoare. O înfiorare îl cuprinse. Începu să înainteze greu pe nisipul ud şi adînc. Pantofii i se umplură de nisip. Atunci Vlad se opri, se aplecă şi se descălţă. Piciorul gol pe nisipul ud îi făcu o plăcere imensă. O descătuşare, prima descătuşare efectivă.

Aşa, în picioarele goale, geanta pe care o purta în mîini îi păru obiect ridicol, deplasat. Nu avea nevoie de geantă, de pijama. La naiba pijamaua ; lăsă jos servieta şi plecă mai departe. În buzunar, la piept, avea actele necesare şi, bineînţeles, fotografia Veronei şi a Marinei. Avea şi ceva ţigări

prin buzunare și un plic de chibrituri. Vag își aminti de peria de dinți... Mutată în geantă. Surîse...

Înaintă pe plaja pustie și neagră, purtat de un avînt vital. Acolo, departe, dar din ce în ce mai aproape, lumina aceea îl aștepta. Tot ce era generos în el se înălță în inima lui.

Își aminti de Emanuel Reich. O vagă remușcare sentimentală i se făcu simțită : „Și cu el m-am purtat prost. L-am necăjit mult. Dumnezeu să ne ierte pe amîndoi și pe el, și pe mine. Și pe Verona o voi ierta de cîte ori mă va înșela... În fine, iată că de data asta voi fi sigur că mă va înșela, și o voi ierta... Iată-mă liber. În fine liber. Bineînțeles că Ana ar zice că „libertatea" nu există decît numai în interiorul omului, că celelalte libertăți sînt numai simulacre ale libertății. Poți fi, într-adevăr, sclavul propriilor tale slăbiciuni, oriunde, oricînd și liber în pușcărie. Sclav la Paris la «Moulin-Rouge» ! De fapt, avea dreptate Ana și probabil că și Simon gîndește ca Ana și că, desigur, recunosc că și eu gîndesc în principiu ca Ana. Îi dau dreptate, dar pînă una-alta să mă văd departe de pușcărie.

Sînt tînăr... am tot timpul să realizez și libertatea de care vorbea Ana... libertatea interioară... las pe mai tîrziu... Pînă una-alta mi-am organizat libertatea hotărîtă de mine și odată ajuns acolo, la Paris, la «Moulin-Rouge», voi căuta să mă eliberez și de propriile mele încătușări cărora, trebuie să recunosc, le-am fost sclav".

Auzea valurile puternice ale mării care se spărgeau pe mal ritmic ca un cînt al veșniciei. Simțea sub tălpi scîrțîitul nisipului, a miliarde de fire de nisip. Deasupra, în spațiul imens, sclipeau tot atîtea stele. Fiecare pas îl simțea conștient. I se părea că înaintează spre ceva esențial, că realmente înaintează într-o descătușare necunoscută lui pînă acum, o descătușare total nouă. Nici un fel de piedică, nici un fel de constrîngere, nici un fel de gînd supărător, decît acea miraculoasă înaripare a inimii. „Oare acesta e «extazul» de care vorbea Ana ? Aceasta să fie oare libertatea ? Poate că da, poate că nu... Dumnezeu știe dar ce lucru miraculos !... Să te simți deodată liber... în conștiința ta... în planurile tale de viitor..."

Uimit de puterea din el, Vlad se opri o clipă, deschise ochii mari, privi în jurul lui. Aceeași solemnă vastitate a ce-

rului, a mării, a pămîntului și, mai încolo, aceeași lumină care îl aștepta. Acolo mergea, acolo trebuia să ajungă, la acea lumină geamănă inimii lui, care îi lumina calea.

Era cuprins în acea putere uriașă a naturii, în vastitatea mării, a cerului, în vuietul valurilor mării ce se spărgeau ritmic.

„Am să țin minte clipa asta toată viața. Nu o voi uita niciodată. Oh ! de nu aș pierde-o. Merită să-ți dai viața pentru o asemenea clipă... o clipă perfectă... perfectă... perfectă..."

Purtat de avîntul clipei, Vlad mai făcu cîțiva pași. Apa îi ajunse la brîu. Lumina care îl aștepta nu se mișca, nu se apropia. Privi spre ea, îngrijorat. Înțelegerea fusese alta. Trebuia să fie întîmpinat. Se grăbi. Mai făcu cîțiva pași. Un val imens îl răsturnă. Reuși să se ridice. O clipă rămase nemișcat, descumpănit, privind mereu la lumina ce sta nemișcată pe mare. Valurile erau acum imense. Hainele și le simțea grele de apă, îl apăsau, reci. Alt val îl răsturnă iar. Își zise cu groază : „Că n-am să mă înec ca țiganul la mal ! Ce stupid ! Ce stupid ! Dar ce au de gînd de nu se apropie ? !" și se uită cu spaimă și nedumerire în jurul lui și la lumina aceea nemișcată, slabă, ca lumina unei lumînări, a clipei din urmă, aprinsă pe mare.

Se auzea numai marea care își spărgea în ea eterna ei putere.

Sub picioare încă mai avea sprijin, lumina încă veghea, dar parcă mai departe, mai slabă. Îi păru înfiorătoare ca lumina morții.

Înălță un strigăt de disperare din toată puterea lui bărbătească, un strigăt pierdut, zadarnic, neauzit de nimeni. Atunci începu o șoaptă a lui neîntreruptă, neauzită decît în inima lui : „Doamne, Doamne".

Un val uriaș îl răsturnă. Altul nu-l lăsă să se ridice. Încercă să se întoarcă. Nu mai avea putere. Hainele îi erau de plumb. Un nou val îl lovi în cap. Îl ameți, îl doborî și-l trase într-un imens vîrtej, în largul mării fără fund, al morții.

București, 1979

Lei 9,75

S-a deșteptat în mine puterea
dară a inimii în adîncul
căreia am descoperit că există
taine rădăcina unei pasiuni
fericiri a Vieții.

Henriette Ivonne Stahl-

EDITURA MINERVA